

DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM LJUBLJANA

JAMARSKO DRUŠTVO **DANILO REMŠKAR** AJDOVŠČINA

KOROŠKO ŠALEŠKI JAMARSKI KLUB »**SPELEOS-SIGA**« **VELENJE**

KLUB JAMARJEV **KOSTANJEVICA NA KRKI**

DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM **LUKA ČEČ** POSTOJNA

ŠALEŠKI JAMARSKI KLUB **PODLASICA** TOPOLŠČICA

COMISSIONE GROTTA **EUGENIO BOEGAN**

JAMARSKO DRUŠTVO **RAKEK**

JAMARSKO DRUŠTVO **DIMNICE** KOPER

JAMARSKI KLUB **BREŽICE**

JAMARSKI KLUB **BOROVNICA**

JAMARSKA SEKCIJA **PLANINSKEGA** DRUŠTVA **TOLMIN**

IMPERIAL COLLEGE **CAVING CLUB**

JAMARSKI KLUB **ČRNI GALEB** PREBOLD

JAMARSKO DRUŠTVO **GREGOR ŽIBERNA** DIVAČA

JAMARSKI KLUB **NOVO MESTO**

Jubilejni
20 let Putickove nagrade

PODZEMILJA
GLAS

Jubilejni GLAS PODZEMLJA – 20 let Putickove nagrade

Glasilo Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Naslov izdajatelja:

Luize Pesjakove 11, 1000 Ljubljana

info@dzrjl.si

www.dzrjl.si

Spletna izdaja:

<https://www.dzrjl.si/publikacije/glas-podzemlja/>

Urednik:

Jure Bevc

Uredniški odbor:

Matic Di Batista, Špela Di Batista Borko, Jakob Dorn, Bor Grošelj

Simić, Peter Mašič, Vid Naglič, Anže Tesovnik, Lorena Vovk,

Jure Bevc

Oblikovanje in prelom:

Jure Bevc, Špela Di Batista Borko

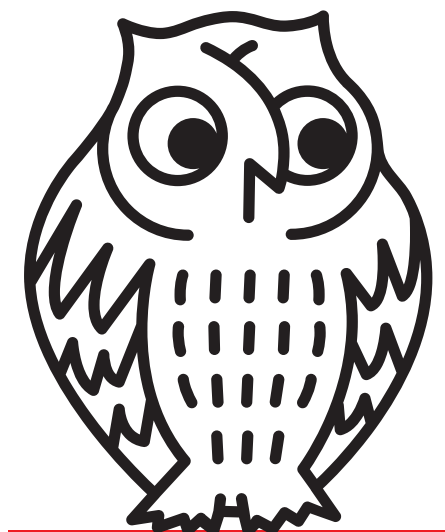
Avtorji prispevkov, fotografij in načrtov:

Anže Abram, Roberto Antonini, Edi Benko, Jure Bevc, Luka Biščak, Matej Blatnik, Matjaž Božič, Janko Brajnik, Simon Burja, Jana Čarga, Tomaž Česnik, Riccardo Corazzi, Brane Čuk, Teo Delič, Matic Di Batista, Špela Di Batista Borko, Augusto Diquál, Franjo Drole, Franci Gabrovšek, Sebastijan Gantar, Peter Gedei, Tomaž Grdin, Uroš Herlec, Matevž Hreščak, Alenka Jelen, Domagoj Korais, Matej Koršič, Tomaž Krajnc, Matej Kravanja, Uroš Kunaver, Adam Likar, Borut Lozej, Jakob Majdič, Peter Mašič, Marko Matičič, Cyril Mayaud, Kristjan Mezgec, Klemen Mihalič, Matjaž Milharčič, Samo Morel, Mitja Mršek, Vid Naglič, Bojan Otoničar, Anita Pintar, Matjaž Pintar, Anton Podgorski, Milan Podpečan, Mitja Prelovšek, Nataša Prestor, Miha Prudič, Tanguy Racine, Janez Ravljen, Robert Rehar, Zdenko Rejec, Bogomir Remškar, Alenka Rojnik, Mihael Rukše, Marko Simić, Damijan Šinigoj, Rok Stopar, Peter Svete, Jure Tičar, Anže Tomšič, Louis Torelli, Rhys Tyers, Tjaša Vezovnik, Srečko Vidic, Igor Vrhovec, Matej Zalokar, Aja Zamolo

Gradiva so prispevala naslednja jamarska društva:

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana, Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna, Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin, Jamarski klub Borovnica, Jamarski klub Brežice, Jamarski klub Črni galeb Prebold, Jamarski klub Novo mesto, Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina, Jamarsko društvo Dimnice Koper, Jamarsko društvo Gregor Žiberna Divača, Jamarsko društvo Rakek, Klub jamarjev Kostanjevica na Krki, Koroško šaleški Jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje, Šaleški Jamarski klub Podlasica Topolščica, Commissione Grotte Eugenio Boegan, Imperial College Caving Club

Avtor portreta Viljema Puticka na strani 7 ni znan. Slika je v javni domeni.

DRUŠTVO ZA
RAZISKOVANJE
JAM LJUBLJANA

Tisk:

Trajanus d.o.o.

Naklada:

200 izvodov

Ljubljana, december 2025

ISSN 1581-8942 (tiskana izdaja)

ISSN 2536-4308 (spletna izdaja)

Jubilejni
20 let Putickove nagrade

GLAS
PODZEMLJA

O Putickovi nagradi.....	7
Nagovor urednika.....	8
Beseda organizatorja Putickove nagrade.....	10
Komisija za podeljevanje Putickove nagrade.....	11
Kipci.....	13
Putickova nagrada za leto 2015	15
Pivka jama	16
Branice	18
Dobra Nada	22
Jama v Dovčku	24
Putickova nagrada za leto 2016	27
Veternica	28
Čaganka	30
Huda luknja	34
Sistem Migovec	38
Putickova nagrada za leto 2017	43
Macola-Jarak-Huevos	44
Brezno Hudi Vršič	46
Putickova nagrada za leto 2018	49
Sistem Migovec	50
Brezno Hudi Vršič	54
Putickova nagrada za leto 2019	57
Davorjevo brezno	58
Jama Himalaja	62
Brezno Hudi Vršič	64
Škocjanske jame	68
Putickova nagrada za leto 2020	71
Brezno Hudi Vršič	72
Predjamski sistem	76
Suhadolca	80
Putickova nagrada za leto 2021	85
Miturškaja 2J	86
Skalarjevo brezno	88
Putickova nagrada za leto 2022	93
Predjamski sistem	94
Vstala Primorska	98
Medvešček	100
Putickova nagrada za leto 2023	103
Vstala Primorska	104
Vranjedolska jama	106
Dimnice	108
Putickova nagrada za leto 2024	113
Trnuljčica	114
Vežica 14	116
Zvezda danica	120
Malo Okence	122
Pregled raziskav DZRJL 2015–2024	127
Sistem Pokljuškega grebena	128
Brezno na Toscu	130
Sistem Renejevo brezno - P4	132
Brezno spečega dinozavra	136
LJ-29	138
Krivopeta jama	140
Prvi sistem Planine Poljana	144
Drugi sistem Planine Poljana	146
Sistem Ledeni Netopir	150
Dlvn	154
Molilni volk	156

Kazalo

O Putickovi nagradi

Povzeto po razpisni dokumentaciji

Viljem Putick (1856–1929), rojen v vasi Popuvki na Moravskem, je bil eden od pionirjev sistematičnega raziskovanja in dokumentiranja kraškega podzemlja pri nas. Bil je med pobudniki za ustanovitev Društva za raziskavanje jam v Ljubljani, ustanovljenega leta 1910. Leta 2005 je Društvo za raziskovanje jam Ljubljana ob svoji 95-letnici prvič razpisalo natečaj in podelilo nagrado Viljema Puticka za najboljši jamarski raziskovalni dosežek leta. Nagrada je v tem času postala tradicionalna, letošnja podelitev je bila namreč že dvajseta po vrsti.

Podelitev poteka sredi marca, nagrada se podeljuje za preteklo leto. Prijave lahko

oddajo društva, druge pravne osebe ali raziskovalne skupine fizičnih oseb. Društvo za raziskovanje jam Ljubljana kot pobudnik nagrade od drugega razpisa dalje zanjo ne kandidira.

Za jamarski dosežek šteje raziskovanje nove jame ali pomembno odkritje novih delov že znane jame, ki ima vhod na ozemlju Republike Slovenije. Kandidati lahko prijavijo jamarske dosežke, ki so jih dosegli v preteklem koledarskem letu. Raziskave morajo potekati ob upoštevanju ustrezne zakonodaje in spoštovanju pravil jamam prijaznega raziskovanja. Kandidati morajo ob prijavi priložiti tudi opis in dokumentacijo jamarskega dosežka.

Izbor najboljšega jamarskega dosežka nato opravi petčlanska komisija ob upoštevanju kvantitativnih podatkov, kot sta dolžina in globina novoodkritih delov, ter subjektivnih meril, kot so kakovost dokumentacije, zahtevnost jame in vložen trud.

Glavni pokrovitelj nagrade je podjetje TREKING-ŠPORT d.o.o. z blagovnimi znamkama Petzl in Tendon. Nagradni sklad običajno znaša 1000 EUR, prejemnik nagrade pa prejme tudi kipec, ki ga vsako leto izdela Nataša Prestor. Sponzorka sredstva sta v zadnjih desetih letih podeljevanja nagrade prispevali tudi podjetji Kibuba d.o.o. in Iglu šport d.o.o. ■

TREKING-ŠPORT d.o.o.

Viljem Putick

Nagovor urednika

Besedilo: Jure Bevc

Dobrodošli v Jubilejnem Glasu podzemlja 2025. V Društvu za raziskovanje jam Ljubljana se radi zgledujemo po naših prednikih in tako je bilo tudi ob snovanju te revije. Ob desetletnici Nagrade Viljema Puticka za najboljši jamarski dosežek (krajše: Putickove nagrade) je izšel Jubilejni Glas podzemlja 2015, v katerem so bili povzeti vsi do takrat prijavljeni dosežki. Namen izdaje, ki jo držite v rokah, je podoben.

Seveda ni šlo brez zapletov. Najprej smo kar nekaj časa iskali zgodovinsko gradivo v elektronski obliki, ko smo ga našli, pa se je količina prostega časa, ki smo ga lahko v uredništvu namenili reviji, iz takšnih in drugačnih razlogov dramatično skrčila. Tako je vse skupaj skoraj padlo v vodo, a smo na koncu vendarle stisnili zobe in revijo spravili v tisk še pred koncem leta 2025, s tričetrletno zamudo.

Številka je sestavljena iz treh sklopov. V uvodnem povemo nekaj o nagradi bolj na splošno, jedro revije pa tvorijo prispevki o prijavljenih jamah, razvrščeni v poglavja po letih. Pri vsakem prispevku smo zraven dali načrt v čim večjem formatu.

Vsako leto ima svojo naslovnico, na kateri so naštete vse prijave. Zmagovalna prijava je zapisana s krepkimi črkami (če je bilo zmagovalnih prijav več, so s

krepkimi črkami zapisane vse take).

Znotraj posameznega leta so prijave razvrščene bolj ali manj naključno. Ob vsakem naslovu prijave je zraven okvirček z osnovnimi informacijami o jami iz državnega katastra, natančnejše tabele, izdane v začetku naslednjega leta, in za primerjavo še najbolj sveži podatki iz marca 2025. Nekatere dolžine in globine se morda ne ujemajo s spremljajočim tekstom – včasih se pri oddaji gradiva zaplete in je zadeva v Kataster oddana šele kasneje. Nekateri podatki se lahko na prvi pogled zdijo napačni. Včasih se pač uradna dolžina ali globina kakšne jame iz različnih razlogov lahko tudi zmanjša.

Prispevke so večinoma pisali posamezniki, vendar za prijavami stoji veliko ljudi, včasih iz različnih društev. Načrti so ohranjeni v izvirnih oblikah, saj smo tudi (ali pa predvsem) pri našem društvu občutljivi na to, če kdo kaj samovoljno spreminja. Edine spremembe so premiki delov načrtov zaradi same postavitve ter povečava velikosti črk, kjer je bilo to mogoče in potrebno.

Razpisna dokumentacija za Putickovo nagrado žal ne določa števila znakov opisa dosežka. Tako so nekateri teksti zelo kratki, spet druge smo bili primorani skrajšati. Celotne zapise in vse priloge lahko najdete

pri šerifu Putickove nagrade, Vidu Nagliču.

V zadnjem sklopu revije so predstavljene raziskave Društva za raziskovanje jam Ljubljana v teh desetih letih. Kot organizator nagrade smo se po prvi izvedbi samoizključili – samonagrajevanje ne bi bilo ne etično ne higiensko – smo pa na vsaki podelitvi v obliki krajšega predavanja predstavili tudi svoje raziskave v preteklem letu. Te dosežke in še nekaj drugih lahko zbrane najdete na zadnjih straneh.

Pri snovanju revije, zbiranju gradiva, teženju avtorjem in uredniku ter lekturi so sodelovali Vid Naglič, Špela Di Batista Borko, Matic Di Batista, Peter Mašič, Anže Tesovnik, Jakob Dorn, Bor Grošelj Simić in Lorena Vovk, za kar se jim iz srca zahvaljujem. Brez njih revije ne bi bilo, jaz pa bi imel kak siv las manj.

Prav tako revije ne bi bilo brez vseh, ki pošiljate material, komisije in seveda glavnega pokrovitelja nagrade, podjetja TREKING-ŠPORT d.o.o.

V duhu zdrave tekmovalnosti vsem sodelujočim društvom in posameznikom želim plodnih prihodnjih deset let. Prijavljajte svoje dosežke, predvsem pa pridno in sproti dokumentirajte, kar ste odkrili. Brez tega bo vse skupaj čez generacijo ali dve pozabljeno, vsi pa vemo, da so jame skoraj večne. ■

Glavni sponzor Nagrade Viljema Puticka za najboljši jamarski dosežek

TREKING-ŠPORT d.o.o.

z blagovnimi znamkama

Beseda organizatorja Putickove nagrade

Besedilo: Vid Naglič

Letos je drugo leto, odkar sem od Tea prevzel organizacijo podelitve nagrade. Vesel sem, da sem imel pred jubilejno, dvajseto obletnico vsaj eno sezono vaje, saj je prišla zelo prav. Morda se na prvi pogled ne zdi tako, vendar je celoten dogodek velik organizacijski zalogaj. Začne se takoj po podelitvi prejšnje nagrade – s spremljanjem jamarških odkritij na področju Slovenije. Odkritja se dogajajo, vendar se društva oziroma posamezniki velikokrat ne odločajo za prijavo. Če se ustavimo že kar pri tem: zakaj ne? Misim da je razlogov več, a bom tukaj izpostavil samo dva, z enim okrivil prijavitelje, z drugim vrnil žogico na našo stran. Prijava je zastavljena na način, da zahteva nekaj truda. Tega si ljudje ne vzamejo. Saj razumem da marsikdo ni pri jamarjih zato, ker je pisateljsko navdahnjen, pa bi kljub temu lahko zbral tistih nekaj dokumentov in načrtov. Osnova naše dejavnosti je ravno popisovanje

naravnih vrednot, oddaja zapisnikov in risanje načrtov in to počnemo sproti, kajne? Morda pa smo si mi, organizatorji, zamislili nemogoče pogoje. Predvsem manjša društva v enem letu težko dosežejo velika odkritja, ki bi bila plod le enega leta raziskav. Morda potrebujemo več kategorij prijav: najboljša čurka in najboljša tisočmetrca. Ali regijsko: naj jama severno in južno od idrijskega preloma. Čas za razmislek o teh rečeh je danes.

Prijavam sledi predstavitev prispelih vlog komisiji in sestanek ob pivu. Takrat že vemo, kdo bo marca prejel nagrado našega zvestega sponzorja, vendar ta ostane skrivnost do razglasitve. Tako ostane le še najlepši del procesije – podelitev. Kje in kdaj, kaj bomo jedli, pili, kdo bo kaj povedal, nagovor predsednika, predstavitev sodelujočih, kipec v roki, tišina ... »Dobitnik nagrade za najboljši dosežek v slovenskem jamarstvu preteklega leta je ...«

Na koncu se vse sestavi v celoto. Letos, ob dvajseti obletnici, je bilo res nekaj posebnega. Hvala vsem preteklim organizatorjem nagrade, hvala sponzorjem, Nataši za kipce, vsem sodelujočim DZRJL-jevcem, predvsem pa hvala društvom za kakovostne prijave in številčno udeležbo na dogodku – bilo nas je preko osemdeset! Jamarstvo smo ljudje in skupaj soustvarjamo našo prihodnost. Vesel sem, da ta nagrada združuje. Moja največja želja za naprej pa je, da bi društva v njej še v večji meri videla priložnost pokazati, kaj imajo. Enaindvajseta je lahko drugačna, vendar ostajamo zvesti svojim osnovnim načelom in kriterijem: pomembnosti odkritja, globini, dolžini in zahtevnosti, vloženemu trudu, jamam prijaznemu raziskovanju in kakovosti dokumentacije. Na nove čurke, globinske metre, potopljene rove, mean-dre, blato in še kaj! Se vidimo prihodnje leto. ■

Vsi dosedanja organizatorji Nagrade:
Teo Delić, Bojana Fajdiga,
Vid Naglič, Gregor Pintar.
Foto: Jakob Majdič

Komisija za podeljevanje Putickove nagrade

Besedilo: Vid Naglič in člani komisije

Komisija za Putickovo nagrado je petčlanska, sestavljajo jo prostovoljni in neodvisni člani. K sodelovanju jih praviloma povabi dosedanja komisija ali posamezni člani, kadar se pojavi potreba po okrepitevi ali zamenjavi. Pri izbiri novih članov se upošteva poznavanje tematik, povezanih z jamarstvom, pripravljenost za aktivno sodelovanje, večgeneracijsko sestavo ter skrb, da komisija deluje uravnoteženo, pregledno in nepristransko. Mandati niso strogo omejeni; člani ostajajo v komisiji, dokler to želijo in zmorejo oziroma dokler zaradi praktičnih, etičnih ali drugih razlogov ne predlagajo spremembe v sestavi. Komisija pri svojem delu natančno sledi merilom, ki so jasno določena v razpisu. Jamarske dosežke ocenjuje glede na njihovo pomembnost v slovenskem in mednarodnem prostoru, dolžino, globino in zahtevnost odkrite jame ali njenih delov, vložen trud, upoštevanje pravil jamam prijaznega raziskovanja ter kakovost predložene dokumentacije. Na podlagi teh meril komisija vsako leto izbere najbolj izstopajoč jamarški dosežek in določi prejemnika nagrade.

Sledijo komentarji nekdanjih in trenutnih članov komisije.

Bojan Otoničar, Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU. Član Komisije od leta 2005 do danes.

Vsakoletna nagrada za najpomembnejši jamarški dosežek v Sloveniji ima pomembno vlogo pri spodbujanju in prepoznavanju izjemnega dela jamarjev. Čeprav bi lahko bil glede na obseg raziskav odziv pri prijavah večji, nagrada predstavlja dragoceno pobudo, saj povezuje in aktivira različne jamarške klube ter spodbuja izmenjavo izkušenj in sodelovanje. Podelitev nagrade je tudi prijeten družaben dogodek, ki krepi medsebojno sodelovanje in prispeva k živahnejši jamarški skupnosti. Hkrati bi lahko bil dogodek še nekoliko bolj promoviran v javnosti kot priložnost za širšo popularizacijo jamarstva, pri čemer bi lahko svojo vlogo odigrala tudi Jamarska zveza Slovenije, še posebej, ker

sama ne organizira podobne nagrade.

Mihael Rukše, Jamarski klub Novo mesto. Član Komisije od leta 2005 do danes

Od začetkov do danes sem v komisiji, vsako leto. Vsak prispevek je nekaj izjemnega, zgodba jamarjev, ki raziskujejo, odkrivajo, dokumentirajo in ves čas rastejo v kvaliteti oddanih prispevkov za nagrado. Da se seznamim s temi izjemnimi dosežki jamarstva, je privilegij, ki ga imam kot član komisije. Vsi v komisiji si želimo še več dokumentiranih raziskovanj, ta dokumentirana raziskovanja podzemnega krasa povečajo prepoznavnost jamarstva v Sloveniji in širše. Nagradjenec izstopa, je vrhunec, naj dosežek oddanih prispevkov o raziskovanju, ki je bilo izvedeno v preteklem letu. Vsakič smo prijetno presenečeni, koliko in kaj vse se da raziskati v obdobju enega leta. Gre za raziskave, dokumentiranje, ki ga opravi manjša skupina radovednih, zagnanih raziskovalcev podzemnega sveta. Oni so pravi junaki, zgled, motivatorji dosežkov v raziskovanju. Da se na nek način počasti to raziskovanje, je tu Putickova nagrada, ki nagradi te dosežke jamark in jamarjev. Da je nagrada poleg skulpture zanimiva, vsa leta skrbi Grega Pintar prek svoje trgovine TREKING - ŠPORT.

Zahvaljujem se vsem članom komisije, s katerimi skupaj prebiramo in ocenjujemo izjemne jamarške dosežke. Zahvala gre tudi jamarkam in jamarjem, ki raziskujejo ter dokumentirajo nekaj tako izjemnega in lepega.

Franci Gabrovšek, Društvo za raziskovanje jam Ljubljana in Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU. Član Komisije od leta 2005 do danes.

Najprej šok: dvajset let sem starejši odkar je padla ideja o vsakoletni nagradi za jamarške dosežke. Nisem prepričan, ali sem od začetka član komisije, a sem v njej že dolgo.

Jamarstvo je dejavnost, ki poteka daleč od oči javnosti. Tega ne počnemo zaradi

medalj, vsehkov, pohval ali sledilcev, ampak zato, ker nas veseli. Seveda nismo menili, ki jih napolnjuje veselje, Jaz in jame, zato nam dobro dene, če okolica prepozna naše dosežke. Naj prvi vrže kamen tisti, ki mu ne!

Tudi zato obstaja Putickova nagrada, s poudarkom na »tudi«. Njena pomembnejša vloga pa je spodbujanje jamarjev, da ovrednotijo dosežke preteklega leta in jih ustrezno predstavijo komisiji ter jamarški skupnosti. Zmaga ni glavni cilj, vendar včasih vodi do boljše dokumentacije in predstavitev, ki so vsako leto boljše, če ne kar vrhunske.

Izbira zmagovalca je vedno zahtevna; primerjati vrhunske potapljaške raziskave, raziskave v globinah gora ter vztrajno kopanje in raziskovanje na Klasičnem krasu z istimi merili je skoraj nemogoče. Komisija nima natančnih kriterijev, in prav je tako, saj nismo priplaval po juhi. Gre pa takole: dobimo prijave, jih pregledamo – velikokrat o raziskavah slišimo že prej – si o njih ustvarimo lastno mnenje in ga nato na težko usklajenem sestanku, ki poteka ob pivu na vnaprej neznanem kraju, delimo z drugimi. Čeprav je že osebna odločitev težka, smo največkrat pri izbiri enotni. Ali kocka res vsem pade na isto plat ali pa nas vodi božja roka, naj vsak presodi sam.

Vsako leto se sprašujemo, zakaj ni več prijav. Nekatera društva prijavljajo redno, druga občasno, nekatera pa sploh ne, čeprav bi imela kaj predstaviti. Upam, da se slednji ne izogibajo prijavi iz načelnih razlogov, saj za to ne vidim razumnega razloga.

Seveda obstajajo nekatere zagate, o katerih bi veljalo razmisliti. Na primer: kako prijaviti raziskave izjemne jame, ki so trajale več let, a so se v zadnjem letu končale z zgolj nekaj (deset) metri? Podobno velja za sistematično zaključeno (večletno?) raziskovanje območja, ki je morda posejano s čurkami. Skratka, morda bi bilo smiselno premisliti in posodobiti razpisne pogoje. Sicer pa upam, da bom čez dvajset za kakšnim zapečkom spet lahko zapisal nekaj misli.

Matjaž Milharčič Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč, član Komisije od leta 2018 do danes.

V komisijo za Putickovo nagrado me je prvič povabil Teo Delić mislim da leta 2016 ali 2017. Povabilo sem seveda sprejel, saj me je zanimalo, kaj se dogaja v zakulisju in pa malo boljši vpogled v prijavljene projekte. Če kdo še ne ve, se zmagovalca določi v gostilni ob pivu. Da pa ne bo vse skupaj zvenelo preveč »po domače«, naj povem, da vsak član komisije dobi v pregled prijavno dokumentacijo, nato se pa čez teden ali dva dobimo, glasujemo za zmagovalca in svoj glas tudi utemeljimo. Po navadi se na koncu uskladimo, se pa je že zgodilo, da se nismo mogli odločiti o zmagovalcu. Na mizi smo namreč imeli dve novi tisočmetrci: Hudi Vršič (JK Borovnica) in Macola-Jarak-Huevos (JDDR Ajdovščina), bilo je to leta 2018. K sreči je takrat pokrovitelj našel salomonsko rešitev in dal glavno nagrado obema (pa ne na pol, ampak v celoti). V glavnem na delo v komisiji imam lepe spomine in če bo še kdaj povabilo in čas, bom zraven.

Jana Čarga, Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin. Članica Komisije od leta 2021 do danes.

Putickova nagrada je v prvi vrsti odlična motivacija prijaviteljev za hitro oddajo zapisnikov v zglednem času. Za ostale jamarje pa odličen medij, kjer lahko beremo ali poslušamo zanimive zgodbe o novih odkritjih.

Prejetja vseh Putickovih nagrad za raziskave Sistema Migovec so nam bila v veliko čast in nikoli samoumevna. Potrditev

ti vedno da zagona, finančna sredstva pa so olajšala priprave za naslednje podvige.

Putickova nagrada se je lepo umestila v prostor slovenske jamarije in upam, da tam tudi ostane še naslednjih deset let in več. Dosežki na tako majhnem prostoru so izjemni, ne glede na to ali so to globine, dolžine ali celo potopi.

Teo, hvala za sprejem v komisijo. V čast mi je bilo prebirati vse prijavljene dosežke.

Uroš Herlec, Naravoslovnotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani. Član Komisije med letoma 2005 in 2020.

Kot večletni član komisije sem imel priložnost, da sem skozi daljše obdobje spremljal razvoj slovenskega jamarstva. Posebno priznanje po mojem mnenju pripada idejnemu vodjem in avtorjem razpisa, ki so z vsakoletnim, dosledno zasnovanim razpisom uspeli spodbuditi sistematično raziskovanje jam ter ambicioznejše povezovanje jamskih sistemov. Opazen je bil občuten dvig ravni zajema podatkov, dokumentiranja ter kakovosti strokovne (pisne) in javne predstavitve rezultatov raziskovalnega dela.

Kot član komisije sem skozi leta zaznal, da je zdrava, vsebinsko usmerjena konkurenca med klubi pomembno prispevala k večji kakovosti in hkrati večjemu obsegu raziskovalnega jamarskega dela. Putickova nagrada pri tem ni delovala zgolj kot priznanje, temveč kot učinkovita spodbuda k premišljenemu, dolgoročnemu in odgovornemu raziskovanju slovenskega podzemlja. Obenem pa je vsakoletno srečanje in predstavitev nagrajenih projektov postalo tradicionalno srečanje jamarskih

prijateljev. Na podlagi teh izkušenj lahko z veliko mero prepričanja zapišem, da je bil temeljni, morda na začetku še »skriti« namen nagrade, ki je postal sčasoma verjetno več kot očiten, večkratno presežen.

Bogomir Remškar, Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina. Član Komisije med letoma 2005 in 2017.

Če me spomin ne vara, se je poleg DZRJ Ljubljana na prvo Putickovo nagrado prijavilo le naše društvo, JDDR Ajdovščina. Verjetno je temu botroval nedaven izstop Matice iz JZS. Finančna kondicija društva takrat je bila slaba. Zato so nas bolj kot spori zanimali denarci. Tudi na to, kaj bodo rekli drugi se nismo ozirali. A tudi sama ideja nagrade se nam je zdela dobra. Seveda smo bili ponosni tudi na odkritja v Beli Griži 1. Neuspeh, če temu lahko tako rečem, prvo leto nas ni ustavil. V naslednjih letih smo se skoraj vedno prijavljali. Nekajkrat uspešno, bolj pogosto pa v slogu važno je sodelovati, ne zmagati. Sodeloval sem tudi v komisiji za podelitev. Presojanje je bilo zelo zanimivo. Vedno sem imel le en kriterij, to so bile dimenzije, zato pri odločanju, komu nagrada, nisem imel dilem.

Pred leti sem predlagal razširitev in nadgradnjo nagrade v sodelovanju z JZS. A ideja ni bila sprejeta. Škoda, kajti zdi se mi, da Putickova nagrada v sedanjem formatu ne izkorišča celotnega potenciala. Predvsem v smislu promocije jamarstva. V mainstream medijih je praktično nevidna. Puticku hvala za preteklo delo in vse najboljše za prihodnost. ■

Kipci

Besedilo: Nataša Prestor

Kiparstvo in keramika na način, ki se ga lotevam jaz, je raziskovalno, naporno delo, z znanjem in izkušnjami. Predvsem pa z veliko navdušenja in zabave. Po začetni zamisli iščem podatke, včasih pa je obratno. Figuralika je v izdelovanju, oblikovanju glin redka, posebna. Ravno tako tudi poslikava, čeprav je vse skupaj splošno znano in uporabljano. Potrebno je veliko vztrajnosti in previdnosti. Zgodijo se tudi presenečenja. Zaradi lastne napa-ke se vseeno kdaj kaj celo uniči ali izpade drugače od načrtovanega, včasih celo

dobro. A vedno je užitek, ko lahko končno odprem peč in se počutim kot bi odpirala darilo.

In vse te vrline, delo, me spominjajo na jamarstvo, kot si ga zamišljam jaz. Celo umazana, blatna sem ... Izdelovanje Vilje-puticka mi je v veselje in čast. Iščem načine, kako bi bil enak, pa vedno drugačen. Tudi po količini vloženega dela. Vedno sem pozorna na še kakšne stare fotografije, pripovedovanja, besedila in druge podatke, za katere ne vem. Vse uporabim, ker je deloval na našem koncu, pa

vkličim v malo skulpturo še posebnosti iz narave v minulem letu. Poplavo, takrat sedi na vedru. Vročino, takrat ima zavihane rokave in razrahljano kravato ter odprto, belo srajco. Obilno letino sadja z jabolki v polcilindru, kot so ga nosili v tistih časih. In kot želim jamarjem, da bi lahko še dolga leta z veliko veselja in uspeha raziskovali naše podzemlje, tako si želim tudi sama uživati v svojem delu in biti vsaj na ta način del njihove čudovite družbe. ■

Foto: Jakob Majdič

Jamarsko društvo Rakek
Pivka jama

Jamarsko društvo Rakek
Branice

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Dobra Nada

Jamarski klub Brežice
Jama v Dovčku

2015
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Pivka jama

V letu 2015 je potapljaška ekipa na šestih utrujajočih akcijah izmerila 3572 metrov novih rogov Podzemeljske Pivke in s tem podaljšala sistem Postojnske jame na 24.120 metrov.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Franjo Drole, Igor Vrhovec, Sebastjan Gantar, Matej Koršič

V letu 2015 se je po 17 letih premora ponovno nadaljevalo z raziskovanjem Podzemeljske Pivke iz smeri Pivka jame proti Planinski jami. Dokumentirana zgodovina raziskovanj tega odseka je stara preko 160 let. Leta 1852 je avstrijski geograf Adolf Schmidl odkril odtočni sifon reke Pivke v Pivka jami. Južna železnica od Dunaja do Trsta je namreč potekala preko Krasa in bila predvsem pozimi izpostavljena močni burji ter drugim zimskim nevšečnostim. Schmidlova naloga je bila, da ugotovi ali je možno skozi podzemlje Krasa zgraditi železnico in se tako izogniti zimskim težavam. Seveda so mu zaupali tudi raziskavo takrat dosegljivih jam. Poleg Postojnske jame je raziskoval tudi Planinsko jamo in vanjo prišel dlje kot raziskovalci pred njim. Napredovanje v njej je večinoma potekalo po vodi in Schmidl je ocenil, da globoka voda v jamah pomeni veliko oviro za železnico, saj bi morali strme bregove razširiti in vodni tok regulirati. Kljub temu pa ni dvomil, da je možno skozi jame zgraditi varno in udobno pot za lokalno prebivalstvo. Uporabljala bi se predvsem pozimi, ko piha močna burja. Železnice ali poti nato niso nikoli zgradili.¹

Leta 1954 so Društvo za raziskovanje jam, Uprava kraških jam in Inštitut

za raziskovanje krasa organizirali poklicne potapljače iz Pule in Šibenika in ob tej priliki sta 16. in 17. septembra brata Ivo in Ljubo Gović s skafandrom opravila dva potopa v odtočni sifon Pivka jame. Dosegla sta globino 16 metrov in ocenila, da dlje ni možno priti.^{2,6}

Prvi potopi slovenskih jamskih potapljačev v odtočni sifon Pivka jame so bili opravljeni leta 1966, ko sta se vanj potopila Milan Orožen Adamič in Ugo Fonda. Potop sicer ni dal rezultatov, a je njun opis bolj realen, saj sta menila, da so še možnosti za nadaljevanje. V letih 1973 in 1974 so Primož Krivic, Anton Praprotnik, Marko Krašovec in Renato Verbovšek opravili več potapljaških ekskurzij in v sifonu dosegli globino 20 metrov in dolžino 110 metrov.³

Leta 1975 je le sledil preboj: Boris Sket in Marko Krašovec sta preplavala odtočni sifon in izkazalo se je, da je globok do 30 metrov in dolg 170 metrov.

Leta 1983 sta Marko Krašovec in Ciril Mlinar raziskala rov med prvim in drugim odtočnim sifonom, preplavala drugi odtočni sifon in po skupni raziskani dolžini rova 875 metrov dosegla sifonsko jezero tretjega odtočnega sifona. Zatem sta, razočarana nad nezainteresiranostjo za finančno

podporo takratne uprave Postojnske jame, z raziskovanjem odnehala.^{2,5}

Tako so raziskave spet zastale do leta 1998, ko so Tomo Vrhovec, Dušan Zwölf in Peter Žalec po več potapljaških ekskurzijah preplavali tretji odtočni sifon in raziskali rov za njim do skupne dolžine 1440 metrov. Izmero rova so zaključili pri točki T 19.⁴

Spoznavanje že raziskanih delov in nadaljevanje raziskav

Potapljaško ekipo v letu 2015 so sestavljali jamarji potapljači, vsi z opravljenimi tečaji jamskega potapljanja in s kar nekaj izkušnjami s potapljanjem v jame in njihovim raziskovanjem. Pri raziskovanju so uporabljali »sidemount« konfiguracijo potapljaške opreme. Glavnina ekipe sta bila Igor Vrhovec in Sebastjan Gantar, po potrebi pa so na pomoč priskočili še Matej Koršič, Uroš Ilič in Zvonimir Švriljuga. Ker je bila glavno vodilo pri raziskovanju varnost, je ekipa potapljačev potrebovala tudi resno podporno ekipo, ki so jo sestavljali jamarji iz Društva za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna in Jamarskega društva Rakek. Občasno so se jim pridružili tudi posamezniki iz Jamarskega kluba Železničar, Jamarskega kluba Borovnica, Jamarskega društva Logatec in Društva za raziskovanje jam Ljubljana.

V prvih štirih mesecih leta 2015 so potapljači v že znanih treh sifonih napeljali nove varnostne vrvice in se seznanili s potekom rova do točke T 19, kjer so leta 1998 končali z raziskovanjem in izmero. Sedemnajstega maja 2015 so izmerili rov do četrtega sifona, preplavali četrti sifon, ki je dolg 30 metrov in globok šest metrov ter izmerili še 366 metrov glavnega rova Podzemeljske Pivke. Izmerili so tudi rov, ki se priključi glavnemu rovu z južne smeri na Križišču. Ta rov se pred koncem

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 472
LOKACIJA: POSTOJNA
DOLŽINA IN GLOBINA 2015: 794 m / 77 m
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 5766 m / 77 m

razcepi na vzhodni krak, kjer je manjši pritočni sifon, in zahodni krak, kjer se tla dvignejo za 28 metrov nad nivo rova Podzemeljske Pivke.

20. junija 2015 so Igor Vrhovec, Sebastjan Gantar in Matej Koršič v enajst ur dolgi akciji izmerili še 2000 metrov glavnega rova in prispeli do petega sifona.

V letu 2015 je potapljaška ekipa na šestih utrujajočih akcijah tako izmerila

3572 metrov novih rogov Podzemeljske Pivke in s tem podaljšala sistem Postojnske jame na 24.120 metrov. ■

Več o jami si lahko preberete tudi v:

¹ Marcel Lalkovič: The cave in Postojna in Slovak literature before 1918. Acta carsologica, 30/2, 19, S. 267-277, Ljubljana 2001

² Mlinar Ciril: The development of cave diving in Slovenia, Our caves 38 (1996), stran 116 do 135

³ Krivic Primož in Anton Praprotnik: Nove raziskave sifonov v porečju Ljubljane, Naše jame 17 (1975), strani 123 do 135

⁴ Tomo Vrhovec: Dnevnik potopov v Pivki in Planinski jami, Naše jame 42 (2000), strani 162 do 179

⁵ Ciril Mlinar Cic: Podvodje - Potapljaške zgodbe, 2015

⁶ Žarko Sajič, Muzej podvodnih dejavnosti Piran.

ROVI PODZEMELJSKE PIVKE RAZISKANI V LETU 2015

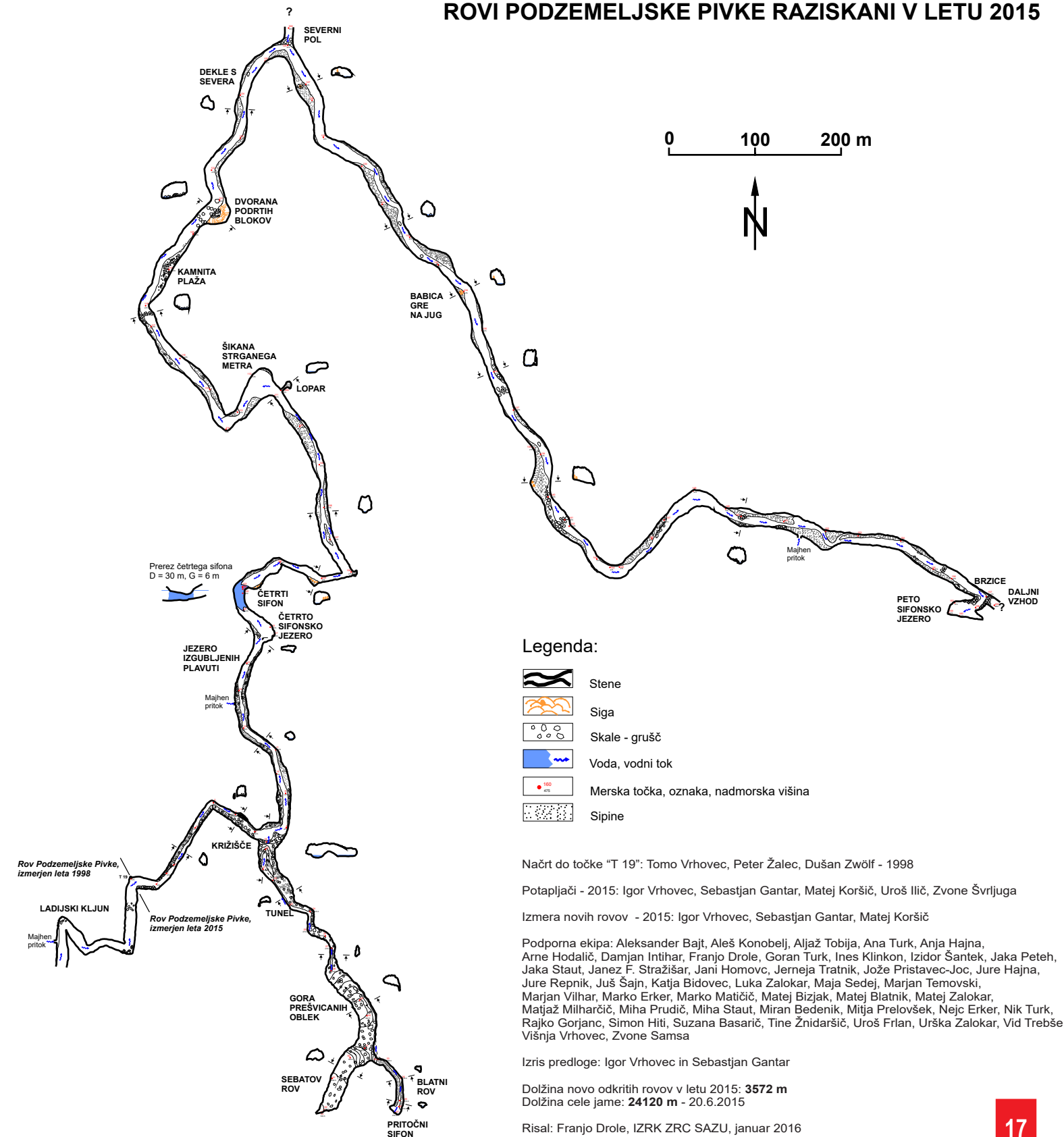

Foto: JD Rakek

Branice

Jama Branice je bila leta 2015 podaljšana za 801 meter in poglobljena za 120 metrov, pri čemer je bilo odkrito sifonsko jezero z več kot deset človeškimi ribicami.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Miha Prudič

Ponorna jama leži na planoti Menešije, med Cerkniškim jezerom in Ljubljanskim barjem. Po vsej verjetnosti v jamo pritekajo vode iz Vinjega vrha. Njena lega je zanimiva z geološkega stališča, saj se tu menjata plast apnenca in dolomita. Jama je bila registrirana že leta 1939 s strani Društva za raziskovanje jam Ljubljana.

Leta 2014 smo prebili vhodno ožino in raziskali jamo do globine 28 metrov, kjer se je zaključilo z razpoko in vodno kotanjo. Leta 2015 smo ponovno obiskali jamo in razširili ožino. Tako se je začelo raziskovanje notranjosti jame. V raziskavah od avgusta do decembra smo jamo podaljšali za 801 meter ter jo poglobili za 120 metrov.

Spada med bolj športne jame. V jami smo lahko videli že zalit objekt, zalito vrtalko, nekaj izgubljene in najdene opreme, dehidracijo in samooklicane mrliče. Transport majhne in lahke transportne vreče je tukaj običajno večurno delo dveh usklajenih ljudi.

Na dnu slapa je nadaljevanje po ozkem meandru. Voda je utrla pot skozi 80 metrov dolomita vse do Jedilnice. Vmesni deli so večinoma ozki ter polni manjših zasiganih prelivov. Tu in tam se odpre kakšna stopnja. Preden pridemo do Jedilnice, moramo še med podornim kamenjem.

Jedilnica je 17 metrov globoko slapišče. Na dnu je deset metrov visoka dvorana, kjer imamo postavljen tabor. Pot nadaljujemo po vodnem rovu naprej. Kmalu pridemo do stranskega pritoka. Tu so tla rova zalita od deset centimetrov pa do metra globoko. Po 70 metrih vodnega rova pridemo do deset metrov visokega slapa. Tu je približno osem krat osem metrov široka ter prav toliko visoka dvorana. Naprej po rovu pridemo do dva metra visoke stopnje, kjer je na steni vidna sled poplavnega nivoja. Na dnu podora je zelo ozka ožina, ki smo jo naknadno razširili. Pot nadaljujemo po rovu naprej, tu so stene rova gladke in sprane.

Kmalu pridemo do predela, ki se imenuje Sifon. Strop se tu zniža, tako da imamo ob nizkem vodostaju do 10cm nad vodno gladino. Naprej po rovu je še nekaj manjših slapov. Kmalu pridemo do kratke stopnje, kjer je prostor tri krat dva metra z deset metrov visokim kaminom, ki je stalni pritok. Od tu naprej se pride do pet metrov visokega slapa. Naprej po meandru, na levi strani, opazimo sifon, v katerega ponikne voda.

Tu sta se do sedaj vedno nahajali dve človeški ribici. Še naprej, po suhem meandru, pridemo do Srebrnega jezera. Z močno lučjo je vidno dno jezera ter verjetni

sifon (od koder priteče pritok, ki mora imeti večji pretok od Branice). V smeri jug se jezero prevesi v vodni rov. Jama gre od tukaj do konca po vidnem prelomu. Pri brizgah moramo nadaljevati po vrhu meandra, do blatnega prehoda na levi strani. Tu pridemo v Dvanajsternik. To je 30 metrov dolg blaten strm rov enakomernega profila. Ponekod je širok približno osem metrov ter visok tri metre. Ponovno pridemo do vodne struge, ki se nadaljuje po prelomni coni.

Pred odsekom Ribe je še stranski pritok (voda curlja, zasigan slap, visok deset metrov), nad slapom je lepo vidno nadaljevanje v kaminu. Na koncu odseka Ribe je zadnja kaskada, kjer se preliva že pravi potok. Od tu naprej je vodni nivo povsem raven. Sledi končno sifonsko jezero globine okrog dveh metrov. V njem smo našteali več kot deset človeških ribic. V ta sifon priteče potok Delščica, ki izvira iz rova na drugi strani.

Jama je zanimiva z vidika jamske favne in hidrologije. Nadmorska višina končnega sifona v jami je 426 metrov. To je nižje od Planinskega polja, pa tudi od Cerkniškega jezera. Največje odkritje pa so seveda človeške ribice. ■

Foto: Matej Zalokar

Legenda:

-ilovca/zemlj

-voda

-smer toka

-sifon

-merilna točka

-siga

-sidrišče

-stalaktiti/ stalagmiti

Branice 2015

JD Rakek

dolžina : 921m

globina : 146m

620	Branice / Brejnice	
Meni:	M. Zalokar, T. Žnidarič, M. Prudič, V. Gorjan, U. Friš, D. Inthar, M. Matičič	Datum ekshkurzije
Risali:	Prudič Miha, Marko Matičič	Datum načrta
Organizacija	JD Rakek	Nov. 2015
Število zapisnikov:	1:500	IV. stopnja
		Oznaka dokumenta (zgodn. Kalaster)

20

21

Dobra Nada

Raziskovalci so v novi obetavni jami na Golaku namerili 561 metrov dolžine in 270 metrov globine.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Bogomir Remškar

Vsega je kriv šolski urnik. V drugem polletju nekateri razredi odidejo na prakso. V urniku takrat zazijajo velike jame oz. luknje. Z malo kombinatorike in ravnateljeve dobre volje se da v urniku zrihtat prost dan. Ja vem, vsi ste fouš nam profešurjem. In kaj počne speleoholik na prost dan? Gre v jame, če pa ne najde nobene sorodne duše gre jame iskat.

Zima '14–'15 je na Golake vrgla ravno dovolj snega za turno smuko. 10. marca je bil tak lep jasen, precej mrzel dan. Sneg je bil super, lahkotno sem drsel od vrtač do dihalnikov, padal preko vej in si obetavne vhode shranjeval v GPS. Jamarska poezija. Smuči so me zanesle za Srednji Golak. Tam zadaj sem se že večkrat potikal, a vrtač je veliko in nikoli ne veš, če si vse prešnofal. Tako se znajdem na robu globoke koliševke. Z roba se ne vidi celega dna, zato si snamem smuči in se peš spustim v luknjo. Ah, spet ne bo nič, si mislim. Kaj pa je tam tik pod južno steno za tistim grebenčkom? Zlezem gor in glej jo glej, luknjo. Ja sej sem vedel, da te bom enkrat dobil. Vhod en krat en meter, nato pa strmo poševno sneženo pobočje. Kaj grem noter al ne? Saj ni ledeno? Vidi se, da se spodaj malo zravna. In že se počasi drsam po riti v jamo. Ja saj sem vedel da bo čurka, si mislim, ko se znajdem na dnu ob steni. Še to špranjo pogledam, pol pa grem ven. Špranja je 20 centimetrov široka razpoka, zadaj se vidi večji prostor, preprih hudoo vleče noter. Ja, to so trenutki, ki jih ne pozabiš. Jamarstvo je ta boljši šport ever. Pol metra dolga ožina, za nas izkušene luskarje mala malca. Že sem bil zunaj in cahnal v GPS. Vzpona na greben Golakov se sploh ne spomnim, ker sem preračunaval nadmorsko višino vhoda in višino Hublja. 1360 metrov in malo sreče da potencial tisoč metrov. Čakal me je le še eleganten slalom med drevesi.

Sneg milina. Kako lepo je življenje. Tu moram malo spustit, da me bo neslo čez tisti grebenček. Takrat pa z levim očesom pol metra pod mano zaznam brezno. O f... in sreča. Če bi šel malo nižje, bi čofnil noter. Pa ravno danes, ko sem pozabil poklicat Reharja, da mu povem, kam grem in kdaj pridem. Odštampam nazaj do roba brezna. Ja, mogoče bi pa lahko splezal ven. Tako na uč je okrog deset metrov globoka zadeva. Ja, ma če bi bil polomljen, bi šlo pa težko. Sreča je na strani hrabrih, pravi star partizanski pregovor, si rečem in bolj počasi odvijugam do avta. Sledijo telefonade, padajo teorije, padajo tisočmetrce ... Bolano, vem, ma drugače fajn.

Čez štirinajst dni jo že maham za Srednji Golak. Sneg je začel kopneti in šel sem peš. Udiralo se je, padal sem med od žleđa polomljene veje in klel ko kočijaž. Do jame sem se vlekel dve uri. A ko te vleče tista zagonetna črnina ni težko. Pred jamo je bilo vse polno dlak in sledi sm ali gamsov. Shojeno je prav noter v jamo. Sem že mislil, da se gamsi skrivajo tudi v jame, ko zagledam poginulo smo prav pri ožini. Na srečo ni smrdela, če ne bi imel polnega nahrbtnika, bi jo nesel domov. Tako lepo uležane divjačine ne dobiš vsak dan. Začnem z delom. Preprih je prah od vrtnja kar vlekel v jamo. Odbijem 30 cm in se stlačim čez. Zadaj poševen rov nastlan z bloki, gor kamini, nato brezno. Vsaj 30 metrov, pravi sluh. Toooo. Potem pa smo čakali, da je skopnel sneg. Ta čas sem iskal ime. Nazadnje sem se odločil za Dobra Nada. Zato ker upamo na tisoč metrov in po moji mami, ki je zelo fajn ženska.

9. 5. 2015 se končno odpravimo v Dobra Nada. Začelo se ni obetavno. Najprej mi je na Predmeji zakuhal avto, nadaljevali smo z Vaskotovim. Nato sem ugotovil, da je vrtna mašina ostala doma. Pot do jame nam je grenilo polomljeno drevje. Na

razširjeni ožini je preprih vlekel ven. Marca pa je vlekel noter. 60 metrov globoko brezno sem naklofal na roke. Prekineta ga dve polici. Na dnu je špranja, ki se zapre brez prepriha. Višje v breznu smo videli dve brezni. Akcija mešanih občutkov.

Na naslednji akciji sva z Joklom prečila do spodnjega okna. Še preden sva prišla do njega, se je na polici odprl fosilen meander. Preprih je močno vlekel v jamo. Karfiole. Po 15–20 metrih šaht. Najmanj 50 metrov, velike dimenzije. Bolj fosilna zadeva. Nisva šla noter, ker ni bilo dovolj štrika. Novo brezno sva poimenovala Sreča na vrhvi. Nato sva prečila do okna, to se prevesi v brezno. Sledi par polic. Nato neprehoden meander s slabim preprihom. Malo dela in smo naprej. Nad eno od teh polic je nov meander, preozek, a ima preprih. Razopremila sva do police z meandrom do Sreče ... Na vhodu sva našla telefon, ki ga je Vasja zgubil na prejšnji akciji. Mašinka je še delala.

V torek 26. 5. sva v svežem jasnem jutru čistila polomljene veje s steze do brezna. Tik preden sva se spustila v temo, sem Matjažu predlagal, da bi obleke spravila v jamo, če bo mogoče dež. Matjaž je hladno rekel: »Jaz sem optimist!« Ker sem optimist tudi jaz, sva cunje pustila, da se sušijo na soncu. Skozi meander sva prilezla do brezna, zadnjič poimenovanega Sreča na vrhvi. Matjaž je z macolo razširil vhod v šaht, jaz sem meril meander. Sledil je spust v brezno. Matjaž je opremljal, jaz sem meril. Prišla sva do police 80 metrov nižje od vhoda v šaht. 35 metrov nižje je laser zaznal dno. A vrvi ni bilo dovolj, zato dna nisva videla od blizu. Na polici sva našla špranjo s preprihom. Kamen pade 10–15 metrov globoko. Zlezla sva ven. Zunaj sva našla najine stvari popolnoma premočene. Otožno sva odčmokala proti avtu in šaht Sreča na vrhvi preimenovala

v Mokra optimista.

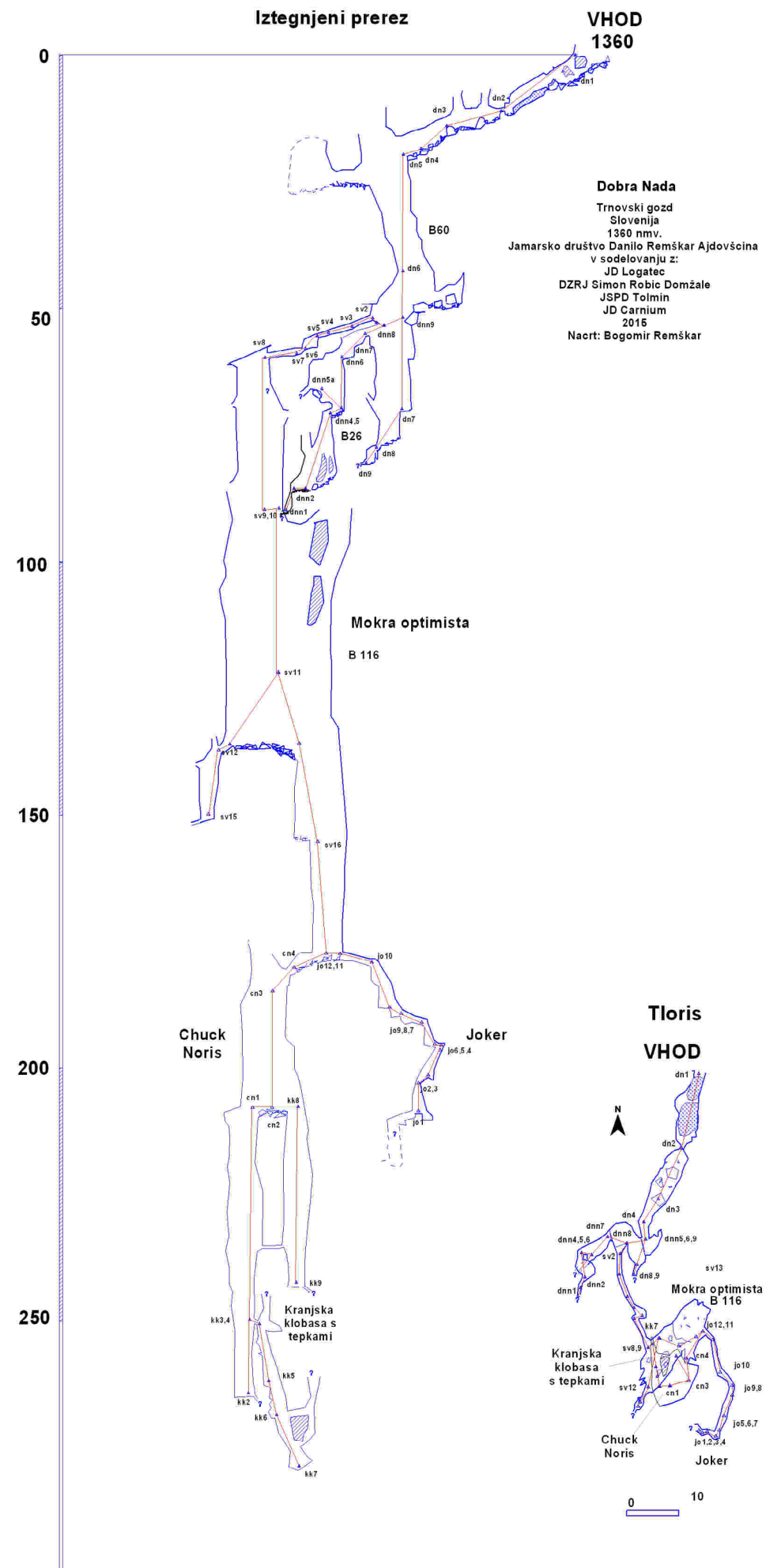
2. junija smo eni širili ožino na polici. Šli smo čez ožino, a nas je 13 metrov nižje ustavil preozek meander brez prepriha. Na polici nad ožino smo našli ozek meander s preprihom. A je bil preozek tudi za Tjašo brez pasa. Torej za navadne ljudi misson impossible. Gre pa naprej.

Maffi se je medtem spustil na dno Mokrih optimistov, kjer je našel več možnih, a ozkih nadaljevanj s preprihom.

Čez en mesec sta ožino na dnu prebila Jokl in Erker ter nadaljevala preko niza ozkih stopenj in se ustavila nad manjšim breznom. To nas je motiviralo in čez dva tedna smo bili spet na dnu Mokrih optimistov. Tam je ena ekipa šla po razširjenem, a še vedno ozkem stopnjastem rovu. Poimenovali smo ga Joker (Jokl + Erker). Spustila sta se v brezno, kjer sta se prvopristopnika obrnila. Deset metrov nižje je ožina, spodaj brezno, vidi se večje prostore. Širili nismo, ker me je spet poklical tisti tečni Empty Battery. Potrebna je ena akcija in smo skozi. Nazaj grede smo Jokerja izmerili. Druga ekipa je prekopala podorček na dnu Mokrih optimistov, ki so ga vsi drugi spregledali. Za podorom se jama nadaljuje z breznom večjih dimenzij. Ustavili smo se na mostu iz podornega skalovja, ki se je zagostilo v sredini brezna. Brezno smo poimenovali v Chuck Norris. Ker on ne gre za preprihom ampak preprih za njim. Jama se nadaljuje z dvema breznom.

Avgusta sta Chucka Norisa raziskala Vasja in Citrar. Oba kraka se končata z ožinami. V steni pa sta videla okna. Ta sta pregledala na naslednji akciji. Eno okno pride v že znane dele. Našla sta pa novo obetavno, a preozko okno. Povratek ponoči v megli se je sprevrgel v dobro staro »lutanje po šumi«. Konec oktobra je Citrar z ekipo spet šel v jamo, kjer so razširili ozko okno. Brezno zadaj se je 30 metrov nižje zaprlo z ožino. Nato so prečili do naslednjega okna, ki znova pripelje v znane dele, višje gor pa se odpira visok kamin. Nove dele so izmerili.

Trenutne dimenzije jame so: dolžina 561 metrov, horizontalna dolžina 171 metrov in globina 270 metrov. Ni slabo za enajst akcij. Najbolj obetavna je trenutno ožina na koncu Jokerja. ■

Jama v Dovčku

V treh daljših risalnih akcijah so brežiški jamarji izmerili celotno novo jamo nad Kostonjico na Krki, ki preseneča z velikimi dvoranami in bogatim kapniškim okrasjem.

Jamarski klub Brežice
Besedilo: Jure Tičar

Jama v Dovčku se odpira na severnem pobočju Opatove gore nad Kostonjico na Krki, kjer na planotastem površju prevladujejo obširni gozdovi in kraški pojavi. Opatovo goro namreč v vršnih predelih osrednjega masiva gradijo spodnjekurski apnenci, ki ležijo na plasteh triasnega dolomita. Opatova gora obenem predstavlja tudi hidrološko zaledje Kostonjeviške jame, zaradi česar so tu v preteklosti mnogi raziskovalci že iskali prehod do podzemnih voda, ki se iztekajo v Studeno.

Vhod v jamo smo odkrili na tradicionalnem novoletnem pohodu po Gorjancih, kjer smo ob planinski poti na Kičer naleteli na manjšo zapuščeno past za polhe (»polšno«). Lov na polhe je bil v tem delu Gorjancev namreč nekoč zelo razširjen in pasti so bile pogosto postavljene na vhodih v jame. Najdena zapuščena polšna je tako zakrivala manjšo luknjo velikosti pesti, ki pa je v mrzlem zimskem zraku močno srkala zrak.

Po otoplitvi smo se lotili odpiranja vхода, katerega smo v naslednjih dveh akcijah precej razširili. Namesto pričakovane odkritja brezna pa smo se navdušeni znašli na robu velike dvorane. Že ta nas je presenetila z velikostjo in okrašenostjo s kapniki, prehod v vsako naslednjo izmed njih pa nas je zgolj še osupnil. Tega dne smo obstali na manjši stopnji na robu ogromne dvorane, okrašene s kapniki. Z razširjeno ekipo smo se naslednji dan

spustili v Apostolsko dvorano, ki meri 40 metrov v dolžino, 20 metrov v višino in 20 metrov v širino. Osupli nad velikimi kapniki in dimenzijami smo pregledali še nekaj prehodov in odkrili Odvodni rov, Skrito brezno ter Zasigani meander. Pri vračanju pa sta nas vzporedno s preходом Krasni novi svet presenetili Baročna dvorana in Skrivnostna dvorana.

V Jami v Dovčku si lahko ogledamo kar nekaj posebnosti. Med njimi velja izpostaviti tektonsko prelomnico ob kateri se je razvila jama in je najbolj izrazita v prehodu Krasni novi svet ter Baročni in Apostolski dvorani. V slednji nas pričakajo tudi večji podorni bloki. Na robovih večjih dvoran se skrivajo številna manjša jezera ulete vode, v kateri so se razvili kalcitni kristali in drobne kapniške oblike. Zastopanost kapnikov pa je najlepša v prehodu Krasni novi svet, kjer se sprehodimo med večjimi kapniškimi stebri in zavesami do Apostolske dvorane, kjer kraljujejo velike kapniške tvorbe večje od deset metrov ter številni sigasti slapovi. Kapniško okrasje dopolnjuje še približno tri metre dolga kapniška zavesa v Baročni dvorani.

Dvorane, ki si v Jami v Dovčku sledijo druga za drugo, se počasi spuščajo proti jugovzhodu v notranjost masiva Opatove gore. Oblikovanost in dimenzije jame morda kažejo tudi na to, da je bila jama v preteklosti pravzaprav večji izvir, ki je iztekla ob robovih Krške kotline, ko je bila ta

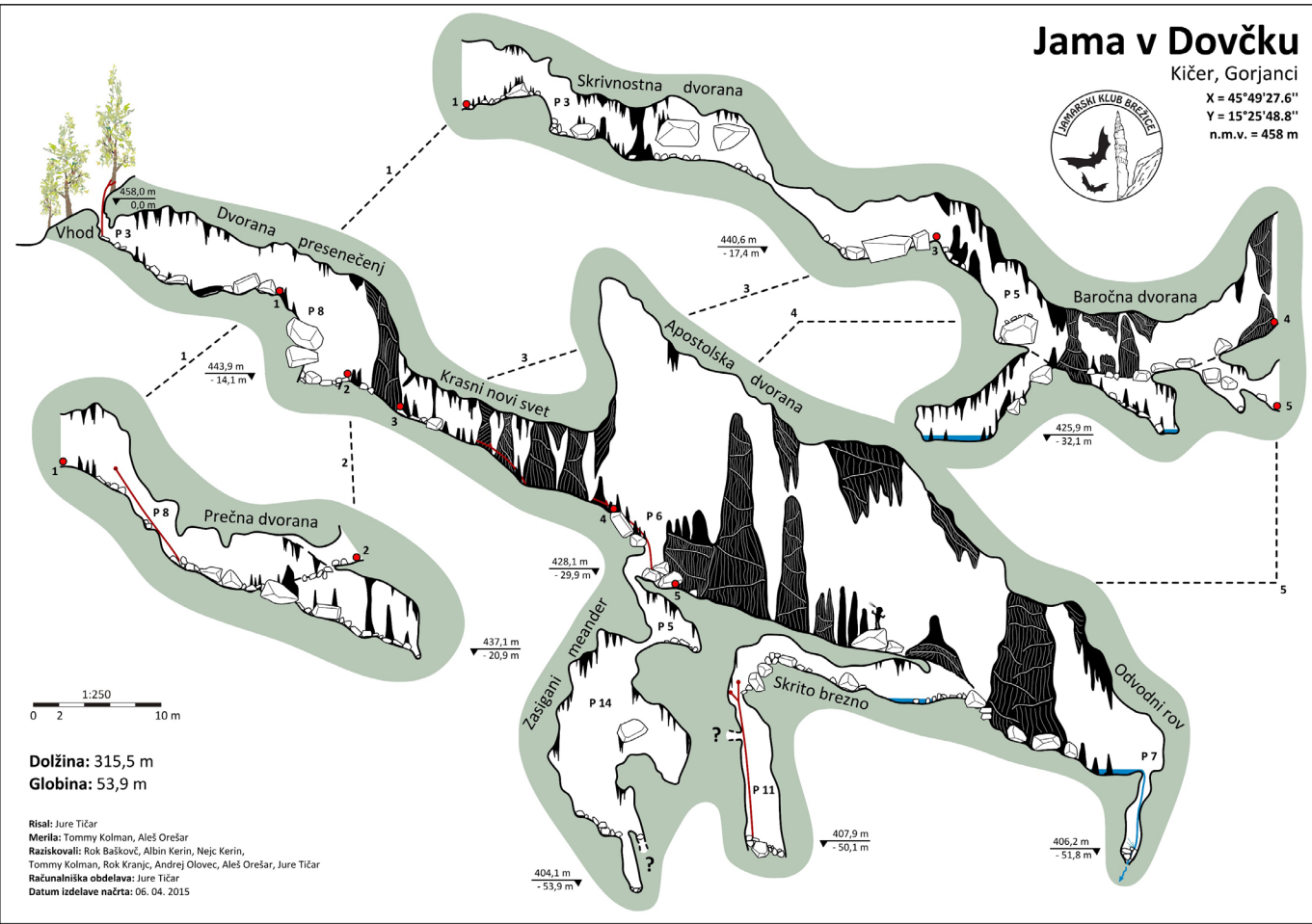
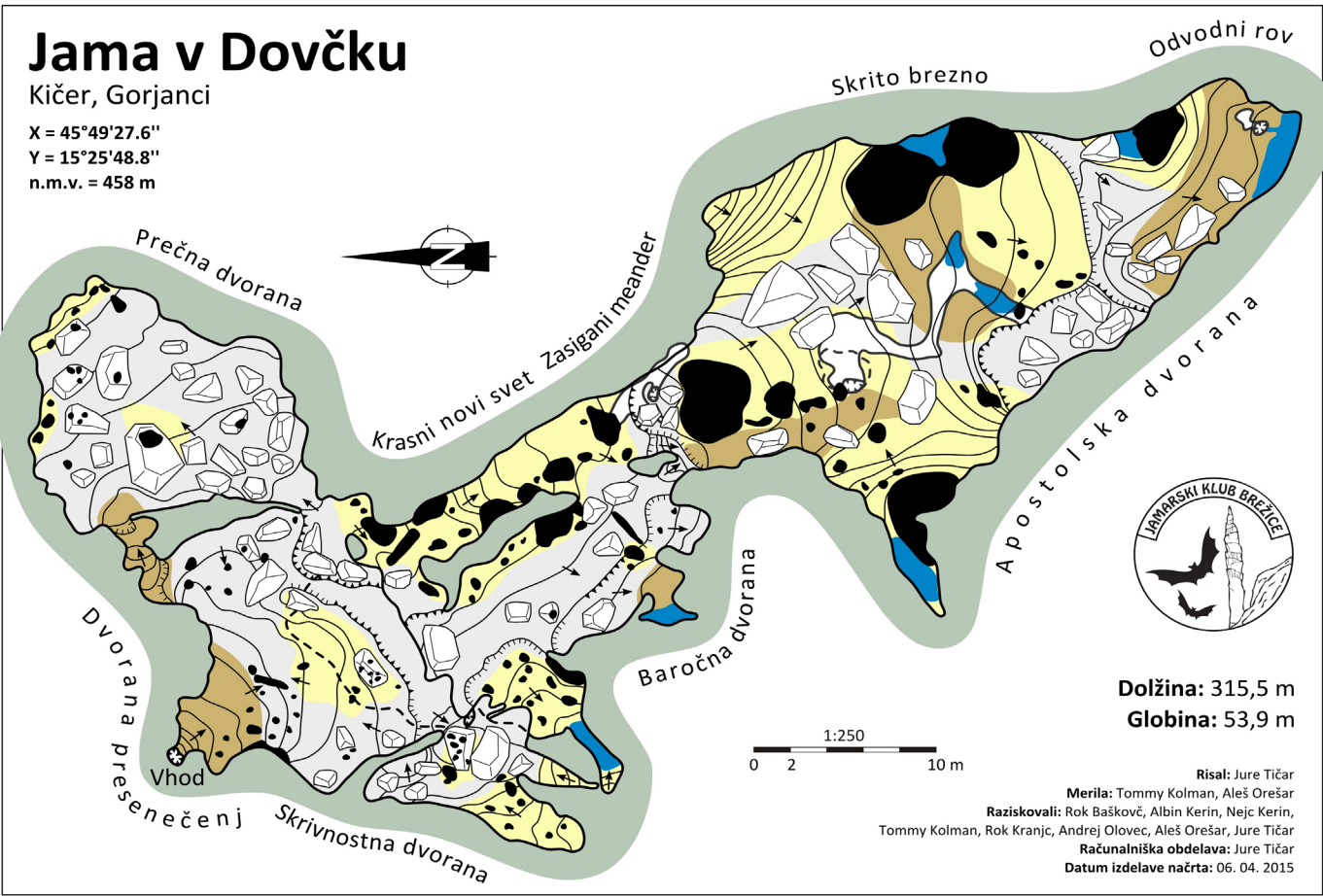
še precej više oz. tektonski dvig Gorjancev še ni bil tako intenziven. Voda je takrat iz jame iztekala v obliki vokliškega izvira, ko pa so se tokovi zaradi spuščanja erozijske baze umaknili iz jame, so tu prevladali procesi mehanskega preperevanja in razpadanja kamnine v obliki podorov. Tla jame so namreč posuta z večjimi podornimi bloki, na katere so se odložile večje količine sige, kar priča o njeni relativni starosti.

Po temeljitih raziskavah smo se lotili še izdelave načrta. V treh daljših risalnih akcijah nam je tako uspelo izrisati okoli 315 metrov poligona in doseči globino 54 metrov. Precej preglavic pa so nam pri risanju povzročali tudi številni prehodi med dvoranami in kompleksnost njihove razporeditve, zaradi česar smo morali v izris profila jame vložiti še precej truda.

Z raziskovalnimi akcijami smo v jami dokaj hitro zaključili, saj nismo odkrili novih perspektiv. Nadaljevanje v jami nam onemogoča predvsem pomanjkanje prepiha, ki se v velikih prostorih povsem izgubi. Že v začetku raziskav smo poskrbeli tudi za usmerjanje hoje po jami s trakovi, ki smo jih razpeli po celotni jami. S tem smo želeli čim bolj zmanjšati vplive raznašanja ilovice, s katero smo se soočali na nekaterih prehodih. Navkljub zaključku raziskav pa je jama že požela precej zanimanja med domačini, jamarji in jamskimi fotografi. ■

Jama v Dovčku

Kičer, Gorjanci
X = 45°49'27.6"
Y = 15°25'48.8"
n.m.v. = 458 m

Šaleški Jamarski klub Podlasica Topolščica
Jamarski klub Črni galeb Prebold

Veternica

Jamarski klub Novo mesto

Čaganka

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-siga« Velenje

Huda luknja

Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin
Imperial College Caving Club

Sistem Migovec

2016
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Veternica

Jama Veternica je bila v letu 2016 natančno raziskana in podaljšana za 475 metrov. Raziskave so razkrile kompleksno mrežo rogov, podzemno jezero ter možnost povezav z drugimi jamami.

Jamarski klub Črni galeb Prebold in Šaleški Jamarski klub Podlasica Topolšica
Besedilo: Alenka Rojnik

Jama Veternica se nahaja v vznožju hriba s cerkvico sv. Jeronima in s svojimi 567 metri dolžine predstavlja pravi manjši labirint. Prav zaradi zapletenega spleta rogov, kot tudi zaradi čarobnega jezera v središču jame, o njej že stoletja krožijo skrivnostne legende. Skozi zgodovino so se mnogi lotevali razrešiti skrivnost Veternice, vendar je to uspelo šele skupini mladih jamarskih raziskovalcev.

Veternica se nahaja na južnem pobočju Dobroveljske planote, na obrobju Vranskega. V bližini graščine Podgrad je levo v gozdu zapuščena kočica, od koder nadaljujemo peš v gozd po strugi Podgrajščice. Po 90 metrih je levo vhod v jamo.

Izvor imena Veternice ni znan, verjetno pa ga je dobila zaradi močnega prepiha na vhodu. Veternica je že dolgo poznana med domačini. O tem pričajo tudi človekovi vplivi v jami (vrvice, poškodbe sige, podpisi). Leta 1737 sta se na Vranskem mudila angleška popotnika Pococke in Milles. V njunem dnevniku piše, da sta si ogledala bližnji jami – Škadavnico in Podgrajsko jamo (Shaw, 2008). Veternice ne opisujeta, zagotovo pa je bila takrat že poznana.

Jamo je 19. 3. 1938 registriral Egon Pretner. Ob svojem obisku je opisal dostop ter del jame, ki poteka od vhoda do jezera. Narisal je preproste skice delov jame, ki so jih do takrat poznali. Leta 1998 je Športno društvo Tornado opazilo, da je načrt jame zelo približen in tako so pričeli z merjenjem dela jame, ki poteka od vhoda do jezera. Izmerili so tudi del Cerkvene dvorane in do Ključavnice,

ostalo so pustili, saj so ugotovili, da risanje tako zapletene jame ne bo lahko. Kljub temu, da je bila jama poznana med speleologi in jamarji že kar precej časa, je nihče še ni dokončno raziskal in izrisal načrta celotne jame. To je verjetno zaradi labirintom podobne sestave rogov, kar otežuje izris jame.

Raziskovanje je plod sodelovanja mladih, perspektivnih in tudi strokovno podkovanih jamarjev iz dveh klubov: JK Črni galeb Prebold in Šaleški JK Podlasica Topolšica. Kljub temu da pri merjenju in risanju jame še nismo imeli veliko izkušenj z risanjem tako zahtevnih jam, smo se projekta lotili kot izziv. Znano nam je bilo, da obstajajo še drugi deli poleg dotle znane, vendar nismo pričakovali tako zapletenega in bogatega jamskega spleta. Tako smo eno leto posvetili projektu Veternica, v katerem se je zvrstilo deset raziskovalnih in merilnih akcij. V tem letu smo jamo temeljito pregledali, odkrili nove in neznane dele ter izrisali natančen in pregleden načrt. Merjenje je bilo težavno zaradi kompleksne sestave: povezati je bilo potrebno številne krožne poti, ki se križajo v nadstropjih. Rezultat izjemno sistematičnega in natančnega dela je pregleden načrt in izmerjenih 567 metrov jame, medtem ko je bilo po doslej znanih podatkih le 92 metrov.

Jama je zgrajena v srednjetrasnem apnencu. V jami se apnenec pojavlja večinoma kot breča, na nekaterih delih močno preperela. V dvorinah in rovih blizu površja smo našli tudi zelene tufe in porfirje. V jami na več mestih sledimo

prelomom, kar se kaže tudi v zelo podornih in krušljivih delih. Poleg apnenca in vulkanskih kamnin je v jami veliko nesprjetih sedimentov.

Skozi vhod se ob višjem vodostaju steka potok Podgrajščica. V vhodnem rovu je na več mestih več stropnih kotlic – te so posledica erozivnega delovanja vode, ki priteka v jamo. Jezero je zgrajeno iz treh bazenov. Najvišje ležeči je na pritočnem delu, kamor se stekajo vode iz Podgrajščice in pritoka. V Soteski sledi srednji bazen, ki je od zgornjega ločen le s čermito. Spodnji bazen pa je betonsko korito pred Podgrajsko jamo.

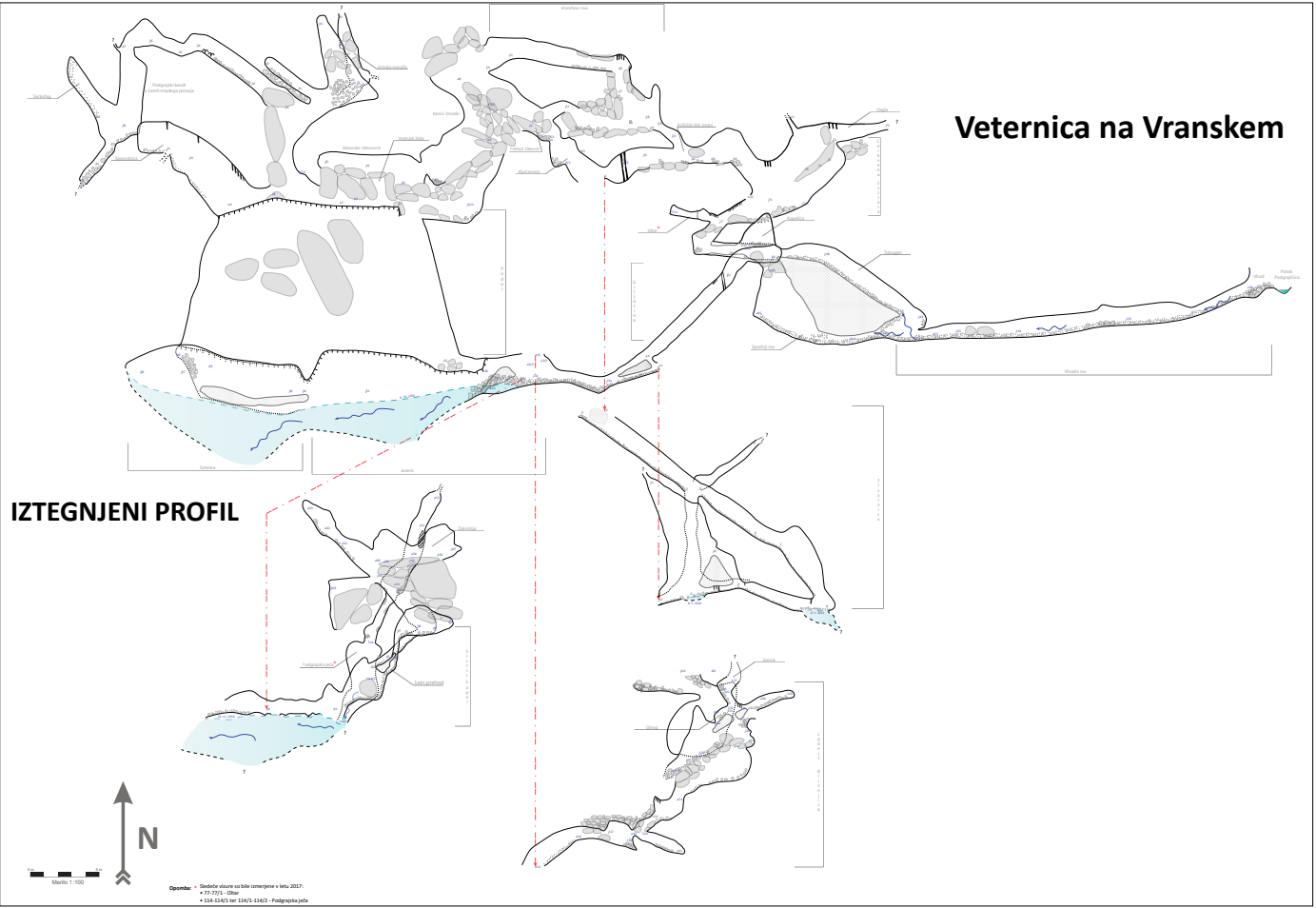
Med prebivalci jame so netopirji, različni hrošči, kobilice itd. V letu 2016 je raziskovalna ekipa večkrat našla neoznačene pasti divjih lovcev, ki lovijo predvsem endemične jamske hrošče in postranice. Z obveščanjem biologov, policije in domačinov so opozorili na dogajanje. Ko so pasti predali v analizo, se je pokazalo, da so se vanje ujele številne jamske živali. Tudi na zadnji akciji so našli dve novi pasti, kar kaže, da se lovljenje živali še nadaljuje.

Projekt Veternica je osnova za nadaljnje raziskave jam in brezen tega območja. Predvidevamo, da so možne povezave s Škadavnico in Breznom presenečenje.

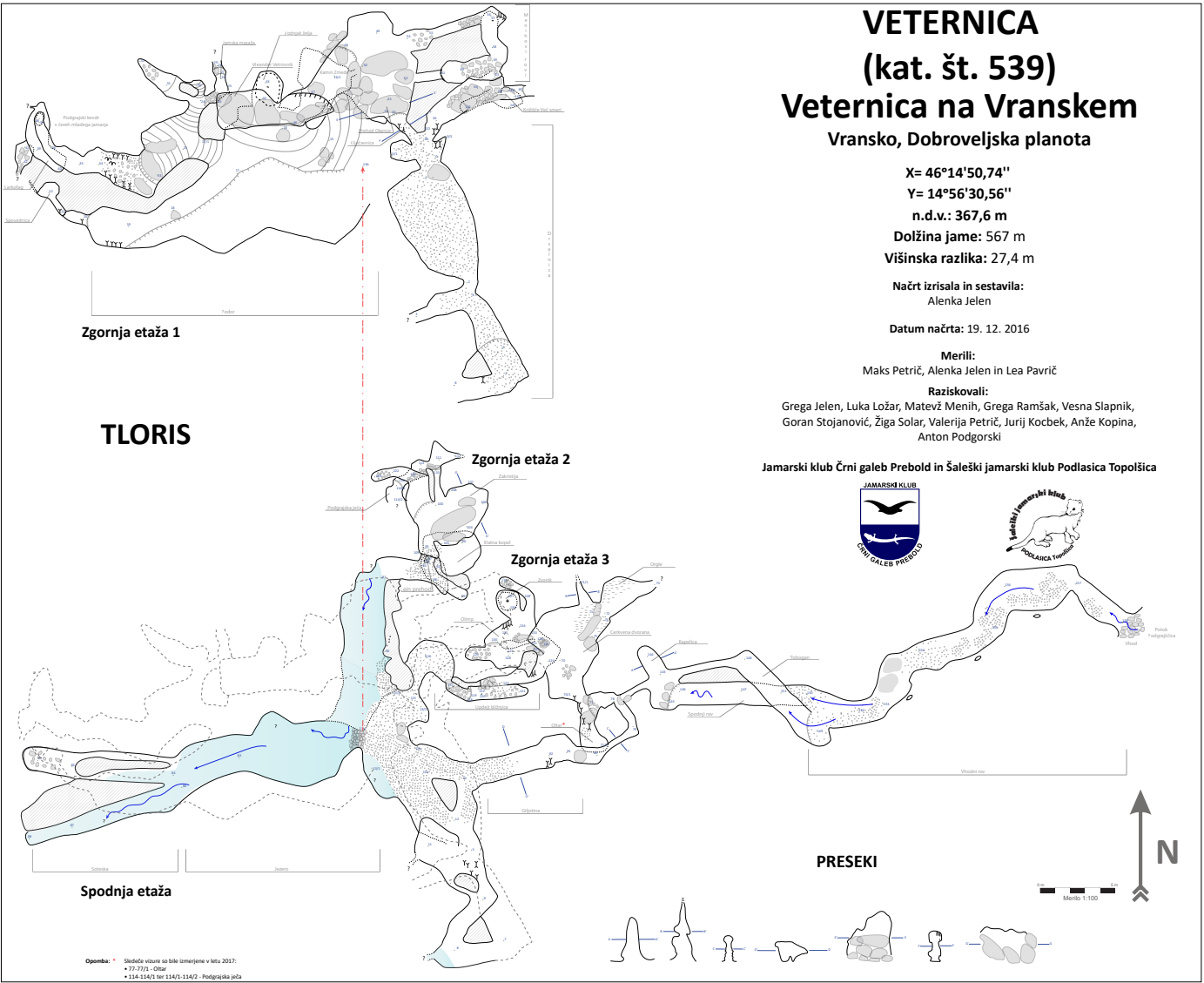
V prihodnje načrtujemo poiskati povezave rogov s kakšnim od dihalnikov na površju, čaka nas še nadaljnje raziskave potencialnih nadaljevanj. Ostaja tudi še želja potopa jamskega potapljača v delu Soteske, saj predvidevamo, da sifon ločuje jamo Veternica in Podgrajsko jamo. ■

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 539
LOKACIJA: VRANSKO, ŠTAJERSKA
DOLŽINA IN GLOBINA 2016: 92 m / 17 m
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 628 m / 38 m

IZTEGNJENI PROFIL

Čaganka

V letu 2016 so raziskave v Čaganki prinesle 350 novih metrov v Južnem rovu in preplezanih 178 metrov kamina Game Over, ki morda vodi vse do površja. Odpirajo se nove možnosti za raziskave in razumevanje jame.

Jamarski klub Novo mesto
Besedilo: Damijan Šinigoj

Julija 2008 smo se novomeški jamarji prvič spustili v Čaganko, ki sta jo našla Srečko Vidic in Borivoj Ladišić, septembra istega leta pa je bila po sedmih akcijah že dosežena globina 250 metrov. S tem je Čaganka postala šele tretja jama na JV Slovenije, globlja od 200 metrov, JKNM pa je zanj kot najboljši jamarski raziskovalni dosežek v letu 2008 prejel nagrado Viljema Puticka.

Do leta 2011 smo v Čaganko dokaj pogosto hodili le v Klepca, vzporedno aktivno brezno, ki se razcepi na globini 170 metrov, kajti tam se nam je zdelo še najbolj obetavno glede morebitnega nadaljevanja. Povsod drugod se je jama namreč zaprla s podori. Marca 2011 smo začeli plezati Irenin kamin v Južnem rovu (poimenovan tako decembra 2012, ko se je v njem zaplezala Irena). Zanj smo se odločili, ker smo potrebovali izkušnje in prakso spoprijeti se s kaminom Game Over, saj je bilo brezno, ki se je vzdigovalo nad takratni najnižjim delom Čaganke Game Over, nadvse impresivno in nas je zelo žulilo, kam pravzaprav vodi. A je bilo za popolne začetnike v kaminskem plezanju enostavno preveliko, zato smo potrenirali v mnogo manjšem Ireninem kaminu, ki se je zaključilo s preplezano višino nekaj pod 40 metri.

Avgusta 2011 sta Klemen in Anže začela plezati kamin Game Over, ker se je vreme končno toliko osušilo, da v kaminu ni preveč teklo. Značilnost kamina namreč je, da v njem vedno vsaj malo teče, četudi je povsod drugje jama popolnoma suha! Z Mihom sva dol prišla enkrat opoldne, da ju zamenjava, a ker sta še kar plezala, sem skočil na dno Game Overja pogledat, kaj je z luknjico v podoru, ki sem jo par let občasno odkopaval. Vmes se je zaradi sezonskih nalinov toliko razširila, da smo lahko pokukali skozi in odkrili

nadaljevanje. Kar nemudoma sva prijatelja snela iz kamina, saj smo potrebovali vrv za novo brezno Play Again, od takrat pa smo vse moči, energijo in firbec usmerili v nadaljevanje, kamin Game Over je pa sameval.

Januarja 2012 smo dosegli globino 300 metrov, konec avgusta 2013 pa po nešteti akcijah v ozkem, trdovratnem ter dolgem meandru 350 metrov. Januarja 2014 smo presegli globino 400 metrov in prišli do Kalaharija (ob koncu 2016 je globina 475 metrov).

Čaganka je po vseh teh uspehih nato pokazala zobe in trdovratno preprečevala napredovanje v svoje nedrje, naj smo še tako trdo in pogosto garali. Zato smo se, ko je vreme dovolilo, spet zapodili v kamin Game Over in v nekaj akcijah preplezali 40 višinskih metrov, bolj pogosto pa smo se mu začeli posvečati v letu 2015, ko smo v kar nekaj akcijah preplezali dodatnih 50 metrov.

Na majski akciji v 2016 smo podaljšali Južni rov za skoraj 350 metrov! Južni rov je namreč edini del jame, ki je suh tudi med dežjem in smo, kadar vreme ni dovoljevalo dela drugod, delali v Južnem rovu. Tam smo podor prelisčili tako, da smo ga začeli odmetavati pod stropom, potem smo pa samo sledili prepihu. Za rov v dolžini nekaj manj kot 30 metrov s premerom malo večje kanalizacijske cevi smo porabili 15 akcij odkopavanja, odmetavanja, širjenja, a se je izplačalo, saj so si po prebitju tega ozkega dela nove ogromne dvorane sledile ena za drugo, za vsako pa smo potrebovali kar nekaj akcij širjenja, da smo prišli vanjo.

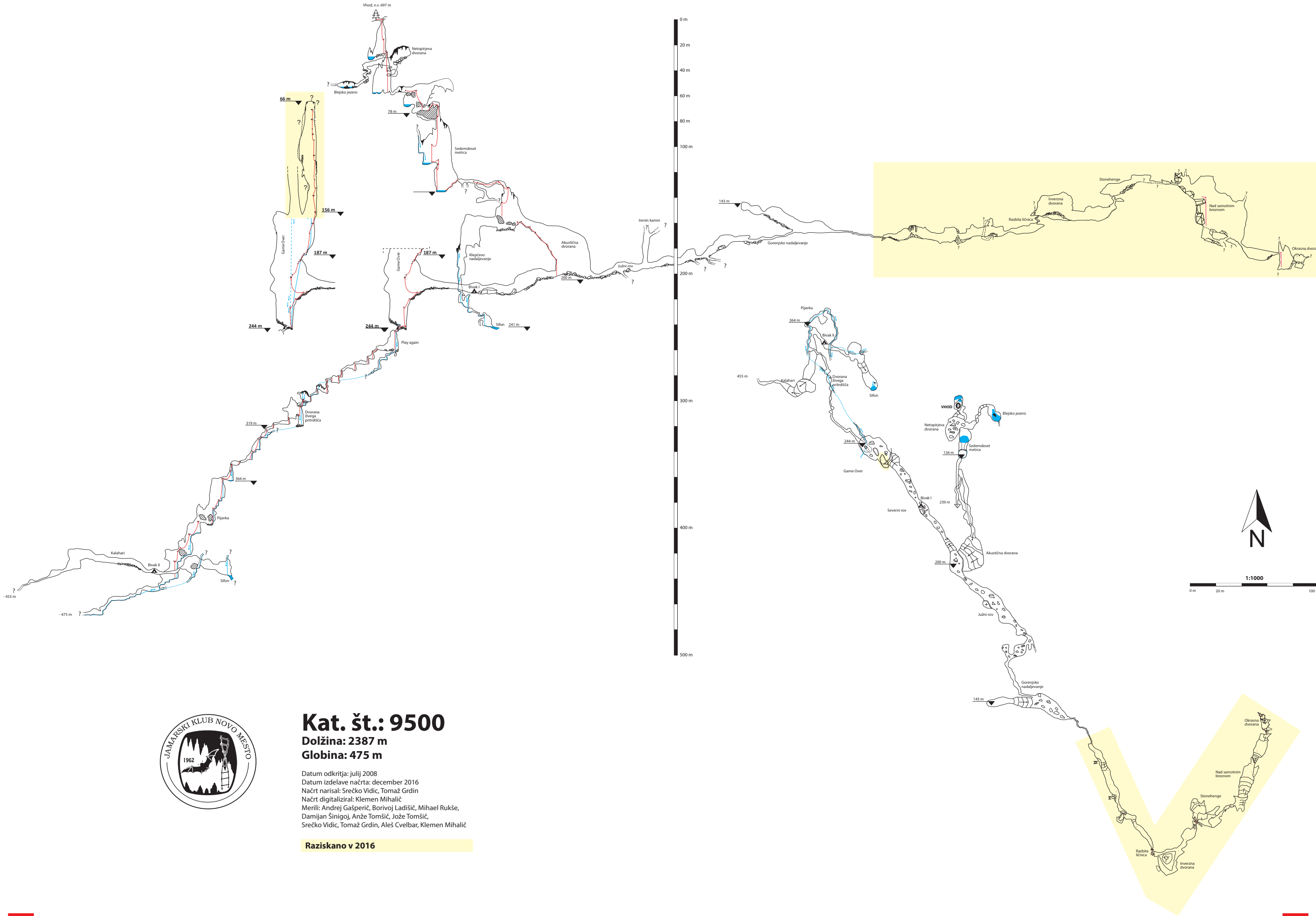
Septembra 2016 smo odkrili novo vrsto postranice v Čaganki, kar je posledica obiskov speleobiologov, ki so lovili pijavko, ki smo jo fotografirali v 2014, novembra 2016 pa smo končno ujeli tudi pijavko,

ki je skoraj zagotovo tudi povsem nova vrsta, še ne registrirana!

Pa v kaminu smo zaradi daljšega sušnega obdobja spet dobili veselje in se kar nekajkrat zapodili vanj, višje ko smo bili, bolj nas je firbec. Kaminsko plezanje v jamah, torej plezanje brezna navzgor, je nadvse zahtevno predvsem zaradi neakovostne, blatne in prhke skale, v kaminu ves čas teče voda in četudi med sušo recimo ne premočno, te ob počasnem napredovanju kmalo premoči do kože. Plezalne akcije so povečini trajale med tremi in petimi urami, toliko ima ponavadi jamar energije tako v sebi kakor v baterijskih akumulatorjih za vrtnik, pa še na delovišče mora priti in ob končani akciji na površje. Kar z napredujočo višino nikakor ni bil več mačji kašelj! Kamin Game Over se namreč začne na globini 245 metrov.

Veliko o zahtevnosti akcij pove že poročilo, da je od odkritja do konca leta 2016 Čaganko obiskalo nekaj več kot 700 jamarjev (seveda ne različnih, nekateri smo bili v njej po večkrat), v kaminu Game Over pa nas je garalo le sedem. V novembru smo že presegli višino 140 metrov, pa stropa sploh še ni bilo videti in ker nam je bilo vreme naklonjeno, smo v kaminu vztrajali tudi decembra in konec leta končno dosegli vrh. 178 metrov nad dnem v dvorani Game Over! Na vrhu je krepko preprihano, zdi se, da ima brezno povezavo proti površju (ki ni več tako oddaljeno!), opazili pa smo tudi majhen zasigan rov, ki vodi naprej in ga bo potrebno razširiti, da bi lahko pokukali, kam vodi. Kar pa bo višje na vrvi 178 metrov visoko nadvse zanimivo opravilo! Pa na višini kakšnih 100 metrov nad dnem Game Overja se v kaminu odcepi drug rov, ki ga tudi nameravamo preplezati, saj glede na načrte morda zavije drugam in bo tam več sreče glede morebitnega nadaljevanja ... ■

Kat. št.: 9500

Dolžina: 2387 m

Globina: 475 m

Datum odkritja: julij 2008

Datum izdelave načrta: december 2016

Načrt narisal: Srečko Vidic, Tomaž Grdin

Načrt digitaliziral: Klemen Mihalič

Merili: Andrej Gašperič, Borivoj Ladišič, Mihael Rukše,

Damijan Šinigoj, Anže Tomšič, Jože Tomšič,

Srečko Vidic, Tomaž Grdin, Aleš Cvelbar, Klemen Mihalič

Raziskano v 2016

Huda luknja

Zasanjani rov v jami Huda luknja je bil v letu 2016 podaljšan za več kot 550 metrov. Raziskave so razkrile nove vodne in fosilne rove.

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje
Besedilo: Milan Podpečan

Ja, Huda luknja še vedno preseneča, kot že tolikokrat, vendar le tiste, ki si to želijo in hočejo. To se najprej zgodi Iliču in Anžiču, ki jima uspe v Tomovini preplezati slap v višino 4,8 metra in priti do naslednjega pritočnega sifona. Že za to akcijo smo bili dogovorjeni, da bomo mi v Zasanjanih rovih skozi špranjo spustili odsevník, katerega bi mogoče videla potapljača, vendar je takrat spodnji del rova bil poplavljen in se tega ni dalo izvesti. Ideja, da bi ponovno pričeli z deli v Zasanjanih rovih, je bila aktualna že med leti 2013, konkretno pa smo začeli šele 2015 koncem poletja. Že po prvih dveh akcijah je bil osip jamarjev očiten. Ja, ko rov pokaže zobe pa zanimanje zanj poide.

Tokrat bo drugače, sem si rekel. Sedaj ne bom odnehal, pa če tudi hodim sam delat, in res sem bil večkrat sam. Že po nekaj akcijah mi je postalo jasno, da tega narušenega kamena ne bom mogel spraviti nazaj po rovu, četudi mi občasno pomaga Matic. Zaradi prevelikega napora z narušenim kamenjem in pa mojih utrujenih rok doma pričenem z idejnim načrtom. Potrebno je bilo še v jami pobrati mere in pričeti z izdelavo transportne proge. Pri izdelavi in prenosu opreme mi pomaga Patricija in Matic. Da pa je proga zares začela služiti namenu, je bilo potrebno izdelati še nekaj popravkov in zravnati dva ovinka. Sledilo je rušenje, kamena je bilo vedno več, rov pa vse daljši. Ker se od naših akcij udeležujemo le trije, sem začel razmišljati o povabilu drugih jamarjev. Sam sem se odzval na vabilo Dolenskih jamarjev v Čaganko. Že naslednji vikend je podobna akcija pri nas, odzovejo se Dolenjci in Primorci. V takratni akciji vso

narušeno kamenje spravimo trideset metrov nazaj po rovu. Transportna proga se je obnesla več kot zadovoljivo. Ta dan je Dejan - Citrar pripeljal na ogled jame še dva Gorenjca, ki smo ju s pridom uporabili pri transportu kamena. V tej akciji nam je pomagala tudi voda, zato tudi ni bilo dovolj prepiha. Ožini pa ni bilo videti konca. Želja in pa zvok, ki ga je voda zadaj ustvarjala, je z vsako akcijo večja. Tako so si sledile akcije skozi vse leto in 17. aprila 2016 smo se prebili v vodne rove. Od veselja smo se kar porazgubili po rovih. Po nekaj urah se zopet zberemo pred rovom z imenom B. zapisnik, dolgim 11,3 metra, katerega smo prekopali. Že v naslednji akciji sva pričela z meritvami, metrov se je nabralo prek 550. V eni od akcij ponovimo meritve še nizvodno vse do Tomotovega sifona, zaradi boljše izdelave načrtov. Prišla je jesen, muhasta kot vedno, zato smo bili tisti čas v jami samo dvakrat.

Ko smo se prebili v vodni rov, smo seveda raziskali vse možne rove, tako smo v vodnem kanjonu v stropu dobili fosilne rove, ki pa so se vedno zopet priključili nazaj v vodni kanjon. Takoj za B. zapisnikom je križišče, desno preko tri metrskega brezna pridemo v vodni kanjon. Naravnost od B. zapisnika se spustimo v blatno kotanjno, iz nje pa se odpre fosilni rov. Rov pa se strmo dviga. Tako po dobrih 70 metrih rova pridemo do brezna globine šest metrov, kjer zopet sliši bučanje vode. Spodaj je rova še 18 metrov in pridemo do slapa. Voda, ki priteče direktno iz sifona in po treh metrih spusta po kaskadi odteče v odtočni sifon.

Nad tem breznom se rov nadaljuje v še enkratni dolžini, kjer se zopet sliši nekje

spodaj bučanje vode. Že v prvi akciji Tomaž nekoliko odkoplje drobir, in v naslednji akciji izvlečemo večjo skalo iz ožine. Takoj je jasno, da bo potrebno še slikati za napredovanje v globino. V treh akcijah se prebijemo po poševnem špaltnastem in zelo ozkem rovu do tekoče vode. V tej akciji se do vode spusti le Matic in si malo pogleda rova v obe smeri. Že čez dva dni smo opremljeni z neopreni in jo počasi migamo proti B. zapisniku in ugotovimo da je zadaj rov poplavljen. Tako smo se žal morali vrniti. Čakam teden dni suhega vremena in nato pogledam kako je z vodo, ki je upadla za debel meter. Že naslednji dan smo zopet oblečeni kot medvedi in se komaj premikamo po rovih navzdol, vode za B. zapisnikom je ravno dovolj, da se ohladimo. Podamo se po Krokodiljem rovu do spusta, ki nas pripelje zopet v vodni del. Najprej preplavamo jezero, nato metriški slap kateremu sledi vodoraven rov do pritočnega sifona. Takoj nad slapom je šestmetrski poševen fosilni rov, ki pa je deloma zabasan z mivko in kamenjem. Nizvodno je še en manjši slap, ki mu sledi globoka voda in po dobrih desetih metrih pridemo do odtočnega sifona. Krokodilji rov pa s tem še ni povsem raziskan, namreč ima v zgornjem delu še dva kamina, ki ju bo potrebno v prihodnosti pregledati, in fosilni del v tem zadnjem vodnem delu.

Huda luknja ima sedaj novo dolžino, in sicer 2796 metrov in ni še konec. V Zasanjanih rovih in drugje še imamo odprta delovišča, ki čakajo pogumne jamarje! ■

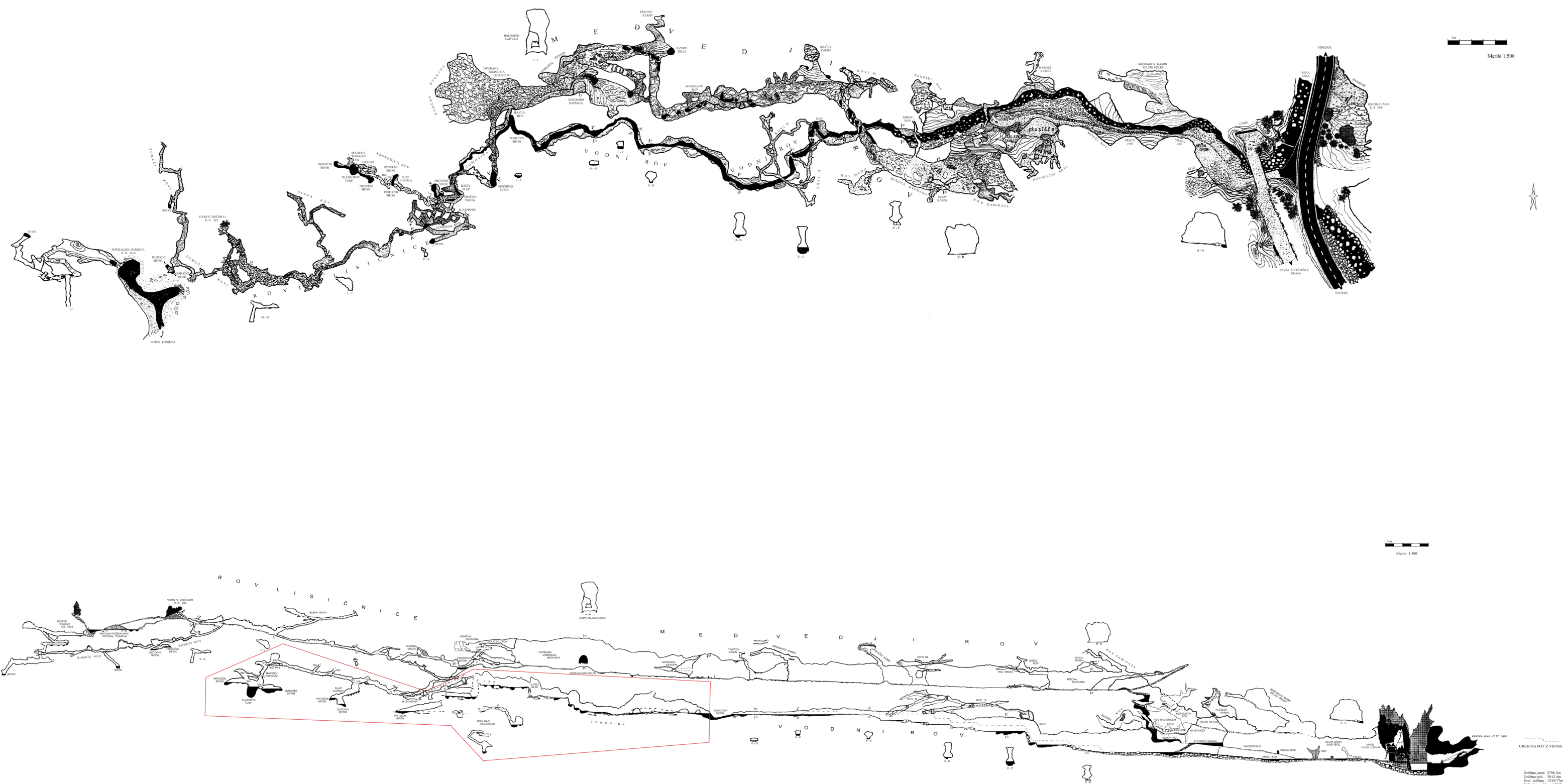

SISTEM HUDA LUKNJA

PRVI RAZISKOVALEC HUDE LUKNJE IVAN VIVOD 1892

RISALI: RAVLJEN JANEZ 1991-92
MILAN-LUKNCA PODPEČAN 1997-98
1998-99
1999-00
2000-01
2015-16

Dolžina jame: 2796,3m
Dolžina poti: 2015,4m
Hori. dolžina: 2319,77m
Višinska razlika: 118,7m

Sistem Migovec

V najdaljšem slovenskem jamskem sistemu je obnovitev raziskav v jami Primadona prinesla 1700 metrov novih rogov.

Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin in Imperial College Caving Club (London)
Besedilo: Jana Čarga

Že vse od leta 1974 na Tolminskem Migovcu Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin raziskuje tako imenovano Votlo goro. Od leta 1994 pri raziskavah sodelujejo tudi jamarji društva Imperial College Caving Club iz Londona. Že pred prvo povezavo, leta 2012, smo vedeli, da se bodo prej ali slej največje jame povezale. Upanje, da to postane najdaljša jama, je seveda obstajalo in bolj ko smo odkrivali bolj je upanje raslo.

Glavnino podzemlja sestavljajo trije večji jamski sistemi: Primadona, Migovec in Vrtnarija. Jame se po globini spustijo vse do vasi Tolminske Ravne oz. do približno 912 metrov nadmorske višine. Sistem Migovec trenutno meri 37,2 kilometra v dolžino in 972 metrov v globino.

Trenutno najdaljša jama v Sloveniji se ne ponaša samo po kilometrih ampak tudi po lepoti. Neznatno za alpsko jama, saj v njej odkrijemo raznovrstne kristale, stalaktite, stalagmite, helektite in neverjetne blatne formacije. Z uporabo rentgenskih žarkov smo uspeli dokazati prisotnost magnezita in sadre. Vse to se nahaja v teh vodoravnih freaticnih galerijah, ki se kot labirinti prepletajo in na delih presekajo vertikalna brezna.

Sklepamo, da so te starejše galerije obstajale kot del jame še pred nastankom Alp. Z nastankom Migovca pa zunanji vplivi pričnejo oblikovati vertikalne dele jam. Vsi sifoni, ne glede na lokacijo, se nahajajo na globini med 900 in 970 metri.

Zagotovo je na vsej tej dolžini neprepustna plast in bi za nadaljevanje oziroma poglobitev jam bil potreben jamski potop.

Glavni cilj odprave Nprehajene poti 2016 je bil nadalje raziskati jama Primadona. 750 metrov globoka in 2,6 kilometra dolga jama se nahaja na zahodni strani platoja. Ponovno zanimanje za to jama se prične po povezavi jame Mona tip v celotni Sistem Migovec.

Jama Primadona je bila registrirana leta 2000 in približno devet let kasneje sameva, saj je glavnina raziskovanj v jami Vrtnarija. Za angleže je to nepoznana jama, saj jo je v celoti raziskal JS PDT.

Za pričetek raziskovanj je bilo torej potrebno, da se Angleži najprej spoznajo z jama in smo jih zato na začetku odprave peljali na ogledne akcije. Ker v jami dalj časa ni bilo večjih akcij, se jama zato tudi preopremi tam, kjer je potrebno. Večina na novo odkritih rogov je bilo pod predelom Risanke, na globini med 200 in 400 metrov.

Na žalost se proti koncu odprave, 30. 7., dogodi nesreča angleškega jamarja, o kateri je bilo že veliko poročanega. Nesreča s srečnim koncem je predčasno zaključila odpravo, ampak ni odvezla zagona za nadaljne raziskave za prihodnje leto. V jami Primadona je bilo na novo izmerjenih 1,7 kilometra rogov.

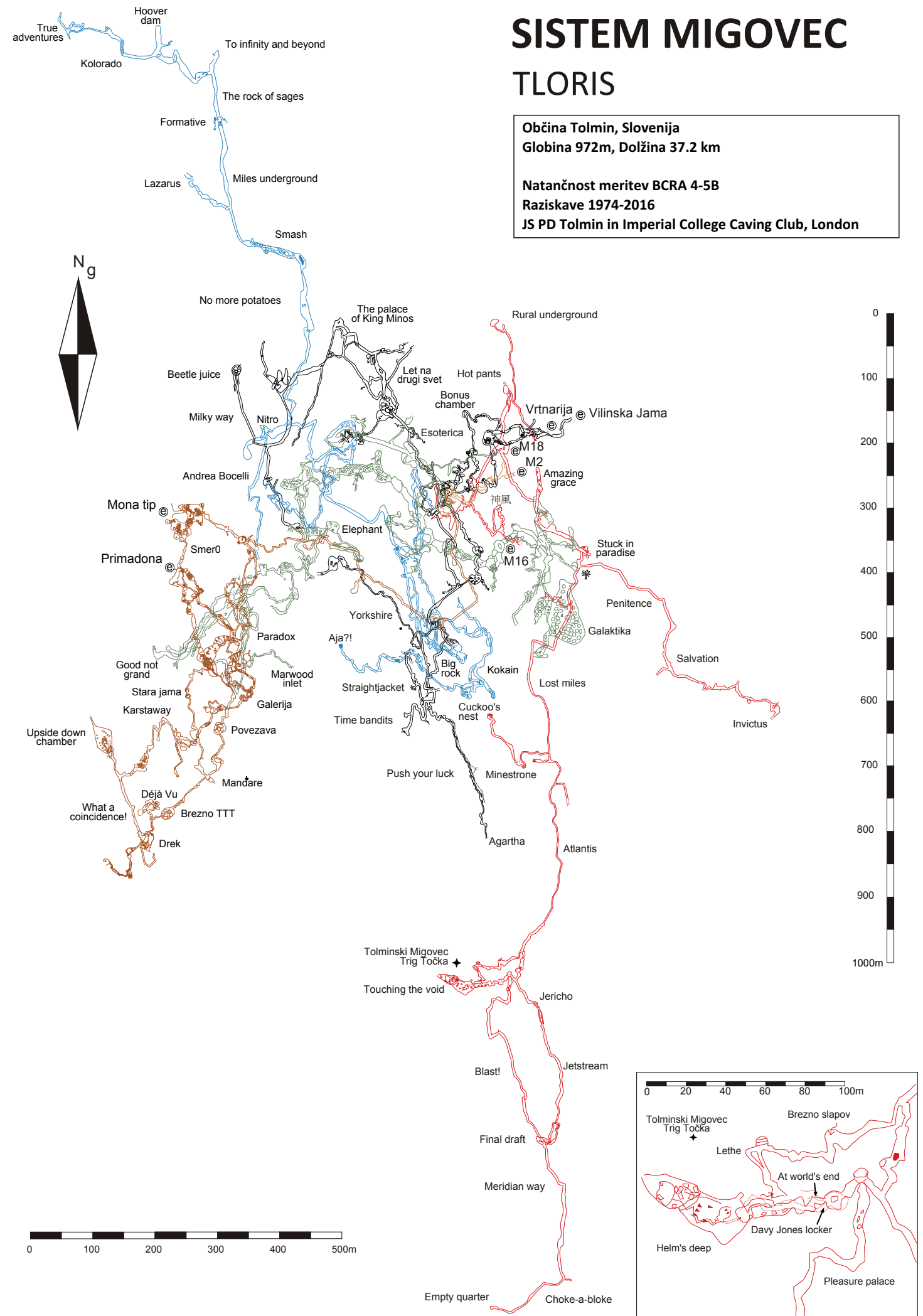
Dela za prihodnost ne manjka. Ne samo Sistem Migovec, ampak tudi okoliške manjše jame čakajo, da odkrijemo nove

metre ter njihove lepote.

Dodatne metre bi pridobili tudi z jamskim potapljanjem. V odpravi Skozi Zrcalo 2014 smo planirali potop sifona Waterhip Down v Vrtnariji. Zaradi pomanjkanja podpore in potapljačev se to ni izvedlo. Na novo pregledamo sifon Kolorado, odkrit leta 2004, ki zaznamuje konec poti. Ugotovimo, da sifon Kolorado sploh ni pravi sifon, saj ga lahko premagamo brez potapljaške obleke. Leta 2015 se v odpravi Povodni Mož dva potapljača odpravita prečiti sifon Kolorado. Sifon je širok deset metrov, globok en meter in ima zračni žep dimenzij 30 x 20 centimetrov. Po prečanju se izmeri 270 metrov vodnih delov, ki se končajo v ozkem vodnem meandru.

Večkrat smo tudi debatirali, da bi bilo zelo koristno opraviti podrobne geološke in hidrološke analize. Z dobrim planiranjem in podporo nam lahko to v daljni prihodnosti tudi uspe in tako pridobimo dodatne informacije o Votli gori.

Zahvala za uspeh pri raziskovanju najdaljše jame v Sloveniji gre skupnemu trudu JS PDT in ICCC ter vsem ostalim klubom in posameznim jamarjem, ki so kakorkoli pripomogli pri raziskavah. Zahvaljujemo se družini Skalar iz Tolminskih Raven, ki nam omogoča parkirni prostor ter shrambo opreme. Nenazadnje gre zahvala tudi TNP, ki nam vsako leto omogoči bivanje na Migovcu za čas odprave. ■

IZTEGNJENI PROFIL

Natančnost meritev BCRA 4-5B

Raziskave 1974-2016

JS PD Tolmin in Imperial College Caving Club, London

Primadona:

Primadona:
Nadmorska Višina: 1726 m
Kat. Št.: 8282

U-bend 571:

Nadmorska Višina: 1779 m Nadmorska Višina: 1730 m
Kat. Št.: 10180

M2 (Kavkna Jama):
Nadmorska Višina: 1861 m
Kat. Št.: 4465

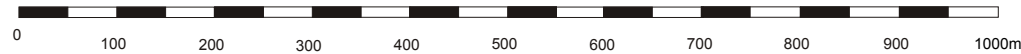
M18 (Jama Strgane Strajce):
Nadmorska Višina: 1840 m
Kat. št.: 8284

M16:
Nadmorska Višina: 1854 m
Kat. Št.: 6001

Milinski, J. 1995.

Vilinska Jama:
Nadmorska Viš:
Kat. Št.: 10868

Vrtnarija (Gardeners' World):
Nadmorska Višina: 1794 m
Kat. Št.: 8283

Primadona. Foto: Rhys Tyers

V zadnjih desetih letih je večina raziskav Društva za raziskovanje jam Ljubljana potekala na treh področjih: Kaninu, podih pod Viševnikom na Pokljuki, in območju okrog Planine Poljana. Primarno področje je gotovo Kanin, štafeto sekundarnega pa je med 2019 in 2020 od Pokljuke prevzela Planina Poljana.

V tem času smo kot društvo registrirali 634 novih jam s skupno 64 kilometri dolžine in 18,5 kilometri globine. 208 novih jam smo registrirali na Kaninu, kjer vsako poletje poteka društven tabor. Okrog Planine Poljana smo našli 105 novih jam, na Pokljuki 51 in še 30 v okolici Žvirč na Dolenjskem. Starejše društvene jame smo podaljšali za skupno 38,5 kilometrov in jih poglobili za slaba dva kilometra. Skupaj to nanese preko sto kilometrov novih rovov. V nadaljevanju sledijo povzetki večjih odkritij našega društva. Začnemo na Poljuki, sledi Kanin, nato Krivopeta jama pri Robidišču, na koncu pa še Planina Poljana.

Sistem Pokljuškega grebena

Brezno na Toscu

Sistem Renejevo brezno - P4

Brezno spečega dinosavra

LJ-29

Krivopeta jama

Prvi sistem Planine Poljana

Drugi sistem Planine Poljana

Sistem Ledeni netopir

Dlvn

Molilni volk

DZRJL
2015–2024

RAZISKAV

PREGLED

Sistem Pokljuškega grebena

Poključki pod Viševnikom so postregli s prepletom brezen in meandrov, ki ga sestavljajo tri jame: Trubarjev dah, Platonovo šepetanje in Romeo.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Matic Di Batista

Raziskave v Evklidovi piščali so botrovale temu, da smo se začeli ozirati proti kraškemu platoju nad jamo (pod Viševnikom) in pričeli z iskanjem morebitnih višjih vhodov. Oktobra 2013 smo našli prva dva, ki sta nakazovala, da bi se zadaj lahko skrivalo kaj večjega – Platonovo šepetanje in Trubarjev dah. Vhoda sta le kakih deset metrov narazen, a vseeno jam nismo uspeli povezati vse do leta 2017, pa še takrat smo povezavo odkrili tik pod vhodoma.

Obe brezni smo raziskovali bolj kot ne vzporedno. Pogostejši so bili obiski v Trubarjev dah, Platonovo šepetanje pa je bilo deležno le kakih sporadičnih valov navdušenja. Posledično je tudi dolžina prve jame rasla precej hitreje kot druge. V obeh smo zaradi lažjega dostopa do oddaljenih delov postavili bivak. In prav tisti v Trubarju je povzročil, da smo s takrat najnižje točke jame v dvorani Final destination pričeli tehnično-plezalski podvig, ki nas je

kasneje privedel vse do vhodnih delov in rezultiral v približno 600 metrov jame, ki smo jo raziskali navzgor, večinoma navpično. Akcije v ta del jame so zahtevale še posebno motivacijo, saj smo na vsaki akciji porabili dobršen del dneva, da smo prišli skoraj do vhodnih delov, potem pa ponovno dol – na dno, na bivak. Drugi dan pa ponoviti vajo in se ponovno, tokrat po pravi poti, vzpeti do vhoda.

Jama je v dveh krakih dosegla 600 metrov globine in skupaj z vhodom Platonovega šepetanja do najgloblje točke meri 643 metrov. Tudi v drugem kraku, v Ruskem vohunu, smo našli pot, ki nas je s precej močnim preprihom vztrajno vodila nazaj proti površju, s to razliko, da tu ni bilo potrebno vse do dna jame.

Raziskave v obeh jamah so potekale večinoma v vzporednih breznih oziroma meandrih, ki so jih povezovali. Nekajkrat smo naleteli tudi na večje galerije (Via

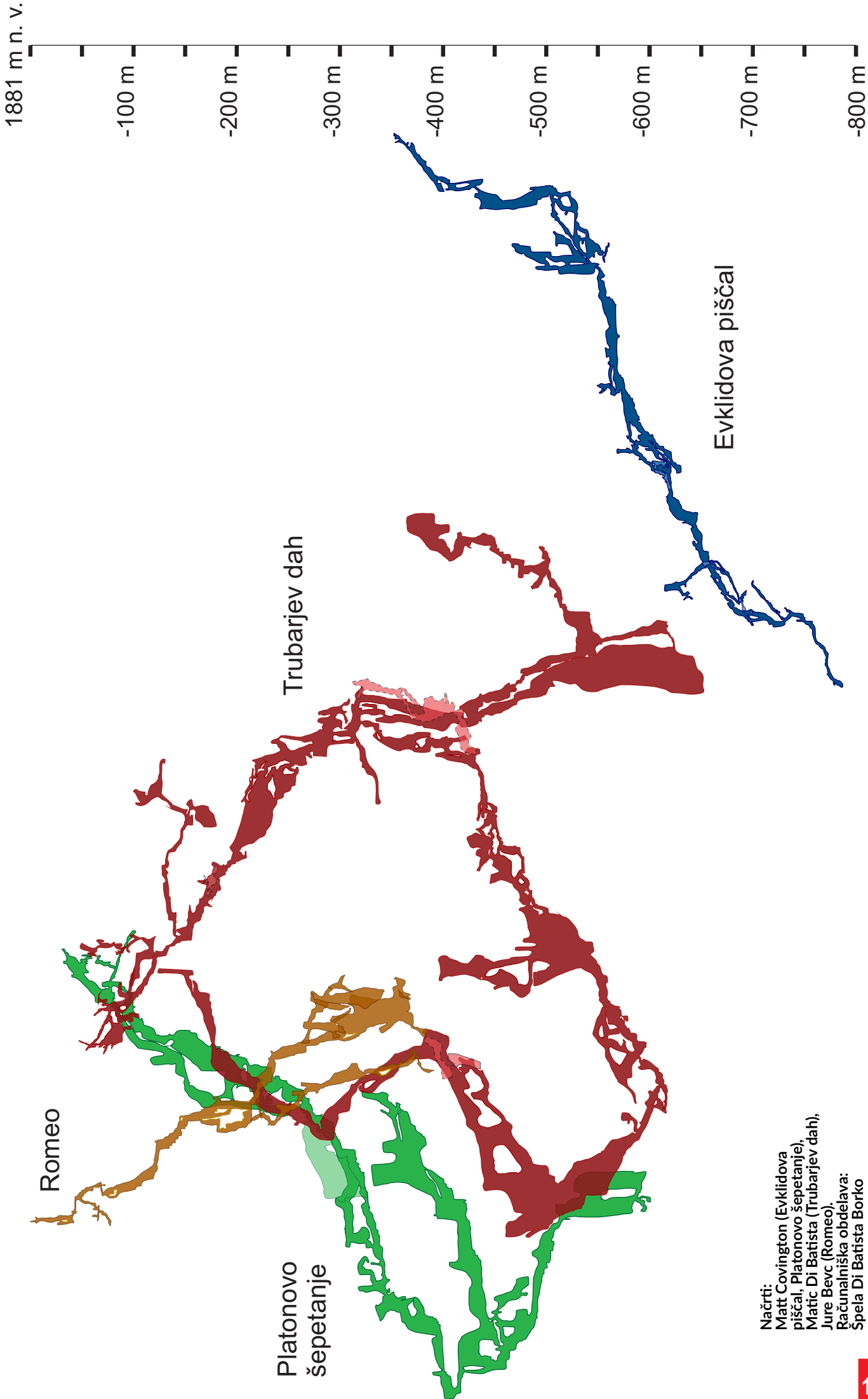
Voje) ali na večja brezna (Final destination, Ruski vohun, Dvojna vijačnica, Agora in Nevarna filozofija), večji del raziskovanja pa je vključeval bodisi plezanje bodisi trganje kombinezonov v tipičnih poključkih meandrih, polnih karfjol.

Zelo verjetno bi Trubarjev dah dobil še kak dodaten kamin, ki bi ga raziskali kdove kako visoko, če se ne bi 2016 našla nova generacija, ki je nedaleč stran odkrila in pričela z raziskavami v novi jami Romeo. Tudi ta jama je sledila pravilom morfologije poključkih jam z zlobnimi ožninami, ostrimi meandri in še kar prostornimi, lepimi in kompaktnimi brezni. Ekipa je z raziskavami pridno nabirala izkušnje ter globino in že po dobrem letu in pol uspešno Romea povezati v Trubarjev dah kakih 400 metrov pod vhodom. Povezava pa ni bila le ena, Romeo se v spodnji delih precej razveji in praktično vsako brezno pride v nekem trenutku v Trubarjev dah.

Pomemben doprinos povezave je bila tudi krajša pot v Podstrešje (del plezarije iz Final Destination), ki je precej olajšala dostop do teh delov. A vseeno obsežnejših raziskav tam ni bilo vse do 2024, ko smo večji del plezarije razopremili. Na dveh udarniških akcijah smo opremo spravili na površje skozi Romea.

Z raziskavami v masivu pod Viševnikom smo nabrali več kot deset kilometrov novih rovov in veliko izkušenj. Cilja še nismo dosegli in Evklidova piščal kljub zelo močnemu preprihu še vedno ni dobila drugega vhoda. Morda bodo čas in novi pristopi prinesli tudi to, zaenkrat pa praznina med jamama le buri domišljijo. ■

Več o raziskavah v Sistemu in na Pokljuki na splošno je napisano v Glasovih podzemlja 2014, 2016, 2018, 2019, 2022, 2023 in 2024.

Náčrti:
Matt Covington (Evklidova piščal, Platonovo šepetanje),
Matic Di Batista (Trubarjev dah),
Jure Bevc (Romeo),
Računalniška obdelava:
Spela Di Batista Borko

Brezno na Toscu

Dolgo izgubljena jama nad Vodnikovovo kočo na Velem polju je v zameno za nove metre raziskovalce mučila z neskončnimi meandri in veliko količino vode.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Matic Di Batista

Brezno na Toscu je burilo domišljijo jamarjev dobrih 50 let. Odkar se je leta 1959 pojavil zapisnik s »piratskim« zemljevidom lege vhoda, se je na JZ pobočje Tosca zgrnilo kar lepo število jamarjev. Vsi so, navdušeno otovorjeni z opremo, iskali pozabljeno 100-metrsko deviško vertikalno, ki jo obljublja prvotni zapisnik. A našel je ni nihče. No, kasneje smo odkrili, da se je v vhodno brezno spustil dr. Gams z ekipo, enkrat v šestdesetih. A tam so z raziskavami zaključili, češ da se jama konča, načrta pa niso nikoli oddali.

Motivirani kot marsikdo pred nami smo se leta 2015 ponovno podali na obljubljeno lokacijo. Z nekaj iznajdljivosti in izkušnjem preteklih let, ko smo blodili po poključnem ruševju, smo tokrat vhod našli. Navdušenje je bilo nepopisno in nas navdalo z zagonom za naslednjih nekaj akcij, ko smo jama v dveh letih raziskali vse do globine 581 metrov in namerili 1870 metrov dolžine.

Čeprav smo dno dosegli kar hitro, je bila

pot tja precej trnova. Brezno na Toscu ima sicer kar nekaj lepih, prostornih brezen, a kaj ko so vsa povezana s precej ozkimi ter neprijetno dolgimi meandri. Sploh zadnji, Mačji meander – posvetili smo ga ubogemu mačku, ki naj bi po pripovedovanjih domačinov padel v brezno nekje okoli Velega polja in nato našel pot vse do doline – izstopil naj bi nekje nad Staro Fužino. Meandru ni videti konca, širina ni njegova vrлина in hkrati se vmes prekine s podrtimi deli, kjer smo se nekajkrat skoraj obrnili. Vseeno se na koncu odpre v lepo dvorano, kjer se jama konča v neprehodnem podoru.

Pa je to res konec jame? Po Mačjem meandru teče kar lepa količina vode. Hkrati se večkrat vidi v morebitne zgornje nivoje meandra. Ena ekipa se je celo prebila v zanimive dele, ki bi morda lahko obšli zadnjo dvorano. A kaj ko so akcije postale prenaporne, prostora za bivač pa v jami praktično ni. Že širilne akcije neke na 300 metrih globine so pokazale, da

Foto: Matic Di Batista

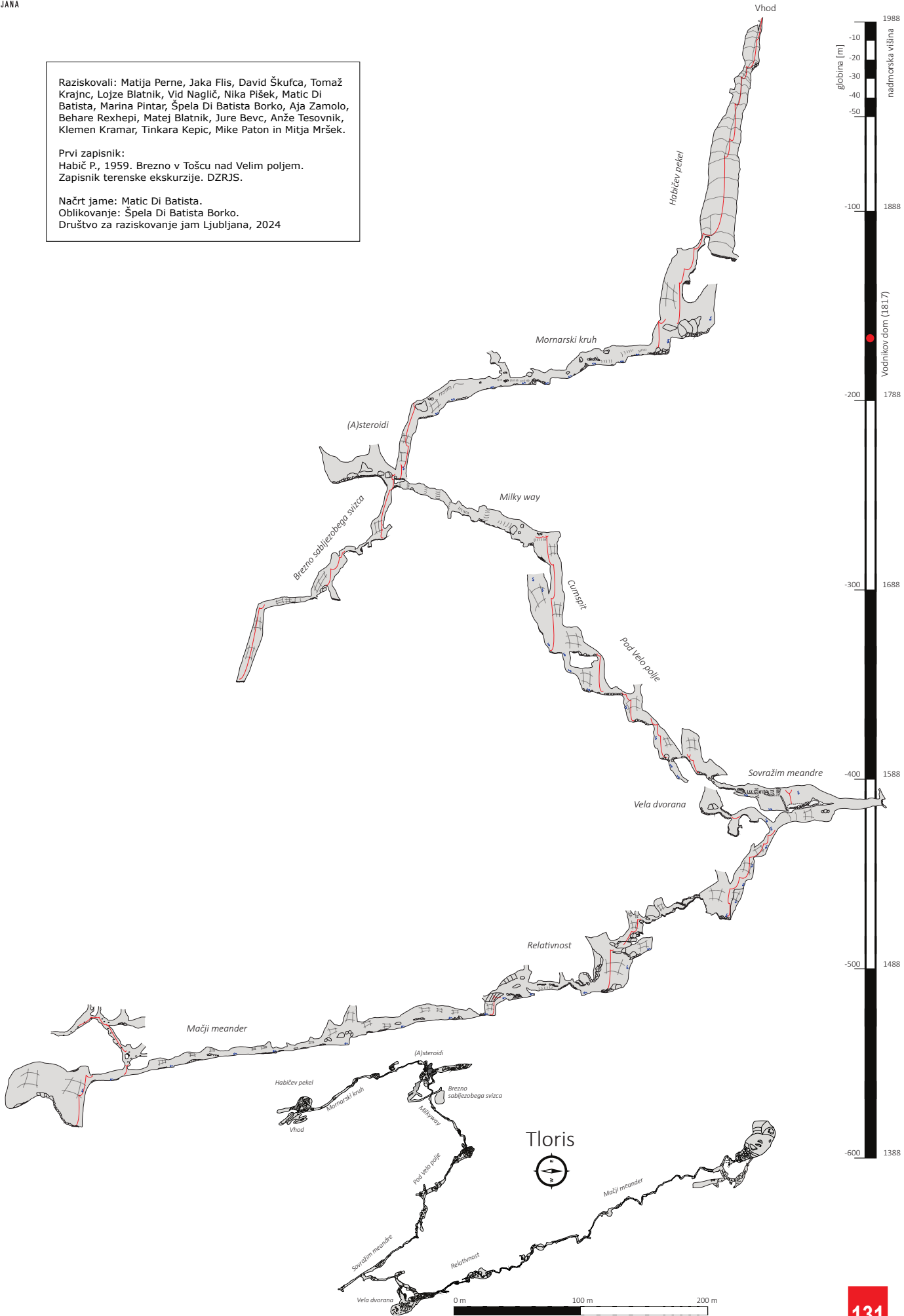
BREZNO NA TOSCU

Kat. št. 3900 | Dolžina 1870 m | Globina 581 m

Raziskovali: Matija Perne, Jaka Flis, David Škufca, Tomaž Krajnc, Lojze Blatnik, Vid Naglič, Nika Pišek, Matic Di Batista, Marina Pintar, Špela Di Batista Borko, Aja Zamolo, Behare Rexhepi, Matej Blatnik, Jure Bevc, Anže Tesovnik, Klemen Kramar, Tinkara Kepic, Mike Paton in Mitja Mršek.

Prvi zapisnik:
Habič P., 1959. Brezno v Tošču nad Velim poljem.
Zapisnik terenske ekskurzije. DZRJS.

Načrt jame: Matic Di Batista.
Oblikovanje: Špela Di Batista Borko.
Društvo za raziskovanje jam Ljubljana, 2024

resno raziskovanje te jame vzame veliko časa. Del težav je tudi z dostopom, ki ni tako zelo enostaven. Raziskave je močno olajšalo sodelovanje s PD Srednja vas v Bohinju, saj so nam omogočili bivanje v Vodnikovem domu.

Z možnostjo uporabe zimske sobe smo navadno akcije razdelili v tri dele (za koga štiri). V petek zvečer, v temi, smo se pogнали proti Vodnikovemu domu, pozno zvečer še nekaj pomalicali in spili pivo, če je bil dom še odprt, nato pa spat. Drugo jutro, navadno ne preveč zgodaj, smo se povzpeli do jame in napadli kak odročen del. Enkrat pozno popoldne je sledil naporen povratek, ki se na poti navzdol morda celo ni zdel tako strašen. Vseeno je, ko zapustimo zadnji meander (Mornarski kruh) in nas do vhoda loči »le še« 200 metrov žimarjenja, sreča velika. Precej prek polnoči sledi še spust do Vodnikovega doma, kjer morda naletimo na polno zimsko sobo čeških planincev, nakrademo deke in se zavlečemo kar pred vhod v kočo. Drugo jutro pa še sestop s težkimi nahrbtniki, polnimi mokre opreme, do doline in na pico.

Z raziskavami smo v letu 2022 zaključili in v eni ekstremni akciji jama razopremili. Sreča na vhodu je bila neznanska, pašta ob štirih zjutraj pred Vodnikovim domom pa nepopisno dobra.

Jama se torej ne zaključi in čaka pogumne nove generacije. Nekaj se že govori, da bodo mladci, ko pridejo v trenutna leta prejšnjih raziskovalcev, ponovno napadli BNT in morda ponovno odkrili mačjo pot v dolino. Do takrat pa trofeja ostaja pozabljenemu mucu iz Stare Fužine. ■

Več o raziskavah si lahko preberete v Glasu podzemlja 2016, 2019 in 2023.

Sistem Renejevo brezno - P4

Dve tisočmetrci, povezani skoraj 1000 metrov pod površjem. Naša trenutno najboljša možnost za preboj v dolino.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Špela Di Batista Borko

Jamski sistem Renejevo brezno - P4 je krona društvenih visokogorskih raziskav. Dve prek tisoč metrov globoki jami z vhoda več kot kilometer narazen, povezani skozi zaporedje podorov globoko pod površjem. Sistem je skozi desetletja raziskovalo več kot 110 jamarjev, obe jami pa sta bili predstavljeni v jubilejnih Glasu podzemlja ob deseti Putickovi nagradi. V tem prispevku se bom osredotočila na raziskave v jami P4, ki so se obudile leta 2013 in obrodile večje sadove v letu 2016. S preseženo globino 1000 metrov, doseženim spletom vodoravnih rogov, nato pa še s povezavo.

V letih 2015 in 2016 smo se prebijali skozi ožino Olimpijska norma, na dnu Egotripa. Po petih kopaških akcijah smo dosegli nadaljevanje, 120 metrov globoko brezno Beli cvet, ki se na globini 650

metrov konča s podorom. Na polovici brezna smo se zanimali v okno, ki je pripeljalo v razpadajočo dvoranico z novo ožino. Nato se je jama veličastno odprla v skoraj 200 metrov globoko brezno Odmev termine. Odmevu je sledila dvorana Infinitum, visoka 60 metrov in dolga prek 100. Na koncu dvorane, v manjšem aktivnem breznu, smo dosegli magično globino 1002 metra. Vzporodno smo plezali kamin v Belem cvetu, ki se je prevesil v novo brezno Črna lukna.

Leto 2017 je bilo najbolj plodno. Raziskovali smo v Črni lukni in postavili bivak Huston na -650 metrih. Do konca se je raziskalo vodno brezno pod Hustonom. Zaprli smo odcepe v Črni lukni. Čeprav ti deli močno pihajo, bi ožine zahtevale preveč vložka. Infinitum se je odprl v dve smeri: proti jugovzhodu smo našli prostorno, 400

metrov dolgo galerijo Path Lain in Shadows, proti severu pa manjšo sestro dvorane Infinitum, Secundus. V galeriji nas je ustavil 30-metrski kamin, a smo ga premagali v enem zamahu. Na koncu galerije se je odprla dvorana Stella, iz katere smo se prekopali v nove, precej ožje rove, smer JJV, Last Minute. V Stelli smo postavili drugi bivak. Ker se je Last Minute zožal v nepreahoden meander, smo napadli neskončen kamin nad Stello in vse odcepe tik pred dvorano. Tu smo zopet prebili -1000 in se ustavili pred ožino. Sočasno se je veliko truda vložilo v iskanje nadaljevanja v Secundusu, saj smo že slutili povezavo z Renejevim breznom. Ti deli so v obeh jamah zelo podorni. V Renejevem breznu smo v letih 2014 in 2015 raziskali tri nivoje fosilnih rogov, a so se vsi končali z navidez nepreahodnimi podori. Iz P4 je

bilo delo malenkost lažje, saj smo večino časa prodirali navzdol. V Secundusu se je delalo na več koncih hkrati, poleg najbolj možne povezave smo na prehodu med dvoranama prodrli skozi nestabilno Smrtno ožino.

Leta 2018 smo pod Smrtno ožino dosegli niz brezen, ki so popeljala do globine 1054 metrov. V Stelli smo se ob robu dvorane prekopali v spodnji nivo, smer vzhod, ki je vodil v vzporodno galerijo Puška v med. Ta je postregla z več nadaljevanji, med drugim v vodni rov Jozlov povratnik, kjer voda teče nazaj proti severu, vse do podora pod Infinitumom. Nad Jozlovim povratnikom smo se povzpeli 100 metrov višje (Antigravitacija), do nove galerije proti jugovzhodu (Kera fora), ki je zahtevala več prečenj in krajših plezarij, na koncu pa se je zožala do nepreahodnosti v Evklidju, edina pot je bila navzgor. Na drugi strani, pod Secundusom, smo vzpostavili zvočno povezavo z Renejevim breznom, a še ni bilo čisto jasno, kje kopati. Zato smo 2019 nadaljevali s kopanjem kar vsepovprek in ena ožina je prav zares vodila v novo brezno, to pa v povezavo. Pod Ožino smrti smo odkrili t. i. Kolektorček, vodni tok, ki teče proti jugovzhodu. Z malce truda smo premagali prepreke v Kolektorčku in dosegli sifon Ipanemo na globini 1099 metrov. Oktobra je potekala prva ženska odprava na -1000, decembra pa je sledila vele-meddruštvena odprava, na kateri se je naredilo prvo prečenje sistema, fotografiralo nove dele in raziskovalo na več koncih. Odprava je bila logistični vrhunec, saj je v jami hkrati delovalo 17 jamarjev. Raziskovalo se je na več koncih, okoli in pod Stello, plezalo kamin nad Evklidjem, dokončevalo odcepe v Secundusu.

Pozimi 2020 smo prepluli Ipanemo in potrdili, da na drugi strani ni suhega nadaljevanja. V Trmoglavem kaminu smo končno dosegli vrh, ki se je prevesil v brezno Klinč. Več je bilo preopremljevalnih akcij. Leta 2022 smo v Klinču dosegli nepreahodno ožino. Ti skrajno jugovzhodni deli so že štiri ure stran od bivaka. Zato smo sile usmerili v bližji kamin proti Velbu (ING kamin), kjer smo priplezali 200 metrov visoko in našli zgolj vzporodno brezno, ki se je povežalo v znane dele. V 2023 je bilo več dvodnevni akcij v Infinitum, kjer smo prav tako napadli nov kamin in dosegli nov splet rogov, Severne neznane in YuCi šaht.

V jami nas čaka kar nekaj perspektivnih nadaljevanj, a zahtevajo vsaj štiridnevno odpravo. Dele na jugovzhodu bi bilo precej lažje raziskovati prek nižjega vhoda. Še vedno je nekaj lažje dosegljivih vprašajev v Severnih neznankah, prav tako treba dokončati ING kamin. A vizija je jasna, dolina čaka in čeprav raziskovalna vnema skozi čas niha, se jame ne končajo. ■

Več o jami:

Kunaver Uroš, 2020. Fotoreportaža. uros-kunaver.si/sistem-renejevo-brezno-p4/
Di Batista Borko Špela, 2024. Novice iz globin sistema Renejevo brezno - P4. Glas podzemlja 2024, str. 29-33.
Borko Špela, 2023. Sistem Renejevo brezno - P4 v letih 2021 in 2022. Glas podzemlja 2023, str. 49-51.
Borko Špela, 2021. Sistem Renejevo brezno-P4. Glas podzemlja 2021, str. 27-29.
Borko Špela, 2020. Pregled raziskav v Sistemu Renejevo brezno-P4. Glas

podzemlja 2020, str. 24.
Jaka Flis, 2020. Vprašanja ob povezavi. Glas podzemlja 2020, str. 25-26.
Nika Pišek Szillich, 2020. P4 – ženska ekspedicija. Glas podzemlja 2020, str. 26.
Darja Kolar, 2020. Kanexice osvajajo P4. Glas podzemlja 2020, str. 27.
Behare Rexhepi, 2020. Raznolikost znotraj vrste. Glas podzemlja 2020, str. 27.
Franci Gabrovšek, 2019. P4 iz onostranstva. Glas podzemlja 2019, str. 38-40.
Borko Špela, 2019. Pregled dejavnosti v kaninskih globinah. Glas podzemlja 2019, str. 40-43.
Borko Špela, 2018. Brezno rumenega maka (P4). Glas podzemlja 2018, str. 33-36.
Di Batista Matic, 2016. Sveži veter v Renejevem breznu. Glas podzemlja 2016, str. 22-25.
Borko Špela, 2018. Brezno rumenega maka. Jamar 2018, str. 20-21.
Borko Špela, 2017. Matica na Kaninu. Jamar 2017, str. 20-22.

P4. Foto: Uroš Kunaver

P4. Foto: Uroš Kunaver

Sistem Renejevo brezno - P4

Avtorji načrta: Mitja Prelovšek (Renejevo brezno), Špela Di Batista Borko (P4), Uroš Kunaver (računalniška obdelava)

Brezno spečega dinozavra

V že dalj časa poznani jami smo po hitri poglobitvi na tisoč metrov našli serijo vzporednih brezen, ki vodijo v globine in pod kaninski greben.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Peter Mašič

Brezno spečega dinozavra je visokogor-ska jama z veliko začetnico. Globoka bre-zna, veliko vode in močan prepah kažejo na velik potencial, ki ga skriva Dinozaver. Vloženih je bilo več kot 30 akcij, večinoma večdnevni, in več kot 35 jamarjev je us-pelo jamo raziskati do trenutnih 1082 me-trov globine in 5688 metrov dolžine. Kako razvejana je jama in kako naporna so bila raziskovanja priča podatek, da je bila ma-gična meja tisočih metrov presežena kar v štirih krakih. V nadaljevanju pa sledi zgod-ba o raziskovanju tega mogočnega brez-na z začetkom pred devetnajstimi leti.

Vhod v Dinozavra je bil odkrit že leta 2006, nahaja se prav na koncu podov pod Kaninskim Vrščem. V dveh letih so prvopristopniki jamo raziskali do globine 300 metrov. Jama je do te globine na ne-katerih delih precej ozka, ovirajo tudi ne-stabilni podori. V dvorani na dnu brez-na T-rex niso našli nadaljevanja, zato so jamo razopremili.

Vse do leta 2021 jama ni bila registri-rana, zato se jo je ponovno opremilo in našlo nadaljevanje. Za oknom na dnu, v katerega so gledali že prvopristopniki, se nadaljuje rov. Verjetno s karbidkami niso videli, da se zadaj sluti nekaj večje-ga. Tudi napredek v razsvetljavi omogoča nova odkritja. Iz fosilnega rova se je ce-pilo brezno, stopnjasta brezna in mean-dri so se nadaljevala v neslutene globine, vmes pa se je na nekaterih delih pojavila precej velika količina vode. Samo pet ak-cij smo potrebovali od ponovnega obiska jame, da smo presegli globino tisočih me-trov, Dinozaver pa je postal takrat 10. slo-venska tisočmetrca. Jama se je še nada-ljevala, že na naslednji akciji novembra je napredovanje na globini 1082 metrov us-tavil manjši sifon, a na -380 metrih se je odpiral nov krak jame.

Tako je bilo leto 2022 v znamenju razo-premljanja starega kraka in metanja vrvi v novega. Drugi krak je prav tako dose-gal velike globine, v primerjavi s prvim ima še večja brezna, še več vode in še moč-nejši prepah. Konec decembra smo se us-peli na globini 930 metrov in zrl naprej v brezno preko štirimestne globine. Akci-je so bile posebej naporne, ker se je bilo potrebno po raziskovanjih vračati na biva-k na globini 300 metrov. Februarja 2023 sta raziskovali dve zaporedni ekipi, prišli smo na dno drugega kraka. Lečast rov, ki je že dajal upanje na horizontalo proti dolini, je celo prečkal slovensko-italijansko mejo, a se je kmalu zaključil s sifonom, ki je pre-cej večji od tistega v prvem kraku. A to ni zbil morale, na -750 metrov je sredi brez-na Grande Gallerie ogromno okno, kamor se je jama nadaljevala. Spet, razopremlja-nje drugega kraka in metanje vrvi v tret-jega. Konec poletja 2023 smo prišli do dna tretjega kraka, ozko stransko brezno se je začepeno z blatom končalo na glo-bini 1045 metrov, dno glavnega Antigra-vitacijskega brezna pa zaradi velike koli-čine vode takrat ni bilo dosegljivo. Konec decembra 2023 je bilo Antigravitacijsko brezno dovolj suho, da smo dosegli dno. Četr-tič je bila presežena globina 1000 me-trov, tokrat je zmanjkalo vrvi nad ogrom-nim breznom Aladej, kjer se je na dnu slu-tilo jezero, proti severu nadaljevala fosilna galerija, proti jugu pa ogromen meander.

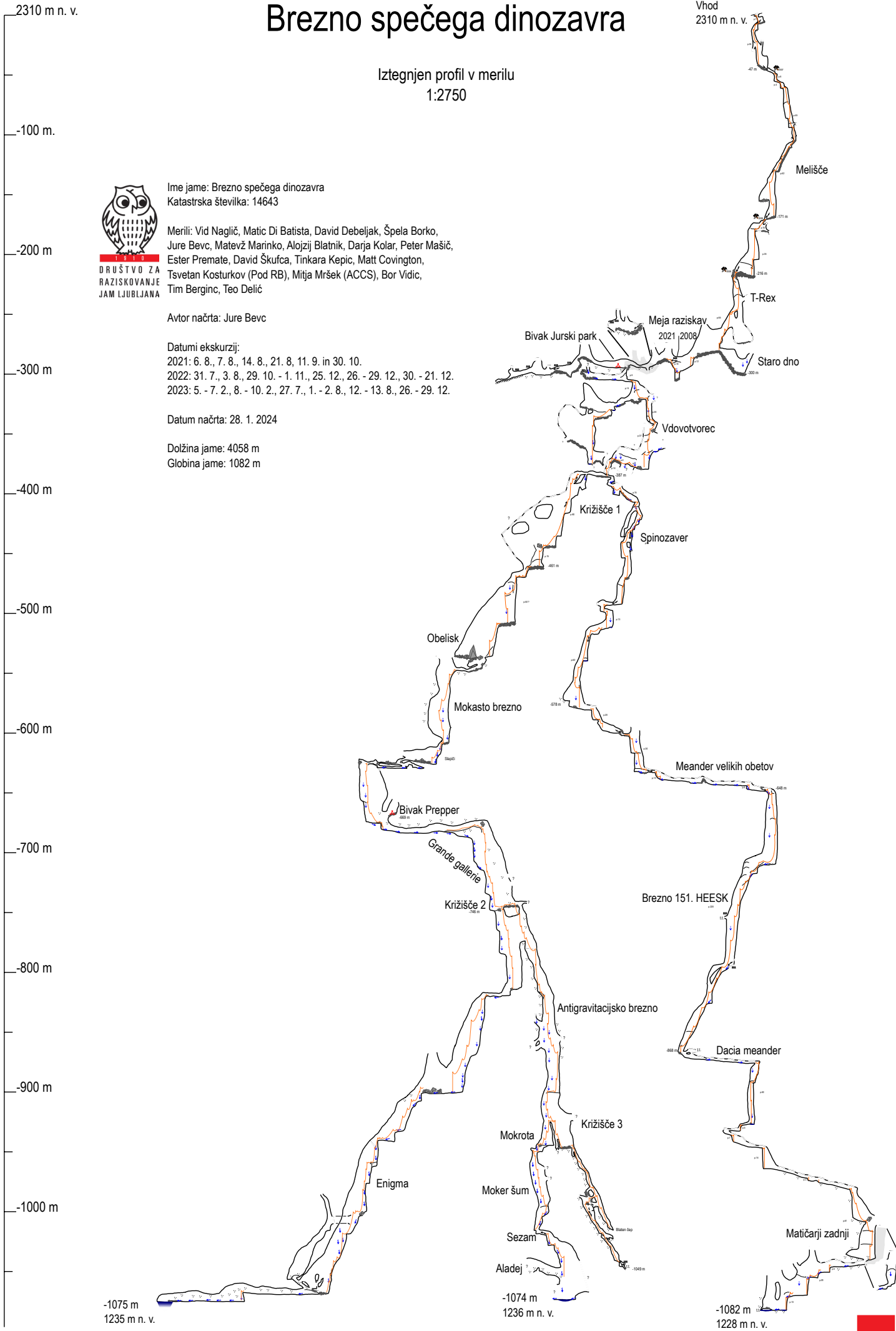
Dno Aladeja je bilo doseženo januarja 2024, od tam se nadaljuje odtočni rov z veliko vode proti severu, vmes pride še en pritok, vse skupaj pa se zaključi s pilsifo-nom, za katerim se jama morda nadalju-je. Praktično vsa voda iz spodnjih rovv jame, ki smo jih zaenkrat raziskali, se ste-ka v ta del. Kar nekaj vode verjetno pride tudi iz ledenika na italijanski strani.

Poletje 2024 je bilo namenjeno rovu, ki se nadaljuje južno od Aladeja. Meander, na nekaterih mestih visok tudi do 40 me-trov in širok ravno prav, da se še da hoditi v razkoraku, se v ravni liniji nadaljuje 400 metrov proti jugu. Vmes je tudi bilo treba preplezati kakšno stopnjo navzgor. Zani-mivo je, da po dnu ključavnice teče voda proti severu v že omenjeni pilsifon in ne proti jugu, kot bi marsikdo pričakoval. Leto 2024 se je zaključilo z novembrsko odpra-vo, kjer smo na dnu rov proti jugu podalj-šali še za sto metrov, ustavili pa smo se pred novim kaminom. Pregledali smo tudi nekaj stranskih rovv in kaminov severno od Aladeja.

Skozi ta leta se je veliko raziskovalo tudi višje v jami, vse od globine 300 metrov so se opremljala brezna, plezalo se je kame-ne in raziskovalo nove rove. V Dinozavru se je kalilo kar nekaj mladih jamarjev, na nekaterih mestih pa je jama precej špor-tno opremljena.

Dinozaver ima gotovo še veliko potenci-ala, trenutno najobetavnejši nadaljevanji sta pilsifon in kamin na koncu rova v skrajnem južnem delu jame, ki gre proti dolini. Čeprav je večino društvene razi-skovalne vneme skoncentrirane okoli Bo-hinja, se bo našel čas tudi za Dinozavra. Morda nas pot skozi njega nekoč popelje vse do Boke. ■

Več o Breznu spečega dinozavra si lahko preberete v naslednjih izdajah Glasu pod-zemlja: 2022 (str. 25-26 in 27-29), 2023 (str. 47-49) in 2024 (str. 24-28).

LJ-29

Jama se nahaja na izredno priročni lokaciji, ki je hkrati obetala veliko tudi za povezave z drugimi globokimi jamami. Ima močan prepih, a se je na 415 metrih globine žal zaprla.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Peter Mašič

LJ-29 je bila odkrita kot prva nova jama na poletnem kaninskem taboru leta 2020. Nahaja se manj kot deset minut hoje se severozahodno od tabora, na sosednjem griču. Začetne akcije modifikacije vhodne ožine in raziskovanja začetnih brezen so bile večinoma izvedene kot dopoldanska akcija, pavza in malica zunaj na taboru, potem pa še popoldansko-večerno raziskovanje. A jama se je nadaljevala kot tiste najgloblje na Kaninskih podih, z globokimi brezni in vmesnimi krajšimi meandri. Akcije pa so iz poldnevnihih prerasle v enodnevne. Tekom tabora smo nanizali 18 akcij. Jamo pa smo raziskali do globine 415 metrov in 941 metrov dolžine. Žal se je jama na dnu zaprla, dno zadnjega brezna

je popolnoma zasuto z gruščem. Tekom tabora so se višje v jami tudi raziskovala vzporedna brezna in okna. V jami je prisoten močan prepih, v času nevihte pa deluje kot zbiralnik vode, to je tekom tabora izkusila ena izmed ekip. Ven so prišli živi, a s škornji polnimi vode. Navdušeni nad poletnimi odkritji smo se vrnili že septembra. V dveh akcijah smo raziskovali novi južni krak jame, ki se od glavnega severnega kraka cepi na -230 metrih. Ustavili smo se na globini 358 metrov, kjer nam je pot ustavil zelo krušljiv podor. Vrnili smo se šele čez slabo leto, na poletnem taboru 2021, v upanju na najgloblje. Tekom tabora smo izvedli sedem

akcij, raziskali smo vsa potencialna okna, brezna in vse ostale vprašaje, ki so še ostali v jami. Žal nismo bili uspešni, povsod se je zaključilo, večinoma v slogu brezna, ki ima dno povsem zasuto z gruščem. Do konca tabora smo jamo razopremili. Končna globina znaša 415 metrov in 1190 metrov dolžine in gre za zaenkrat najglobljo LJ jamo. ■

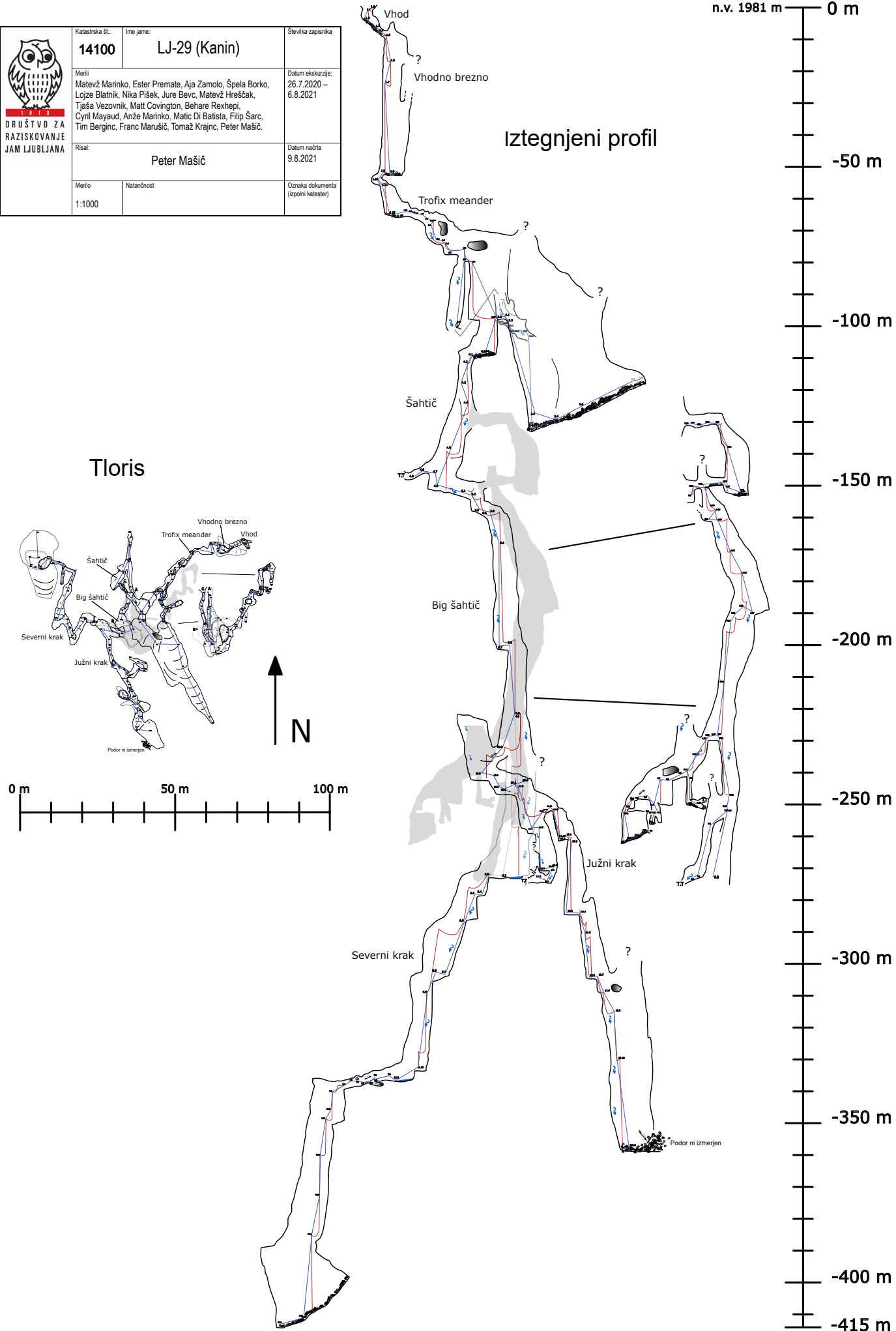
Več o jami:
Mašič P., 2021. LJ-29. Glas podzemlja 2021, str. 30-31.
Mašič P., 2022. LJ-29 2021 ali kako smo pokopali kadetnico. Glas podzemlja 2022, str. 30.

Pogled s tabora proti jami. Foto: Cyril Mayaud

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 14100
LOKACIJA: KANIN
LETO REGISTRACIJE: 2020
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 1190 m / 415 m

Krivopeta jama

Jama blizu najbolj zahodne slovenske vasi je presenetila z dolžino, pa tudi s čudovitimi rovi in nepojasnjenim odkritjem vijaka sredi jame.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Aja Zamolo

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 14717
LOKACIJA: ROBIDIŠČE, OBČINA KOBARID
LETO REGISTRACIJE: 2022
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 2053 m / 266 m

Vhod v Krivopeto jamo je bil prvič zaznan z jamarskimi očmi tik pred koncem leta 2021, ob obisku blizu ležeče Grde jame, do vhoda katere nam je pot pokazal domačin Igor. Igor je prav tako glavni krivec za odkritje Krivopete, saj je s preprostim vprašanjem »Kako se dandanes sploh išče nove jame?« sročil proces, ki je preko snemanja oblaka točk in definiranja nekaj potencialnih vhodov pripeljal do najdbe šestih še neregistriranih vhodov. Zgodba območja vzhodno od Robidišča, najbolj zahodne vasi v Sloveniji, se je v jamarskem slogu nadaljevala na prvomajskem taboru v letu 2022. Teren je bil sodeč po katastru sicer reven z jamami, a že ob prvem ogledu zelo perspektiven. Na taboru 2022 smo raziskali večinoma brezna, ki so se z izjemo Štorklje in Zadnje proste enovito končala. Krivopeta jama pa je bila presenečenje že od prvega spusta v vhodno brezno. Kljub vsakodnevnim obiskom tudi več ekip (poleg raziskovalnih še fotografske) je v času tabora nismo uspeli raziskati do konca. Epilog pa čaka še danes, saj na raziskovalce čaka še nekaj vprašajev.

Vhod Krivopete jame leži na nadmorski višini 723 metrov nad morjem na severnem pobočju Ljubije, zahodno od izrazito vrezane Pradoline. Jama je morfološko izredno raznolika: vhodnemu breznu večjih dimenzij že takoj sledijo horizontalni deli, ki se po nekaj stopnjah prevesijo v daljše rove s fosilnim blatom ter mestoma kar nekaj jamskega okrasja (Šetkalica, Lepi rov). Preko ožjega prehoda Hexagon 13 (tako se imenuje, ker smo v njem našli vijak – ta najdba bo verjetno za vedno ostala nepojasnjena, saj je ležal v rovu na vrhu deviškega kamina v deviški jami) pridemo v drugi izrazito horizontalen del jame, za katerega se zdi, da je prav tako

nastal ob prelomu in ga je kasneje mestoma preoblikovala voda. Ta rov se proti jugu razcepi v dva dela: prvi se preko Blatne kopeli spušča po Severnem rovu, medtem ko drugi preko v Trojišču preplezanega kamina vodi v najdaljše brezno v jami. Obe poti se združita v Dvorani nad vodo, ki predstavlja osrednji prostor spodnjih delov jame. Na nekje 150 metrov globine v jami naletimo na stalni vodni tok, ki mu na globino 266 metrov sledimo preko Dvorane nad vodo in nato po nizu kaskadnih brezen z večjimi kotlicami in slapovi. Sprva ozek vodni meander se tako po še nekaj pritokih razširi in skoki postajajo vse višji, jama pa pridobiva na globini, vse dokler se nepričakovano ne zoži v ožino na trenutnem dnu, ki jo tudi v najbolj sušnih obdobjih namaka neprijeten prš slapu. Nadaljevanje bodo omogočile potrebne spremembe ali nenadejan entuziazem nad mokrimi jamami.

Celoten južni del jame med breznom za Trojiščem in vse do globljih delov je izoblikovan na kontaktni coni med območji debeloznate apnenčaste breče in glinastih skrilavcev z vložki kalkarenita in roženca. Meandri gorvodno hitro postanejo ozki in krušljivi. Nekateri ožji deli, po katerih se pod fosilnimi rovi steka voda, so preozki za prehode, a se da glede na načrt in mestoma sprane detajle v zgornjih delih zlahka sklepati na povezave.

V delu jame, ki se edini jasno odcepi proti severu, je Krivopeta jama morfološko najbolj podobna in po tlorisu najbližje Grdi jami, vendar perspektive za povezavo vsaj v Krivopeti ni videti. Gre za Lepi rov in Lepo dvorano, ki sta najbolj zasigana prostora v jami. V Lepo dvorano smo se prekopali skozi za pest veliko preprihano luknjo v blatu, ki zapolni dobršen končni del Lepega rova. Preprih jasno nakazuje

nadaljevanje, vendar je to zelo verjetno v stopu ozkega prehoda, popolnoma zasutega s skalami. Namen je preveriti še možnosti v Grdi jami, saj se bomo po preverjanju nekaj ključnih nadaljevanj v Krivopeti namreč vrnil k nekdANJI najgloblji jami tega področja. Tudi Grda jama ima namreč na dnu ožino, ki so jo Sežanski jamarji pred več kot 30 leti že poskusili razširiti, a jim to ni uspelo, preprih pa še vedno obeta nadaljevanje.

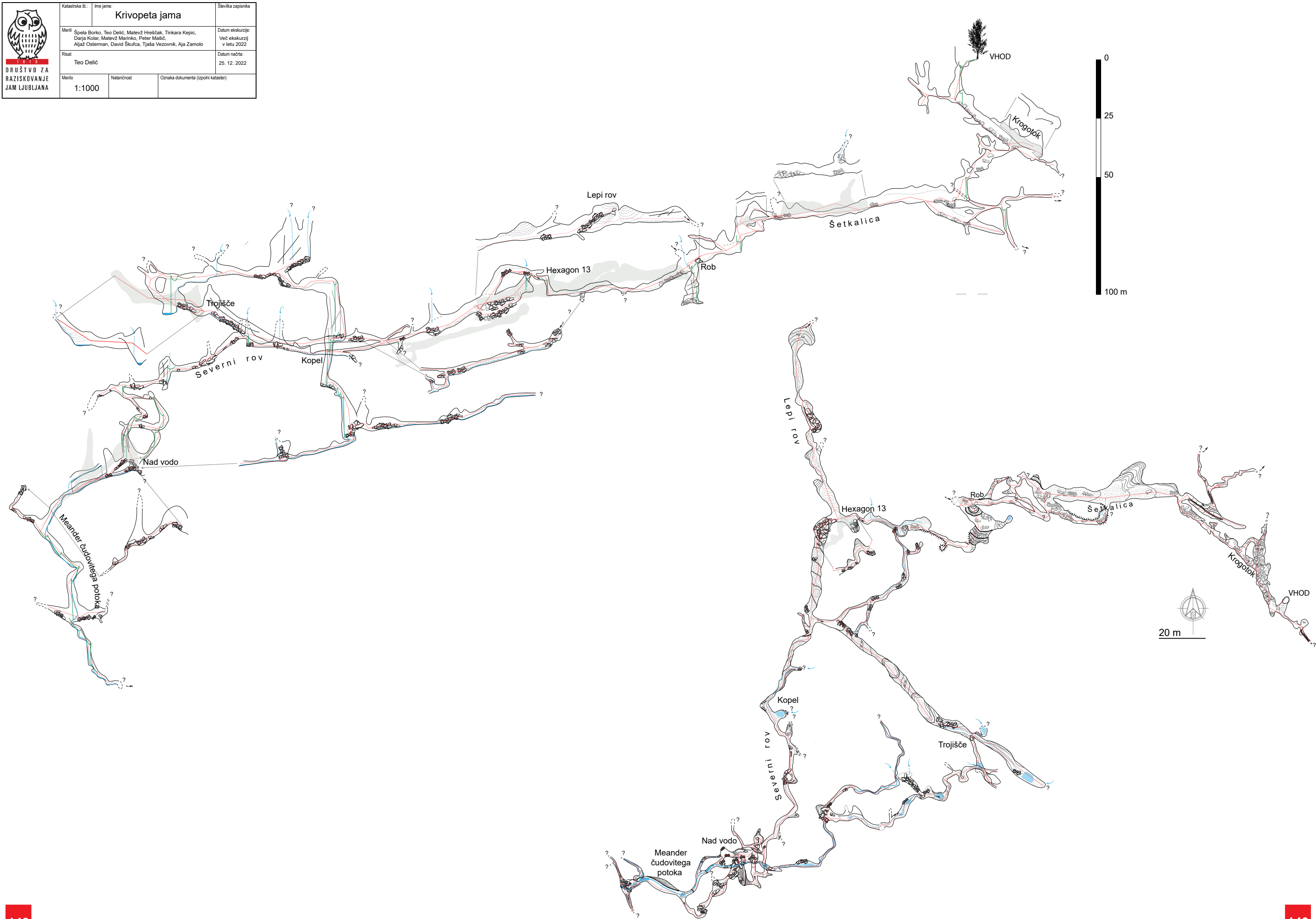
Raziskave, ki v Krivopeti jami ostajajo za prihodnje akcije, so vezane bolj ali manj na zgornje nivoje Severnega rova (ki je, kot kaže načrt, orientiran proti jugu), kjer je potrebno nekaj plezanja in aktivnega spremljanja sprotne sestavljenega načrta, saj se mnogi rovi začenjajo vse bolj povezovati v že znane dele ali sami vase. Želja je nadaljevati tudi biološke raziskave, v sklopu katerih se je že vzorčilo jamske živali ter spremljalo netopirje. Poleg najdbe novega rodu dvojnonog za Slovenijo, sicer znanega iz jam bližnje Italije, se je Krivopeta jama izkazala kot eno izmed številčnejših prezimovališč malih podkovnjakov v tem delu Slovenije.

Od odkritja smo Krivopeto jamo obiskali dvanajstkrat, dodaten obisk je bil izveden z namenom bioloških raziskav. Skupno je v jami raziskovalo 16 jamarjev. Na začetku leta 2025 je Krivopeta jama dolga 2332 metrov in dosega globino 266 metrov. ■

Več o jami:
Glas podzemlja 2023, str. 16-20.

 DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM LJUBLJANA	Katastrska št.:	Ime jame:	Številka zapisnika
	Merilo:	Spela Borko, Teo Delić, Matevž Hreščak, Tinkara Kepić, Darja Kolar, Matevž Marinko, Peter Mašić, Aljaž Osterman, David Škulca, Tjaša Vezovnik, Aja Zamolo	Datum ekskurzije: Več ekskurzij v letu 2022
	Risal:	Teo Delić	Datum načrta: 25. 12. 2022
	Merilo	Natančnost	Oznaka dokumenta (izpolni kataster)
	1:1000		

Prvi sistem Planine Poljana

V labirintu nad Poljano je v kocki velikost 80 x 80 x 80 metrov kar kilometer in pol rovov.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Jure Bevc

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 13488
LOKACIJA: PLANINA POLJANA
LETO REGISTRACIJE: 2020
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 1502 m / 78 m

Prašni dol sva našla s Tomažem Krajncem - Garminom poleti 2019, ko sva iskala eno lidarco (sosednji Mravlji dol, jami sta zdaj povezani). Spustil sem se v vhodno brezno in videl, da gre naprej, ker me je Garmin zunaj čakal pa je bilo to tudi vse.

V naslednjem letu in pol se je zvrstilo 12 akcij v jamo, od takrat pa še kakih pet, večinoma »turističnih«. Jama se je izkazala za pravi sir. Že iz Vhodne dvorane vodi sedem odcepov. Večina rogov poteka pod kotom 30–35°, rovi so večinoma suhi in porušeni, imajo veliko prepaha ter se ne prestopajo cepijo in združujejo. Iz Vhodne dvorane vodi ozek rov, ki se konča sredi vhodnega brezna sosednjega Mravljege dola. Ker se je ob povezavi pravzaprav čakalo, kdaj se bo na Poljani našel prvi sistem, se mi je zdelo zabavno ukrasti ime Prvi sistem Poljane – Mravlji dol je namreč precej majhna jama, Prašni dol je bil tudi deležen določene mere posmeha, sploh

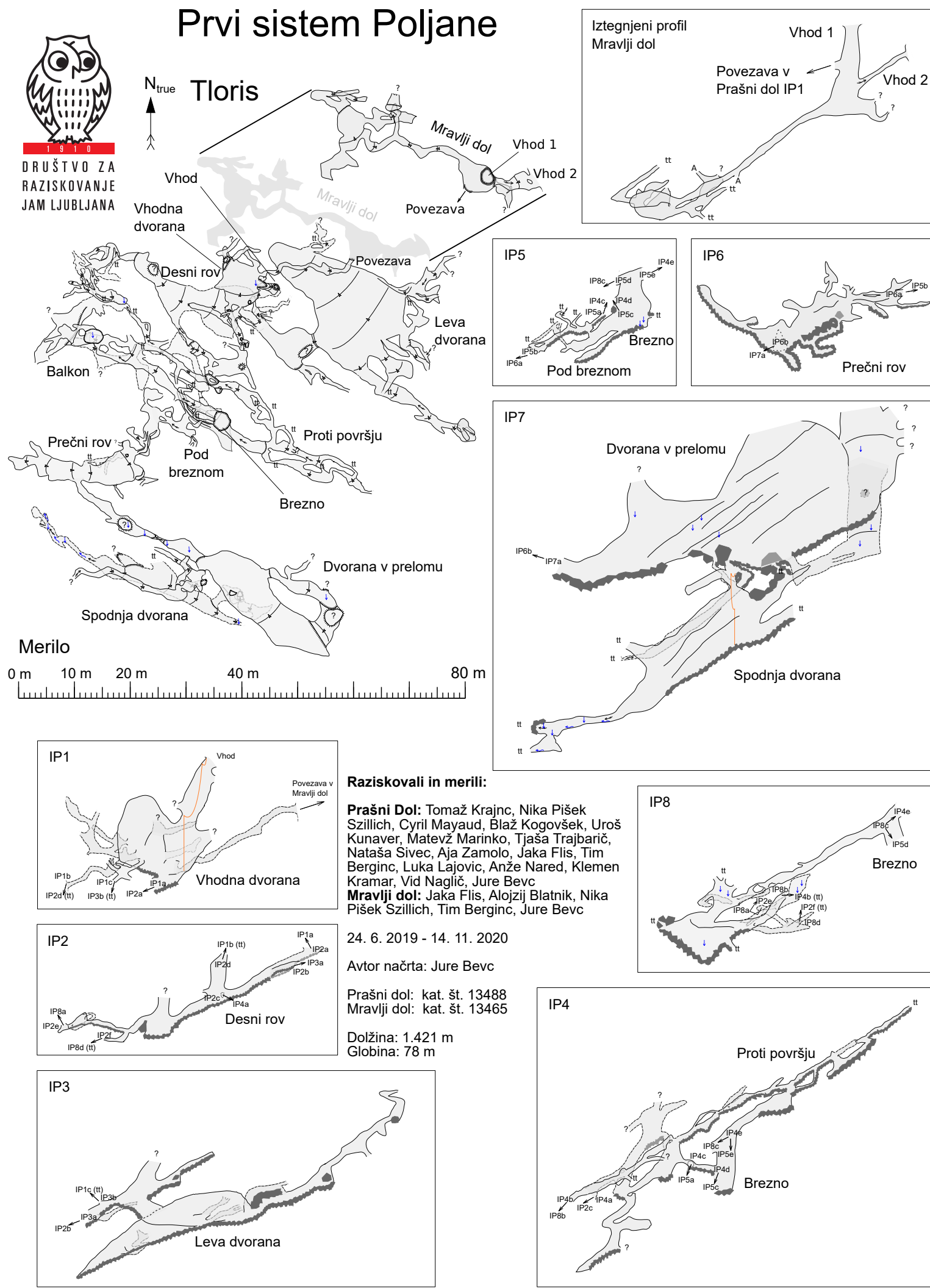
zaradi imena, sočlani pa so si želeli posneti sistemsko smetano s povezavo kakšnih bolj »resnih« jam. Tako pa je na koncu nanese, da bo morda nekoč najdaljša slovenska jama morala nositi srebrno medaljo iz tekmovanja poljanskih sistemov.

Če se iz Vhodne dvorane odpravimo po klasični poti, tj. levo, pridemo v večji rov, ki vodi gor in dol. Navzgor pridemo v Levo dvorano, navzdol (Desni rov) pa lahko ali skozi kratko stopnjo in ožino s prepahom ali pa skozi širjen meander pridemo v vzporeden splet rogov, ki navzgor vodi vse do površja (Proti površju – izhoda ni, ker je zasut, pridemo pa nekaj metrov nad vhod). Navzdol pridemo do t. i. Balkona, od koder se lahko odpravimo navzgor, dokler ne pridemo do Brezna (edinega), ki je stična točka teh delov. Po dnu Brezna lahko pridemo do Prečnega rova (leži v prečno dinarski smeri, sicer jama pretežno poteka v dinarski smeri), od tam pa

do od drugih delov ločenega preloma, kjer najdemo Dvorano v prelomu, pod njo pa Spodnjo dvorano z zaenkrat najnižjo točko jame.

Možnih nadaljevanj je kar nekaj, večina jih ima tudi prepah, ni pa nobeno od njih odprto oziroma bo povsod potrebno kopanje. Zaradi precej zanimivejšega dela na Poljani tako Prašni dol trenutno sameva. Z dovolj vztrajnosti bi se morda dalo priti ven iz kocke, v kateri je jama trenutno ujeta. Bližnja jama Zbrega (katastrska številka 14171, 298 metrov dolžine in 105 globine) z močnim prepahom nakazuje, da se morda pod vsem skupaj skriva večja zadeva. ■

Več si lahko preberete v Glasu podzemlja 2021, str. 35-37.

Drugi sistem Planine Poljana

Povezava jam Grvn, Rajža in 4-P je prinesla prvo deset kilometrov dolgo jamo na Poljani. Odprtih nadaljevanj je na pretek, čudovito zgodbo pa nekoliko kazi strašno blato.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Matic Di Batista

Jama Grvn je ena tistih na planini Poljana, ki je ime dobila po lokalnih narečnih besedah. Grvn pomeni »gor« in gor smo šli. Na grič nad Poljano, pozimi 2019. Takrat sva s Špelo že na drugi akciji na območje odkrila velik dihalnik. Prva akcija je stekla šele poleti in brez večjih ovir smo se uspeli spustiti kakih 300 metrov pod vhod, kjer smo presekali prve večje vodoravne rove pod Poljano. Naleteli smo na ogromne galerije, ki smo jih kasneje razdelili na tri dele: Borhol, Šetnjo in Špencir.

Jamo vse od vhoda zaznamuje močan prepah. In prepihu smo sledili tudi v spodnjih delih, dokler se nismo ustavili v neprehodnem podoru. V Špencirju se

namreč prepah izgubi in kljub velikim dimenzijam se tam jama zaenkrat zaključila. Smo pa našli več nadaljevanj na JV strani. Skozi ozko Zelje smo se spustili v nižji nivo, kjer smo prvič naleteli na preplet freatičnih rogov. Po tem spletu smo prišli v še nekoliko nižji, blatni nivo, ki nas je pripeljal do mesta, kjer danes stoji prvi jamski bivač na Poljani – Brač. Brač prav tako odlikuje obilica blata, mokrote in prepaha – vse, kar ima jama ponuditi v srednjih spodnjih delih, na globini okoli 400 metrov od vhoda. Globina sama po sebi ni problematična. Vseeno dolžina jame ter blato (ki oteži premikanje) pripomoreta, da ti deli niso pogosto obiskani (kljub množici

odprtih nadaljevanj).

Bivač je vseeno omogočil nekaj akcij, kjer smo uspeli nadaljevanja bolj temeljito preveriti in ravno na eni izmed takih smo uspeli postaviti nov mejnik v raziskavah planine Poljana – raziskati in izmeriti več kot 500 metrov nove jame. To se je zgodilo v freatičnem prepletu Divje babe, kakih 30 metrov pod bivačom. Ta del preseka tudi več večjih brezen, ki se spustijo v čistejše dele jame in dajejo upanje, da pot do doline le ne bo v celoti zablatena.

Drugi omembe vredni deli so bili raziskani kakih sto metrov višje. Najbolj zanimivi so tisti, ki so se usmerili pod planino Poljana. Jama je šla tam večinoma

navzgor in hitro smo ugotovili, da brez tehnične plezarije ne bo šlo naprej. Na srečo se je leta 2022 tja povezala jama Rajža. S tem smo dobili hitrejšo in lažjo pot in raziskave v teh delih so potekale skozi nov vhod.

Rajžo smo odkrili pravzaprav nepričakovano. Zima 2020/2021 je bila deležna kar lepe količine snega in če je sneg omogočal lepe trenutke pri smučarskih spustih, nam je nepredstavljivo zagodel pri dostopu do jam na Planini. Decembra smo se prvič podali do Planine prav iz doline. Pot je bila nepotrebno dolga, saj takrat še nismo poznali vseh bližnjic in zaradi svežega snega še dodatno naporna. Ko smo prišli do stanu, smo hitro opustili planine raziskovanja v Grvnu. Drugi dan smo se raje odpravili na rekognosciranje terena nad planino. Že takoj ko smo dosegli najvišjo točko griča, smo naleteli na presečenje – velik pretaljen vhod z ogromno prepaha – Rajža.

Ta jama je razen nekaj krušljivih delov v vhodnem breznu precej enostavna. Vhodna vertikala je spet ena tistih poljanskih, ko v enem šusu pademo 150 metrov globoko. Tam se brezno razcepi v dva kraka.

O enostavnosti govori dejstvo, da se je Rajža že dva meseca po odkritju v enem od krakov povezala v Grvn – na globini približno 250 metrov. Nad povezavo smo spet odkrili preplet vodoravnih rogov, ki vodi pod planino, a ko smo prišli prebližu, nas je zopet ustavil podor. Tudi drugi krak je prinesel zanimiva odkritja in globino jame postavil na približno 350 metrov. Nadaljevanje v tem kraku pa še vedno čaka ...

Zima 2020/2021 je zaradi količine snega prinesla še nekaj akcij, ko smo raje rekognoscirali teren kot pa raziskovali podzemlje. In tako smo našli tudi tretji vhod v sistem – 4-P. Ime je namenoma nekoliko zlobno, saj ga je zelo lahko zamešati s kaniskim P4. Vhod je najbolj severni od treh in tudi najbolj zanikr. Jama je za vodom kazala, da bo sledila trendu poljanskih prostornih, a se je na kakih 200 metrih globine vse zalomilo. Naleteli smo najprej na precej grd podor, ki nas pripelje do skoraj 200 metrov dolgega meandra, polnega ozkih prehodov in krušljivih razpok.

Za meandrom se jama ponovno odpre, a kaj ko so prej omenjeni deli odvrnili raziskovalce in lahko akcije v naslednjih štirih letih preštejemo na prste ene roke. Morda

je k priljubljenosti vplivalo tudi dejstvo, da smo v najnižjih delih jame naleteli na blato, ki smo ga poznali iz Grvna – freatični rovi, lepo obloženi z židkim blatom, si lahko želiš kaj lepšega? Kakorkoli že, poleti 2024 se je opogumila ekipa in raziskala še zadnji manjkajoči del med jamama Grvn in 4-P. Hkrati s povezavo so odprli nove možnost nadaljevanja v več prostornih in prepišnih freatičnih rovih.

Raziskave tega sistema nas še vedno navdajajo z optimizmom. Lokacija je ravno nekje med dvema daljšima jamama: Divnom in Ledenim dolom. Hkrati je količina odprtih nadaljevanj skoraj neobvladljiva. Bomo videli, kam nas zanese praznina pod hribom. Morda bo ravno to manjkajoči

del poti v dolino.

Na koncu naj omenim še pomoč Agrarne skupnosti Savica in vseh prijateljev iz Bohinja, ki so nam pomagali pri raziskavah. Vsekakor je velik del uspeha tudi po njihovi zaslugi. ■

Več o jamah:

Glas podzemlja 2020, str. 16-19.

Glas podzemlja 2021, str. 32-34.

Glas podzemlja 2022, str. 11-15, 16-18 in str. 19.

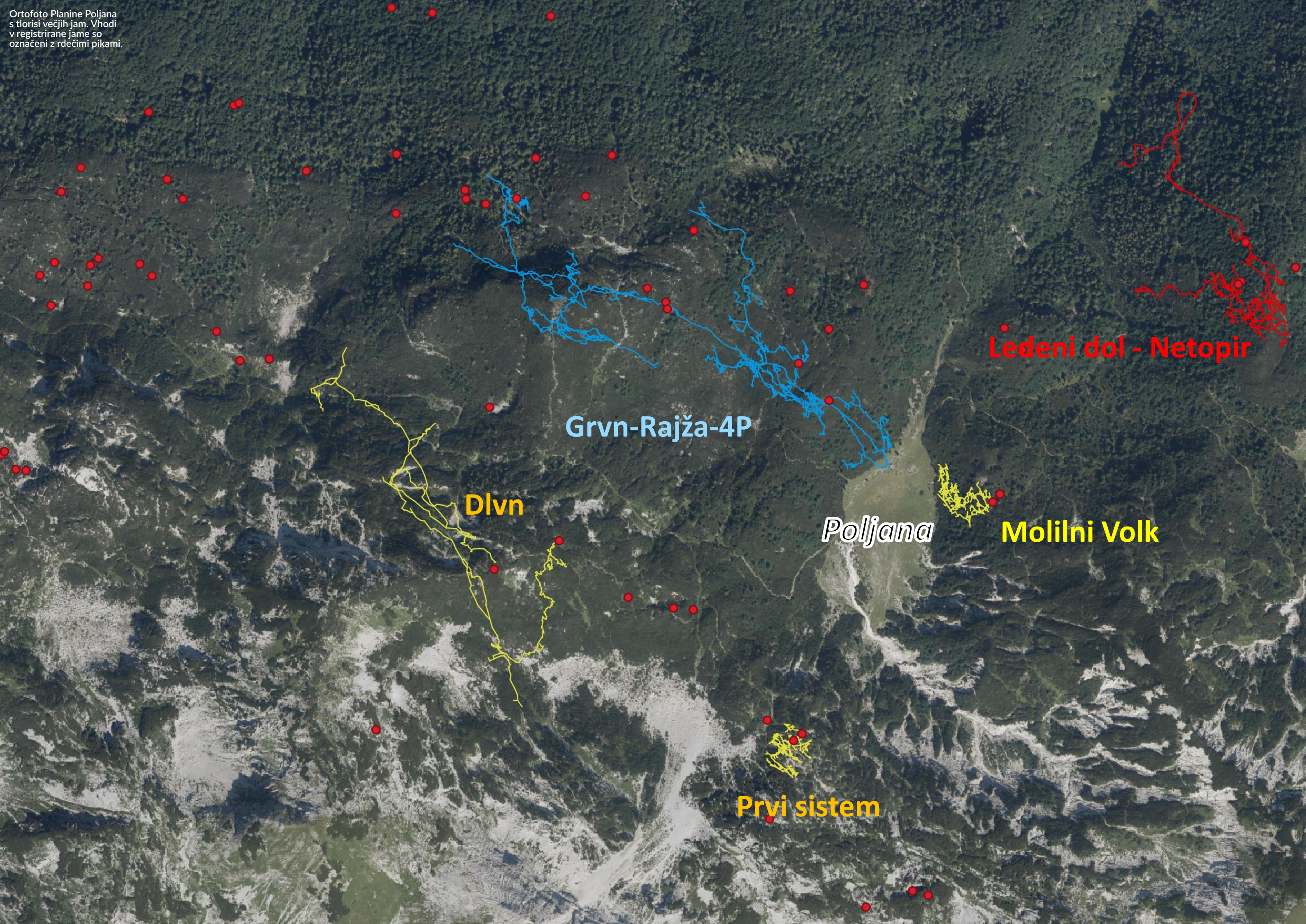
Glas podzemlja 2024, str. 34-40.

Grvn.
Foto: Uroš Kunaver

4-P.
Foto: Domagoj Korais

Ortofoto Planine Poljana
s tlorisi večjih jam. Vhodi
v registrirane jame so
označeni z rdečimi pikami.

Grvn-Rajža-4P

Dlvn

Poljana

Molilni Volk

Ledeni dol - Netopir

Prvi sistem

Sistem Ledeni Netopir

Ledeni dol je udornica nad Poljano. Sredi vhodnega brezna se je odprlo nadaljevanje vse do 790 metrov globine. Brezno prestašenega netopirja je lučaj stran in si v globine utira svojo pot. Jami sta povezani blizu površja.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Špela Di Batista Borko in Jure Bevc

Ledeni dol je velika udornica na zahodnem pobočju Roba. Trideset metrov širok in sto metrov globok vhod je jasno viden na satelitskih posnetkih, a do jeseni 2019 ni bil raziskan. Dno prekriva ledeni čep (ki se je v zadnjih petih letih zmanjšal za dobrih deset metrov), na polovici brezna, pa nas je manjše okno vodilo v rov, ki se je po desetih metrih končal z zasutjem. Tri leta kasneje smo se v dobri uri dela prekopali skozi manjši podor in odprla se je Jama.

Za ožino sledi 120-metrsko brezno Švohotni tiger, na drugi strani brezna pa labirint okoli 500 metrov poševnih rovov, potekajoč med dvema manj topnima plastema, proti jugu in navzgor pod kotom 30°, na globini okoli 50 do 30 metrov pod površjem. Jama se na skrajnem koncu labirinta dvigne dobrih 30 metrov nad višino vhoda. Na dveh tretjinah dolžine glavnega rova, v Iluziji, se skozi neprijetno razpoko prerine-mo v nov niz brezen, ki se na globini sto metrov (globine se od tu naprej nanašajo na najvišjo točko jame) zopet položi v Akvafobijo, rov, ki je vzporeden zgornjim rovom, samo da smo po njem napredovali navzdol proti severu.

Iz Akfafobije se odcepita dve večji brezni, Prvi vprašaj in Stransko brezno, ki se 120 metrov nižje zopet povežeta. Na dnu Stranskega brezna se sicer nadaljuje meander s prepihom, ki se zaključi z manj perspektivno špranjo, ki je bila do nadaljnjega opuščena. Prvi vprašaj pa se odpira v vedno večja brezna skorajda brez prekinitve. Omembe vreden je ozek vodni meander na -350 metrih in njegov neprijazni dvojček 50 metrov nižje, kjer nam je vsakič žal, da je ravno dovolj širok, da povprečen Matičar še nekako pride skozi. Sledi Razpadajoča dvorana, kjer je bilo precej težko najti mesto za pritrdišče, in imponanten 100-metrski Jankov šoht. Tu,

na globini 550 metrov, se značaj jame popolnoma spremeni, vstopimo namreč v Kanjon Globinske bistrice.

Globinska bistrica se začne kot živahen potok, ki se po rovu udobnih dimenzij strmo spušča proti SSZ. Poplezujoč prek tolmunov in spuščajoč ob kratkih slapičih po 200 metrih pridemo do Prelomne dvorane, ki se strmo spušča proti SZ. Potok od tu naprej pogosto ponika in se spet pojavi. Po slabih 300 metrih nas je skoraj ustavil Seleksijski odtok, Desetmetrski gladko spran odtok premera podpovprečnega Matičarja, ki je na srečo vpadel nazaj v glavne rove. Ker bi Odtok ustavil večje število raziskovalcev, smo zato opremili prečko prek zadnjega brezenca in našli rahlo krušljiv obvoz. Sledi 400 metrov raziskovalne naslade. Občasno sicer treba na kolena, večinoma pa je sprehajanje po udobnih rovih. Rov gre sprva direktno na sever, nato pa na globini 740 metrov zavije podse in se usmeri proti jugozahodu. Sledi Luža groze, najneprijetnejši del jame. Deloma zato, ker prek nekaj metrov dolge in med pol metra in enim metrom visoke zožitve nikakor ne moreš priti suh, deloma ker daje moker sediment in pene na stropu jasno vedeti, da je rov občasno do stropa zalit. Za ožino se jama spet odpre in sledi še dobrih sto metrov rova, kjer smo se konec leta 2024 ustavili pred s kamnom ocenjenim 30-metrskim breznom. Jama je tu dosegla globino 790 metrov in dolžino 3331 metrov. Kot zanimivost naj povem, da se Kanjon Globinske bistrice zlagoma spušča kar 240 višinskih metrov in to z le nekaj kratkimi vertikalnimi stopnjami, ki so zahtevale vrv.

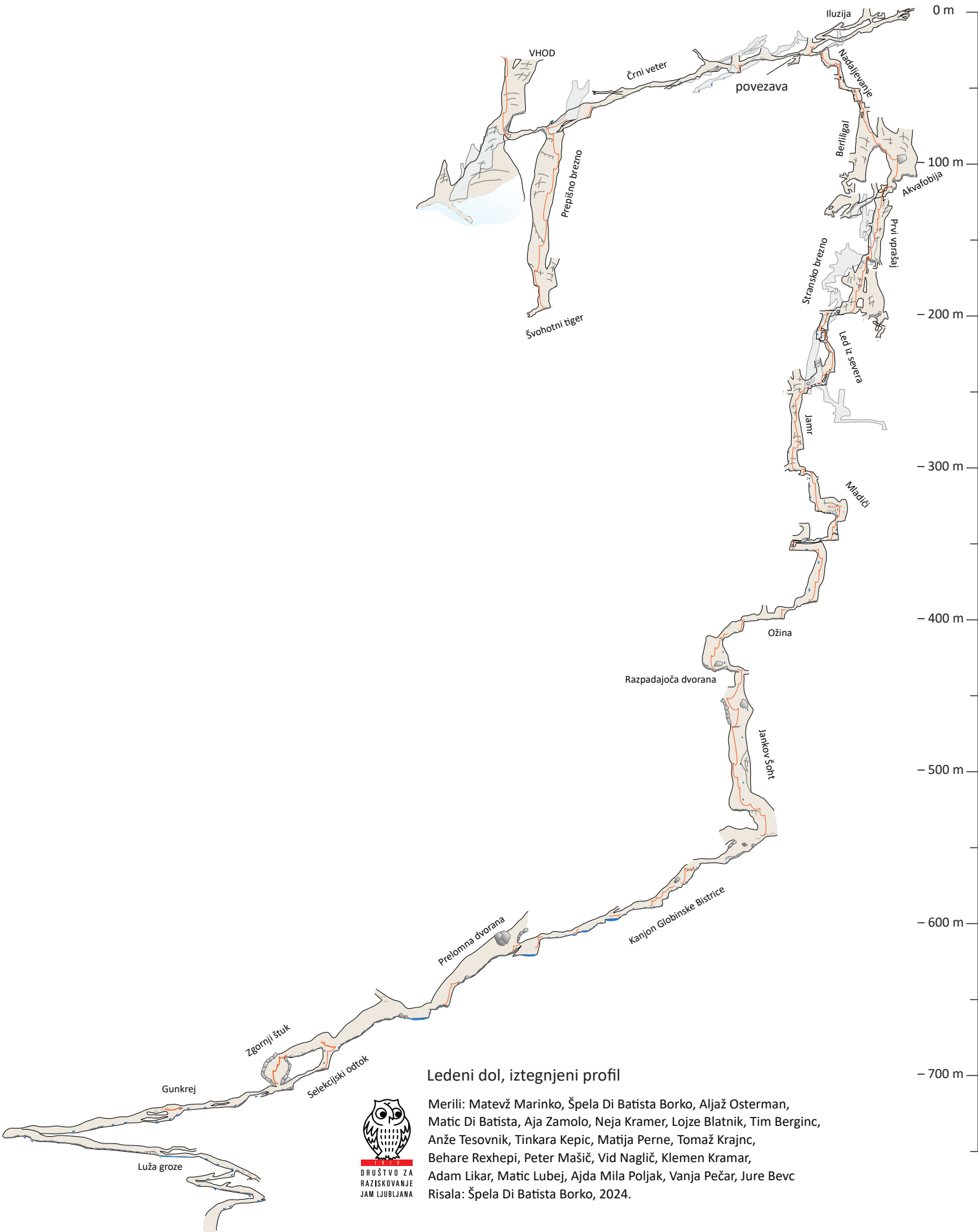
V letu 2022 in 2023 smo bili v jami vsakič po osemkrat. Leta 2024 so bile v jamo le tri akcije, od tega le ena na dno. Slednja nam je pokazala, da velja v letu 2025 v

jami postaviti bivak.

Drugi vhod v sistem, Brezno prestrašnega netopirja, je bil odkrit na enem zimskih iskanj dihalnikov v začetku leta 2022. Leži približno 70 metrov južno od vhoda v Ledeni dol. Po 40-metrskem vhodnem breznu sledi kratek, ozek in nizek meander in nato še 20 metrov brezna. Zatem se jama usmeri navzgor; po Freandru, ki je nekakšna mešanica meandrov in freatičnih rovov, pridemo 30 metrov višje v dvorano Predsednikovo darilo, od koder lahko skozi strašno ozek prehod pridemo v Ledeni dol. Lahko pa se na dnu dvorane prebijemo do naslednje serije brezen, ki nas pripelje na globino sto metrov. Tam vstopimo v Kanjon, ki je kratek, a imponanten meander, sledita pa mu dve vzporedni 140 metrov globoki brezni, ki se končata na istem dnu na -250 metrih. Nato se odpravimo skozi podor 30 metrov nižje, kjer pridemo do tekoče vode in meandra Bistri potok, hitri veter, ki ga zaznamuje zelo močan prepah. Na globini 315 metrov sledi še eno večje brezno. Na -380 metrih se nato začne dolg in nekoliko blaten meander z vodo, kjer lahko sledimo prepihu vse do podora na -390 metrih. Zanimivo je, da meander poteka proti zahodu in v popolnoma drugo smer kot Ledeni dol. V podoru smo našli kar nekaj potencialnih nadaljevanj, a so se zaenkrat vsa zaprla, še najbolj obetavno nas je pripeljalo do velikega brezna, ki pa nas je na -462 metrih (trenutna globina jame) razočaralo s popolnoma zasutim dnom. Očitno bo treba nadaljevanje jame iskati drugje. Jama je dolga 1905 metrov, obiskali smo jo približno 25-krat. ■

Več si lahko preberete v:

Glas podzemlja 2023, str. 32-34 in 35-36.
Glas podzemlja 2024, str. 34-40.

DRUŠTVO ZA
RAZISKOVANJE
JAM LJUBLJANA

Brezno prestrašenega netopirja

Merili: Neja Kramer, Aljaž Osterman, Alojzij Blatnik, Mija Franko, Tim Berginc,
Vid Naglič, Matic Di Batista, Timotej Gregorič, Anže Tesovnik, Aja Zamolo,
Ester Premate, David Škufca, Tinkara Kepic, Domagoj Korais, Jure Bevc

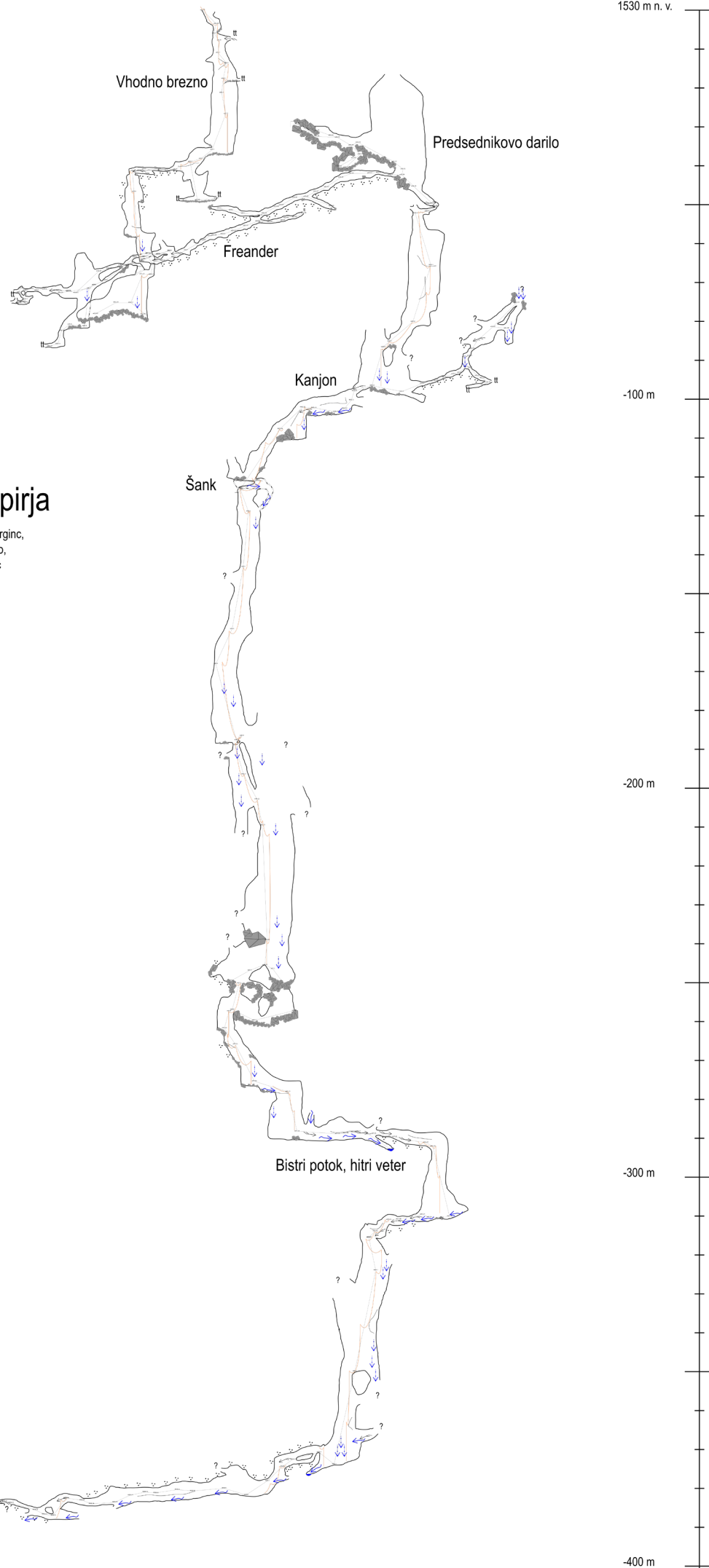
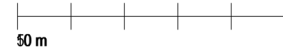
Avtor načrta: Jure Bevc

Datumi ekskurzij: 21. 5., 2. 7., 3. 7., 13. 8., 14. 8., 20. 8., 27. 8., 3. 9.,
11. 9., 24. 9. 2022

Dolžina jame: 1150 m

Globina jame: 406 m

Merilo

Ledeni dol. Foto: Uroš Kunaver

Dlvn

Vhod, ki ga je iz zraka ugledal padalec, nas je popeljal do prve gorenjske tisočmetrce. Jama na dnu skriva neverjeten preplet rogov.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Špela Di Batista Borko

Dlvn je prva tisoč metrov globoka jama na Gorenjskem. Velik breznat vhod se nahaja na grebenu Malega Raskovca. Prvo informacijo o jami nam je posredoval padalec Blaž Korošec, ki je jamo opazil med poletom. Od daleč viden dihalnik smo najprej locirali s smučmi, v 30 metrov globoko vhodno brezno pa smo se podali 1. januarja 2022.

Jama je v zgornjih delih pretežno breznata. Preprih v zgornjih delih je močan, vhodno brezno nikoli ni podhlajeno. Do globine 300 metrov se spustimo po dveh večjih brezni (Ribčev šaht in Stometrca), edina krajša ožina je na -120 metrih. Zopet krajša ožina in 50 metrsko brezno, kjer smo dosegli edini zares neprijeten del jame, Meander. Sicer smo ga premagali zgolj s pomočjo kladiva, a je nekaj deset metrov nadvse neprijetnih in skorajda nemogočih, če s seboj vlačiš veliko transportko. Na srečo se jama za Meandrom spet odpre, najprej s krajšimi brezni in prehodi v Podrtiji, nato pa spet z večjim breznom, ki je konec leta 2022 pripeljal do globine 465 metrov.

Tu je bil zopet potreben en udarec z macolo in prebili smo se v krajši vodoravni odsek, ki mu sledi 60 metrov globoko in brezno Hammerfall. Na dnu se odpre večja prelomna dvorana Sextet, ki se strmo spušča proti severozahodu do globine 550 metrov, kjer se prevesi v razpadajoče brezno, ki smo ga raje prečili do okna, ki pripelje v manjšo dvorano, kjer se med bloki odpira prehod v novo vertikalno. Novo brezno Vidov fix v nasprotju s pričakovanji vodi stran od razpadajočega brezna. Po 50 metrih se prevesi v krajšo stopnjo, ki pripelje do novega brezna globine okoli 30 metrov. Na polovici preseka vodoravno galerijo smer sever-jug. Severni, stometrski rov imenovan Bohinjski predor je

po dnu prekrit z mivko/meljem, po stenah pa z rjavo sigo z belimi karfiolam in ima močan preprih. Na koncu se mivkasto pobočje prevesi v večje, 70 metrov globoko brezno, ki se proti dnu oža in zbira vedno več vode. 739 metrov globoko slapič odteče v razpoko, jama pa se nadaljuje v novem vodoravnem nivoju. Rov proti severu se imenuje Blato, proti jugu pa Jezerca. Tu smo obstali na zadnji akciji v 2023.

Na prvi akciji v 2024 smo se spustili v razpadajoče brezno pod Sextetom. Mnogo prečk in 70 metrov globlje smo pristali na dnu. Fosilni rovčič je hitro pripeljal do novega brezna med velikimi bloki, prekritimi z mivko. Proti severu bi prišli v Bohinjski predor, zato smo se zanimali proti jugu in odkrili Tolminski predor. Zopet stometrski klišejski fosilni freatični rov pripelje do prostornega brezna/kamina s kar 30 metri premera.

Naslednja akcija je bila v spodnje horizontale, smer sever, za Blatom. Fosilni rov se kar 400 metrov stopnjasto spušča proti severu, nato pa se ostro zasuka proti jugu. Na mestu zasuka smo na čisto suhi mivki postavili bivač Grand Hotel Toplice. Rov se nadaljuje v enakem stilu – vodoravni odseki in stopnjasta brezenca, vse do globine 870 metrov. Naprej vodi niz brezen, ki postajajo vedno prostornejša. Prva 30-metrsko stopnja s Psevdoprečko se prevesi v večjo, prostorno dvorano, kjer 30 metrov nižje dosežemo podor. Skozi podor hitro dosežemo novo 30-metrsko brezno, s spuščajočim se meandrom na dnu, ki se odpre v večjo dvorano s sifonom Dala, premera 25 metrov in neznane globine (dna ni slutiti). Tu je ekipa treh Matičarjev 22. 9. 2024 presegla magično globino in dosegla trenutno dno jame, 1011 metrov pod vhodom.

Sledila je še ena magična akcija, na

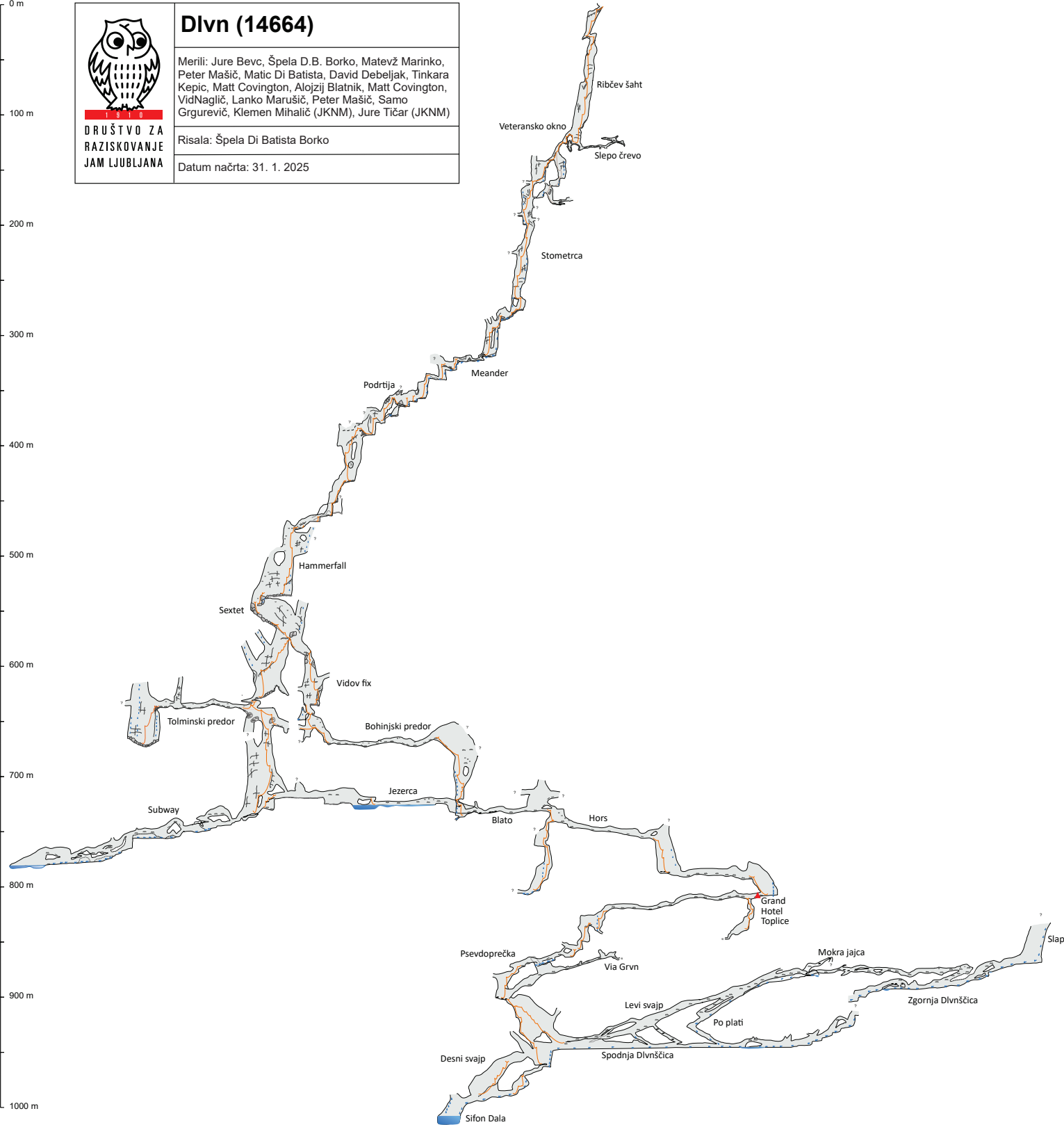

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 14664
LOKACIJA: PLANINA POLJANA
LETO REGISTRACIJE: 2022
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 5103 m / 1011 m

kateri smo izmerili več kot en kilometer novih rogov. Prečili smo v Levi svajp in pristali na peščeni plaži, ki se je spuščala do zajetnega potoka Spodnja Dlvnščica. Potok se izliva proti sifonu, gorvodno pa sledi labirint rogov, ki so se razvili ob poševni plasti, ki je nagnjena pod kotom približno 40 stopinj od SV proti JZ. Poševen lečast rov Po plati se vzpenja ob plasti, vzdolž plasti se iz njega odcepljajo večji in manjši odcepi. Tla rova večkrat presekajo ozki in strmo vrezani aktivni kanjončki, ki se v ravni črti spuščajo proti JZ. Po kakšnih 400 metrih se poševni lečasti rov odseka – konča v prečnem kanjonu smer SV-JZ. Dolvodno sledimo Zgornji Dlvnščici, ki se po 50 metrih zasuka proti J-JV. Gorvodno kanjon vodi do 40-metrskega kamina z impozantnim slapom.

Med novoletnimi počitnicami 2024 je sledila še zadnja, meddruštvena akcija. Kar devet jamarjev je raziskovalo odcepe med 600 in tisoč metri globine. V najglobljih delih smo raziskali Desni svajp, zgornjo etažo rova, ki vodi do sifona. V Levem svajpu smo izmerili večino stranskih odcepov. Malce višje, pod Psevdoprečko, se je rov Via Grvn zožal do neprehodnosti. Brezno na koncu Tolminskega predora je zelo mokro, a voda žal odteče v nepreho-den podor. Bolj zanimivo je bilo pod povezavo Bohinjski-Tolminski, kjer je novo 85 metrov globoko brezno Subway pripeljalo do nove horizontale smer jugozahod. Lečast rov na vrhu in klasična globoka vrezana ključavnica pod njim se nadaljujeta nekaj sto metrov do jezera, v katerega se potopi rov. V drugo smer smo Subway povezali z Jezerci. Raziskali smo tudi dve stranski brezni okoli bivača. ■

Več o jami v Glasu podzemlja 2023, str. 27-30 in Glasu podzemlja 2024, str. 34-40.

Udeleženci novoletné ekspedicije 2024/2025.
Foto: Matic Di Batista

Molilni volk

Jama na Poljani, ki jamarju daje občutek, da se nahaja na Pokljuki. Povezavo z Drugim sistemom je preprečil podor.

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Besedilo: Peter Mašič

Molilni volk je še ena v nizu dolgih in globokih jam v okolici Planine Poljana. Nahaja se kakih 15 minut hoje stran, povzpeti se je treba na kucelj vzhodno od Planine. Vhod je bil odkrit na velikonočni ponedeljek leta 2022, ko je bila vsenaokoli debela plast snega in je bil dostop še mnogo lažji. Popolnoma z ruševjem zakrit vhod je zahteval nekaj odmikov skal, te so se kotilile v vhodno brezno in puščale za seboj dolg odmev. Nekaj kasneje, konec aprila, sta v jamo končno le vstopila Matic Di Batista in Matevž Marinko, takrat sta opremila 70 metrov vhodnega brezna. Bilo je ravno na dan volitev, besedni zvezi volilni molk sta zamenjala začetnici in dobila zanimivo ime Molilni volk. Jama se je seveda nadaljevala.

Za vhodnim breznom ni šlo prav nič tekoče, treba je bilo premagati precej ožin, ozkih meandrov in kratkih stopenj. Vse skupaj se je nekoliko odprlo na -150 metrih s Podorno dvorano in večjim breznom Pogomni mladiči, ki ji sledi. Glavna sila raziskav sta bila Tomaž Krajnc

- Garmin in Tim Berginc. Zgledno sta izmerila prav vsak kotiček jame. Jama je tudi terjala svoj davek, neimenovani član si je med kopanjem poškodoval prst, na katerega je padla večja skala.

Na -200 metrih se je pojavila nova ovira, ožina Tlačenka, pet metrov dolga ozka špranja, ki je vztrajno trgala kombinezone. A za ožino se je spet po nekaj rovih odprlo večje brezno Via Grvn. Ker je jama dosegala že precejšnje globine, smo seveda sanjali o povezavi s sosednjim večjim sistemom, takrat še Grvn - Rajža (13163, 14158). Na dnu smo žal našli le podor in bolj kot ne konec jame, po podoru smo brskali kar tri akcije.

Ena izmed teh treh akcij je bila še posebej epska, raziskovala sta Franc Marušič - Lanko in Matevž Marinko. Matevž se je že dan prej s kolesom odpravil od Ljubljane proti Bohinju, prespal nekje v gozdu na Jelovici in se naslednji dan pridružil Lanku, ki je prišel z vlakom iz Nove Gorice v spremstvu kolesa. Skupaj sta nato odkolesarila do poletnega izhodišča za Poljano

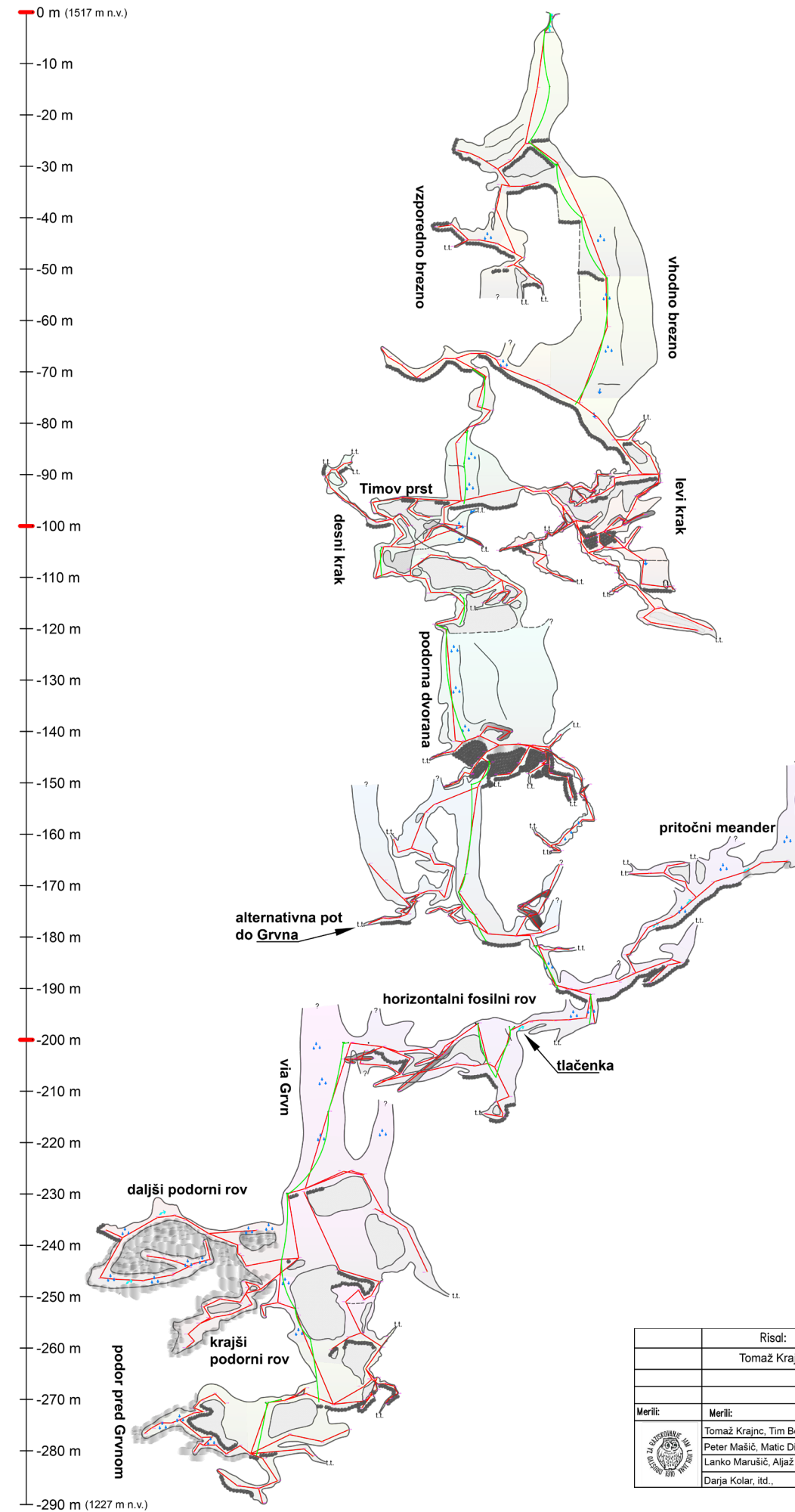
(15 kilometrov razdalje in 700 metrov višinske razlike), pešačila še kakšno uro, se odpravila v jamo na -300 metrov, še enkrat pogledala podor in rove okoli, odžimarila ven, se spustila do ceste in odkolesarila nazaj do železniške postaje in z vlakom domov. Pravi jamarski triatlon!

Ker smo izčrpali vsa nadaljevanja, smo v letu 2023 začeli jamo počasi razopremljati in s tem končali do konca poletja. Jama je bila zelo priljubljena zaradi bližnje lege in ne preveč velike globine. Čeprav je od najbližje večje jame (Rajža) na enem mestu oddaljena horizontalno manj kot sto metrov, je povezava malo verjetna, saj se vmes nahaja Planina Poljana, kar je pod površjem najverjetneje območje, močno zapolnjeno z drobnim materialom, kar sta potrdila podora tako v Rajži kot v Molilnem volku. ■

Več o jami: Krajnc T., 2023. Ko Volilni molk postane Molilni volk. Glas podzemlja 2023, str. 30-32

MOLILNI VOLK (profil)

	Risol:	DATUM
	Tomaž Krajnc	22.11.2022
Meril:	Meril:	25.1.2023
	Tomaž Krajnc, Tim Berginc, Matevž Marinko	
	Peter Mašič, Matic Di Batista, Špela Borko	
	Lanko Marušič, Aljaž Osterman, Tinkara Kepić	
	Darja Kolar, itd.,	

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina

Macola-Jarak-Huevos

Jamarski klub Borovnica

Brezno Hudi Vršič

2017
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Macola-Jarak-Huevos

V letu 2017 je jama Macola-Jarak-Huevos po dramatičnem zapletu s 1002 metroma globine postala nova slovenska tisočmetrca.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Bogomir Remškar

Brezno smo odkrili 2012 in tega leta dosegli globino sto metrov, kjer se je jama zaprla. Leta 2014 smo ožino prebili in dosegli globino 200 metrov, kjer se je jama znova zaprla. Nadaljevanje smo našli v oknu na globini 150 metrov, kjer smo v letu 2015 dosegli globino 270 metrov. Ustavile so nas ožine. Te smo naslednje leto razširili in prišli na globino 450 metrov, jama je zašibala ...

Vsi smo nestrpnost čakali poletje in jamarski tabor avgusta. Nekateri niso zdržali in so šli v jamo že v začetku julija. Prišli so v veliko dvorano imenovano Expo in na rob velikega brezna na globini 520 metrov. Skale, ki so jih valili v brezno, so brez odmeva izginjale v temo. Torej res globoka zadeva. Ta novica je razburkala Huevos ekipo in vsi smo komaj čakali, da pridemo gor. Zato smo avgustovski tabor začeli že konec julija. Opreмили so okrog sto metrov in dna ni bilo niti blizu. Naslednja ekipa je pristala na krušljivi polici. Niti ne polici, bolj nekakšni drči. Nabila sta prečko nad polico in se vrnila. Takoj naslednji dan sva v jamo šla Vasja Z. in jaz. Jamo sem od 350 metrov nižje videl prvič. Nič posebnega, brezno, meander, brezno ... Seveda nekaj lepih detajlov. Nekaj rudarsko poširjenih prehodov. Potem dvorana Expo, velika zadeva primerna za bivak, le nobenega ravnega mesta. Malo se razgledava in nadaljujemo v globino. Preko podornih blokov sva se spuščala proti velikemu breznu. Tu se mi je pojavila kepa v želodcu. Že sva bila na robu. Kepa je postala še težja. Moja luč ni osvetlila niti druge stene, kaj šele, da bi videl proti dnu. Sledilo je ne vem koliko pritrdišč. Vmes še nekaj vzporednih brezen in nad krušljivo polico vhod v galerijo. Za krušljivo prečko se je polica nadaljevala. Bila je čista, brez skal, zato sem nabil še nekaj metrov prečke in

se spustil v črno luknjo. Fajn, fajn občutek. Kaj fajn, jamarska poezija. Skala lepa. Pazil sem le na vodo in na to, da se ne odaljim preveč od stene. Zmanjka štrika od prejšnje ekipe, zmanjka še najinih sto metrov. Do mene pride Vasja z boljšo lučjo, skupaj svetiva v globino, vidiva nekaj kot polico. Ven grede v dvorani srečava ekipo, ki je prinesla opremo za bivak.

V četrtek sta šli v H.J.M. dve ekipi: prva proti velikemu breznu, druga do Expoja delat bivak. Zgodaj zjutraj v petek nas je zbudila ekipa iz jame z veselo novico, da v velikem breznu niso dosegli dna. Ustavili so se pod drugo mokro polico. Dno naj bi bilo 70 metrov nižje. Druga dobra novica je bila, da bivak v jami stoji in da je zelo udoben. Z Mafijem sva se opremila in šla proti Macoli. Ravno na vhodu sva srečala Mrška, ki je prišel z D postaje. Dogovorili smo se, da ga počakava na bivaku. Vso pot v globino sem iskal ime za brezno, čeprav je bilo že veliko predlogov in so v ožji izbor prišli Čuk (ker smo že računali na tisoč) in Zver. Takoj smo sprobali bivak in šli na eno popoldansko siesto za pol ure. Nato pa spust v črno luknjo. Tako hitro še nisem porabil sto metrov vrvi in spet obstal v zraku. A videl sem dno, tloris v obliki ledvice, en del z večjimi bloki, drugi z gruščem. Dno se mi je zdelo še vsaj 30–50 metrov globlje. Nazaj grede smo vsi računali, kolikšna je globina jame. Računali smo v spalkah na bivaku. Mogoče smo tudi zato zaspali in spali do petih. Ob povratku na zunanji bivak je bilo vzdušje fenomenalno. Rehar je iz doline zrihtal meso. Imeli smo pravi piknik. Prišlo je precej novih ljudi in Yeti. Ne pravimo Kaninu kar tako jamarska Himalaja. Na Himalaji je Yeti legenda, na Kaninu pa je živa legenda.

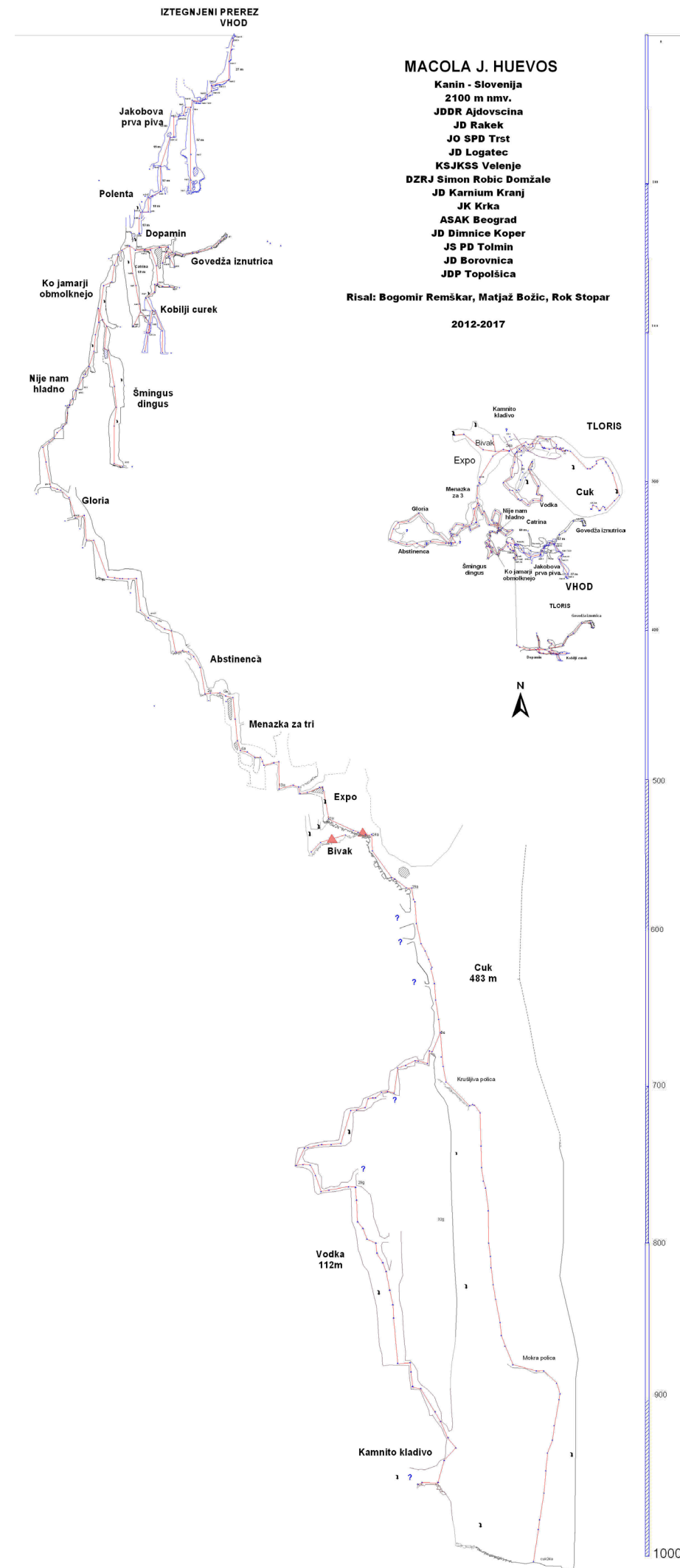
V ponedeljek so Jerica, Rehar in Jokl šli

v jamo, midva z Jernejem pa v dolino po računalnik, da končno izvemo, koliko smo globoki. Doma mi je računalnik vrgel ven številko 893. A delov, ki smo jih opremili na zadnji akciji, nismo izmerili. Porabili smo sto metrov vrvi in še deset metrov od prejšnje akcije. Videl sem vsaj 30 metrov, torej jama je TISOČMETRCA. Aktiviral sem predsednika JZS, on pa PR službo. Naslednji dan je sledila medijska ofenziva. Od Tolmina do Bovca sem stal vsaj petkrat, da sem dajal izjave za novinarje. Na žičnici sem veselo trobil, da imamo tisočmetrco. Novinar TVS se je najavil na D postajo za ob 14h, da bi posneli izjavo za Obzornik. Sledilo je mukotrpno čakanje na ekipo iz jame. Ob 14h so končno prilezli ven. Precej poparjeni. Dno je bilo že 20 metrov pod zadnjim pritrdiščem in dela, ki smo ga opremili zadnjič je le 80 metrov. 100 in 893 ne da tisoč, mi je završalo v glavi. Kakšna bruka. Cela Slovenija se nam bo smejala. Ko so ostali izvedeli, da je že v vseh medijih, je malo manjkalo da me niso potolkli s kladivi. Nato smo se umirili in vse skupaj vrgli v računalnik. Ko sem v Compassu kliknil compile, mi je bilo res, res težko pri srcu. Nato pa sem šel na kolena in kriknil: »Hvala bogovom Kanina!!!!« Računalnik je kazal 1001,8 metra. Še malo globlje je, so povedali, ker niso merili v najnižji del dvorane. A to ni bilo več važno. Vertikale Čuk je 448 metrov. Kdo bo šel do D postaje dat izjavo za TV? Rehar in Jokl sta to takoj odklonila, češ da nista obrita. Tako je morala Jerica po 24-urnem jamarjenju še na divjo jago po podih, da nam novinar ne bi ušel.

Tabor se je nadaljeval še v vikend 12.-13. 8., ko sta jamo obiskali dve ekipi. Borovniška je prečila do okna v Čuku. Po naših pričakovanjih je bila tam res fosilna galerija, ki se kmalu prevesi v aktiven

meander in ta v novo brezno. Zaradi pomanjkanja opreme ga niso raziskali. Druga ekipa se je spustila do Expoja. H.J.M. je kar vlekel v svoje globine in že 26.–27. 8. so raziskali brezno v aktivnem meandru, ki se spusti okrog sto metrov globoko, nato nov meander in novo brezno. Vse skupaj je široko z veliko vode. Dosegli so globino okrog 900 metrov. Ustavili so se nad novim breznom. Opremljali so z devetko in precej ob vodi, zato je bilo treba na naslednjih akcijah vse skupaj preopremiti. Ta zadnji šaht so poimenovali Vodka. Konec septembra se je razopremilo spodnji del Čuka, druga ekipa pa je plezala do okna nad Vodko, ker je bilo v Vodki preveč vode. V sredini oktobra smo preopremili Vodko. V dvorani Expo so zavrneli že drug prostor za bivak. Konec oktobra se je razopremilo Čuka do vhoda v Galerijo in Vodko. Na 44. akciji v začetku novembra so opremili Vodko do dna. Jama se nadaljuje v novo veliko vertikalo. Vprašanje je bilo, ali je to Čuk ali ne? Ustavili so se okrog 50 metrov nad dnom, kjer je zmanjkalo vrvi. Meritve so pokazale globino 940 metrov. V Expoju se je uredilo še en bivak. Božično-novoletno akcijo smo načrtovali velikopotezno. Cel teden se bodo ekipe izmenjevale v jami, je bil plan. 22. 12. je helikopter na bivak pripeljal skupino jamarjev in opremo. Odkopali so vhod v H.J.M. Kopanje je trajalo tri ure. Ena ekipa je šla takoj v jamo. V jami je Citrar opremil brezno, kjer so zadnjič obstali, in ugotovil, da gre za dno Čuka. Zadeva je res velika, zato se človek težko znajde. Je pa okrog 50 metrov nad dnom videl okno.

Naslednji dan sva z Mrškom šla v jamo. Opreme smo v jamo spravili kar nekaj. Očitno pa je ob transportu iz jame že na prejšnjih akcijah nekomu v transportko padlo tudi kladivo. No kakorkoli, v jami kladiva ni bilo. Sva bila pa dva improvizatorja. V kamen primerne velikosti, žilavosti in trdote sva zvrtila luknjico. V luknjico napolnili vrh. In Mršek je že veselo nabijal prečko do okna, ki ga je v Čuku videl Citrar. Nabil je 15–20 metrov in spustila sva se v rov deset krat deset metrov. Dno pokrito s suhim blatom. Zadeva se po 15 metrih prevesi v brezno. Smer je sicer čudna, proti SZ. Delovno ime Kamnito kladivo. Vrvi nisva imela več, zato sva šla nazaj ven, sva pa izmerila nove dele. Spala sva štiri ure in ob devetih v nedeljo sva bila zunaj v jasnem, relativno toplem jutru. Jamarska romantika. ■

Brezno Hudi Vršič

Brezno Hudi Vršič je bilo poglabljeno na 1026 metrov, odkrit je bil podzemni kanjon z močnim vodnim tokom. Odkritje nakazuje možen stik s Sistemom Črnelskega brezna.

Jamarski klub Borovnica
Besedilo: Mitja Mršek

Leta 1990 je italijanska ekipa pod vodstvom Roberta Antoninija (C.G.E.B. Trst) odkrila vhod v brezno, ki ga je poimenovala Egidio. Raziskali so ga do globine 620 metrov s poligonom 737 metrov. Značilnost tega dela jame je 385 metrov globoka notranja vertikala, poimenovana Zlatorog.

Leta 2003 smo jamo v organizaciji Jamarskega kluba Borovnica obiskali jamarji

meddruštvene raziskovalne skupine z namenom ponovnih sistematičnih raziskav. Na globini 227 metrov smo prečili vertikalo Zlatorog in dosegli okno v njegovi steni, ki nas je po štirinajst letih in mnogih raziskovalnih akcijah pripeljalo do današnje globine.

V vseh letih se je moštvo spreminjalo, nekateri so sodelovali le občasno, nekateri so si le ogledovali jamo, nekateri

pomagali tovoriti opremo do jame, skupno pa je bilo v odkritju udeleženih 14 jamarskih društev oz. 43 jamarjev. Gonilna sila raziskav v prvih letih sta bila Tomaž Česnik in Mitja Mršek, v zadnjih desetih letih pa Mitja Mršek, Ana Makovec in Aleš Štrukelj. Novembra 2011 se je nad našim odkritjem novih prehodov v jami navdušil tudi prvotni raziskovalec (iz leta 1990) Roberto Antonini in se je pridružil naši ekipi.

Raziskave leta 2017 - Prodor do kanjona Rombonke, podzemlske vreke
Jama je težavna, potrebno je bilo veliko plezanja, nabili smo veliko prečnic, prekopali nekaj podorov, vseskozi smo iskali prehode za prepikom. Ko smo se že nekaj let vrteli v krogu na globini med 800 in 900 metri, se je na akciji med 27. in 31. januarjem 2017 le zgodil tako želeni preboj.

Po vzponu preko stene Potresne dvorane smo pri točki K65 Peščena ura našli varen prehod višje preko stene in se na drugi strani spustili v kolektor, ki smo ga poimenovali Rombonka. Veličasten podzemeljski kanjon, po katerega dnu teče močan vodni tok. Pritočni del smo le pogledali, voda priteka s smeri italijanskih podorov. Po toku navzdol pa smo v akcijah 27.–31. januarja 2017 in 28.–31. oktobra 2017 namerili 996 metrov poligona in pridobili 230 metrov globine. Trenutna končna merilna točka je L1 na globini minus 1026 metrov. Točka L1 je tlorisno le nekaj deset metrov oddaljena od predela Rio Cubo v sistemu Črnelskega brezna. Kanjon se nadaljuje in na naslednji akciji pričakujemo stik s Sistemom Črnelskega brezna. Tako bo Hudi vršič predstavljal peti in hkrati najvišji vhod v sistem, globina sistema pa bo znašala približno 1400 metrov. ■

Brezno Hudi Vršič

kat. št. 6050

Organizacija in vodenje raziskav: JK Borovnica

Sodelujoča društva:
CGEB Trieste, JD Rakek, DZRJ Luka Čeč Postojna, JD Logatec, JD Dimnice Koper, JD Danilo Remškar Ajdovščina, JSPD Tolmin, JK Železnikar, SOV Velebit Zagreb, DZRJ Domžale, JD Gorenja vas, JD Camium Kranj, DZRJ Škofja Loka

Raziskovalci:
1990: Antonini Roberto, Bellodi M., Moretti D., Squassino P., Tietz F., Toluoso A.

2003 - 2017: Česnik Tomaž, Mršek Mitja, Makovec Ana, Štrukelj Aleš, Zupančič Santeek Izidor, Bogataj Roman, Milharčič Matjaž, Mihevc Tomaž, Puc Janez, Turšič Marjan, Rajšter Martin, Sedmak Ivo, Stopar Rok, Matičič Marko, Zalokar Luka, Svet Tomaž, Kovac Marko, Ileršič Peter, Kristan Andrej, Kavčič Marko, Robert, Fratik Andrej, Staut Miha, Vilhar Marjan, Virčič Edo, Božič Filipi, Filippi, Ileršič Miha, Slatnik Bojan, Petrič Franc, Vavkman Pavel, Balazič Rok, Ileršič Taša, Oblak Anže, Antonini Roberto, Del Maso Alberto

Načrt:
Antonini Roberto - 1990, Česnik Tomaž, Matičič Marko, Mršek Mitja - 2003 - 2018

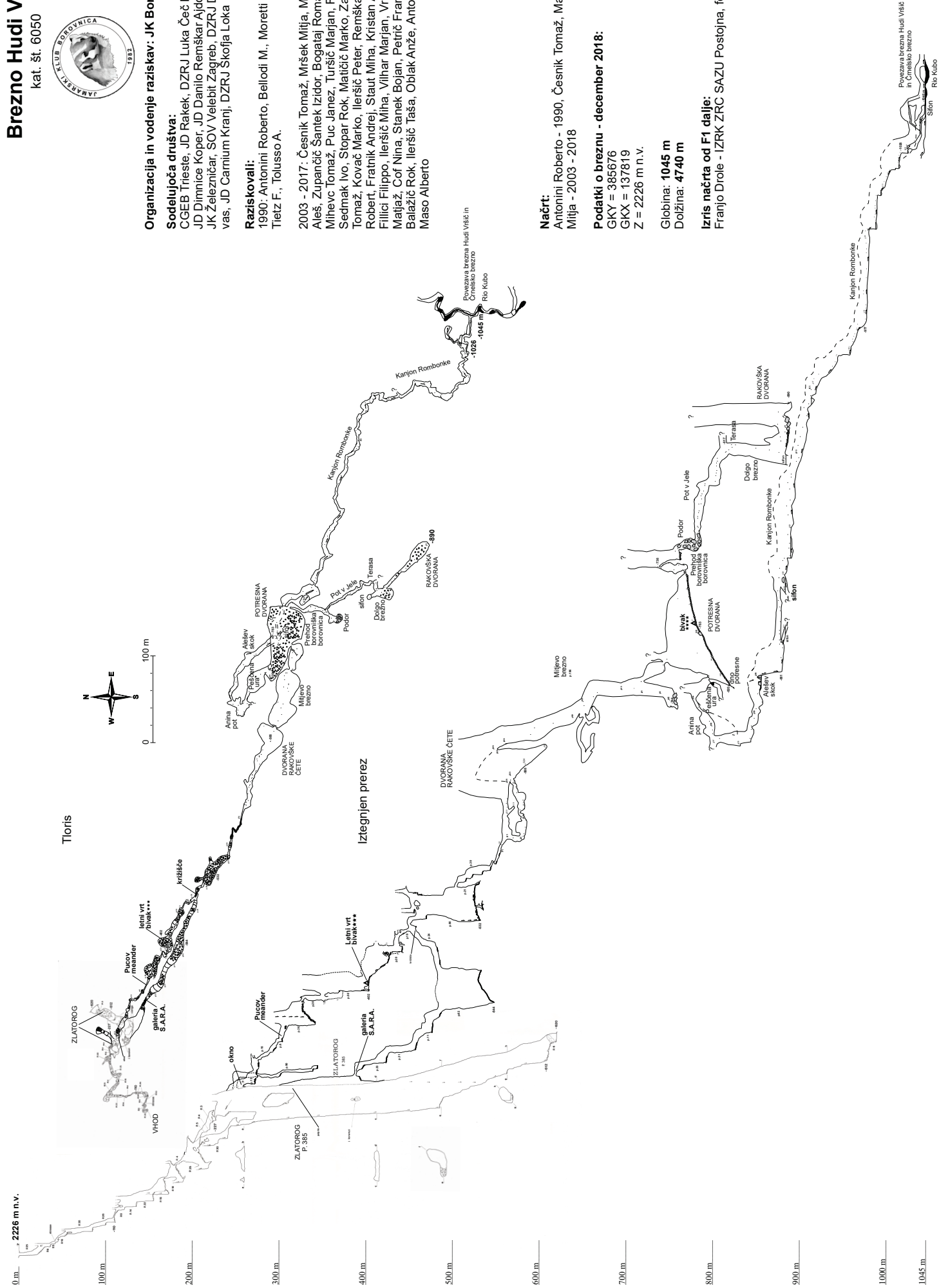
Podatki o breznu - december 2018:
GKY = 385676
GKX = 137819
Z = 2226 m n.v.

Globina: 1045 m
Dolžina: 4740 m

Izris načrta od F1 dalje:
Franjo Drole - IZRK ZRC SAZU Postojna, februar 2019

Foto: Mitja Mršek

Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin
Imperial College Caving Club

Sistem Migovec

Jamarski klub Borovnica

Brezno Hudi Vršič

2018
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Sistem Migovec

V letu 2018 so raziskave v Sistemu Migovec dodale 2,6 km novih rogov, pedvsem v jami Primadona. Izvedene so bile tudi znanstvene meritve.

Jamarska sekcija Planinskega društva Tolmin in Imperial College Caving Club (London)
Besedilo: Jana Čarga

Že 44 let je minilo, odkar se je pričelo jamarjenje na Tolminskem Migovcu. In če smo leta 1982 imeli najglobljo jamo v Sloveniji (Jama M16, -547 metrov), smo v letu 2012 dosegli še naslov najdaljšega jamskega sistema v Sloveniji. Votla gora, kot ji pravimo, je resnično votla in vedno znova preseneča.

V letu 2018 Sistem Migovec ostaja najdaljši jamski sistem v Sloveniji. Trenutna dolžina sistema je 41,8 kilometrov.

Glavnino podzemlja sestavljajo trije večji jamski sistemi: Primadona, Migovec in Vrtnarija. Jame se po globini spustijo vse do vasi Tolminske Ravne oz. do približno 912 metrov nadmorske višine. Sistem Migovec ima osem vhodov. Vhodi v te jame se nahajajo na planoti Migovca, ki se razprostirajo od vrha Migovca proti Tolminskemu Kuku in vzhodno proti Škrbini.

Glavna akterja raziskovanj sta jamarska kluba JS PDT in ICC, prvi na Migovcu delujemo od leta 1974, ICC pa se nam je pridružil leta 1994. Po vseh teh letih sodelovanja smo dejansko postali en klub oziroma smo jamarji Migovca. Glavno vodilo je kombinacija sodelovanja, vztrajnosti in optimizma.

Odprava 2018 – Klic globin, 6. 7. do 11. 8. 2018

Glavnina raziskav je potekala v jami Primadona. Ostala raziskovanja so zajemala ponovni pregled že odkritih jam ter iskanje novih vhodov. Največ dela je bilo, poleg

Primadone, narejenega v Naključni jami in jami M-17.

Na novo je bilo izmerjenih 2,6 kilometra rogov. Sistem Migovec se z lanskimi 39,2 kilometrov podaljša na 41,8 kilometrov. Globina z 972 metri ostaja nespremenjena.

V jami Primadona se raziskovanja iz prejšnjih let nadaljujejo. Da bi lažje raziskali globlje dele, smo se odločili za postavitve podzemnega kampa na globini 420 metrov. Kamp za dve osebi dobi ime The Manager, kjer imamo tudi Cave-Link radio.

Lepo vreme, ter želja po poglobitvi jame vzpodbudi organizacijo oktobrske vikend akcije. Dve skupini se odpravita na dno jame Primadona. Ena skupina je obiskala del Klic Globin, druga pa del Donji Milanovac. Jama se na obeh krakih nadaljuje.

Želja, da se na Migovcu prične izvajati tudi raziskovalna dela, se uresniči. Nekatere je treba začeti in tako smo k sodelovanju povabili Katedro za krajinsko znanost in geoinformatiko Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, ki nam je posodila štiri merilce (HOB MX2300, natančnost: $\pm 0,2$ °C ter $\pm 2,5$ % relativne vlažnosti) za merjenje temperature in vlage.

Dva HOB merilca sta bila konec odprave nameščena v jami M-17 z namenom spremljanja nivoja ledu glede na temperaturne spremembe. Jama, ki ni del samega Sistema Migovec, je bila registrirana leta

1990. V jami smo opazili, da se nivo ledu in snega iz leta v leto niža. Tako smo letos oktobra opazili nov prehod/izhod, in sicer do sosednje jame M-19, ki sta ga do sedaj zapirala sneg in led.

Preostala dva HOB merilca pa sta bila nameščena v sam Sistem Migovec in sicer v jamo M16 – predel Hotline. V tem delu je prisoten zelo močan preprih. Namen je boljše razumevanje letne dinamike temperature in vlažnosti zraka.

V prihajajočem letu se obetajo dodatna znanstveno-raziskovalna dela. Zelo smo veseli, da se je naši prošnji o vodnem sledenju odzval Inštitut za raziskovanje Krasa. Trenutno smo v fazi planiranja in upamo, da bo to izvedeno jeseni 2019.

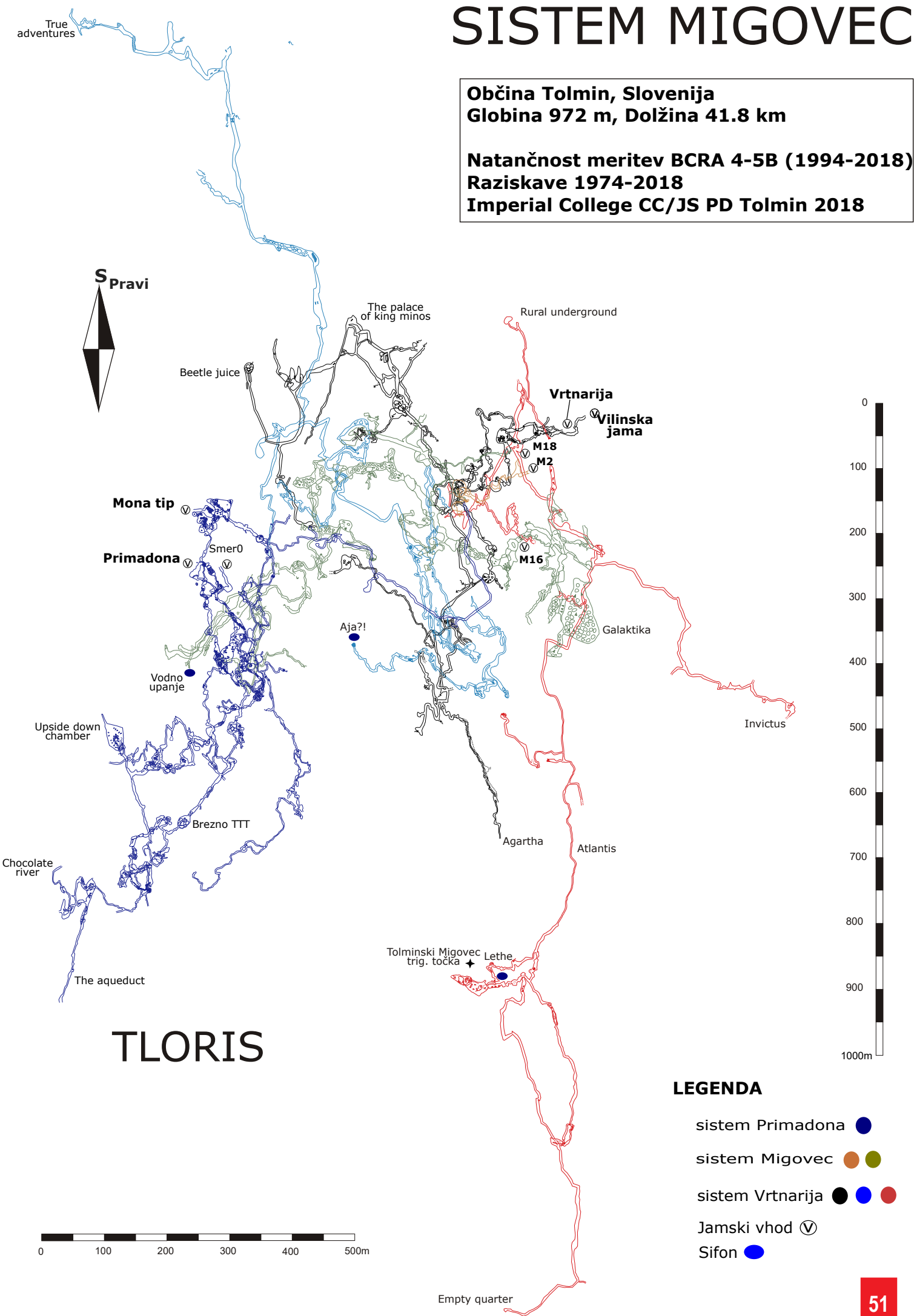
Ponovni obisk jame M-17 ter vsebnost večjih plasti ledu rodi idejo o vzorčenju letih. Planiramo izvesti radio-karbonsko datiranje lesenih vzorcev v najnižjih doseženih ledenih plasteh.

Zahvala za uspeh pri raziskovanju najdaljšega jamskega sistema v Sloveniji ter ostalih jam Migovca gre skupnemu trudu JS PDT in ICC ter vsem ostalim klubom in posameznim jamarjem, ki so kakorkoli pripomogli pri raziskavah. Zahvaljujemo se družini Skalar iz Tolminskih Raven, ki nam omogoča parkirni prostor ter shrambo opreme. Nenazadnje gre zahvala tudi TNP, ki nam vsako leto omogoči bivanje na Migovcu za čas odprave. ■

SISTEM MIGOVEC

Občina Tolmin, Slovenija
Globina 972 m, Dolžina 41.8 km

Natančnost meritev BCRA 4-5B (1994-2018)
Raziskave 1974-2018
Imperial College CC/JS PD Tolmin 2018

SISTEM MIGOVEC

Občina Tolmin, Slovenija
Globina 972 m, Dolžina 41.8 km

Natančnost meritev BCRA 4-5B 2018
Raziskave 1974-2018
JS PD Tolmin in Imperial College Caving Club, London

sistem Primadona

Primadona:
Nadmorska višina: 1726 m
Kat. št.: 8282

U-bend 571:
Nadmorska višina: 1779 m
Kat. št.: 12114

Mona tip:
Nadmorska višina: 1730 m
Kat. št.: 10180

sistem Migovec

M2 (Kavčna jama):
Nadmorska višina: 1861 m
Kat. št.: 4465

M18 (Jama Strgane Strajce):
Nadmorska višina: 1840 m
Kat. št.: 8284

M16:
Nadmorska višina: 1854 m
Kat. št.: 6001

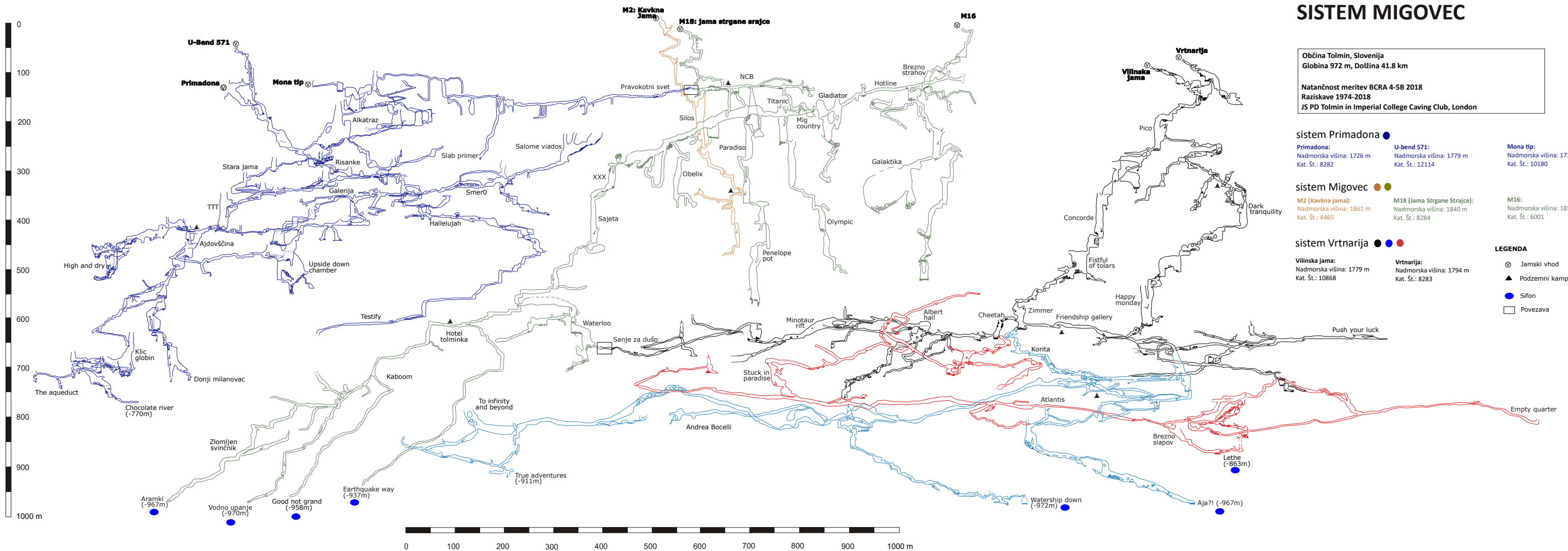
sistem Vrtnarija

Vilinska jama:
Nadmorska višina: 1779 m
Kat. št.: 10868

Vrtnarija:
Nadmorska višina: 1794 m
Kat. št.: 8283

LEGENDA

- ⊙ Jamski vhod
- ▲ Podzemni kamp
- Sifon
- Povezava

Podzemni kamp The Manager. Foto: Rhys Tyers

Planina Kal in Migovec. Foto: Tanguy Racine

Brezno Hudi Vršič

Decembra 2018 je bilo Brezno Hudi Vršič povezano s Črneliskim breznom na -1046 metrih, s 119 metri novih rovov.

Jamarski klub Borovnica
Besedilo: Mitja Mršek

Preboj Brezna Hudi Vršič v Črnelsko brezno 7.–9. december 2018

Končno smo v začetku decembra 2018 dočakali idealne razmere – malo snega in temperature globoko pod ničlo. Vznemirljivo pričakovanje, brneli so telefoni, uspelo mi je zbrati praktično enako ekipo kot leto prej. Na zadnji odpravi, ki je potekala med sedmim in devetim decembrom 2018, smo bili trdno odločeni, da ne gremo iz jame, dokler ne dosežemo Črnelškega brezna.

Rutinski štiriurni dostop s težkimi nahrbtniki preko planine Krnica, mimo Kotla vse do vhoda v brezno po pomrznjenem snegu, s soncem obsijani zasneženi hribi, škripanje derez in cepinov, preoblačenje v jamarsko opremo pred vhodom v jamo, spust v bazo na -800 metrih, topla malica, topla spalka in počitek.

Naslednji dan smo vsi neučakani kolikor se je dalo hitro napredovali po kilometru kolektorja Rombonke, dosegli smo zadnjo merilno točko s prejšnje odprave. Zabrnela je vrtalka, zabili smo sidrišče in se spustili 25 metrov do dna poševnega brezna, po katerem še vedno teče Rombonka in prši na vse strani. Na naše razočaranje se kolektor začne ožiti, voda po vijugastem meandru odteka v ljudem neprehodne razpoke. V razkoraku smo splezali više po meandru, tam zgoraj je bil toliko širši, da

smo lahko nekaj deset metrov napredovali po njem in z vrha se nam je ponudil lep razgled na smaragdno zeleno sifonsko jezerce. Lotevala sta se nas dvom in nervoza. Jasno nam je bilo, da je na drugi strani sifona Črnelsko brezno. Voda gre lahko, mi pač ne, ker nismo imeli s seboj nobene natega potapljača.

Razočarani smo se vrnili po meandru nazaj do poševnega brezna in se posvetili verjetno zadnjemu upanju, okencu pet metrov nad dnem. Če se še okno zapre, bo treba iskati prehod do Črnelca pod vodo v sifonskem jezeru. Okence smo sicer opazili že ob spustu, a prej smo sledili vodi. Po ne pretežki prosti plezariji smo skozi okence dosegli prehod v starejšo galerijo, na koncu le-te pa je sledil še 15-metrski spust in dosegli smo ga – Črnelško brezno v predelu Rio Kubo, neposredno pred slikovitim vodnim toboganom v še bolj slikovitem Črnelškem breznu. Pod stropom je še vedno napeljana telefonska žica iz časa reševanja pred skoraj tridesetimi leti.

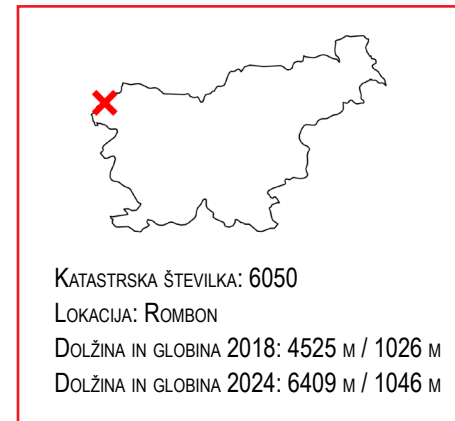
Češnje s torte, ki se je pekla dolgih petnajst let, smo pobrali: Ana Makovec, Aleš Štrukelj - Klamfa, Roberto Antonini, Alberto dal Maso in pa Mitja Mršek.

Brezno Hudi vršič smo glede na zadnjo odpravo oktobra 2017 poglobili za 20 metrov in podaljšali za 119 metrov. Dolžina

vseh rovov brezna Hudi vršič do spoja s Črnelskim breznom trenutno znaša 4644 metrov. Višinska razlika od vhoda do spoja pa znaša 1046 metrov. V jami je potrebno raziskati še nadaljevanja na dveh lokacijah, ki pa nakazujejo nove možnosti povečanja sistema v celovit Rombonski jamski sistem pod osrednjim delom Rombonskih podov in navezavo na najglobljo jamo, brezno Čehi 2.

Jamski sistem Črnelškega brezna ima sedaj pet vhodov – klasični vhod skozi Črnelško brezno (katastrska št. 6040), brezno J-4 Kruh in lisica (kat. št. 6052), brezno Korova (kat. št. 2643), brezno Gulliver (kat. št. 8124) in pa brezno Hudi vršič (kat. št. 6050). Raziskani rovi vseh petih brezen, ki trenutno tvorijo sistem, znašajo 17.747 metrov, globina oz. višinska razlika pa 1393 metrov. Ta globina ga uvršča na 13. Mesto v Evropi in 23. mesto na zemeljski obli.

S krepitvijo raziskovalnega duha slovenskih jamarjev lahko na domačem terenu presežemo globino rekordne evropske jame, 1753 metrov globokega Jamskega sistema Lamprechtsofen v Avstriji. Za svetovni rekord, ki z jamo Vervovkina v Abkhaziji trenutno znaša -2204 metrov, pa je naš kaninsko-rombonski masiv nekaj sto metrov prenizek. ■

Organizacija in vodenje raziskav: JK Borovnica

Sodelujoča društva:

CGEB Trieste, JD Rakek, DZRJ Luka Čuč Postojna, JD Logatec, JD Dimnice Koper, JD Danilo Remškar Alčoviščina, JSPD Tolmin, JK Železnikar, SOV Velebit Zagreb, DZRJ Domžale, JD Gorenja vas, JD Carnium Kranj, DZRJ Škofja Loka

Raziskovalci:

Antonini Roberto, Bellodi M., Moretti D., Squassino P., Tietz F., Tolusso A., Česnik Tomaž, Mršek Mitja, Makovec Ana, Štrukelj Aleš, Zupančič Santelek Izidor, Bogataj Roman, Milharčič Matjaž, Mihevc Tomaž, Puc Janez, Turšič Marjan, Rajšter Martin, Sedmak Ivo, Stonar Rok, Matičič Marko, Zalokar Luka, Svel Tomaž, Kovač Marko, Ileršič Peter, Renškar Bogomir, Rehar Robert, Fratrik Andrej, Stavt Miha, Kristan Andrej, Kavčič Marko, Fillici Filippo, Ileršič Miha, Vilhar Marjan, Vrtič Edo, Božič Matjaž, Čof Nina, Stanek Bojan, Petric Franc, Vavkman Pavel, Balazič Rok, Ileršič Taša, Oblak Anže, Del Maso Alberto

Načrt:

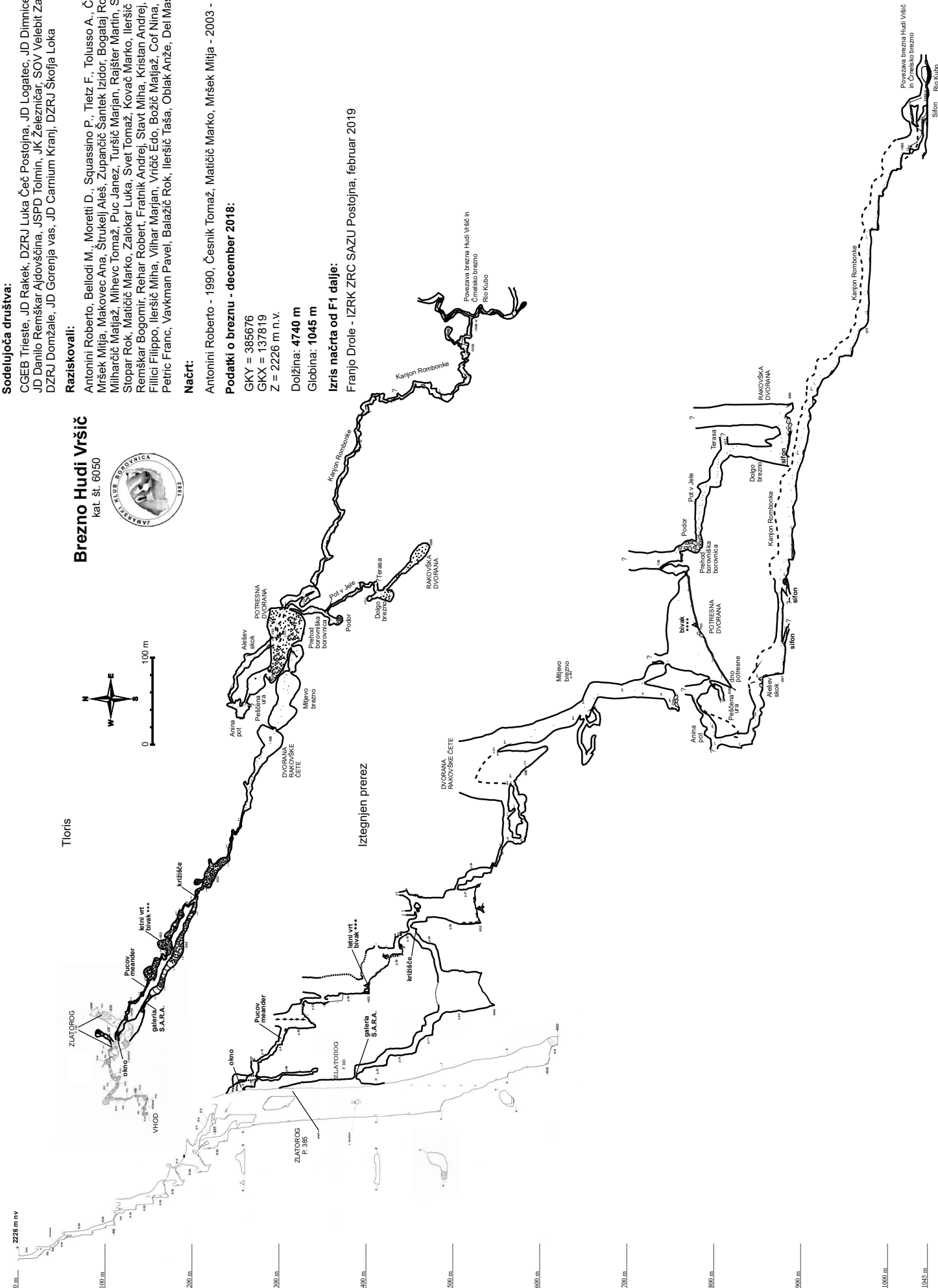
Antonini Roberto - 1990, Česnik Tomaž, Matičič Marko, Mršek Mitja - 2003 - 2018

Podatki o breznu - december 2018:

GKY = 385676
GKX = 137819
Z = 2226 m n.v.
Dolžina: 4740 m
Globina: 1045 m

Izris načrta od F1 dalje:

Franjo Drole - IZRK ZRC SAZU Postojna, februar 2019

Commissione Grotte Eugenio Boegan, Trst
Davorjevo brezno

Klub jamarjev Kostanjevica na Krki
Jama Himalaja

Jamarski klub Borovnica
Brezno Hudi Vršič

Jamarsko društvo Gregor Žiberna Divača
Škocjanske jame

2019
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Davorjevo brezno

Leta 2019 je ekipa jamarjev splezala mimo sifona na -302 metrih globine in odkrila 804 metre novih rogov, vključno z veliko dvorano in novim podzemnim tokom.

Comissione Grotte Eugenio Boegan, Trst
Besedilo: Domagoj Korais, Riccardo Corazzi in Louis Torelli

Davorjevo brezno cave was discovered in 2010 by Davor Mesarec (Jamarsko Društvo Hrpelje-Kozina). Since the very beginning, the exploration has been carried out by a joint team of Italian and Slovenian cavers. The entrance is located north of the town of Rodik, in an area delimited by two important hydrological systems, Matarsko podolje and Reka river.

Davorjevo brezno is over five kilometers long and 300 meters deep. Active waters flow almost all over, thus making this cave one of the most interesting in the entire area.

After ten years of exploration the game seemed to be over: at -302 meters a sump blocks the way. An upstream meander called Tihe vode was explored, but no obvious continuation was on the horizon.

Davorjevo brezno je leta 2010 odkril Davor Mesarec iz Jamarskega društva Hrpelje-Kozina. Raziskave že od začetka potekajo kot skupen projekt slovenskih in italijanskih jamarjev. Vhod v jamo leži severno od Rodika, na območju med Matarskim poljem in reko Reko, ki predstavlja dva pomembna hidrološka sistema. Jama je dolga več kot pet kilometrov in globoka približno 300 metrov. Ker se voda pojavlja skoraj po celotni jami, je to ena najzanimivejših jam v tem delu Krasa.

Po desetletju raziskovanja je kazalo, da je napredovanje zaključeno, na -302 metrih je namreč nadaljnje raziskave preprečil sifon. Raziskan je bil tudi gorvodni meander z imenom Tihe vode, vendar dodatnih nadaljevanj ni bilo videti.

Bypassing the final sump at -302 was the only chance. During the summer of 2018 starts the bypass project: a tricky, muddy climb ending in summer of 2019, six attempts and a few hundred bolts later. A fossil passage was discovered; by passing over the sump it leads to a huge chamber where another river flows. On the day the passage was discovered and the first chamber explored, the dark cave gave us the greatest gift of all: a new river, a new world to explore. But time was running out, so we decided to go out and continue the exploration some time later. As we were going back, suddenly we heard a loud noise: we didn't know yet but outside it had been raining all day, so the water level rose quite a lot and we reached the exit fighting against a much higher level

Edina možnost je bila najti obhod samega sifona.

Poleti 2018 se je zato začel projekt obvoda. Šlo je za zahtevno in blatno plezanje, ki je po šestih poskusih in več sto pritrđiščih v poletju 2019 končno uspelo. Ekipa je odkrila fosilni rov, ki vodi mimo sifona do velike nove dvorane, skozi katero teče še ena podzemna reka.

Ko je bil prehod odkrit in nova dvorana prvič raziskana, je jama razkrila svoj največji zaklad: popolnoma nov vodni tok in nov svet za raziskovanje. Ker se je čas v jami iztekkel, se je ekipa odpravila nazaj proti izhodu. Med vračanjem jih je presemetil glasen hrup – zunaj je ves dan močno deževalo, vodostaj pa je medtem narašel. Do izhoda so se morali prebiti skozi

than usual. In some parts of the cave, we were forced to abandon the normally rigged path as it was totally overflowed with waterfalls showering all over.

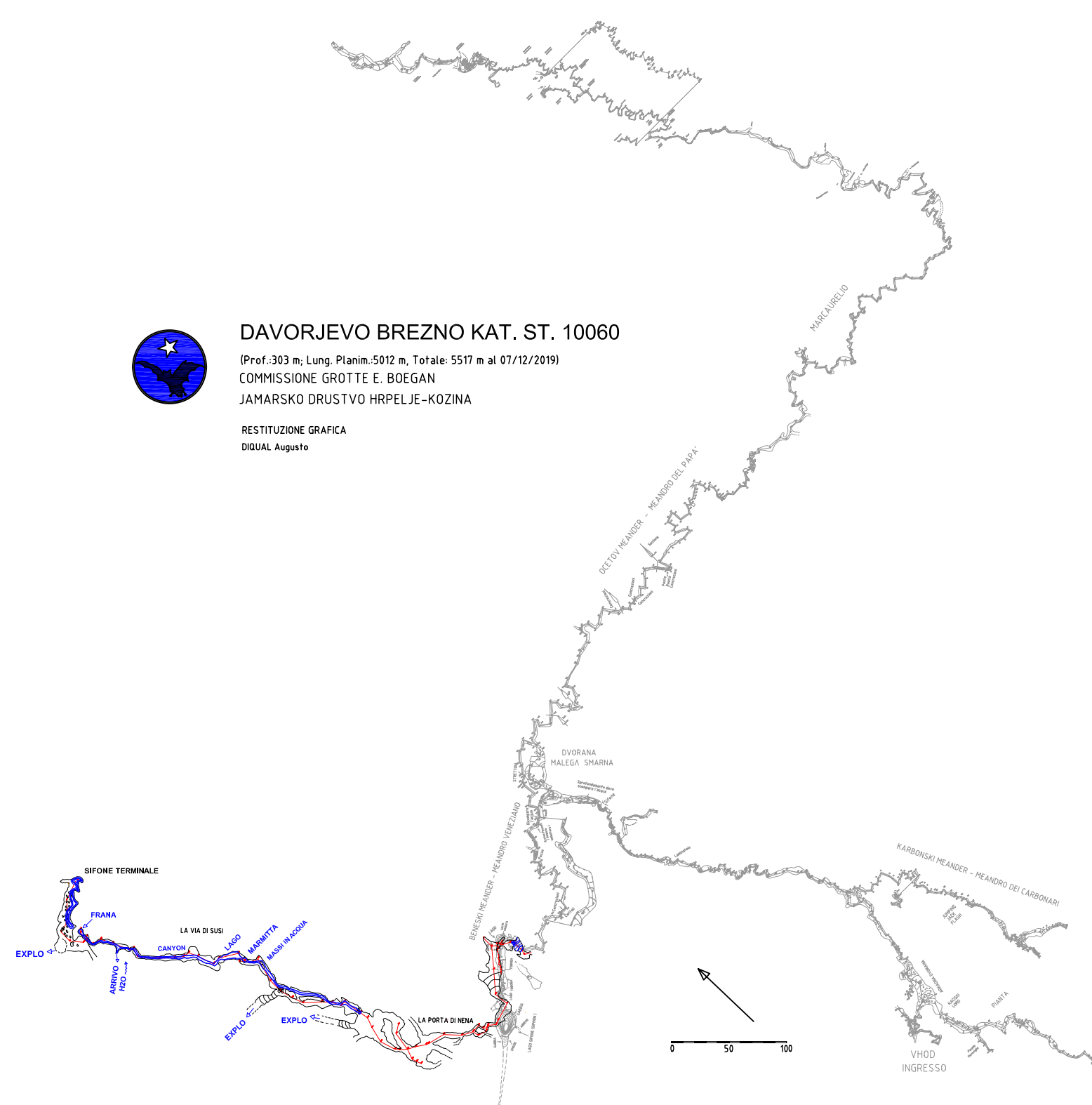
The next exploration was carried out following the river, and an amazing dark meander was discovered.

The active and fossil parts of the cave are linked in many points and the exploration is characterized by this duality of environments. At present the exploration is blocked by a rockfall through which water only can flow whereas cavers... cannot! but leaving many question marks to be answered. All in all, 804 meters of new cave have been surveyed in 2019. ■

veliko višjo vodo kot običajno, nekateri deli jame pa so bili tako poplavljeni, da so morali zapustiti običajno pot in si poiskati nove prehode.

Nadaljnje raziskave so potekale vzdolž nove reke, kjer je skupina odkrila izrazito temen in mogočen meander. Aktivni in fosilni deli jame se na več mestih stikajo, zato raziskovanje poteka v dveh popolnoma različnih okoljih, ki se dopolnjujeta.

Trenutno napredovanje ovira podor, skozi katerega lahko odteka samo voda, jamarji pa ne moremo naprej. Kljub temu ostaja veliko možnosti za nadaljevanje raziskav v prihodnosti. V letu 2019 smo izmerili 804 metre novih rogov. ■

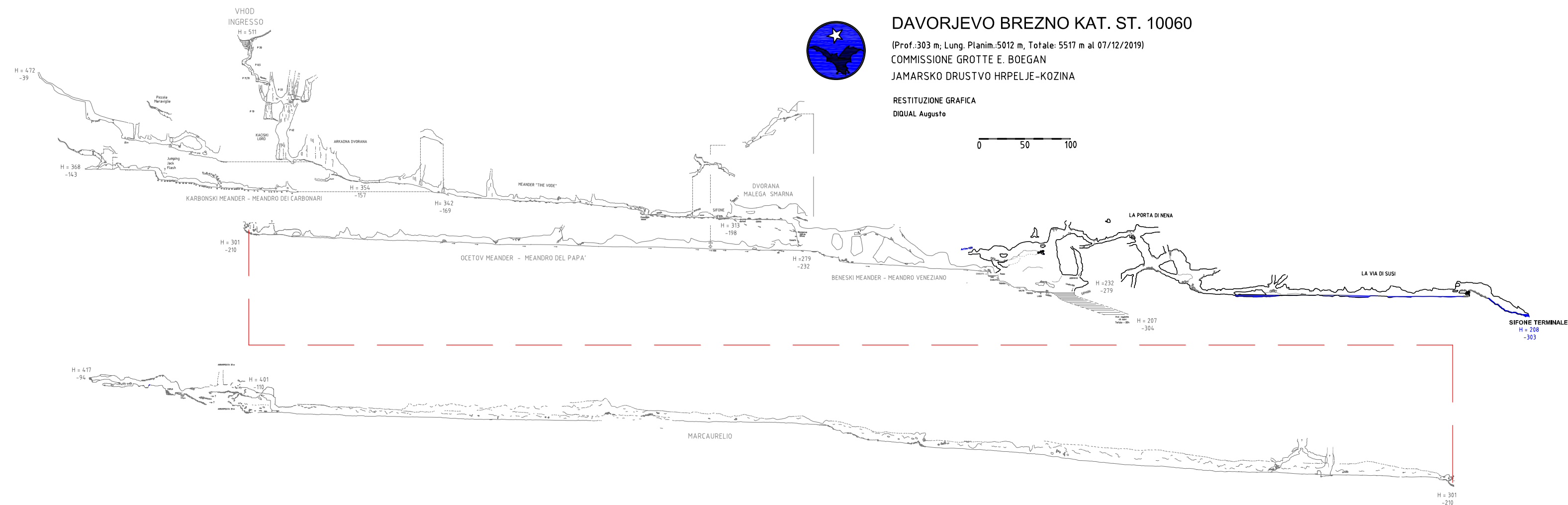

Foto: Domagoj Korais

Jama Himalaja

Septembra 2019 so jamarji Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki po obilnem deževju odkrili novonastal vhod – jamo Himalaja, s čimer so se jim izpolnile dolgoletne sanje o še eni dolgi jami v okolici Kostanjevice.

Klub jamarjev Kostanjevica na Krki
Besedilo: Brane Čuk

Odkrita je nova velika kraška jama na dolenskem krasu. Članom Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki je pred kratkim uspelo veliko odkritje v zaledju Obrha. Obrh je tipičen kraški vodotok, ki za svojim izvirom skriva tudi jamski sistem.

Več kot pol stoletja smo generacije članov kluba jamarjev Kostanjevica na Krki zaman iskali vhod v jamo, za katero smo bili prepričani, da obstaja.

Zgodilo se je lani septembra, v letu, ko je naš klub praznoval 50-letnico samostojne poti (1969). Lepšega darila za svoj rojstni dan si nismo mogli želeli. To je največje samostojno odkritje našega kluba v vsej zgodovini. Novi jami, ki se po dolžini že spogleduje z bližnjo Kostanjeviško jamo, smo dali ime Himalaja, po našem članu Tomažu Sintiču, ki je prvi našel in opozoril na podor na današnjem vhodu v jamo, ki je nastal po neurju z močnim dežjem v začetku meseca.

Tomaž Sintič živi v neposredni bližini. Poklical je Matjaža Čuka in skupaj sta si ogledala novonastali udor. Pod drevesom, ki se je posedlo v udor, je zijala majhna luknja. V odprtino sta vrgla nekaj kamnov in s tem priročnim jamarskim metrom ugotovila, da se odprtina nadaljuje v vertikalo. Ker s seboj nista imela potrebne opreme, je bilo za tisti dan to vse. Sledilo je nekaj akcij čiščenja in širjenja vertikale, ki je postajala vedno bolj obetavna in globoka. Ko se je akcijam pridružil še Gregor Čuk, sta brata 27. 9. 2019 prišla do dna

60 metrov globokega, dokaj zahtevnega vhodnega brezna. Pred njima se je odprla vodoravna jama.

Na tej akciji sta videla približno 200 metrov jamskega poligona. Ker sta bila v jami sama že več ur in ker jami ni bilo videti konca, sta akcijo pozno ponoči zaključila. Sledile so bolj organizirane akcije. V jamo smo napeljali jamski telefon (imenovan VOX), ki omogoča komunikacijo med ekipami. Tako imamo sedaj neposredno telefonsko povezavo med jamarji v jami in ekipo, ki je dežurna pred vhodom. Na vsaki notranji akciji je bilo odkritih nekaj sto novih metrov jame. Do sedaj je bilo realiziranih devet večjih raziskovalnih akcij, na katerih je sodelovalo 15 članov kluba jamarjev Kostanjevica na Krki. Skupno smo do 31. 12. 2019 opravili več kot 300 raziskovalnih ur na vhodu in v notranjosti Himalaje.

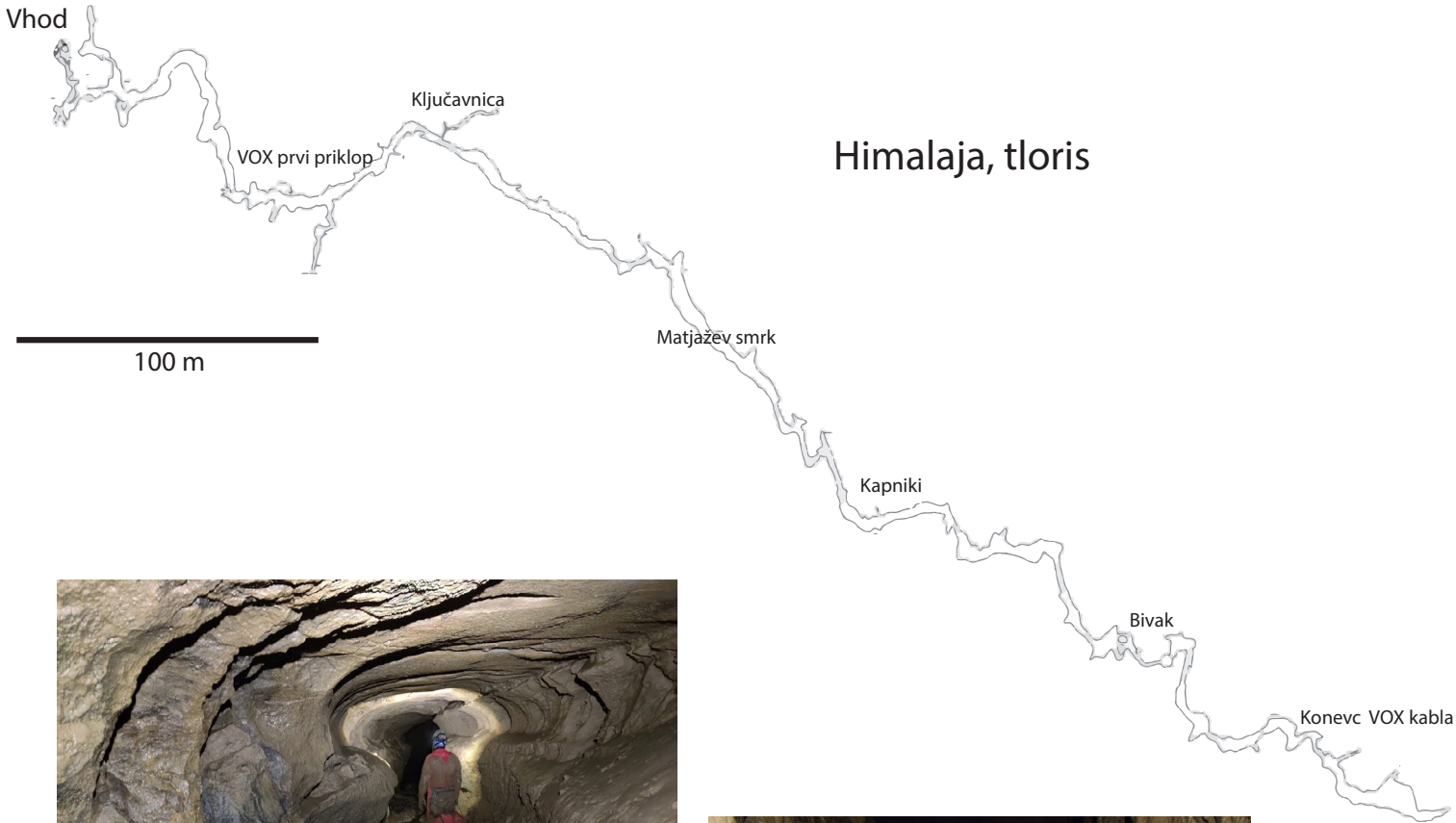
Jama Himalaja se ponaša z lepimi kapniki, veliko je stalaktitov v obliki cevčic, tudi do meter dolgih, pa tudi drugega kapniškega okrasja ne manjka. Doslej največji kapnik v dolžino meri približno sedem metrov. V pretežno vodoravnem fosilnem delu jame je tudi dosti ponvic in manjših jezerc.

S površjem je Himalaja povezana z mnogimi kamini, skozi katere v podzemlje vdira meteorna voda in s seboj prinaša ob nalivih tudi večje količine vode in zemlje, zato je na nekaterih mestih tudi polno blata, kar otežuje raziskovanje. Prav

zato smo v jami postavili bivak, ki omogoča počitek in ogrevanje mokrih in blatnih raziskovalcev. V bivaku so tudi vox, plinski gorilnik in osnovne zaloge za daljše delo. Kamini, ki peljejo proti površju, so zunaj v naravi vidni kot manjše udornice. Žal je veliko teh udornic zelo onesnaženih z raznovrstnimi odpadki, med njimi so tudi nevarni ostanki škropiv in zdravil. Tudi neposredna okolica vhoda v Himalajo je onesnažena, vse to seveda ni v čast lokalnemu prebivalstvu in predstavlja velik ekološki problem.

Jamo še vedno raziskujemo, veliko težav in dodatnega dela nam je povzročalo deževno vreme v novembru in decembru, saj je ob močnih padavinah prišlo do podorov plazovitega vhodnega dela, ki so onemogočali varen vstop v jamo. Zaradi tega zamujamo pri izdelavi načrta jame. Raziskovanje nadaljevanja jame smo za nekaj časa prekinili, saj želimo najprej zagotoviti varen vhod ter dokumentirati že videno.

Trenutna dolžina že krepko presega 1000 metrov, ob dejstvu, da se mnogih kamninov še nismo niti dotaknili. Do glavnega vodnega toka Obrha pa še tudi nismo uspeli priti. Jama Himalaja je s svojo trenutno dolžino že med stotimi najdaljšimi slovenskimi jamami in ne dvomimo, da je še mnogo daljša. Trenutno je v naši državi registriranih okoli 13500 jam. Odkritje Himalaje pa je eno največjih odkritij slovenskih jamarjev leta 2019. ■

Himalaja, stranski ris

Brezno Hudi Vršič

Po povezavi Hudega Vršiča v Rombonski jamski sistem so se raziskave v letu 2019 nadaljevale in prinesle skoraj 1,8 km novih rogov.

Jamarski klub Borovnica
Besedilo: Mitja Mršek

37. odprava, 10.–13. januar 2019: Mršek Mitja, Bevc Jure, Vilhar Marjan, Matic Di Batista - Diba

Ker smo pričakovali plezarijo navzgor, smo bili oboroženi s temu primerno opremo. Pot se je, kot še vsakič do sedaj, začela peš s planine Krnica mimo platoja z razvalinami objektov iz 1. svetovne vojne. Od tam pa nas do vhoda v jamo loči še slabih dvesto višinskih metrov. Za pot iz Krnice do vhoda primerno otovorjeni ponavadi potrebujemo okoli tri ure. V petek ob desetih zvečer smo pričeli s spustom do bivaka v Potresni dvorani na minus 800 metrih, dosegli smo ga okrog druge ure ponoči oziroma v sobotnem jutru. Po spodobnem počitku smo okrog poldneva nadaljevali do našega cilja. V spodnjem delu aktivnega kanjona Rombonke (s tokom navzdol) smo prišli do razcepa. V levo zavijajo rovi do spoja s Črnelcem, desno navzgor pa do vhoda v galerijo Stare Rombonke. Na prejšnji akciji nas je zaustavila stopnja navzgor zaradi pomanjkanja opreme. Tokrat smo jo brez težav splezali, sledil je splet ožjih rogov, ki pa so se kmalu razširili v galerijo lepih dimenzij približno tri krat tri metre, z občasnimi predklopi pod znižanim stropom. Rovi se rahlo vzpenjajo v smeri proti jugu in se vseskozi oddaljujejo od kolektorja v bližnjem Črnel-skem breznu. Po čudovitem sprehodu po rombonskem podzemlju nam je pot prekrizalo brezno, prek njega smo zrl v nadaljevanje galerije. Na tem mestu smo zaključili raziskave, se obrnili proti bivaku in spotoma merili raziskane rove. Ob tem smo odkrili še lažje prehodni obvojni rov v sicer zoprnem začetnem delu galerije. Nove dele galerije smo poimenovali Ljubljanski sir, namerili pa 474 metrov rogov. Vseskozi nas je hladil izredno močan preprih. Na površje smo izplezali v nedeljo v

popoldanskih urah. Dolžina sistema je s to odpravo narasla na 17.948 metrov.

38. odprava, 26.–29. september 2019: Ana Makovec, Aleš Štrukelj - Klamfa, Andrej Kristan - Jokl, Grega Maffi, Mitja Mršek in Marko Kavčič

Marko Kavčič nam je pomagal z nošenjem opreme do vhoda v Hudi Vršič, preostali udeleženci odprave pa smo se nato spustili v jamo. V začetnih delih Galerije Stare Rombonke, pod Ljubljanskim sirom, smo postavili Bivak 3, poimenovali smo ga Novi val. Po galeriji smo napredovali rahlo navzdol skozi dele jame, poimeno-vane Veseli Tobogan in dosegli izredno zanimiv predel z belo mivko po tleh, poimenovan Beli Tok. Globina tisoč metrov. Ustavili smo se pred mnogimi vprašaji in namerili novih 300 metrov rogov. Dolžina sistema je narasla na 18.248 metrov.

39. odprava, 10.–13. oktober 2019: Mitja Mršek, Matic Di Batista, Nika Pišek, Špela Borko in Vid Naglič

V končnih do sedaj znanih delih galerije Stare Rombonke, imenovanih Beli tok, nam je uspelo splezati približno dvajset metrov visoko blatno stopnjo. Pred nami se je odprl rov prijetnih dimenzij, poimenovali smo ga Galerija karfjola. Nekje pod nami se je ves čas slišal vodni tok, mi pa nismo vedeli, v katero smer teče voda. Smer laserskega merilca nam je kazala, da je za našo misijo boljše, da se držimo jugozahodne smeri. Iz Galerije karfjola smo se prosto spustili v meander oziroma kanjon, dosegli vodni tok in proti vodnemu toku nadaljevali raziskovanje. Počasi se začne jama postavljati pokonci in tam se začnejo deli imenovani Netopirjevi skoki. Plezali smo navzgor, dokler nam ni zmanjkalo opreme (trije skoki po približno deset

metrov).

Raziskovalna vnema in želja ekipe po nekaj več nas je gnala naprej, zato smo se odločili ugotoviti, kam odteka voda. Po kanjonu Erasmusova pot smo se prebijali in kmalu ugotovili, da voda teče proti delom Beli tok. Skupno smo namerili 500 metrov novih rogov in Rombonski jamski sistem podaljšali na 18.748 metrov.

V predelih Beli tok, Galerija karfjola in Netopirjevi skoki smo opazili večje število poginulih jamskih živali (netopirji itd.), kar kaže na bližino površja. Po pregledu meritev smo ugotovili, da so končni deli do sedaj raziskanih rogov približno 450 metrov pod površjem. Ko bomo na površju našli nov vhod na tej lokaciji, bo to že šesti vhod v sistem, ki pa bo zelo olajšal raziskave, pravzaprav skrajšal čas, potreben za uspešno odpravo. Pot, ki jo moramo sedaj opraviti od vhoda v brezno Hudi Vršič do lokacije raziskav, že presega šest kilometrov z globino tisoč metrov.

Tokrat smo v sistem vstopili v četrtek 10. oktobra. ob enajstih zvečer in izstopili v nedeljo 13. oktobra ob štirih popoldne.

40. odprava, 26.–31. oktober 2019: Ileršič Miha in Mitja Mršek: Meander proti Kraljici in Galerija Stare Rombonke

Cilj najine odprave je bil pregledati še neizmerjene in nepregledane odcepe na minus 800 metrih, tik preden se spustiš v kolektor oz. v kanjon Rombonke, ter raziskovanje odcepov v delih Veseli tobogan v fosilni galeriji Stare Rombonke na minus tisoč metrih.

V soboto 26. oktobra 2019 pozno zvečer sva vstopila v jamo. V poznih popoldanskih urah sva se, upoštevaje vremensko napoved, odločila, da ostaneva v jami do četrta, 31. oktobra. V nedeljo sva pričela z raziskovanjem pritočno odtočnih

delov na minus 800 metrih, delno znanih že od začetka leta 2017. Po meandru sva napredovala precej hitro, naredila sva dve varovalni prečki, vsaka dolžine petnajst metrov, ker meander postane preširok in prav tako preglobok. V meander od zgoraj pritečejo trije pritoki, kam pa odteka-jo, nisva ugotovila, ker sva napredovala pod vrhom ključavnice. Sam meander je usmerjen proti sosednji velejami, Čehi 2, zato sva ga poimenovala Meander proti Kraljici. Namerila sva 200 metrov, meander se nadaljuje.

V ponedeljek sva se odločila še enkrat pregledati kanjon Rombonke po morebitnih stranskih galerijah. Naša sva dva krajsa obhodna rova. Galerije so po mojem opažanju najverjetnejše tam, kjer kanjon spremeni naklon strmo navzdol. Tokrat v kanjonu Rombonke nisva merila. V Bivaku 3 na začetku fosilne galerije Stare Rombonke sva bila še dokaj zgodaj, zato sva se odpravila kar v prvo brezno v galeriji, poimenovan Odtok 1. Pričakoval sem, da imam v transportki dovolj vrvi, pa je ni bilo. Kot ponavadi. V razkoraku sem izpel zavoro in prosto našel prehod nazaj na rob brezna, nakar sva sidrišče spustila malo nižje. In seveda nama je ob ponovnem spustu vrv pošla ravno toliko nižje, kot sva spustila sidrišče. Ob vzpenjanju sva Odtok 1 izmerila in se odpravila nazaj proti bivaku. Po galeriji sva oprezala po možnih odcepih. V Ljubljanskem siru sva opazila prosto preplezljiv kamin, ki se nadaljuje v galerijo. Po dobro prehodni galeriji sva lahko in veselo napredovala, nato pa z vrha zagledala najino delovišče Odtok 1. Izmerila sva ta obhodni rov, poimenovan Hočemo 100 % in namerila 100 metrov rogov.

V torek sva se vrnila v Odtok 1, dosegla dno, kjer pa se jama zoži do neprehodnih ožin. Izmerila in razopremila sva Odtok 1 in se preselila na drugo delovišče po galeriji malce naprej. Podobna situacija – brezno, malo meandra, ponovno brezno, pa spet malo meandra in na koncu voda odteče v neprehodne ožine, višje pa tudi ni dovolj prostora. Poimenovanje Odtok 2. V obeh Odtokih sva namerila 130 metrov rogov.

Za raziskovanje nama je ostala še sreda in pa šest fiksov, nekaj vrvi pa je že čakalo pod Galerijo karfjola. Najin cilj so bili Netopirjevi skoki, ki se vzpenjajo proti površju. Splezala sva pet metrov, kjer se je jama za trenutek izravnala, nato pa je sledila ponovna stopnja, približno iste višine kot prva. Kjer pa ni bilo prehoda. Zato sva prečila v desno na polico. Splezala sva še zadnjo 7-metrsko stopnjo, nato je zmanjkalo fiksov in energije v vrtalniku. Namerila sva 40 metrov rogov in bila 20 metrov bližje površju. Odhitela sva v Bivak 2 v Potresni dvorani in v četrtek zjutraj odrinila proti površju.

Namerila sva skupno 470 metrov novega poligona. 200 metrov v Meandru proti Kraljici in preostalih 270 v Galeriji Stare Rombonke – Odtok 1, Odtok 2 in obhodni rov Hočemo 100 %. Tik pod površjem sva srečala 41. odpravo, ki je pričela spust v jamo.

41. odprava, 31. oktober do 2. november 2019: Ana Makovec, Aleš Štrukelj - Klamfa, Marko Rakovac, Ambrož Ileršič in Iztok Možir - Izi

Zaradi padavin so prispeli v Bovec, na hrib in v jamo z enodneвно zamudo, šele v četrtek. Prav tako pa so bili prisiljeni

predčasno zaključiti odpravo že v soboto 2. novembra in ne v nedeljo, kot je bilo sprva načrtovano. Odpeljali so se, po vrveh seveda, v Bivak 2 v Potresni dvorani na minus 800 metrih, kjer so nekaj ur počivali. V petek zjutraj so nadaljevali pot v Galerijo Stare Rombonke raziskat naslednji odcep, poimenovan Mama je samo ena. Namerili so 80 metrov. Še isti večer so se vrnili v Potresno dvorano. V soboto popoldan so prišli na površje v nič kaj prijaznem vremenu.

Na 40. in na 41. odpravi med 26. oktobrom in 2. novembrom smo skupno izmerili 550 metrov novih rogov. Na odpravah v letu 2019 smo v Galeriji Stare Rombonke namerili 1570 metrov in v Meandru proti Kraljici 200 metrov. Skupno smo v Hudem Vršiču leta 2019 raziskali 1770 metrov novih rogov.

Jama Hudi Vršič se v le eni točki dotakne sistema Črnelkega brezna, pri dolžini 6409 metrov ubira neko svojo smer, meander proti Kraljici nam nakazuje možnost, da se povežemo z nekaj sto metrov oddaljeno jamo Čehi 2.

Rombonski jamski sistem je dosegel dolžino 19.243 metrov, z globino 1393 metrov pa se uvršča na drugo mesto za jamo Čehi 2. Sistem trenutno sestavlja pet jam: Črnelko brezno, Kruh in lisica, Korova, Gulliver in Hudi Vršič. Brezno Hudi Vršič: dolžina 6409 metrov, globina do spoja v sistem 1046 metrov. Raziskave v letu 2019, Hudi Vršič: 1770 metrov novih rogov. ■

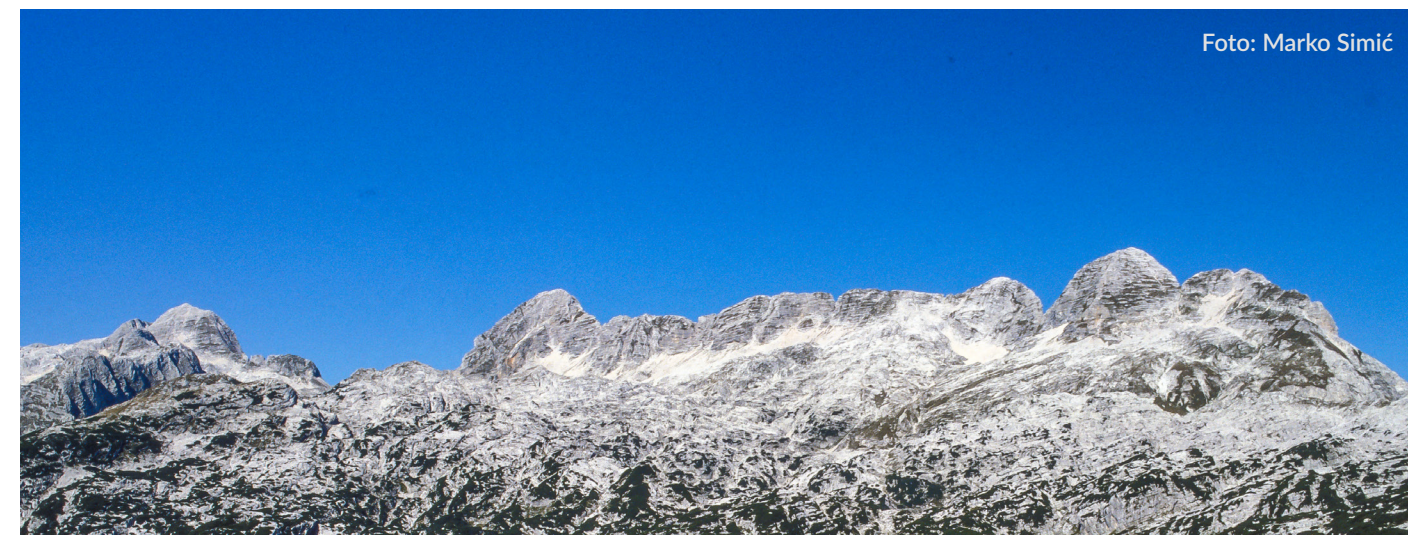

Foto: Marko Simić

kat. št. 6050

67

Škocjanske jame

Prodor v strop Martelove dvorane in odkritje Skrite jame v Škocjanskih jamah.

Jamarsko društvo Gregor Žiberna Divača
Besedilo: Luka Biščak

16. januarja 2019 smo se Luka Biščak, Albert Ličan (oba JDGŽ Divača) in Jaka Jakofčič (častni član JDGŽ Divača, sicer JD Sežana) po skoraj enoletnem kopanju in 58 delovnih akcijah iz površja prebili v strop Martelove dvorane. Slednja se nahaja na samem koncu tri kilometre dolgega podzemnega kanjona Škocjanskih jam in velja s svojimi 2,55 milijoni kubičnih metrov za največjo podzemno dvorano z vodnim tokom v Evropi.

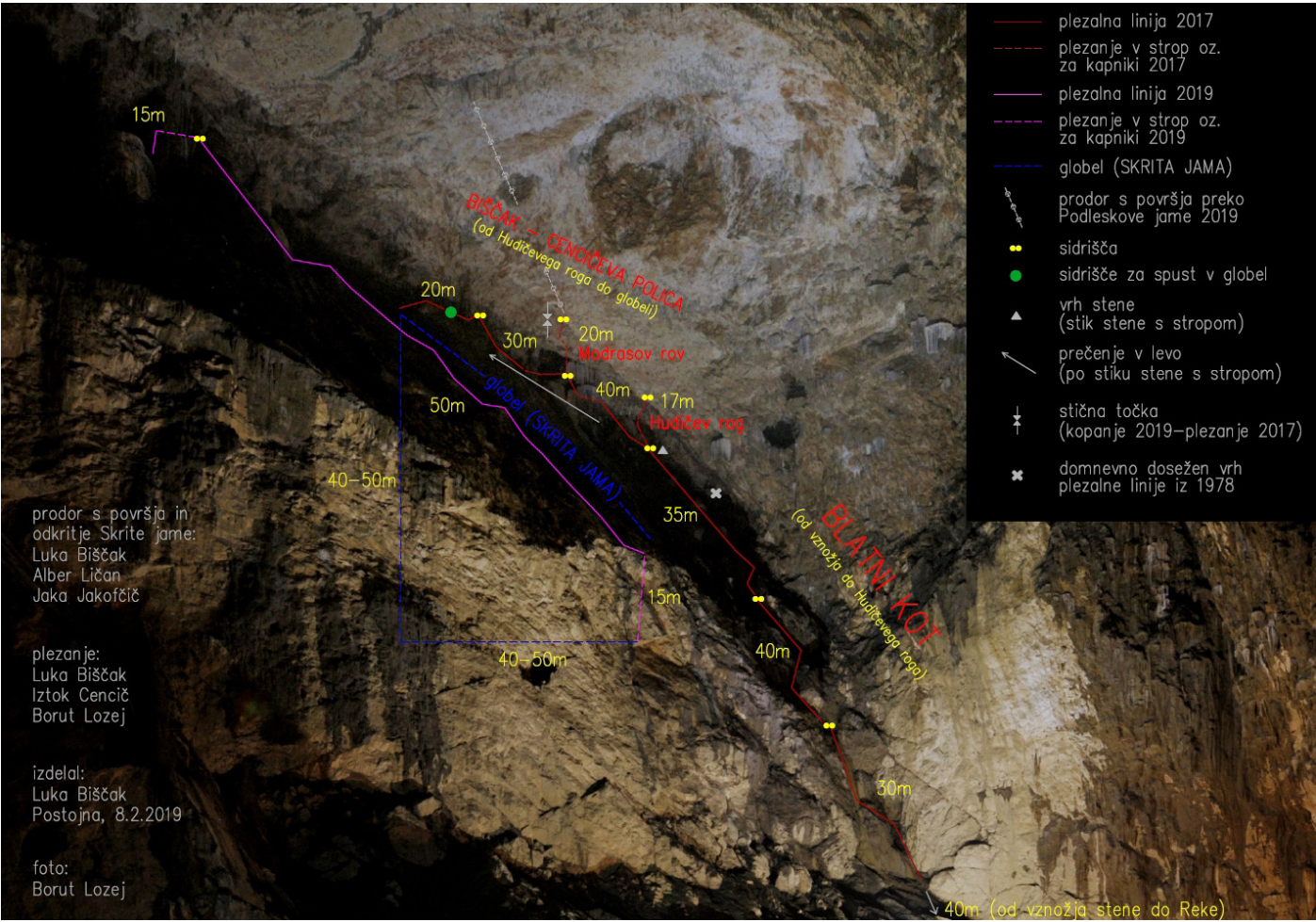
Nato smo 23. januarja 2019 pod stropom Martelove dvorane odkrili še en izjemno velik fosilni rov, ki se po približno 50

metrih razdeli na dva manjša rova. Novo odkriti rov smo poimenovali Skrita jama, ker se je – kljub svojim izjemnim dimenzijam – skoraj 130 let izmikala pogledu dosedanjih obiskovalcev Martelove dvorane. Prvi raziskovalci so v Martelovo dvorano namreč prišli že leta 1890.

Povod za kopanje in preboj v strop Martelove dvorane je bilo predhodno plezanje iz leta 2017, ko smo Luka Biščak, Iztok Cencič ter Borut Lozej (vsi JDGŽ Divača) splezali v strop Martelove dvorane. Luka Biščak in Iztok Cencič sva v naslednjih treh plezalnih akcijah odkrila dihalnik

v stropu Martelove dvorane, ki je nakazoval na povezavo s površjem. V zadnji plezalni akciji pa sva prišla do globeli, ki se je previsno zajedala pod nama v položno zahodno steno kanjona. Nato se je plezalno raziskovanje zaradi narasle Reke, ki je preprečevala dostop v Martelovo dvorano, in neodzivnosti soplezalca zaključilo.

Februarja 2018 smo zato pričeli s kopanjem s površja preko Fedrigotovega dihalnika proti Martelovi dvorani. Videna globel je bila namreč glavni razlog našega zanimanja za nadaljnje raziskovanje. Začetki kopanja v letu 2018 so bili skromni. Z deli sva

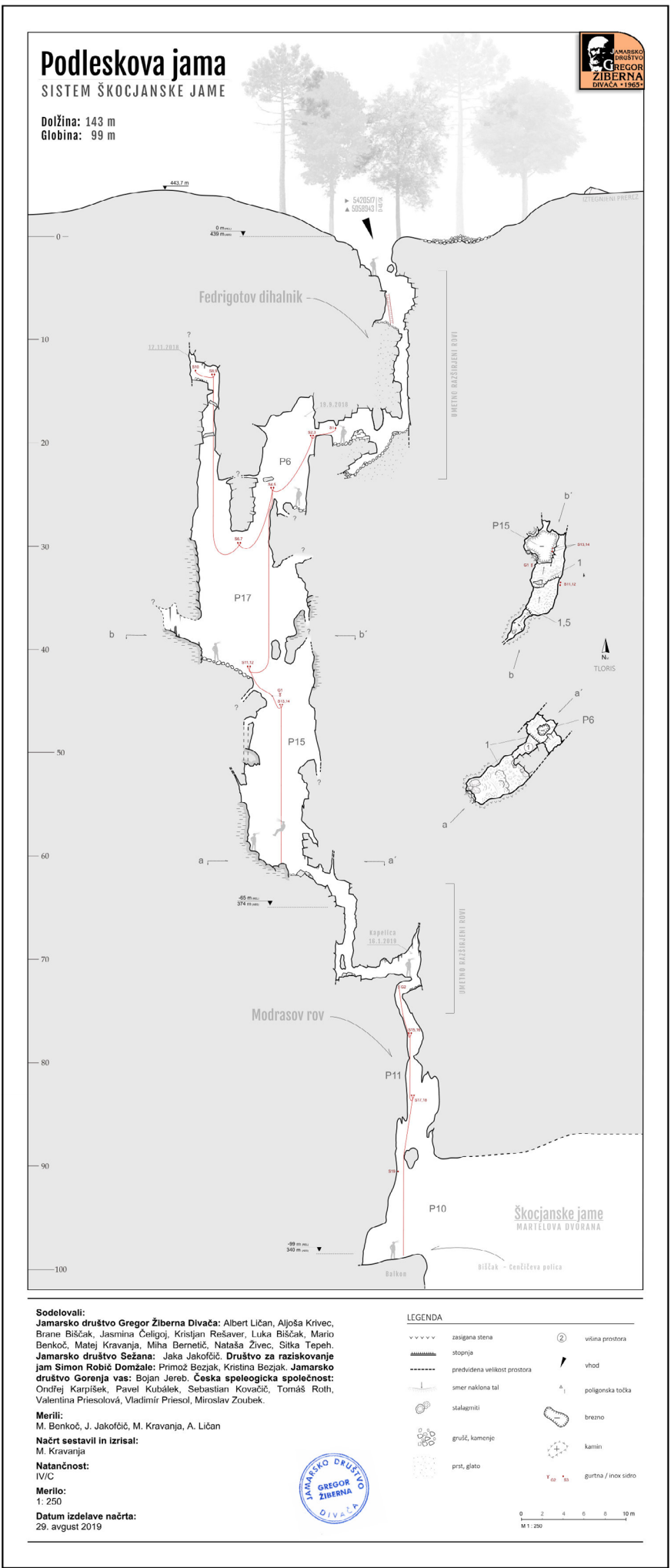

pričela sama z Matejem Kravanjo, vendar so se nama kmalu pridružili še drugi člani JDGŽ Divača. Začetni entuziazem je iz akcije v akcijo pojemal, k čemur so poleg napornega in dolgotrajnega dela bistveno pripomogli številni nevarni pripetljaji, ki so se dogodili pri delu. Hujših nesreč k sreči ni bilo, razen podora večje skale, ki je padla Mateju na koleno. Tej nezgodi je sledilo še nekaj precej nevarnih akcij in število rednih udeležencev se je ustalilo na treh posameznikih. To smo bili Luka Biščak, Albert Ličan in Jaka Jakofčič.

Končno smo 19. septembra 2019 (39. delovna akcija) prišli v kompakten jamski svet. Pred nami se je odprla jama (vertikalno stopnjasto brezno), ki smo jo poimenovali Podleskova jama. Naenkrat smo iz globine 20 metrov pristali na -60 metrih. Pred tem prebojem smo se namreč borili s številnimi podori nestabilnega kamnja in zemljine. Največji je znašal kar 15 metrov in se je k sreči zgodil med našo odsotnostjo. Velikokrat smo zato opravljali Siziſovo delo in prenašali Tantalove muke, ki pa se še zdalec niso končale, saj je nadaljnjo pot z dna Podleskove jame preprečeval kompakten kamnit podor. Po mukotrpnih treh mesecih smo se iz kamnitega podora prebili v manjšo dvorano. 16. januarja 2019 pa se je pod nami odprlo brezno. Spustili smo se vanj in zagledali sidrišče, ki sem ga leta 2017 zavrtal že pri plezanju z Iztokom. Veselje ob preboju v Martelovo dvorano je bilo izjemno. A dobrih novic še ni bilo konec.

23. januarja 2019 je sledila še ena akcija. Preko površja smo ponovno prišli v strop Martelove dvorane in nato do konca plezalnega poligona iz leta 2017, saj smo nameravali nadaljevati s plezanjem. Zaradi odlične razsvetljave smo sprevidele, da bi bilo nadaljnje plezanje zelo težavno, a tudi nepotrebno, saj smo sedaj videli v samo dno globeli. Odločili smo se za direkten spust in kar naenkrat se je pred nami odprla jama dimenzij 40 x 40 metrov. Slednja se po 50 metrih razdeli na dva manjša rova (vsak približno 20 x 20 metrov), a se oba po 200 metrih zapreta z blatom. Močan prepah pa nakazuje, da se oba rova nadaljujeta še krepko v notranjost.

Z veseljem se zato nadajamo nadaljnjih raziskav, ki bodo razkrile še marsikakšno skrivnost novoodkrite Skrite jame, ki po dimenzijah in lepoti spominja na Tiho jamo v Škocjanskih jamah. ■

Mitja Mršek

Brezno Hudi Vršič

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Jamarski klub Borovnica
Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna

Predjamski sistem

Jamarsko društvo Rakek

Suhadolca

2020
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

PUTICKOVA

Brezno Hudi Vršič

Kljub omejitvam so bile izvedene tri odprave v Brezno Hudi Vršič. Raziskana sta bila 602 metra novih rovov v dveh nivojih, na -800 in -1000 metrih.

Mitja Mršek
Besedilo: Mitja Mršek

V letu 2020 sta korona kriza in višina snega konec leta dodobra zmanjšali možnosti za raziskovanje najdaljšega visokogorskega jamskega sistema na kaninsko-rombonskem masivu. Kljub temu nam je uspelo organizirati tri odprave, odkopavanje vhoda in dve raziskovalni odpravi. Raziskali in izmerili smo 602 metrov novih rovov.

Nova dolžina brezna Hudi Vršič je 7011 metrov, nova globina pa 1053 metrov. Nova skupna dolžina Rombonskega jamskega sistema je 20.668 metrov ob nespremenjeni skupni globini 1393 metrov.

Odprava 8. februarja 2020, odkopavanje vhoda v brezno Hudi Vršič: Roland Bruil - Rolli, Aleksander Vukičević in Mitja Mršek

Šli smo preverit snežne razmere na vhodu v brezno Hudi Vršič. V spodnjem delu poti ni bilo snega, pod Vratnim vrhom pa je bilo potrebno natakni dereze. Debelina snega se je pridobljeno višino vztrajno višala. Nad 2000 metri je bilo že vse lepo zalito. Severni vetrovi v zavetrju na južni strani grebena nalagajo sneg v debele klože, ki prekrijejo tudi vhodno brezno. Potem pa ga toplejši zračni tokovi iz jame stopijo neposredno ob steni vhoda (približno 50 x 50 cm). Navezani na vrh smo z lopato le malce razširili predihani sneženi pokrov in po štirih metrih globine dosegli skalni rob vhodnega brezna. Za naslednjo, raziskovalno odpravo je bilo vse pripravljeno.

Odprava 21.–23. 2. 2020, Meander proti Kraljici, Spodnji nivo: Miha Stavn (JK Železničar), Ambrož Ileršič (JD Rakek), Mitja Mršek

Ko smo leta 2019 raziskovali Meander

proti Kraljici, smo opazili nekaj zanimivih potencialnih nadaljevanj, ki so predstavljala cilj tokratne odprave. Odprava je na pot krenila v večernih urah 21. 2. 2020. Sidrišče smo izdelali s pomočjo dveh cepinov, se okoli desete ure zvečer spustili v jamo in po dveh urah dosegli bivaletni Vrt na minus 400 metrih, kjer smo prespali. Naslednji dan, 22. 2. 2020 se je naša pot nadaljevala mimo bivaka v Potresni dvorani (minus 800 metrov), kjer je Miha, ki je skrbel za fotografsko dokumentiranje, posnel nekaj fotografij dvorane. Od bivaka v Potresni dvorani do novih delov Meandra proti Kraljici je potrebnih približno dvajset minut, zato so delovišča, ki se odpirajo v okolici omenjenega meandra, še kako zanimiva, kadar govorimo o tako imenovanih vikend akcijah, tj. približno 36 ur jame. Raziskali smo spodnji nivo Meandra proti Kraljici v dolžini približno 150 metrov, izmerili pa ga na tokratni odpravi nismo. Še isti dan smo se vrnili v bivaletni Vrt (minus 400 metrov) in v nedeljo, 23. 2. 2020 okoli poldneva zapustili jamo. Tokratna ekipa je v jamo pritorila glavino opreme, ki je bila nujno potrebna za izvedbo naslednje odprave, ki je sledila v juniju.

Odprava 17.–19. 6. 2020: Špela Borko in Jure Bevc (DZRJ Ljubljana), Mitja Mršek

Prva naloga ekipe je bila na -800 metrih izmeriti spodnji nivo Meandra proti kraljici, ki smo ga raziskali na februarski odpravi. Meritve so navrgle 143 metrov. Našemu »zmaju« okno v steni ni dalo miru, tako smo mimogrede raziskali še odcep Divje babe, ki preide v veličastno dvorano Obeliks z več vidnimi nadaljevanji. Tokrat meritve pokažejo 237 metrov, okno v nove dele se nahaja na križišču nad breznom, ki vodi v Kanjon Rombonke. Prespali smo

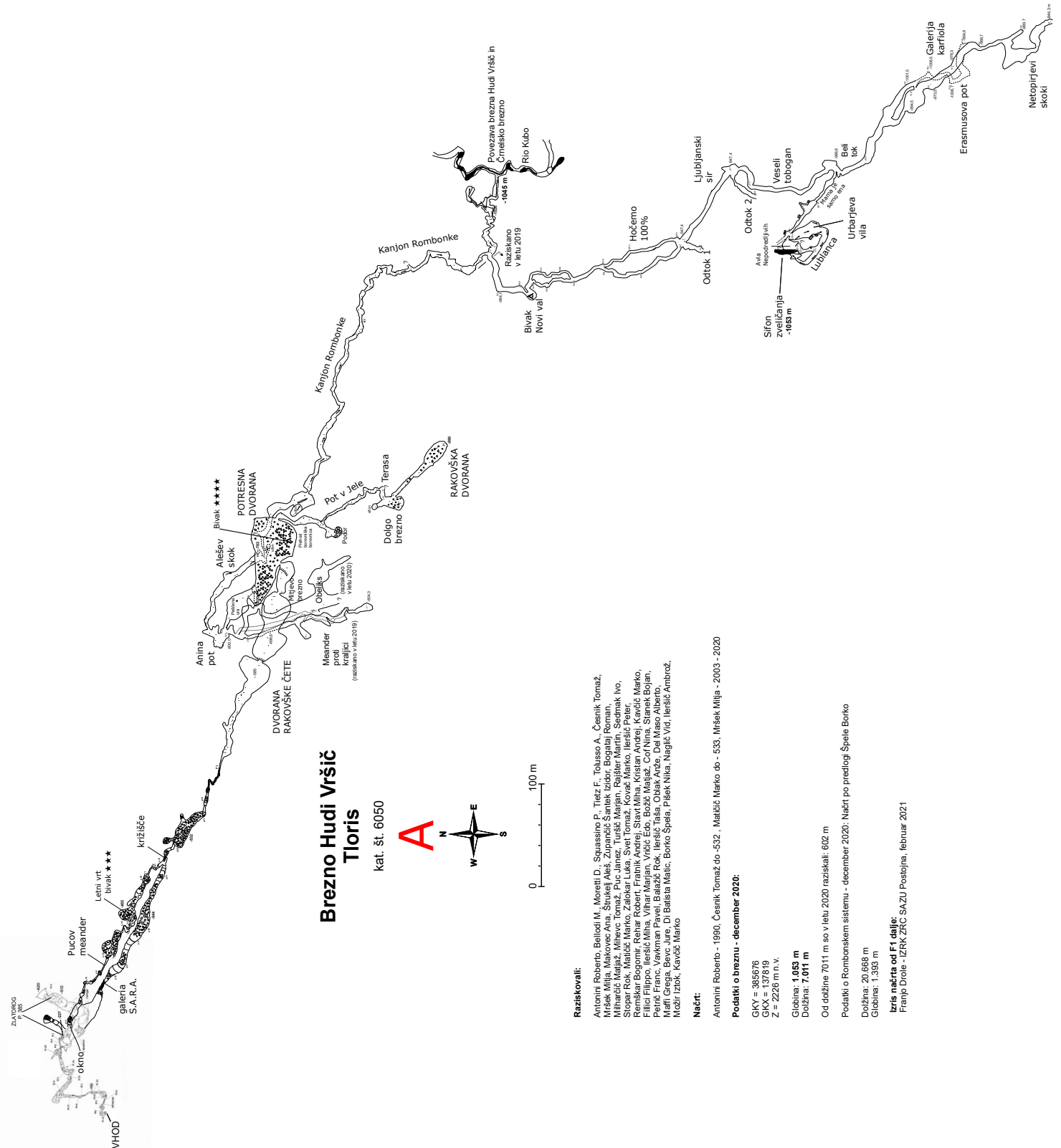
na drugi strani Kanjona Rombonke, na začetku galerije Stare Rombonke, kjer se nahaja bivaletni Novi val. Skupno 380 metrov novih raziskav v tem predelu.

Naslednji dan smo raziskali in izmerili naslednje dele na globini 1000 metrov: Odcep iz galerije Stare Rombonke je krajše, približno deset metrov globoko brezno, ki kmalu nekoliko zavije in tam je prečka (približno tri metre). Na koncu prečke se brezno nadaljuje navzdol, ozek in zelo blaten meander, imenovan Mama je samo ena, pa se na tem mestu nadaljuje naravnost. Ko se žolčni meander po 60 metrih le nekoliko razširi, je na levi strani rova merilna točka gbt23. Nekaj korakov naprej pa se pred nami odpre brezno, ki še ni raziskano. Na drugi strani brezna je lepo vidno nadaljevanje proti severozahodu.

Na tokratni odpravi smo raziskovali naravnost čez brezno. Z nekaj domišljije nam je hitro uspelo priti na drugo stran. Rov prijetnih dimenzij se nadaljuje v isti smeri, vsake toliko pa se desno zgoraj pojavi kakšno okno, ki verjetno predstavlja katero od bližnic iz Galerije Stare Rombonke. Po 40 metrih še vedno blatnega rova pridemo do blatnega tobogana. Tobogan se po desetih metrih prevesi v brezno, ki se razširi v dvorano, poimenovano Urbarjeva vila. V gornjem delu brezna, nasproti tobogana, pa lahko vidimo okno. Pristanemo na velikem platoju, kjer je iz večih razpok v stenah pršela voda, ki se v spodnjih delih dvorane združuje v strugo, poimenovali smo jo Lublanca. Odteka proti severozahodu, v zadnjem delu se obrne proti severu in se po približno 80 metrih izlije v sifonsko jezero, poimenovano Sifon zveličanja (minus 1053 metrov). To je trenutno najgloblja točka brezna Hudi Vršič. Približno na polovici Lublanca pa je na desni

strani zgoraj, gledano proti sifonu, okno in za njim ozek rov (Jajčka v mast), ki vodi poševno navzgor in nas pripelje v veliko dvorano, poimenovano Avla nepodredljivih. Dvorano smo si lahko ogledali in jo pomerili le z vrha, za kaj več bi nujno potrebovali vrh, ki pa nam jo je zmanjkalo. Niže v dvorani je dobro slišen in kar dobro viden vodni tok. Vsem trem prisotnim se je zdelo, da voda v Avli teče proti jugu. Na

severovzhodni strani Avle, zgoraj, je videti nekaj oken, ki verjetno predstavljajo povezavo proti toboganu na vrhu Urbarjeve vile. Pomembne merilne točke so ZC8, ki je na spodnjem robu tobogana pri sidrišču, in točka ZC22, ta pa je v Avli na mestu, kjer pridemo iz poševnega rovčka v Avlo, nekoliko na levi (možic). V tem delu jame smo namerili 222 metrov. ■

0 m..... 2226 m n. v.

100 m.....

200 m.....

300 m.....

400 m.....

500 m.....

600 m.....

700 m.....

800 m.....

900 m.....

1000 m.....

1053 m.....

Brezno Hudi Vršič Iztegnjen prerez

kat. št. 6050

A

0 100 m

Raziskovali:

Antonini Roberto, Bellodi M., Moretti D., Squassino P., Tietz F., Tolusso A., Česnik Tomaž, Mršek Mitja, Makovec Ana, Štrukelj Aleš, Zupančič Šantek Izidor, Bogataj Roman, Milharčič Matjaž, Mihevc Tomaž, Puc Janez, Turšič Marjan, Rajšter Martin, Sedmak Ivo, Stopar Rok, Matičič Marko, Zalokar Luka, Svet Tomaž, Kovač Marko, Ileršič Peter, Remškar Bogomir, Rehar Robert, Fratrik Andrej, Stavt Miha, Kristan Andrej, Kavčič Marko, Fillici Filippo, Ileršič Miha, Vilhar Marjan, Vričič Edo, Božič Matjaž, Cof Nina, Stanek Bojan, Petrič Franc, Vavkman Pavel, Balažič Rok, Ileršič Taša, Oblak Anže, Del Maso Alberto, Maffi Grega, Bevc Jure, Di Batista Matic, Borko Špela, Pišek Nika, Naglič Vid, Ileršič Ambrož, Možir Iztok, Kavčič Marko

Načrt:

Antonini Roberto - 1990, Česnik Tomaž do -532, Matičič Marko do-533, Mršek Mitja - 2003 - 2020

Podatki o breznu - december 2020:

GKY = 385676
GKX = 137819
Z = 2226 m n.v.

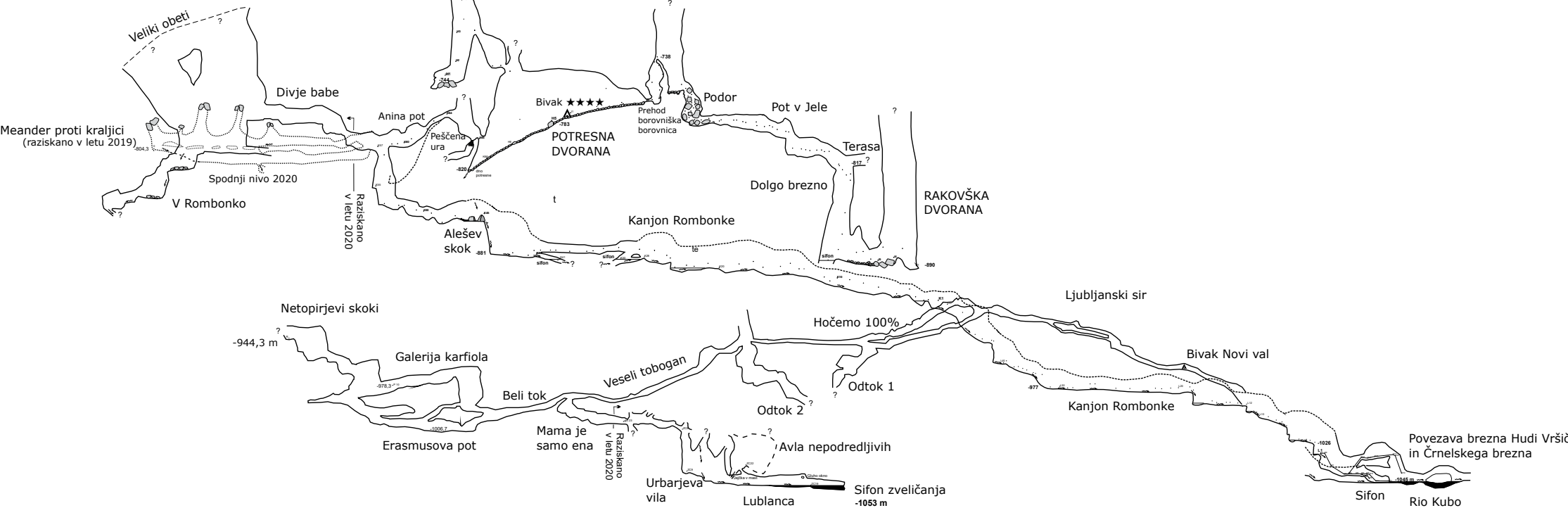
Globina: **1.053 m**
Dolžina: **7.011 m**

Od dolžine 7011 m so v letu 2020 raziskali: 602 m

Podatki o Rombonskem sistemu - december 2020: Načrt po predlogi Špele Borko

Dolžina: 20.668 m
Globina: 1.393 m

Izris načrta od F1 dalje:
Franjo Drole - IZRK ZRC SAZU Postojna, februar 2021

Predjamski sistem

V Predjamskem sistemu je bilo v letu 2020 izvedenih 40 raziskovalnih akcij in odkritih 2891 metrov novih rogov. Največji dosežek je preboj v Rov Marjana Vilharja, ki omogoča povezavo s podzemnim tokom Lokve.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina, Jamarski klub Borovnica in Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna
Besedilo: Matej Blatnik

V letu 2020 smo v Predjamskem sistemu izvedli preko 40 jamarskih akcij, v katerih smo raziskovali različne predele jame. Večina akcij je bilo raziskovalnih (plezanje stopenj, opremljanje, preopremljanje, kopanje, meritve), del akcij pa je bil posvečen tudi fotografiranju novih predelov jam. Med raziskavami smo odkrili in dokumentirali predele jam, ki sledijo.

Borovniški rov

Odcep za Borovniški rov se nahaja v Zahodnem rovu, natančneje pri predelu imenovanem Matterhorn. Rov so odkrili in nadalje raziskali člani JK Borovnica v februarju in marcu 2020. Je v najnižjem nivoju jame, zato je tam veliko rečnih sedimentov. Povezave do podzemnega toka Lokve tam še nismo našli, a nekateri rovi nakazujejo pravo smer. Skupna dolžina raziskanih rogov znaša 251 metrov.

Nevetrovna luknja

Odcep za Nevetrovno luknjo je bil najden v Črni dvorani, najden in raziskan pa je bil s strani članov JK Borovnica in JD Rakek v januarju in februarju 2020. V tem predelu je skupna dolžina novoodkritih rogov nanese 102 metra.

Kamin dvojčkov

Kamin dvojčkov predstavlja stranski odcep v Dvorani dvojčkov, plezanje in raziskave pa so potekale januarja in februarja 2020 s strani JK Borovnica in JD Rakek. Skupna dolžina novoodkritih rogov znaša 52 metrov ob višinski razliki 29

metrov. Istočasno je bil izmerjen še nov rov Gašperjeva rampa v Vzhodnem rovu (23 metrov).

Vilinsko kraljestvo

Vhod v Vilinsko kraljestvo se nahaja v končnem delu Netopirjevega rova. Prve ideje, da bi tam bilo lahko nadaljevanje, segajo že v leto 1999. V kasnejših letih je bilo izvedenih več kopaških akcij (JK Borovnica in DZRJ LČ Postojna), prebojna in nadaljnje raziskave pa so potekale junija 2020. Rov večjih prečnih dimenzij poteka proti severu in kasneje zavije vzhodno ter nazaj na jug, kjer se v končnih delih približa Dvorani dvojčkov. Gre za stare vodne rove zgornjega nivoja, katerih izmerjena dolžina je 421 metrov ob višinski razliki 65 metrov.

Rov Marjana Vilharja

Vstop v Rov Marjana Vilharja se nahaja v Zahodnem rovu Predjamskega sistema, natančneje na koncu Zavite dvorane. Dostop do rova je bil preplezan marca 2020, skupna dolžina raziskanih rogov pa v času priprave dokumentacije znaša 2042 metrov ob višinski razliki 96 metrov. Od izhodiščne točke rovi večinoma potekajo proti zahodu, pri čemer se je našla povezava z nižje ležečimi rovi Lokve, ki so bili pred odkritjem dostopni le za potapljače. Tu so možna nadaljnja odkritja, zato raziskave potekajo naprej. Raziskave so večinoma potekale s strani JDDR Ajdovščina, DZRJ LČ Postojna in JK Borovnica v sodelovanju s člani drugih jamarskih

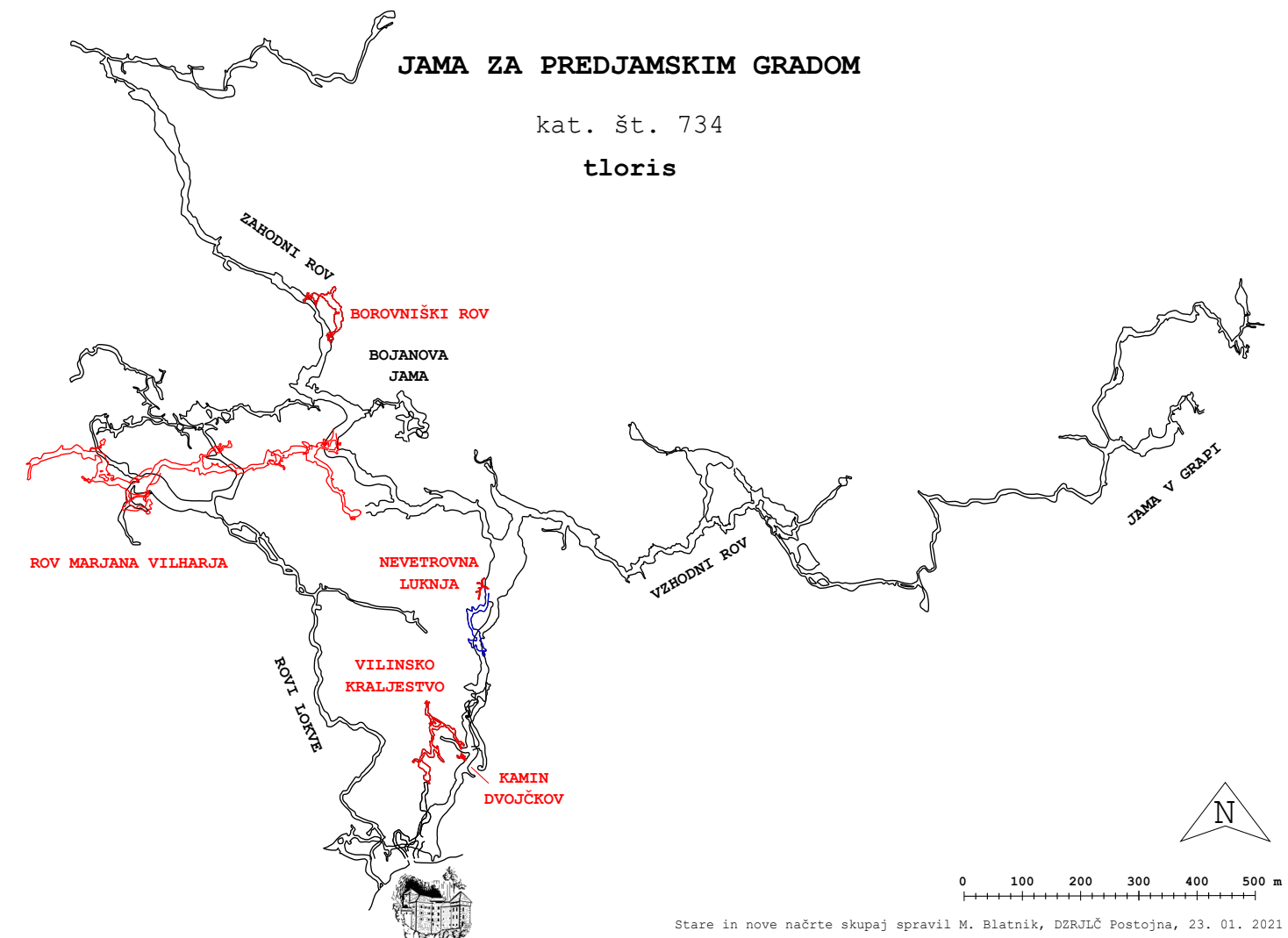
društev. Rov je bil naknadno poimenovan v spomin na v letu 2020 preminulega jamarskega kolega Marjana Vilharja.

Poleg omenjenih raziskav so za posodobitev obstoječega načrta Predjamskega sistema potekale vnovične meritve že prej poznanih predelov jame. Med majem in oktobrom 2020 je bilo v Vzhodnem rovu vnovično izmerjenih 711 metrov rogov, v Zahodnem rovu 484 metrov, v Južnem rovu pa 181 metrov. Na podlagi teh in novih meritev je nastal nov načrt celotnega Predjamskega sistema.

Vzporedno z raziskavami v Predjamskem sistemu so od maja 2020 raziskave potekale tudi v bližnji Lenčkovi jami. Tu so bili po več kopaških akcijah s strani članov DZRJ LČ Postojna in JK Borovnica odkriti in raziskani rovi v skupni dolžini 771 metrov in višinski razliki 177 metrov. Žal pri tem še ni prišlo do povezave s Predjamskim sistemom, smo se pa mu približali na okoli sto metrov razdalje.

Kot zanimivost, skupno je bilo v letu 2020 na različnih akcijah udeleženih okoli 70 jamarjev iz različnih jamarskih klubov, ki so v jami skupno oddelali preko tisoč ur. Vsem hvala. ■

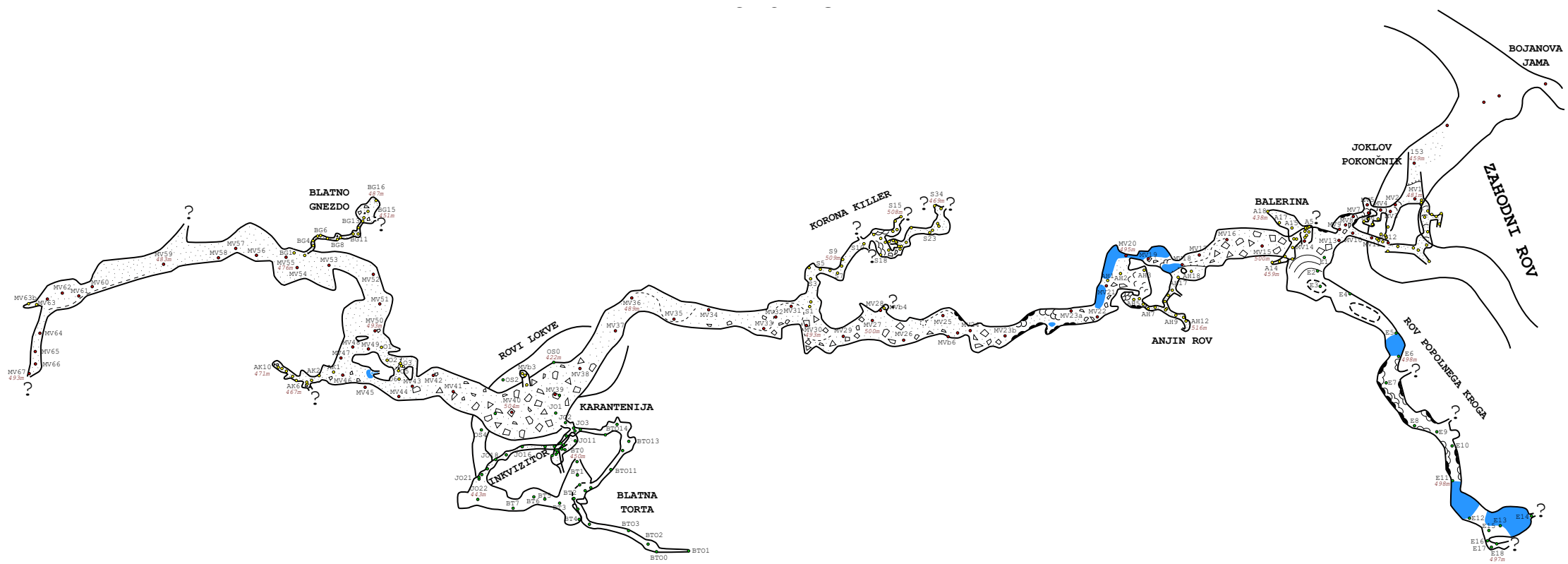
Vse do sedaj zbrane meritve, ki so bile izvedene s sodobnimi inštrumenti (laserjskim razdaljemerom), so prikazane v 3D obliki in so dostopne na povezavi <http://stanislav-glazar.si/caveview.html>

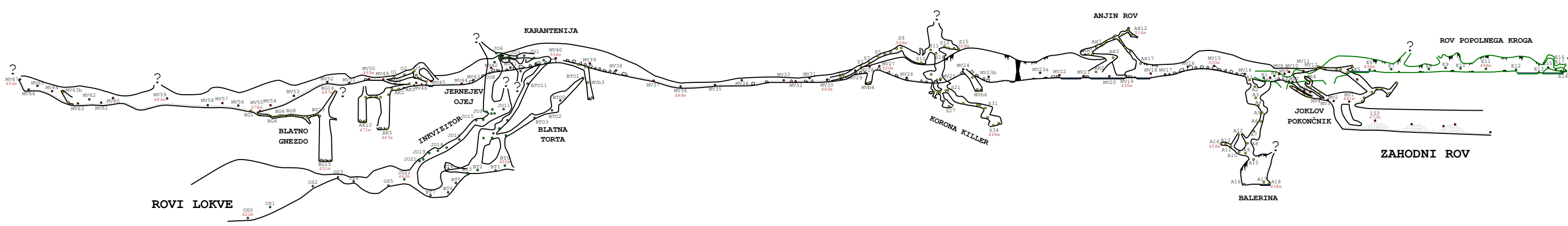
Rov Marjana Vilharja. Foto: Matej Blatnik

ROV MARJANA VILHARJA

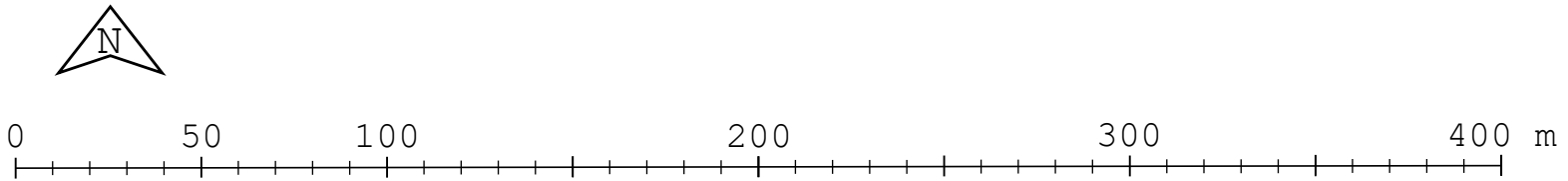
tloris

podolžni profil

JDDR Ajdovščina, JD Borovnica, DZRJLČ Postojna			
Merili: Edi Benko, Matej Blatnik, Matjaž Božič, Franjo Drole, Stanislav Glažar, Primož Gnezda, Anja Hajna, Juriy Hajna, Sara Košir, Bogomir Remškar, Jernej Remškar, Erazem Svete, Peter Svete, Vid Trebše			
Risal: Matej Blatnik			
Ime jame / rova:	Jama za Predjamskim gradom Rov Marjana Vilharja		
Dolžina rovov:	2042 m		
Višinska razlika rovov:	96 m		
Datum načrta:	16. 10. 2020		
Merilo:	1 : 2000 (A3 format)		

Suhadolca

Po skoraj dveh desetletjih je skupina potapljačev nadaljevala raziskave ter z uporabo novih merilnih tehnik dokumentirala jamo v skupni dolžini dveh kilometrov. S tem je Suhadolca postala najdaljši sifon v Sloveniji.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Anže Abram, Simon Burja, Sebastjan Gantar in Igor Vrhovec

Suhadolca, domačini jo imenujejo Skadulca, je ena redkih jam, ki je bila znanstveno opisana že pred skoraj 400 leti. Na obali Cerkniškega jezera je jama opazna od daleč, od nedavnega pa je označena tudi z informacijskimi tablami. Je estavela, vodo požira ali bruha, največkrat pa miruje. Predstave o njej so se skozi stoletja spreminjale, pravo sliko pa smo dobili lansko leto z raziskovanjem in meritvami končnih delov našega najdaljšega sifona. Valvasor je zapisal pričevanja domačinov, kako iz Suhadolce izbruha črne slepe race. Kasneje je Steinberg naredil natančne bakroreze podzemnih jezer, do katerih se lahko pride z gorečo baklo. Zadnje raziskave pa kažejo pravo sliko potopljenih rogov in razpok usmerjenih vzdolž Javornikov in ne naravnost skozi hrib, kot smo poenostavljeno domnevali.

Kratek vhodni del je ob suši prosto dostopen, vendar z nizkimi prehodi za potapljača predstavlja oviro. Zato se je vedno

potapljalo v visokem vodostaju. Na 224 metrih se pride do lojter, in nadaljuje po razmeroma širokem rovu do Jebice, ozkega T profila. Rov se spet razširi v Vodnjaku in pride do Prvega podora na 525 metrih sifona od vhoda (Marko Krašovec, leta 2000). Od tam naprej jama ni bila merjena. Prehod je med skalami pri stropu. Na 680 metrih je Drugi podor, kjer je ožina in potrebujemo side mount konfiguracijo. Tukaj je prva postaja, po ena jeklenka na potapljača. Do 1064 metrov gre naprej širok rov (Matej Simonič, leta 2004). Naletimo na ožino Kamen, kjer je druga postaja in kjer počakajo skuterji. Zadaj se sifon razširi, po sto metrih pa zavije ostro desno in spremeni profil v nizko poševno razpoko. Tega je kar 200 metrov in predstavlja težji del jame. Rov se kasneje spet razširi na bolj okrogel profil, globina mu postopoma raste do 53 metrov pri 1600 metrih. Zatem se spet vzpne in pride do zagozdenega kamna z ožino.

Na zadnji akciji dne 20. 1. 2021 se je šlo mimo in naprej do dvorane približnih dimenzij deset krat deset metrov s suhim stropom na dolžini 1720 metrov. Naprej gre spet potopljeni rov, vendar se proti koncu zoža. Zadnji potop je trajal 295 minut, največja globina 53 metrov, temperatura 7–8 °C, vidljivost dobra, do deset metrov. Vso opremo se je iznosilo ven. Trije potapljači so skupno prenesli tri zaprte sisteme, 12 jeklenk, tri skuterje in ostalo drobno opremo.

Jama je bila podaljšana s 480 metrov na skupno dolžino 2210 metrov skupaj s stranskimi rovi. Z zadnjimi raziskavami smo dobili dober načrt in geografsko umeštevitev jame. Dolžina preplavanega rova od vhoda do končne točke je 1909 metrov, zaključni pa se v zgubljeni in čisti razpoki na globini 28 metrov. Raziskani rovi predstavljajo najdaljši sifon v Sloveniji, ki je hkrati tudi tehnično zelo zahteven. ■

Vhod v jamo.
Foto: JD Rakek

Foto: Sebastjan Gantar

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Miturškaja 2J

Jamarski klub Novo mesto
Skalarjevo brezno

2021
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Miturškaja 2J

Raziskave novoodkrite jame so razkrile preplet vodoravnih rogov v več etažah, z močnim prepihom.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Bogomir Remškar

V zadnjih letih smo se ajdovski jamarji spet posvetili iskanju jam na relaciji Predjama–Vipava. Februarja 2021 je ekipa jamarskega podmladka in starih mačkov pregledovala teren Črnjavske doline (področje med Nanosom in Bukovjem). Močno zakrasel svet, poln vrtač, škrapelj, razpok, dihalnikov in skalovja je v zadnjih letih močno spremenil lice. Prepredla ga je mreža gozdnih vlak, ki se povežejo z novimi vlakami v druge vlake itd. (ogledate si jih lahko na LiDAR posnetkih na spletu). Človeka tolaži le to, da bosta korozija in potna erozija v tisoče letih vse skupaj ponovno zabrisali.

Kakorkoli, med vrtačami in vlakami smo našli več vhodov, med katerimi je posebno pozornost pritegnilo brezno z močnim prepihom. Zrak je kar srkalo v jamo. Tak prepah jamarju ne da spati. Polni pričakovanja smo se 28. 3. 2021 spustili v brezno. Vhod velikosti dva krat tri metre je že par metrov nižje zapirala velika skala, a se je pod njo odpiral ozek prehod. 23 metrov nižje se je jama preoblikovala v vodoravni rov premera pet krat pet metrov. Rovi s prepihom so se nadaljevali v več smeri. Skrivnostno ime Miturškaja 2J ji je dal najditelj Mito Benčina.

Približno sočasno so nam fantje iz VIP Produkcije – ajdovskega podjetja, ki se ukvarja s filmom – predlagali snemanje filma z jamarsko tematiko. Ponudbo smo prijazno zavrnil, češ da nimamo časa, denarja ali volje za tak projekt.

Miturškaja se nam je že ob prvem obisku zdela tako »filmogenična«, da smo si glede snemanja hitro premislili. Padla je ideja, da bi raziskovanje jame posneli. Filmarji so bili takoj za. Na hitrem tečaju vrvene tehnike smo filmsko ekipo naučili varnega spuščanja in plezanja po vrvi. Skalo, ki je zapirala vhod, smo zaradi lažjega

vstopa varno spustili v globino. V nedeljo 16. 5. 2021 je tako napočil prvi snemalni dan. Nam filmskim laikom je bilo seveda vse zanimivo. Pa tudi težko. Luči skoraj kot na stadionu, kamer tudi približno toliko. Filmska ekipa kot iz Hollywooda - lepe igralke in igralci. Nekateri v starih strganih kombinezonih, drugi v glanc novih, s spoliranimi čeladami. Kar topli smo se, kdo bo izvedel filmsko klapo.

Jama pa kot muhasta lepota. Nekaj časa jama šiba, rovi, križišča, levo, desno, brezna, nato se je zaprl en krak, končal se je drugi krak, v breznu nam je nadaljevanje preprečila ožina ... Ostal je še en nepregledan rov. A tudi tega je po obetavnem začetku zaprlo jezerce – sifon, ki smo ga poimenovali Zelena laguna po lepi zeleni barvi. Sifon je vsaj 250 metrov nad pričakovanimi nivojem reke Lokve (ki ponikne v Predjami), zato domnevamo, da gre za ujeto vodo.

Ta snemalni dan bo vsem ostal v lepem spominu. Jaz ne bom pozabil režiserja Mateja Lozarja, kako je izmučen žemril proti izhodu. 23 metrov globoko vhodno brezno je za izkušenega jamarja mala malica, za jamarja začetnika pa podvig.

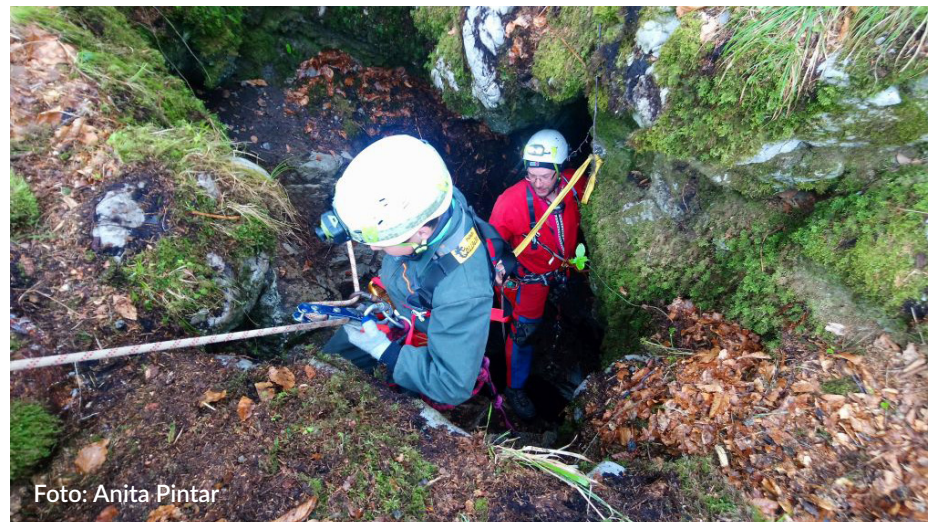

Foto: Anita Pintar

Matej je z zaradi potu zamegljenimi očali sopihal po vrvi. »Film moraš res imeti rad, da si pripravljen toliko trpeti zanj,« ga spodbudim. »Ja, ma ga imam rejs,« mi zasopiha nazaj.

Ožina na dnu brezna se nam je v začetku zdela najbolj perspektivno nadaljevanje. Uspeli smo jo razširiti.

V letu 2021 smo v Miturškaji imeli že kar 30 akcij. Muhasta lepota nam je skozi t. i. Mišjo luknjo dovolila vedno globlje v podzemlje. Odkrili smo Putikovo poličko in Lepi rov. Skozi Šikano smo prekopali prehod v dvorano Kastrator, kjer je naš kolega skoraj pustil družinski nakit. V breznu Noe smo doživeli povodenj. Medtem smo se priučili snemanja z GoPro kamero in veliko raziskav tudi posneli. Po navodilih režiserja smo omeščali svoj besedni zaklad, da na filmu ne bi bilo preveč piskov.

Do sedaj smo izmerili 870 metrov rogov in prišli 117 metrov globoko. »Ma kej gre jama naprej?« bi vprašal jamar. To boste izvedeli na premieri filma enkrat v začetku leta 2022. Kdaj in kje bo, je še v rokah filmskih muz in NIJZ-ja. A boste v medijih pravočasno obveščeni. Pripravite toaleta. Rdeča preproga že čaka! ■

MITURŠKAJA 2J
Črnjavska dolina
JDDR Ajdovščina
2021-22
Merili: Žan Žgavc, Astrid Švara,
Edi Benko, Jure Tičar,
Bogomir Remškar, Miša Benčina
Grego Maštr, Andrej Kristan, Anita Pintar,
Matjaz Pintar

Skalarjevo brezno

Novomeški jamarji so v sodelovanju z jamarji drugih klubov podaljšali jamo za dva kilometra ter v njej krepko presegli globino tisoč metrov, kar ni uspelo generacijam raziskovalcev pred njimi.

Jamarski klub Novo mesto
Besedilo: Klemen Mihalič

Leta 2018 je Jamarska reševalna služba organizirala nadvse uspešno mednarodno reševalno vajo iz skorajšnjega dna Skalarjevega brezna (-900 metrov). To je ponovno prebudilo raziskovalno žilico več jamarjev. Klemen Mihalič in Yuri Schwartz sta iskala izziv za poletni jamarski dopust v letu 2019. Skalarjevo brezno je bila očitna izbira in Yuri, ki je že večkrat raziskoval na Kaninu v družbi kolegov iz DZRJ Ljubljana, je idejo takoj pograbil. Vprašanje je bilo samo v katerem delu bi se lotili iskanja nadaljevanja. Opremiti Rolling Stones in pregledati celotno brezno za možnimi okni je bila ideja že od raziskav leta 2012. Takrat je Miha Rukše opremil prvih 70 metrov, vendar dlje kot do prve police nismo prišli. Ob pogledu na tloris jame je bila to najbolj verjetna možnost nadaljevanja, saj je bilo dno brezna skoraj nad podorom na dnu jame. Z najdenim prehodom v potencialnem oknu višje v breznu bi lahko podor obšli in našli nadaljevanje globlje v masiv Kanina. Seveda so bile to le najslajše jamarske sanje. Odločili smo se, da leta 2019 izpeljemo ogledno odpravo, katere glavni namen je bil merjenje že znanih delov Skalarjevega brezna in spoznavanje z jamo (več o tej odpravi si lahko preberete v reviji Jamar, 17/2020). Jedro ekipe je poleg Yurija in Klemna tvoril še Marko Erker, ki je imel nalogo skrbeti za zbiranje in obdelavo meritev. Takrat smo namerili 2100 metrov rovov, kar je znašalo 44 % do takrat znanih meritev. Na tej odpravi so Tomaž Žekar, Yuri in Klemen pričeli z opremljanjem brezna Rolling Stones, vendar so se bili zaradi pomanjkanja opreme primorani ustaviti približno 50 metrov nad tlemi. Zadnji del brezna so opremili po vzporednem fosilnem breznu, kar se je čez dve leti izkazalo za zelo dobro potezo. Na koncu se ta

priključi v glavni del brezna, na drugi strani pa so opazili morebitno nadaljevanje v steni glavnega brezna.

Leto 2020 je bilo za marsikoga zelo hektično in polno izzivov, zato so raziskave v Skalarjevem breznu zastale. Smo pa zato konec julija leta 2021 ponovno organizirali manjšo odpravo z namenom dokončati začetno delo v breznu Rolling Stones. V jamo smo se za pet dni odpravili Mateja Kopina, Yuri in Klemen, kot nepogrešljiv del ekipe raziskovanja Skalarjevega brezna pa se nam je pridružil še Jure Tičar. Damijan Šinigoj in Damijan Potrpin sta pomagala pri transportu opreme do BB bivaka. To leto je bilo za razliko od leta 2019, ko v jami skoraj nikjer ni bilo vode, izjemno mokro. V breznu Rolling Stones se je na globini 220 metrov iz stranskega kamina priključil slap vode in nadaljevanje po glavnem delu brezna je bilo praktično nemogoče. Za dostop do dna smo uporabili obvod izpred dveh let in se po 50 metrih spustili do tal. Na dnu brezna res ni bilo nikakršnega upanja za nadaljevanje. Zato smo osvetlili stene brezna in okoli deset metrov nad tlemi opazili manjše okno, do katerega je Klemen prosto preplezal. Iz dokaj zanikrnega okna je močno pihalo, v notranjost pa je vodil ozek in z blatom zalit rov. Ta se v nadaljevanju razširi in prevesi v dve krajši stopnji, od koder smo prišli v fosilni meander. Skozi tega je bil prepah res znaten, vendar smo kljub temu pred vsakim zavojem zadrževali dih in upali, da se še kar nadaljuje. Opremiti smo še nekaj krajših stopenj in brez vrvi obstali nekaj deset metrov nad tlemi. Seveda se je začelo ocenjevanje globine in enkrat se je Juretu posrečilo vreči kamen v stran in od roba police se je odbil ter padel v globino še nekaj sekund. V trenutku je bilo vzdušje precej boljše. Vedeli smo, da smo se

močno približali globini 1000 metrov. Dobre volje smo zaključili akcijo in izplezali na površje. Zadnjih nekaj brezen smo preplezali po slapu, saj se je zunaj skoraj odprlo nebo. Vendar nas to ni prav nič motilo, saj smo iz dna nosili odlične novice.

Takoj po prihodu v dolino smo že začeli snovati nov naskok. Zaradi usklajevanja naših obveznosti in iskanja prostih terminov se je načrtovana akcija zavlekla vse do začetka oktobra. Takrat smo se zbrali v večji zasedbi. Jedru ekipe (Yuri, Jure in Klemen) so se pridružili še Anže Tomšič, Mitja Remih, Miha Rukše, Damijan Šinigoj in Damijan Potrpin. Zaradi okvare kabinke žičnice tik pred načrtovanim odhodom smo imeli kar nekaj izzivov s transportom opreme do kočice Petra Skalarja. Vendar smo rešili dan s pomočjo terenskih vozil, dvonogih mul in Robija Marna, ki je za nas usposobil na novo vzpostavljeno tovorno žičnico od D postaje do kočice. Tam sta skupaj z Zdravkom Bučarjem dežurala in nas po prihodu iz jame pričakala z vrhunsko visokogorsko kulinariko.

Prva ekipa se je spustila do dna brezna Rolling Stones, kjer smo postavili začasni bivač, druga ekipa pa je za njimi transportirala preostalo opremo. Anže in Jure sta do konca opremila nadaljevanje brezna, kjer smo ostali na zadnji akciji in prišli do križišča vodoravnih galerij. Naslednji dan smo raziskali in izmerili blizu kilometer novih rovov! V galeriji, ki se je od križišča vzpenjala, smo brez vrvi končali nad manjšo stopnjo, kasneje poimenovano Ježkomordor. V galeriji, ki se od križišča spuščala, smo na globini 998 postavili drugi bivač. Poimenovali smo ga Hotel California, saj je lokacija in udobje v primerjavi z BB bivakom res ekskluzivna. V nadaljevanju se galerije spuščajo pod naklonom 27° in so zelo blatne in spolzke. Večinoma

jih je možno premagati brez vrve tehnike, predvsem pa je uporabna tehnika drsanja. Galerijo mestoma prekinejo brezna z aktivno vodo. Ta se v nadaljevanju skoraj zagotovo pretaka v ožjih aktivnih delih pod galerijami. Po dveh dnevih raziskav in merjenja smo zopet ostali brez vrvi in lahko smo le nemočno opazovali ujeto vodo okoli 20 metrov pod nami. Občutki so bili precej mešani. Dosegli smo globino 1167 metrov, vendar je z vrha brezna videti, kot da smo prišli do sifona. Vendar se je nekje v ozadju slišalo močno prelihanje vode.

Novica o odkritjih je spodbudila našo jamarsko domišljijo in kmalu smo organizirali novo akcijo. V začetku novembra se je v jamo odpravila mešana ekipa jamarjev. Vodenje aktivnosti je ob odsotnosti Klemna prevzel Jure, kateremu sta se pridružila še dva izkušena raziskovalca Skalarjevega brezna Rok Stopar in Milan Podpečan, ter Edi Benko in Grega Maffi. Jure, Edi in Maffi so se lotili širjenja podora v skrajnem delu gornjih galerij, kjer sta Klemen in Jure na prejšnji akciji ostala

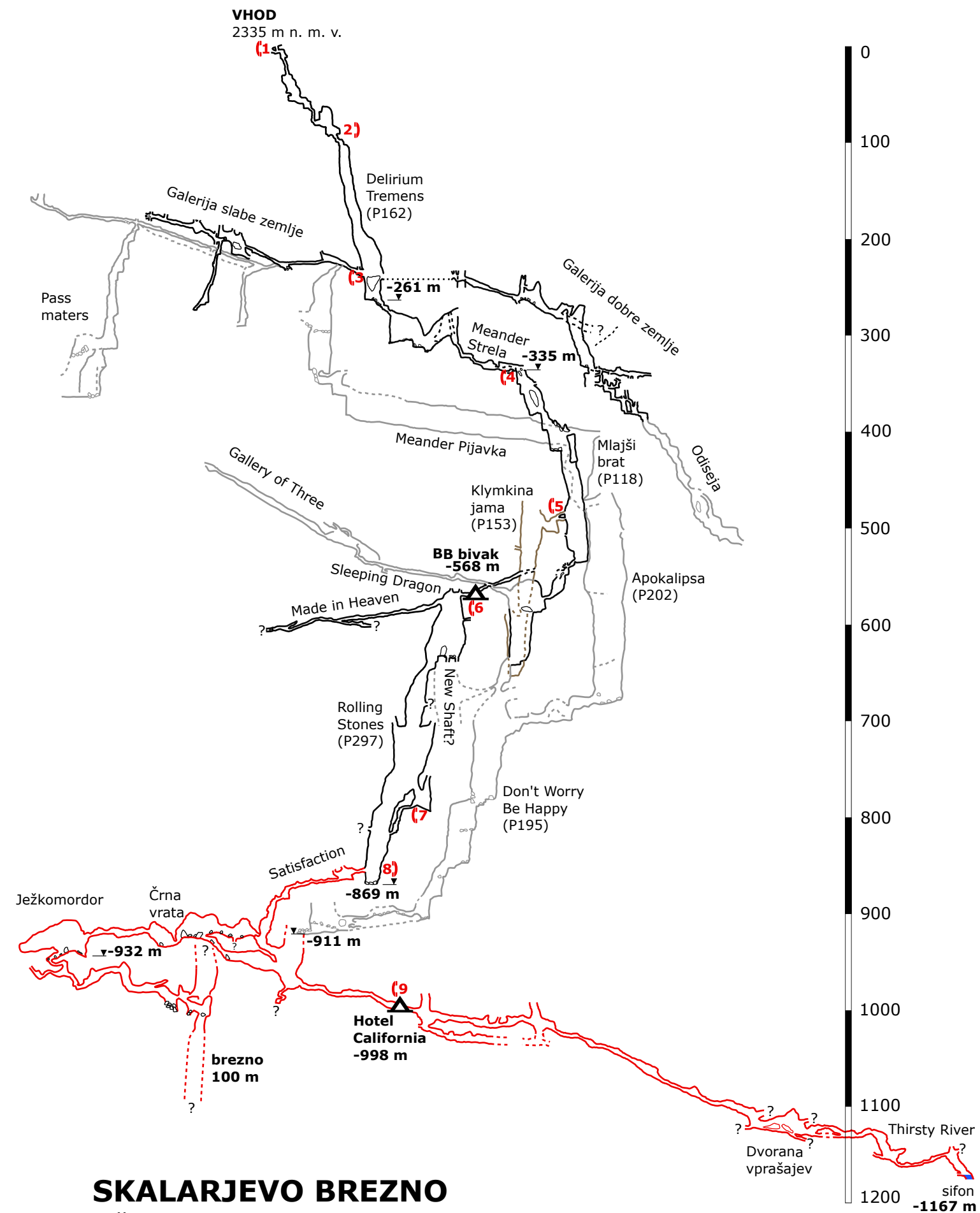
brez vrvi. Iz podora na dnu krajše stopnje močno piha, kar se kaže tudi v ogromni količini ježkastih tvorb. Morda so zaradi tega temu delu jame nadeli ime Ježkomordor. Zaradi pomanjkanja opreme za širjenje je za naslednjo akcijo ostalo še kar nekaj dela. V najglobljem doseženem delu jame pa sta se Rok in Milan spustila do sifonskega jezera in ugotovila, da je v tem delu edino možno nadaljevanje jame skozi okno visoko v kaminu. Sproti sta še dodatno opremila nekatere malo slabše opremljene dele spodnjih galerij. Na posebni misiji pa je bili Tomaž Grdin, ki si je zadal nalogo fotografirati spodnje dele jame. Pri tem delu so mu pomagali Katarina Šeme, Jani Perovšek ter Damijan Potrpin in rezultat te akcije so odlične fotografije spodnjih delov jame. Seveda pa ne smemo mimo Damijana Šinigoja, ki je skupaj z Vidom Trebšetom širil začetek meandra Strela, kar bo omogočalo lažji prehod in transport opreme proti dnu. Celotna ekipa se je iz jame vrnila en dan prej kot načrtovano, saj se je vremenska situacija na površju slabšala in si nihče ni želel

plezati iz jame po slapovih.

Zadnja akcija v letu 2021 je potekala med božičnimi in novoletnimi prazniki. Samo Milanič in Gašper Kveder sta v vhodnih delih jame vlekla novo žico za jamski telefon, ker je bila stara preveč poškodovana. Rok Stopar, Anže Tomšič in Jure Tičar so se spustili v jamo in preopremili brezna od konca meandra Strela do Mlajšega brata. Rok je nato izplezal iz jame, Jure in Anže pa sta nadaljevala do bivaka Hotel California. Naslednji dan sta se odpravila širiti podor v Ježkomordor. Kmalu sta se prebila čez najožje dele in se po krajši stopnji spustila v galerijo večjih dimenzij. Po približno sto metrih sta prišla do ogromnega, okoli sto metrov globokega brezna, ki se navzgor nadaljuje v visok kamin. V teh delih sta ves čas čutila močan prepah. Vsa nova odkritja v letu 2021 nas navdajajo s še večjim navdušenjem za nadaljevanje raziskav v letu 2022 in že nestrpno pričakujemo, kam nas bodo ta pripeljala. ■

Foto: Anže Tomšič

SKALARJEVO BREZNO

k.š. 6000, 2021

Merilo 1 : 5000

0 50 100 150 200 250 m

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Jamarski klub Borovnica
Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna

Predjamski sistem

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina

Vstala Primorska

Jamarsko društvo Rakek

Medvešček

2022
za leto

NAAGRADA

PUTICKOVA

Predjamski sistem

V zadnjih treh letih so s sistematičnimi raziskavami jamo podaljšali za pet kilometrov, v letu 2022 pa odkrili več kot 800 metrov novih rogov. To je za tako dolgo poznano in pogosto obiskano jamo izjemen dosežek.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina, Jamarski klub Borovnica in Društvo za raziskovanje jam Luka Čeč Postojna
Besedilo: Peter Svete

V letu 2022 smo v Predjamskem sistemu raziskovali v različnih predelih jame. Večina akcij je bila raziskovalnih (plezanje stopenj, preopremljanje, kopanje, meritve), del akcij pa je bil posvečen tudi fotografiranju novih delov jame. Zelo pomembno je bilo tudi ponovno merjenje vseh prostorov za sifoni Lokve s sodobnejšo opremo (v 3D načinu), ki so jih sicer raziskali in izmerili potapljači že v letih 1997–1999. Na podlagi meritev smo lahko izdelali natančen načrt celotne jame. Med raziskavami smo odkrili in dokumentirali naslednje predele jame:

Raziskave v delih za sifoni Lokve

Splezali smo 20 metrov visok kamin v Obhodnem blatnem rovu (Miki Miška). Kamin se konča z ožino, za katero je vidno možno nadaljevanje v Korona Killer. Tudi z zgornje strani (iz Korona Killerja) smo našli brezno, ki se konča z ožino. Do povezave je deset metrov. Raziskali smo konec Suhega zahodnega rova, razširili ožino s preprihom. Zelo zahteven meander Tobogan se konča v neprehodni ožini.

Raziskali smo novo brezno, ki vodi iz Dvorane Klemen, 30 metrov nižje in sto metrov naprej smo prišli v znane rove

proti sifonu Plaža. Nov obvoz smo poimenovali Bajps22.

Splezali smo do okna v steni dvorane Norik Sub. Okno se je nadaljevalo v meandrast ozek blaten rova. Nadaljevanje je možno s plezanjem v nove kamine – ni zelo perspektivno. Ime rova je Limance.

Splezali smo do okna v rovu med Plažo in dvorano Klemen. Deset metrov visoko smo skozi nov kamin splezali v veliko dvorano s 50 metri širine in dolžine okrog 200 metrov (Pozabljeni rova, Pozabljiva dvorana). Na enem koncu dvorane je sifon, na drugem brezno z vodo, na tretjem je spodaj kanjon – struga s tekočo vodo. Potok priteka iz sifona in se po 20 metrih spet skriva v sifon. Splezali smo še dva kamina in se prekopali skozi eno ožino.

Nadaljevanje Borovniškega rova

Borovniški rova, ki se nahaja v Zahodnem rovu pri predelu Matterhorn smo odkrili leta 2020. V letu 2022 smo pod vstopnim breznom razširili vstop v obetaven rova, ki poteka proti jugu. Žal pa gre le za obhodni rova, ki se konča v glavnem Zahodnem rovu, torej smo naredili obvoz.

Raziskali smo še brezno v glavni dvorani. Brezno se na dnu nadaljuje v dveh

smereh – proti severu čez sifonsko jezero, kjer je potrebno razširiti naslednjo ožino. Drugi krak gre proti jugu skozi blaten meander s tekočo vodo v dvorano. Tam se rova zapre s podorom, glede na načrt gre proti Suhemu vzhodnemu rovu za sifoni Lokve.

Raziskave v Rovu Marjana Vilharja

Raziskali smo Rova nad izvirom RMV (malo naprej od dvorane Karantenija) ter splezali in izmerili kamine na koncu RMV. Žal se vsa nadaljevanja zaprejo, razen nadaljevanja za skalo na koncu RMV, a to je bilo narejeno že v naslednjem letu – 2023.

Po zelo uspešnih letih 2020 in 2021, ko smo odkrili 2.891 in 951 metrov novih rogov, smo v letu 2022 Predjamski sistem podaljšali še za 831 metrov. V treh letih smo Predjamski sistem podaljšali za 4673 metrov na 18.550 metrov. ■

Vse do sedaj zbrane meritve, ki so bile izvedene s sodobnimi inštrumenti (laserkim razdaljemerom), so prikazane v 3D obliki in so dostopne na spletni strani <http://stanislav-glazar.si/caveview.html>

Foto: Matej Blatnik

Vstala Primorska

Ta visokogorska jama je bila odkrita leta 2014. Preboj skozi zahtevno ožno na globini sto metrov je uspel avgusta 2022. Do decembra istega leta so raziskovalci dosegli globino okrog 400 metrov.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Bogomir Remškar in Robert Rehar

Na predzadnji dan kaninskega tabora, 5. 8. 2022, je ekipa Rehar, Mlečnik, Žgavc znova napadla ožino. Z litološko metodo (metanje kamenja) v kombinaciji z ehološkim preizkusom (kričanje v ožino) so prišli do sklepa. Brezno je za ovinkom.

Naslednji vikend so Rehar, E. Benko in M. Oblak do jame dostopili preko D postaje. Po stezi mimo sedežnice za graben imenovani Raufnik. Razširili so vhod v šaht in opremili 20 metrov, pod njimi je bilo še vsaj 50 metrov vertikale.

18. 8. 2022 je ekipa Rehar, Fratnik in Remškar v Bumbarju počakala, da je prešla nevihta. Spotoma smo dostavili vox za Skalarja. V breznu je bilo kljub nevihti presenetljivo suho. Rehar je opremljal. Jaz sem meril in z drugim očesom opazoval Fratnikove vragolije na polici brez vrvi. Na globini 170 metrov, kjer je bilo pod nami še vsaj sto metrov brezna, smo zaslišali basovsko mrmranje. V parih minutah je brundanje postalo rjojenje vode. Nekaj časa je bilo kar napeto. Kot hruške smo čakali, kdaj bo začela padati po nas. Na srečo je Rehar opremil tako, da se je izognil glavnim slapovom. Ob vodnem hlajenju smo kar se da hitro žemarili proti izhodu. Zunaj niti nismo bili pretirano mokri. Do kože pa nas je premočilo na poti v dolino. Pričakovanja iz leta 2015 so ponovno oživila. Do božiča bomo v Mali Boki.

Treba je bilo izkoristiti zadnje dni pole-tja. 24. 8. 2022 dopoldne sta v jamo šla Rehar in Žan. Z možici sta markirala krajšo pot iz Raufnika do jame. Nadaljevala sta z opremljanjem globokega brezna. Vertikala se razcepi v tri krake. Vsi trije se nižje povežejo. A nato ponovno razcepijo. Šla sta po smeri, ki je bila najmanj krušljiva. Brezno sta poimenovala Kamenčiči. Na globini 240 sta raziskala vzporedno 35 metrov globoko brezno, ki se nadaljuje

v malo, precej mokro vertikalo. Popoldne sva v VP vstopila Lanko in jaz. Razširila in s skobami (stopami) opremila nekaj nerodnih delov. S prvo ekipo sva se srečala v Kamenčičih. Izmerila sva nove dele do globine 271 metrov.

4. 10. 2022 smo šli z jutranjo žičnico na goro. Jama se je pod -270 metri nadaljevala z mokro stopnjo, ta se je položila v prepišen meander in nato prevesila v brezno poimenovano Studenčiči. 30 metrov nižje sva se ustavila nad novo vertikalo. Izmerila jamo. Globina je 313 metrov in dolžina 411 metrov. V naslednjih akcijah je za merjenje zmanjkalo časa.

14.–15. 10. 2022: V petek zvečer je bilo na Kaninu suho in toplo jesensko vreme. V kratkih rokavih smo opravili nočni pohod do Vstale Primorske. V spodmolu smo postavili jamarski bivak in ob enih že uživali v blagodejni masazi kamnov pod armafleksom. Po celostni vzpostavitvi harmonije z energetskimi točkami apnenca nam je zjutraj izpuhtela vsa volja za rano bujenje. V jamo smo se odpravili ob devetih. Na vrhu Kamenčičev smo namestili dodaten odmik. Na dnu Studenčičev, kjer sva zadnjič končala z Božotom, smo se skušali ogniti liniji padajoče vode v breznu in pristali v gnili skali, ki jo na steni drži plast blata. Smer opremljanja smo očistili, kolikor je bilo možno.

Enotno brezno se po približno 30 metrih na dnu razdeli na pet brezen. V dve manjši (od teh se eno najbrž kmalu konča), prši voda, največje in najgloblje je še bolj gnilo kot to, iz katerega smo prišli, četrto se tudi najbrž konča, peto je bilo zamaknjeno pod kamrico s suhim rovom nekaj metrov nad tlemi. Vsa ta dognanja smo dokazali s sofisticirano metodo metanja kamnov. Žan se je najprej stlačil v rov nad kamrico in prišel do novega suhega brezna, ki

ga je opremil Fratnik. Brezno bi morali na globini 18 metrov malo poširiti, zadaj se vidi razširitev. To naj dela kdo drug z več volje, zato smo ta odsek razopremili. Nadaljevali smo v suhem širokem breznu pod kamrico. Globina približno 15 metrov. Po krajšem stopnjastem pobočju se izteče v novo brezno, ki pa je skoraj zagotovo povezano z največjim gnilim breznom zgoraj. Spet rezultat sofisticiranih metod. Malo nad dnom tega zadnjega brezna se je Žan povzpел do širokega meandra. Pot naprej mu je preprečil skalnat rogelj, ki ga bomo naslednjič odbili z macolo. Ta rov lahko pade v enega od zgornjih petih brezen ali pa kam drugam.

Fratnik je pred povratkom na površino izjavil: »Ta jama kar gre, gre ...« zato smo nove dele poimenovali v GreGre.

Žan je akcijo dokumentiral s kamero. Merili nismo, vse globine so samo ocenjene. Po občutku smo jamo poglobili za približno 60 metrov, se pravi, da smo zdaj na globini približno 370 do 380 metrov. Brezno pod nami je globoko še kakih 40 metrov. Dimenzije postajajo vedno večje, ostajamo optimistični zmerni optimisti. Zunanaj smo ravno še ulovili dnevno svetlobo in se spet po temi v kratkih rokavih odpravili do Gozdeca. Jamarili Rehar Robert, Andrej Fratnik, Žan Žgavc.

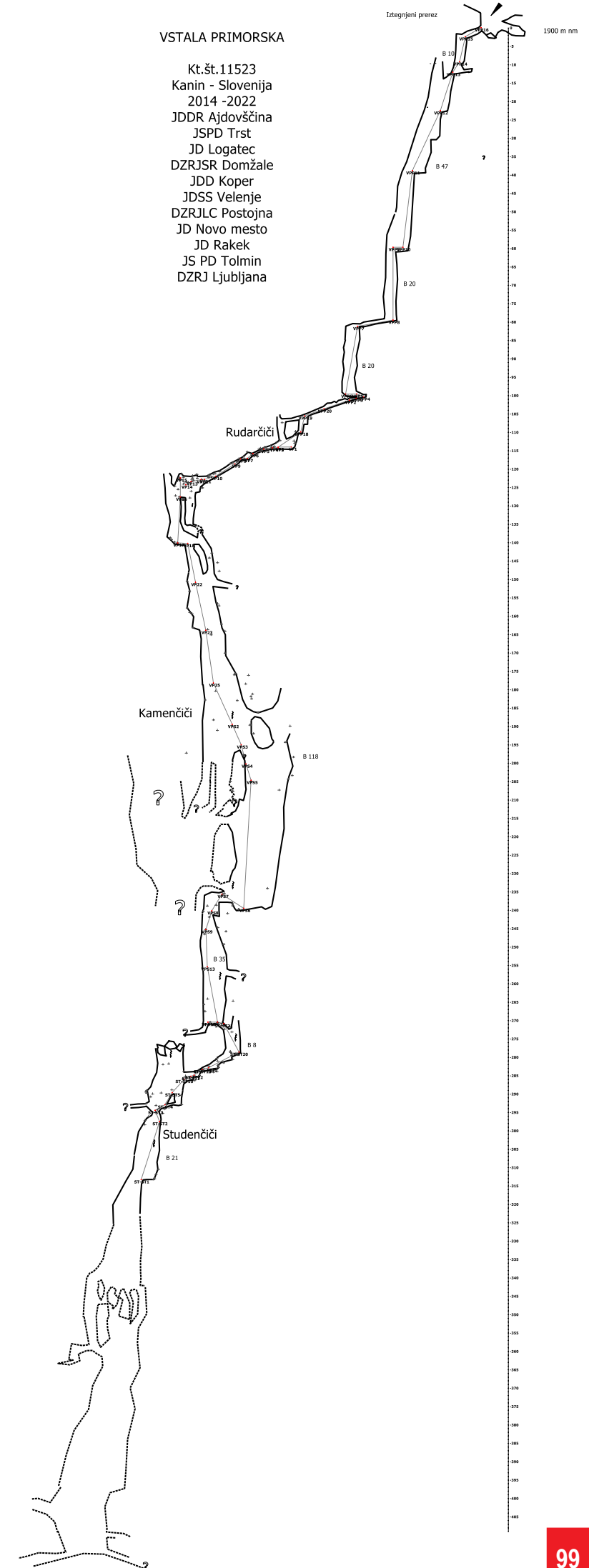
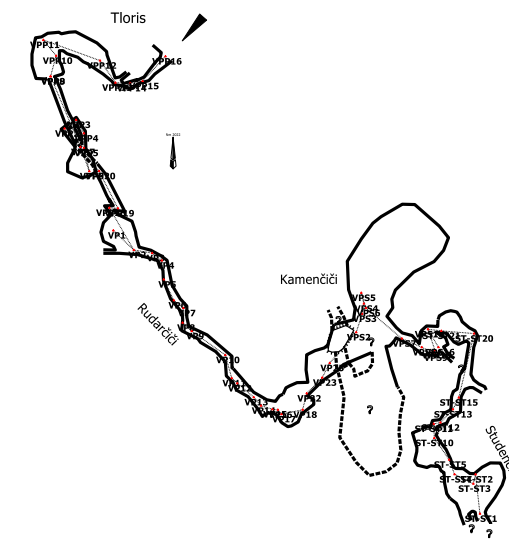
26. 10. 2022 sta Rehar in Gnezda raziskala enega od brezen v delu GreGre. 30 metrov nižje se brezno zapre in nadaljuje z rahlo preozkim in zelo mokrim meandrom. Te dele sta razopremila. Nadaljevanje bo treba iskati višje v enem od vzporednih brezen oziroma oken. Jama je bila precej mokra. Prejšnje dni je deževalo. Globina je okrog 400 metrov.

25.–26. 11. 2022 V petek popoldne sva z Reharjem šla proti Bcu. Na Gozdecu se nama je pridružil še R. Stopar. Okrog

devetih smo štartali v hrib. Sneg se je začel nad izvirčkom. Pri starem Skalarju pa ga je v zametih bilo že pol metra. Spodmol je napol zasnežen. Ob enih sva šla z RR v jamo, Rok pa v dolino. Opremila sva eno od vzporednih brezen v GreGre. Brezno se nižje združi še z dvema in nazadnje pride v dele raziskane zadnjič. Torej vseh pet brezen v GreGre se nižje združi v eno, to se nadaljuje v treh meandrih, vsi so zaenkrat rahlo preozki in mokri. Malce razočarana in neprespansa sva prižemarila v sončno jutro.

Komercialno sporočilo brez finančnega efekta. Na nočni akciji sem vzel par tablet guarane, slovenskega proizvajalca. Res so me lepo držale po konci. Dopoldne sva se od VP spustila v Bc naravnost na predstavitev jamarskih raziskav. Odlična prireditev se je nadaljevala v še bolj odlično zabavo, ki se je končala v ranu zoru naslednjega dne. Guarana me je še vedno lepo držala pokonci.

VP ima res še veliko vprašajev, zato pričakovanja ostajajo enaka. Do božiča bomo v Mali Boki. ■

Medvešček

Rakovški jamarji so raziskali 423 metrov novih rogov in dosegli globino 50 metrov. Jama sledi istoimenskemu potoku in se konča v ozkem meandru s prepirom, kar nakazuje nadaljnje raziskovalne možnosti.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Marko Matičič

V lanskem letu smo v nekaj akcijah raziskali dve novi in eno že znano vodno jamo pri Postojni. Jame se nahajajo približno 1,5 km vzhodno od Markovega spodmola pri Sajevčah, morda najbolj znane jame na tem območju. Značilnosti teh jam so posledica stika kraškega Slavinskega Ravnika z neprepustnim postojnskim flišem. Opisana jama Medvešček je najdaljša med njimi.

Medvešček je novoodkrita jama istoimenskega potoka. Območje je sicer znano po stalni medvedovi prisotnosti. Manjši potok je na pobočju urezal kratko strugo in ta že po 200 metrih ponikne v ponor. Ob odkritju sva z Urošem odmaknila nekaj kamnov in prišla v prostor in notranje stopnje. Nevajeni tega, da jama kar šiba, smo naslednjič na pravi akciji s tečajniki večinoma taval po odcepih in ugotavljali, da je jama razvejana. V tretje pa se je vsak odcep najprej pregledalo in tudi zmerilo.

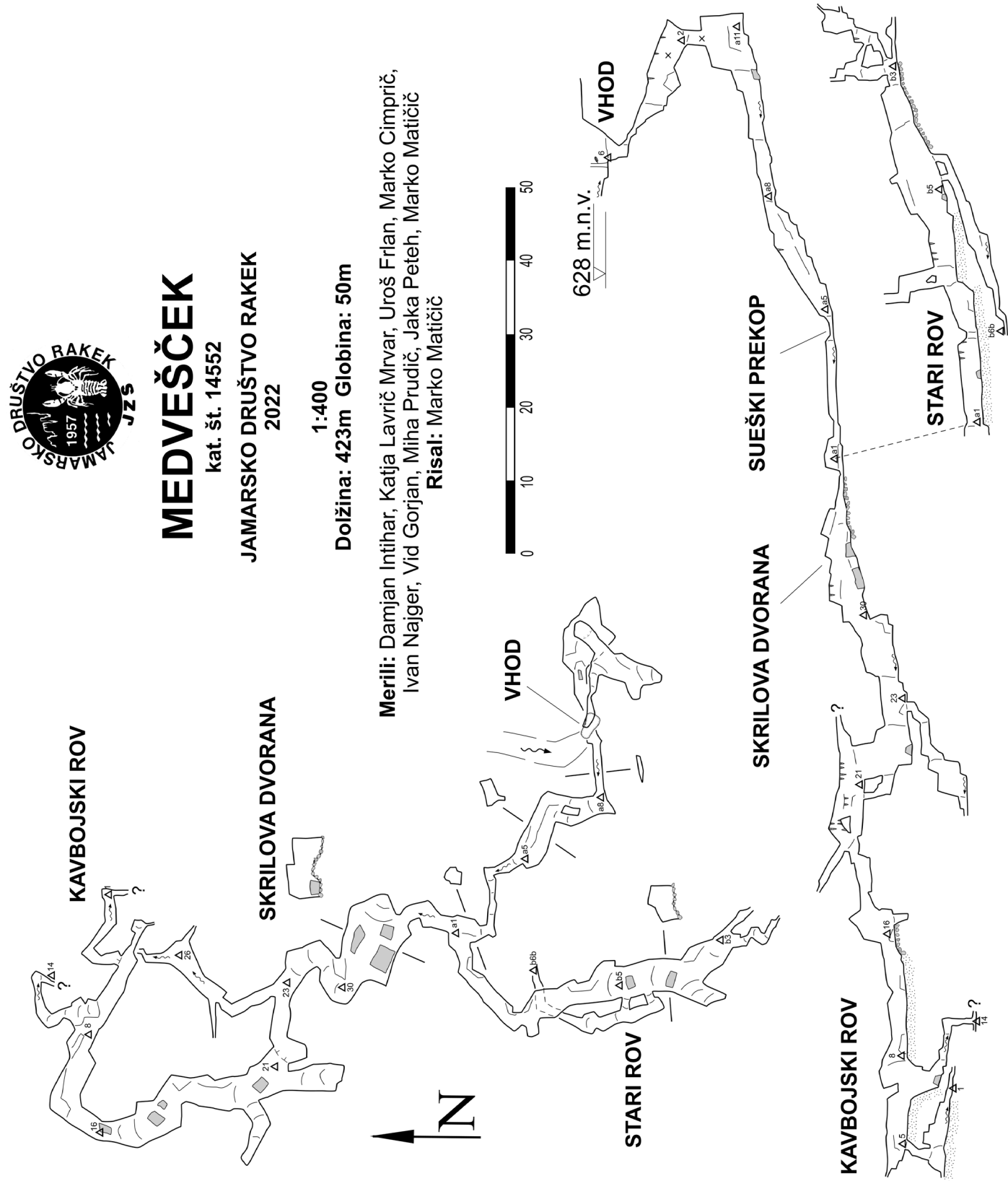
Po prvi in edini stopnji v jami sledimo potoku v skalnem kanjonu do prodne uravnave. Tukaj je nizek prehod s prepihom, ki nas prisili, da se uležemo v blatno vodo – Sueški prehod. Malo naprej se levo odcepi fosilni pritočni rov, glavni rov pa se spet nadaljuje kot kanjon skozi Skrilovo dvorano. Tukaj so po robu razgaljene nazobčane drobne plasti. Naprej voda izgine v razpoki na koncu enega izmed rogov. To isto vodo spet najdemo v delih za preplezanim kaminom v Kavbojskem rovu in v samem končnem meandru. Za ponovni obisk Kavbojskega rova je potrebna oprema, kavboji pa dokazano lahko pridejo ven z lasom ali na ravbarsko. Konča se z dolgim in čedalje ožjim spranim meandrom in nizkim prehodom nad vodo. Prepih je zaznaven, širjenje ožine pa bi bilo zelo zahtevno, zato smo tukaj zaključili.

Glede na meritve je smer vodnega toka

Foto: Matej Zalokar

v opisanih jamah dokaj presenetljiva, saj takoj po ponoru potoka jama zavije nazaj pod strugo in v hrib. To je v smeri proti Sajevškemu polju. V primeru Medveščka z vhodom na višini 628 metrov smo vodo spremljali do nivoja 578 metrov, kar je že pod Sajevškim poljem na okoli 580 metrih. Glede na to, da v jami še ni poplavlne cone, gre voda verjetno nekam drugam. Prava stvar za sledilni poskus. ■

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Vstala Primorska

Jamarsko društvo Rakek
Vranjedolska jama

Jamarsko društvo Dimnice Koper
Dimnice

2023
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Vstala Primorska

Ajdovski jamarji so zopet premagali niz ožin, raziskovali so tudi v višjih delih, v vzporednih brezni. Jamo so podaljšali za 350 metrov.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Bogomir Remškar in Robert Rehar

Vhod na 1900 metrih nadmorske višine med Konjcem in starim Skalarjem smo odkrili leta 2014. V naslednjem letu smo dosegli globino 113 metrov, kjer nas je ustavila ožina. Zožitev je vztrajala do leta 2022. V tem letu smo jo razširili in raziskali 120 metrov globoko brezno Kamenčiči. Sledila so mokra brezna Studenčiči in GreGre. Tu smo obstali pred tremi ožinami na globini 414 metrov. Prvo akcijo leta 2023 sta v alpskem slogu izvedla Robert in Milan.

18. julij 2023. V torek sva šla z Milanom z žičnico do D-ja in potem po grapi do VP. V jami je malce curljalo, ker je ponoči pol ure deževalo. S sabo sva vzela oba konca devetmilimetreške vrvi iz spodmola, tako da v sodih zunaj ni več štrika. Milan je opremil velik krušljiv šaht zraven Kamenčičev. Dolgo časa je iskal solidno skalo za sidrišča. Stene ni dosti čistil, ker se je ne da. Če se je nisi dotaknil, ni bilo nevarno. Spodaj se brezno konča. Priznam, da sem bil razočaran. Ocenjena globina 270 metrov. Nisva merila, sva šla samo ven. Jaz sem razopremiljal in tik pod vrhom sem vrgel v brezno kamen velikosti škatlince cigaret. Ne vem, kaj sem zadel, ampak v brezno se je vsulo kubik ali dva materiala. Milan je mislil, da sem zrušil katero od velikih lusk. V sekundi me je minila razočaranost. Zunaj sva bila malo pred šeststo zvečer.

Piševa SMS-e, telefonirava, pije, jeva bureke, ki jih je prinesel Milan, ko pokličeta Pintarja. Povesta, da je nad Tolmezom huda nevihtna celica in da bo kmalu nad Kaninom. Z Milanom zmečeva robo v nahrbtnik in zašibava dol, da bova manj izpostavljena. Neurje naju je dohitelo kmalu pod starim Skalarjem. Grmenje, strele, hrumenje vetra in temno bel zid dežja, ki trešči vate. Milan si je dal takoj

čelado na glavo. Dobra ideja, ker se je usula toča. Na srečo bolj majhna, samo zoprna, ker te konstantno tolče po vratu in rokah. Dovolj, da skeli. Iz Bovca sva slišala občasno zavijanje siren. Veter je pihal, vendar nič posebnega. Milan je bil hiter, jaz bolj počasen, ker nisem hotel tvegati zdrsa. Mokra kot miši, z gojzarji polnimi vode, sva pridrsala do postaje B, kjer sva imela avte. Takrat se je nevihta že počasi poglobila. Smejala sva se, da sva ko dva prava Čeha. V dolini so bile zadeve bolj resne. Med Srpenico in Trnovim sva čakala v koloni, da so gasilci in cestarji odstranili podrto drevje in skale s ceste. Drevesa so bila podrta do Tolmina. Tam sva šla na pijačo s Fratikom. Jaz sem imel potem prosto pot do doma, upam da tudi Milan.

Na kaninskem taboru nam vreme spet ni bilo naklonjeno. Prvi dan smo dodatno razširili vhod in preopremili vhodno brezno. Na drugi akciji poširili Studenčiče. Matjaž je prečil brezno na -300 do okna. Temu je sledil rahlo blaten meander in nato brezno. Vremensko okno se je zapiralo, zato nismo tvegali z raziskovanjem.

Konec avgusta se je vreme stabiliziralo. Polni optimizma smo šli pogledat novo obetavno brezno. A že na vrhu sem uspel zlomiti sveder. Murphy je poskrbel, da rezervnega ni bilo, kjer bi moral biti. Vseeno smo se spustili 15 metrov, kjer smo obstali na vhodu v novo fosilno brezno. Zato smo šli izmeriti »staro« jamo in širit ožino na dnu. Meritve so pokazale -414 metrov. Ožina ni bila videti predolga in prepah je bil taprav. Lepi obeti za nadaljnje akcije.

Prvi vikend v septembru sta Jokl in Edi raziskala in izmerila novo fosilno brezno, a sta na žalost pristala v znanih delih na -350 metrih.

Drugo septembrsko soboto smo šli iz D postaje proti jami po travnikih in ne po

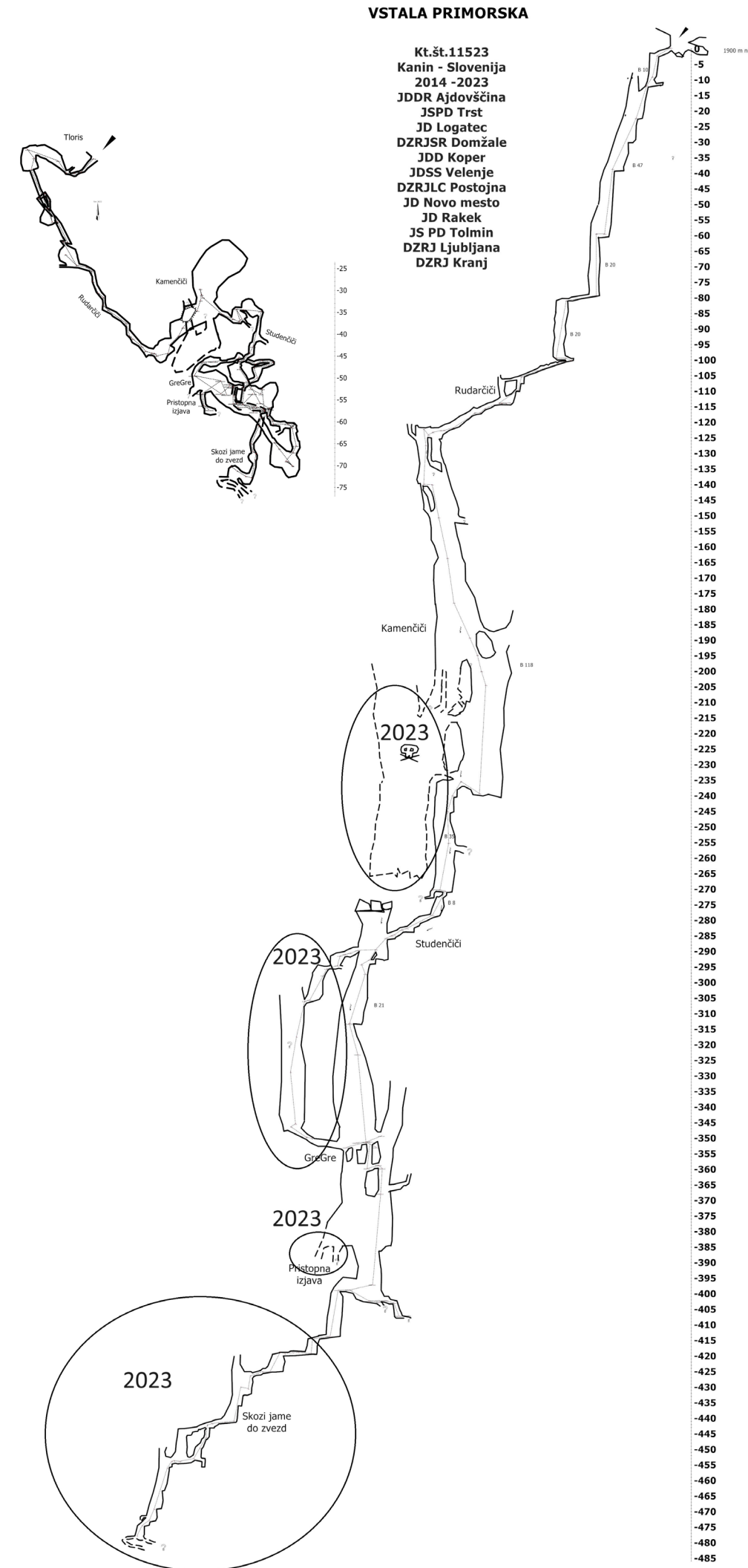
grapi Raufnik. Ta pot je boljša. Smo jo pa verjetno uporabljali zadnjič, saj so kmalu za tem našo drago prelubo žičnico zaprli. Na -414 metrih smo razširili prvo ožino, zadaj je okrog sedem metrov brezna. Nato nov ozek meander in preozek vhod v novo brezence. Tudi to smo razširili. Vmes je Rehar razopremil eno od vzporednih breznen v GreGre in prinesel vrv. Novo brezno se nadaljuje z meandrom, ki se hitro prevesi v brezno. Spustili smo se na pol brezna, globina bo okrog 15–20 metrov. Tu je zmanjkalo opreme. Videlo se dno, a tudi prehod v nov meander-rov. Nove dele smo poimenovali Skozi jame do zvezd. Prepah vleče v jamo. Ti deli so fosilni in suhi. Zunaj smo bili okrog desetih zvečer. Malo razširili ravni del v spodmolu. Postavili šotor in šli spat. Vstali ob petih in bili že ob 9.30 na Gozdecu in naprej v Bandimo.

V soboto 7. oktobra sem si slabo nastavlil uro. Zato sem v Bovec zamudil. Peščica reševalcev nam je na Kanin ušla. Ideja, da bi reševalci nesli gor 300 metrov štrika, je tako propadla. Rešil nas je Vid Trebše iz Postojne. Nesel nam je štrik od Gozdca do jame. Rabili smo dve uri in pol. Jerica, Rok in jaz smo ob 12h šli v jamo, Vid pa do KPS spravljat drva. Brezno, kjer smo zadnjič obviseli, se nadaljuje s komaj prehodnim meandrom. Iz meandra se odcepi prvo brezno. Deset metrov naprej pa se je meander prevesil v drugo brezno. Odločili smo se, da gremo najprej v drugo brezno. Zato smo ožine malce sfrizirali. Drugo brezno se deset metrov nižje nadaljuje z novim, tretjim breznom (po posluhu 30 metrov). Se pa temu drugemu breznu priključiti tisti prvi odcep iz meandra. Mogoče bi naslednjič raje opremili po tej poti, bi bilo manj ožin. V tretje brezno se nismo mogli spustiti, ker smo porabili obe bateriji. Izmerili nismo, ker je TopoDroid štrajkal.

Malo smo tudi snemali. Ob 23h smo bili zunaj. Vid, Valter in co. so nam postavili šotor, spalke in prinesli štiri pive. Smo jim bili zelo hvaležni. Ob prijetnem klepetu smo zapančkali.

V soboto 25. 11. 2023 smo šli v VP. Na Gozdecu sem ugotovil, da sem pozabil ključni del širilne opreme. Po izčrpnih analizah neljubega dogodka smo prišli do zaključka. Vsega je kriva pristopna izjava. To je organizator akcije moral na izrecno željo nove članice napisati na sestanku večer pred akcijo. S tem je bil vržen iz rutiniranega ritma priprave opreme. Morala je bila kljub temu visoka, saj smo verjeli, da bo jama šla naprej v dostojnih širinah. Okrog 11.30 smo bili na vhodu. Snega je ravno toliko, da je ponekod oviral hojo, drugje jo pa celo olajša. V spodmolu smo postavili šotor. Miha in Patrik sta merila. Jaka in jaz sva opremila novo brezno globine okrog 15 metrov. Kjer pa se je veselje končalo z novo močno pihajočo ožino. Zadaj se vidi prehodni rov, ki pa takoj zavije??? Ožine je toliko, da bi jo s pomočjo pozabljenega dela opreme brez težav razširili. J... pristopno izjavo. Zraven je še druga blatna ožina, ki se po zvoku sodeč združuje s prvo. Globina je 478 metrov. Ob vračanju je v breznu GreGre na -400 metrih Miha prečil po polici in prišel do dveh novih breznen. Po posluhu globokih vsaj 20 metrov. Zelo obetavno. Zadnji smo bili zunaj ob enih. Bila je jasna mirna noč. Koliko minusa ne vemo. Splet pravi, da je bilo minus deset. Iz jame je prijetno vlekle. V šotoru nas ni zeblo. Zjutraj so mlajši, razvijeni kolegi bentili čez neravno podlago in stekali zaradi bolečin v hrbtu. Okrog enih popoldne smo bili na Gozdecu, kjer smo se malo pogovorili z basejumperji z wingsuiti. Ti so se pripravljali na drugi skok iz nad Boke. ■

Vranjedolska jama

Pozimi leta 2018 so rakovski jamarji našli dihalnik v gozdu pri Nartih. Prekopali so ga leta 2023 in našli prehod v veliko dvorano z razvejanimi rovi.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Marko Matičič

Pozimi leta 2018 je bil najden dihalnik v gozdu pri Nartih. Tako se imenuje vznožje Javornikov nad jamskim zalivom Cerkniškega jezera. Dober meter globoka luknja pod previsom je bila popolnoma zasuta s kamni. Kopanje je potekalo postopoma, saj je bilo večkrat treba izslediti nadaljevanje. Prehod v veliko dvorano z razvejanimi rovi smo odkrili pomladi leta 2023. Jama je dobila svoje ime po manj znani veliki udornici Vranji dol, torej Vranjedolska jama.

Na vhodni stopnji je bilo veliko kopanja, z globino je bilo treba izkopal tudi utrditi. Potem pa se je odprl prehod v meander in v dve kratki stopnji do naslednje ožine. Za njo se odpre prvi malo večji prostor. Tukaj je padla napačna odločitev za kopanje desno dol. Nadaljevanje je bilo drugje, precej višje. Za tem prehodom nadaljujemo po razpoki navzdol in v naslednji prostor. Tudi tukaj se je najprej kopalo za preprihom navzdol v peščeno uro in bok

podora utrdilo z inox cevmi. Nadaljevanje pa je bilo drugje, v boku nasutja navzgor do tretjega prostora. Pa spet nekaj kopanja in dvakrat normalen spust po osem metrov do živoskalne ožine. Po nekaj akcijah je bilo ob preboju zraven tudi nekaj vrvi. Odprl se je strm kanjon do naravnega mosta. Od tam je kamen padel v črno globino, malo zažvižgal, vrnil pa oddaljen in globok odmev.

Prostor dolžine 90 metrov, širine 35–50 metrov in višine do 15 metrov je dobil ime Jezerkotova dvorana. Strop sestavlja niz ravnih plošč, ki so stopničasto na okroglo odlomljene. Po tleh je večinoma blato zbrano v visoke grebene. Vode ne vidimo v glavnem Pritočnem rovu, ki gre proti severu do obale jezera, in ne v glavnem Odtočnem rovu, ki gre proti jugozahodu v masiv Javornikov. Gre za fosilna rova, medtem ko ju aktivni kanali prečno preseka na več mestih in tečejo nižje. Ob visoki vodi se to sliši kot glasno šumenje. V

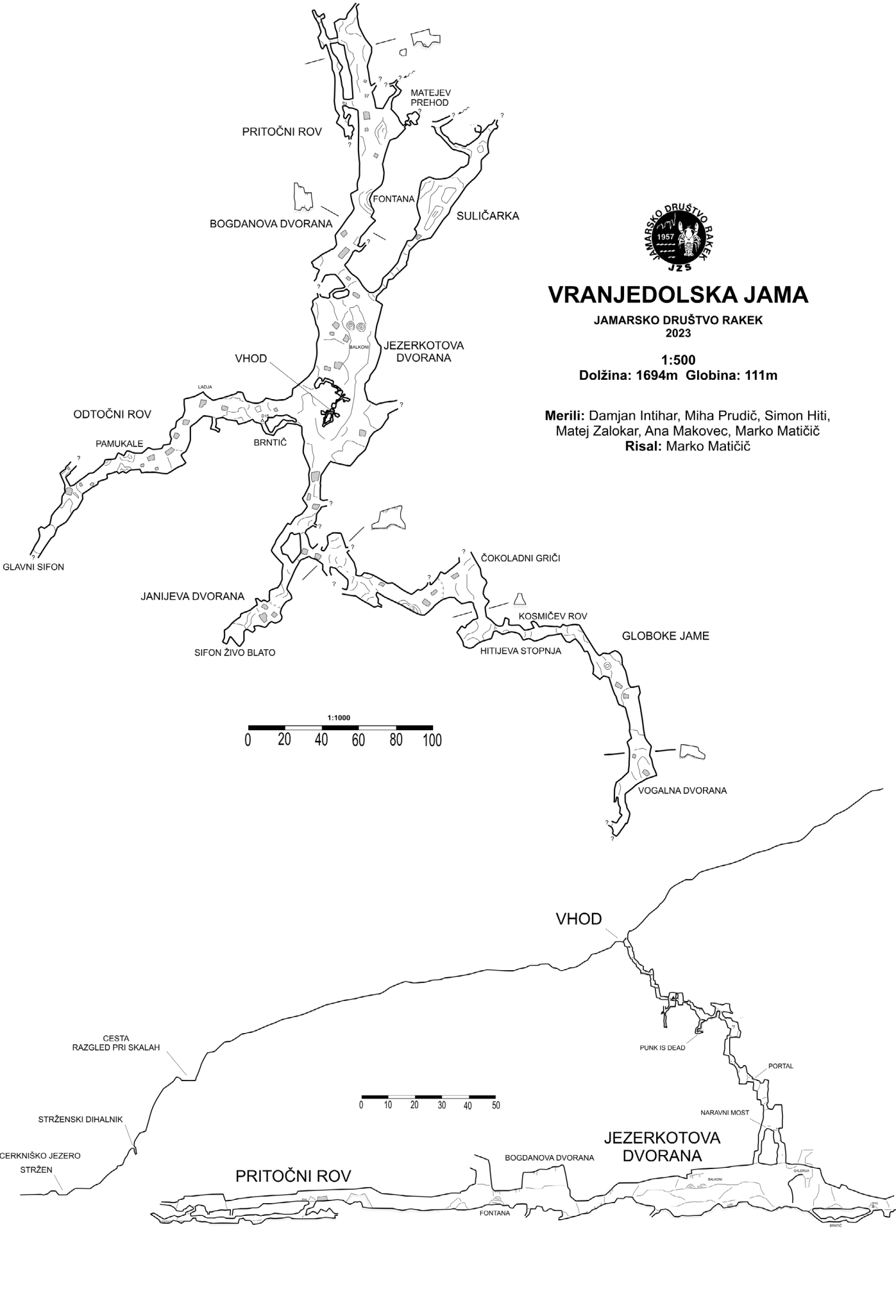
povsem južnem vogalu se iz dvorane odcepi še rov Globoke jame, ta je delno na nivoju vode.

Na mestu konca Pritočnega rova, vendar 20 metrov višje, na površju blizu jezerske obale, je bil najden Strženski dihalnik. Globok je dobra dva metra, iz njega pa močno piha ven v poletnem času in obratno pozimi.

Globoke jame so bolj razvejan sistem stranskih pritočnih in odtočnih rovo. Mimo več nepregledanih odcepov smo nazadnje vztrajali po rovu, ki gre najbolj južno. Za prekinjenim glavnim rovom je možno napredovati skozi preprihan prehod desno navzgor. Odpre se dolga dvorana z balvani in za naslednjič črna daleč naprej v ozadju.

Z namenom zaščite krhke strukture bele sige smo na nekaterih mestih pri Pamukalah in Fontani pot zamejili z rumenimi trakovi. Po nekaj obiskih se na tleh opazi razliko med potjo in osnovno podlago.

Iz Cerknškega jezera se voda pretaka po več vzporednih ločenih rovih. V Jamskem zalivu si sledijo od severa proti jugu naveze Velika Karlovica – Zelške jame, Mala Karlovica – Javorniška jama ter manjši požiralniki pod Svinjsko jamo in Narti. Ti so bili do zdaj brez znane večje zaledne jame. Vse kaže, da se bodo rovi Vranjedolske jame v prihodnosti približali požiralnikom v Nartih. Nič pa ne kaže na približevanje Svinjski jami. Po podobni obliki in velikosti udornice Vranji dol, Vranjedolske jame in Svinjske jame, vsaka s svojim požiralnikom na polju nakazujejo tri vzporedne podzemne kanale. Nekje pod Javorniki se morajo združiti in pridejo ven v Kotlu in Očesih. Samo upamo lahko, da se rov ne konča in v nadaljevanju odkrijemo še kakšno skrivnost pretakanja vode proti Rakovem Škocjanu. ■

Dimnice

V jami Dimnice so izvedli zahtevno raziskovalno-potapljaško akcijo, med katero sta Simon Burja in Kristjan Mezgec preplavala deset že znanih sifonov ter kot prva raziskala 11., 12. in del 13. sifona.

Jamarsko društvo Dimnice Koper
Besedilo: Matevž Hreščak, Kristjan Mezgec,
Janko Brajnik, Samo Morel in Tjaša Vezovnik

KATASTRSKA ŠTEVILKA: 736
LOKACIJA: MARKOVŠČINA, PRIMORSKA
DOLŽINA IN GLOBINA 2023: 6020 m / 134 m
DOLŽINA IN GLOBINA 2024: 9141 m / 228 m

Proti koncu poletja 2022 smo se v našem društvu dokončno odločili, da bi poskusili ponovno nadaljevati z raziskavami v odtočnih delih jame Dimnice, ki so se prekinile septembra davnega leta 2005. Za tak projekt smo k sodelovanju povabili vrhunska jamarja potapljača Simona Burjo (DZRJ Simon Robič Domžale) ter Ukrajinca Olega Klymchuka, ki se je v tem času preselil v Slovenijo in od marca 2023 deluje kot član našega društva. Pri raziskovalno-potapljaških akcijah se jima je pridružil tudi Kristjan Mezgec (JD Dimnice Koper).

V novembru 2022 se je organiziralo v Rov sifonskih ponvic prvo potapljaško akcijo iz serije skupno šestih akcij (od tega pet akcij v letu 2023), kjer sta se v prvi, 80 metrov dolg sifon, potopila O. Klymchuk in S. Burja, ampak Klymchuk ni našel izhoda iz sifona in se je akcija zaključila.

Številni vnosi in iznosi potapljaške in ostale opreme so potekali s pomočjo jamarjev iz domačega društva ter jamarjev iz drugih društev. Jamski potapljači so najprej v nekaj akcijah na novo opremili sifone z varovalnimi vrvicami (»surf line«). V treh akcijah se je opremilo vseh deset že preplavanih sifonov in vertikalne dele jame.

Opremljevalne akcije so datumsko in vsebinsko potekale kot sledi.

21. 11. 2022: O.Klymchuk in S. Burja zaradi kalne vode nista uspela preplavati prvega, 80-metrskega sifona.

26. 3. 2023: O. Klymchuk preplava prvi in drugi sifon ter ju oprepi z novo vrvico.

29. 4. 2023: O. Klymchuk in S. Burja preplavata osem sifonov, ki jih opremita z novimi vrvicami

20. 7. 2023: S. Burja in K. Mezgec preplavata 8., 9. in 10. sifon ter opremita jamo do 11. sifona, kamor K. Mezgec prinese jeklenko, ki bo kasneje služila za nadaljnje raziskave v enajstem sifonu. Jeklenko v prostoru pred enajstim sifonom obesita na steno s pomočjo svedrovca.

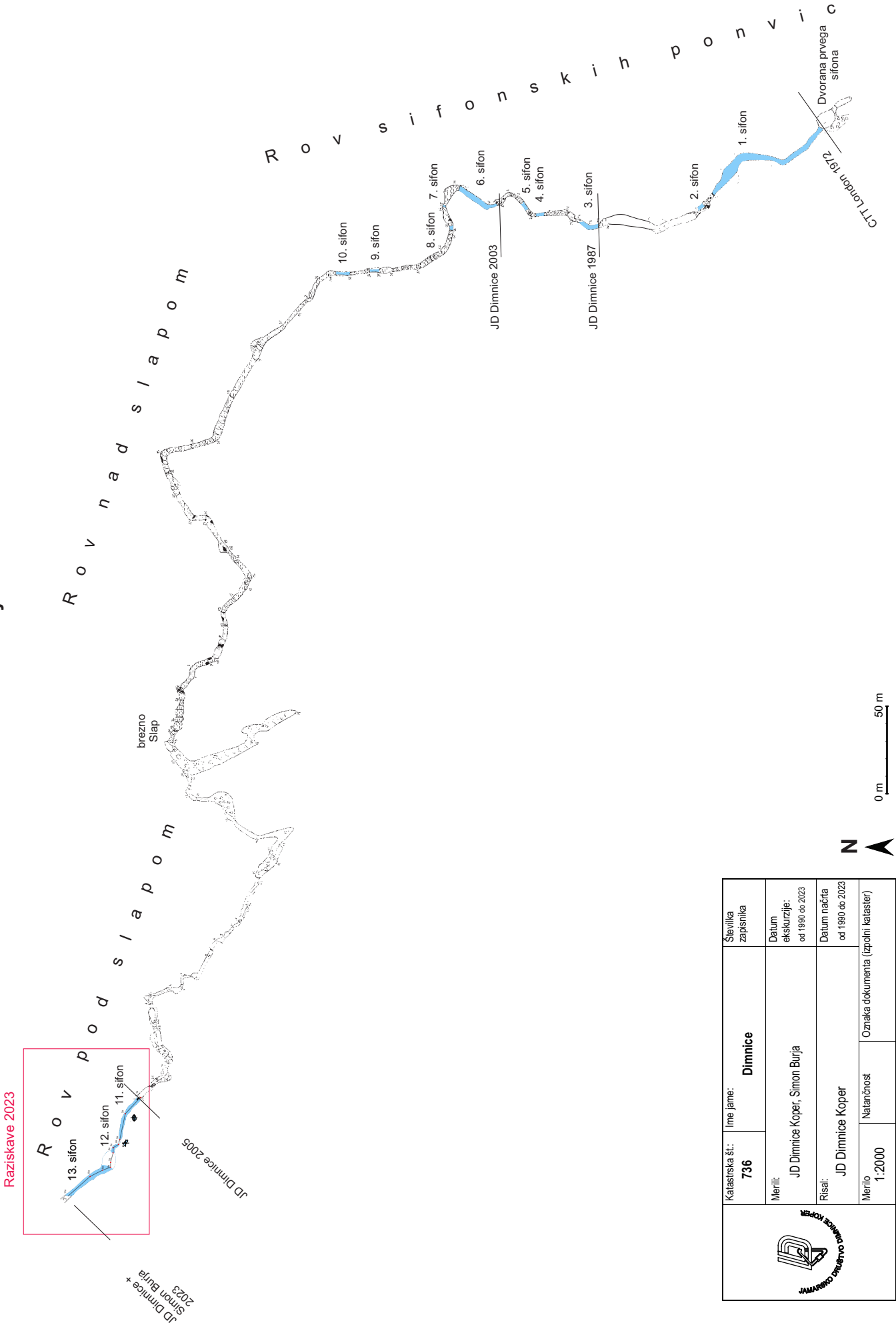
Akcije so bile leta 2023 izpeljane tako, da smo večinoma med tednom nosili noter ter med vikendom nosili ven. Opremo (največkrat potapljaške jeklenke) smo nosili nekaj dni pred potapljaško akcijo po vodni jami do Rova sifonskih ponvic. Nato se je izvedlo potapljaško akcijo – večinoma ob koncih tedna in večinoma sta potapljača šla tisti dan sama v jamo v izogib temu, da bi se voda skalila, kot bi to bilo pričakovati v primeru, ko gre več jamarjev naenkrat v vodne dele. Ta težava je bila pred leti veliko bolj opazna kot v letu 2023, saj smo opazili, da je voda postala čistejša ter manj kalna. Dan ali dva po potapljaški akciji smo opremo, predvsem prazne

potapljaške jeklenke, spravili iz jame.

Tako je bilo od konca julija 2023 vse pripravljeno za potapljaško-jamske raziskave v še neznane dele za enajstim odtočnim sifonom jame Dimnice. Po nekaj tednih, dne 14. oktobra 2023, sta se na potapljaško akcijo podala potapljača Simon Burja in Kristjan Mezgec. Simon je ob pomoči Kristjana, ki mu je nosil potapljaške jeklenke (v vsaki akciji po eno) ter ostalo opremo, prvi preplaval 11. sifon. Ta je plitek in dolg 23 metrov. Takoj za njim je preplaval še 12. sifon, ki je tudi plitek ter dolg deset metrov. Za 12. sifonom je dosegel večjo vodno dvorano, kjer bo morda v prihodnosti možno tudi suho nadaljevanje. Na koncu vodne dvorane se je potopil še v 13. sifon. Le-ta se je izkazal za zahtevnejšega. Zaradi pomanjkanja opreme se je S. Burja moral obrniti na globini 32 metrov. Sifon pa se nadaljuje poševno v globino. Vidljivost je bila na dan potopa dobra.

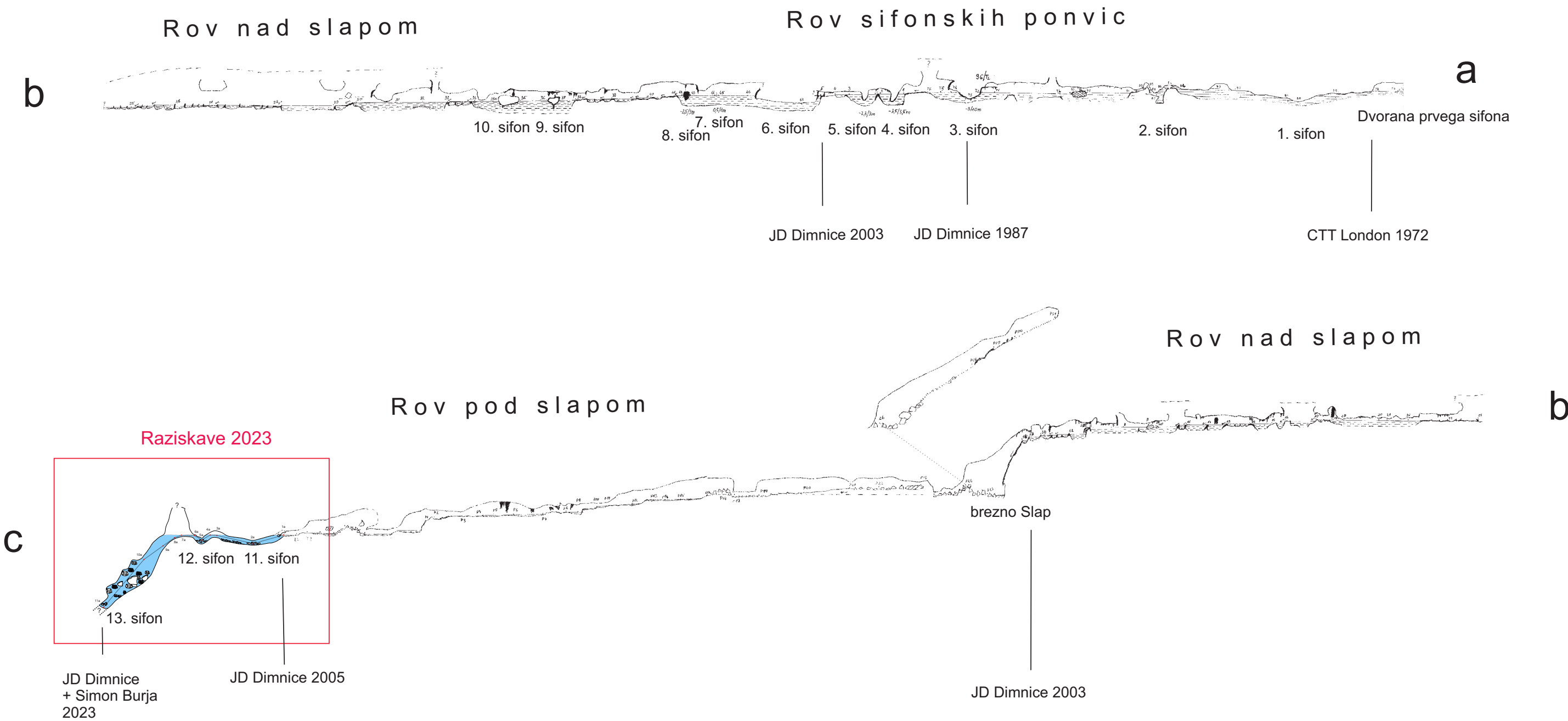
Jamarska potapljača sta za 11. sifonom jamo Dimnice podaljšala za 90 metrov in jo poglobila za 32 metrov. Celotna potapljaško-raziskovalna akcija Simona in Kristjana je trajala 13 ur in pol. Za sifoni sta bila deset ur in pol. ■

Odtočni sifoni v jami Dimnice

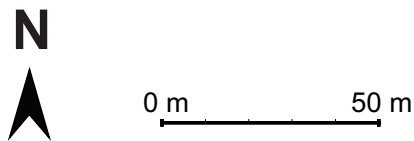

	Katastrska št.: 736		Ime jame: Dimnice		Številka zapisnika
	Merilo:		JD Dimnice Koper, Simon Burja		Datum ekskurzije: od 1990 do 2023
	Risal:		JD Dimnice Koper		Datum načrta od 1990 do 2023
	Merilo 1:2000		Natančnost		Oznaka dokumenta (izpolni kataster)

Odtočni sifoni v jami Dimnice

	Katastrska št.: 736	Ime jame: Dimnice		Številka zapisnika
	Merili: JD Dimnice Koper, Simon Burja			Datum ekskurzije: od 1990 do 2023
	Risal: JD Dimnice Koper			Datum načrta od 1990 do 2023
	Merilo 1:2000	Natančnost	Oznaka dokumenta (izpolni kataster)	

Jamarski klub Novo mesto
Trnuljčica

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje
Vežica 14

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Zvezda danica

Jamarsko društvo Rakek
Malo okence

2024
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Trnuljčica

Člani Jamarskega kluba Novo mesto so obiskali dolgo osamljeno brezno NM5, ki je po skoraj 30 letih mirovanja z razlogom dobilo novo ime – Trnuljčica.

Jamarski klub Novo mesto
Besedilo: Jure Tičar

Jamarski klub Novo mesto že več desetletij pomembno prispeva k raziskovanju podzemlja Kaninskega pogorja. Prvi koraki segajo v leto 1988, ko so se pridružili odpravam v Skalarjevo brezno. V letu 1993 pa člani društva organizirajo prvi raziskovalni tabor in že takrat v breznu Podgurka (NM3) dosežejo globino 162 metrov. Zaradi izvrstne lokacije so si jamarji v bližnjem spodmolu nad Velikim Dolom vzpostavili bivak, ki je ostal srce raziskovalnih taborov vse do danes. V Katastru jam trenutno zasledimo podatke o 81 registriranih jamah, med katerimi so najgloblje Podgurka (-429 metrov), Azaleja (-302 metra) ter NM7 (-150 metrov). Med odmevnejše dosežke društva sicer štejemo odkritje nadaljevanja v Skalarjevem breznu, kjer je dosežena globina 1209 metrov. Brezno ima po zadnjih meritvah 8,7 kilometrov rogov, raziskave pa še potekajo.

Vhod v brezno NM5 se odpira pod Glavo na Skali in je od bivaka JKNM oddaljen le 50 metrov. Brezno je bilo prvič raziskano 12. avgusta 1995 do globine 78 metrov. Nadaljevanje na dnu jame je zapiral snežni čep, meander na globini 45 metrov pa je bil takrat preozek za nadaljevanje. Ker je vhod v jamo oblikovan v glavnem prelomu v smeri SV–JZ, je krušljivo kamenje na vhodu raziskovalce odvrnilo od nadaljnjih raziskav. Navkljub izdelanemu načrtu pa zapisniki nikoli niso našli poti do Katastra jam. Trnuljčica je zaspala. Le nekatere zimske akcije, v katerih so opazili, da je

jama pomemben dihalnik, ki pretali do šest metrov debelo snežno odejo, so izkazovale njen nesluten potencial.

Poletni raziskovalni tabor, ki se je odvijal med 27. 7. in 3. 8. 2024, je združil kar 17 jamarjev, ki so raziskovali različne jame s poudarkom na raziskavah Podgurke in Azaleje. Na dan počitka pa sta se Mihael Rukše in Jure Tičar vseeno odpravila v bližino bivaka, da bi ponovno pregledala in izrisala načrte obstoječih jam. Brezno NM5 sta opremila z začasnimi sidrišči in ob povratku opazila perspektiven preprih v meandru. V naslednjih akcijah je bil meander Medgeneracijska štafeta razširjen, ob prehodu vremenske fronte pa je v njem vel močan preprih. Za meandrom se je odprla petmetrska stopnja, za katero sta sledili dve večji brezni globine 32 in 20 metrov. Opažen je bil občasen večji dotok vode in perspektivno nadaljevanje, ki pa je moralo počakati do 15. 8. Zaradi nevarnosti padajočega kamenja so najprej razširili vhod v jamo ter odstranili nestabilno kamenje. Do nadaljevanja pa so opremili prečnico Igrišče. Od tu so skozi ozek prehod vstopili v sto metrov globoko brezno Katarza, široko do deset metrov. Na dnu brezna se je za manjšo stopnjo odpiral prehod v širok meander Enosmerna. Na naslednji odpravi so prečili 90 metrov dolg meander ter pričeli z opremljanjem globokega in prostornega brezna Mokre sanje in dosegli globino 420 metrov. Večja raziskovalna odprava se je ponovila v začetku

novembra. Na prvi akciji so dosegli dno 300-metrskega brezna ter se skozi manjše stopnje spustili v novo globoko brezno Grimm (235 metrov). V dveh zaporednih akcijah so dosegli globino 780 metrov ter se ustavili pred večjim meandrom. V zadnji akciji so se skozi niz brezen Janko in Metka spustili do Vodnega tobogana na globini okoli 900 metrov. Po izjemno uspešni akciji so se raziskovalci odločili, da brezno NM5 preimenujejo v brezno Trnuljčica, saj to ime pooseblja skoraj 30 let dolgo čakanje brezna na ponovne raziskave. V sredini novembra so izvedli še zadnjo raziskovalno akcijo ter dosegli sifon na globini 924 metrov.

Člani Jamarskega kluba Novo mesto so tako samostojno raziskali najgloblje brezno v zgodovini društva. Vendar navkljub zaključku brezna s sifonom obstajajo v breznu številna očitna nadaljevanja. Zaradi močnega prepiha sklepajo, da jih bo pot vodila v nadaljevanje bližnjega sistema Renejevo brezno - P4. Brezno Trnuljčica je namreč oddaljeno le okoli 50 metrov od končnih delov omenjenega sistema in odkritje nadaljevanja bi najverjetneje doprineslo k vstopu v galerije, ki bi lahko vodile proti Boki oziroma sistemu Mala Boka - BC4. S tem odkritjem smo slovenski jamarji tako bliže dolgoletnim prizadevanjem o odkritju in povezavi Kaninskega jamskega sistema. ■

Trnuljčica

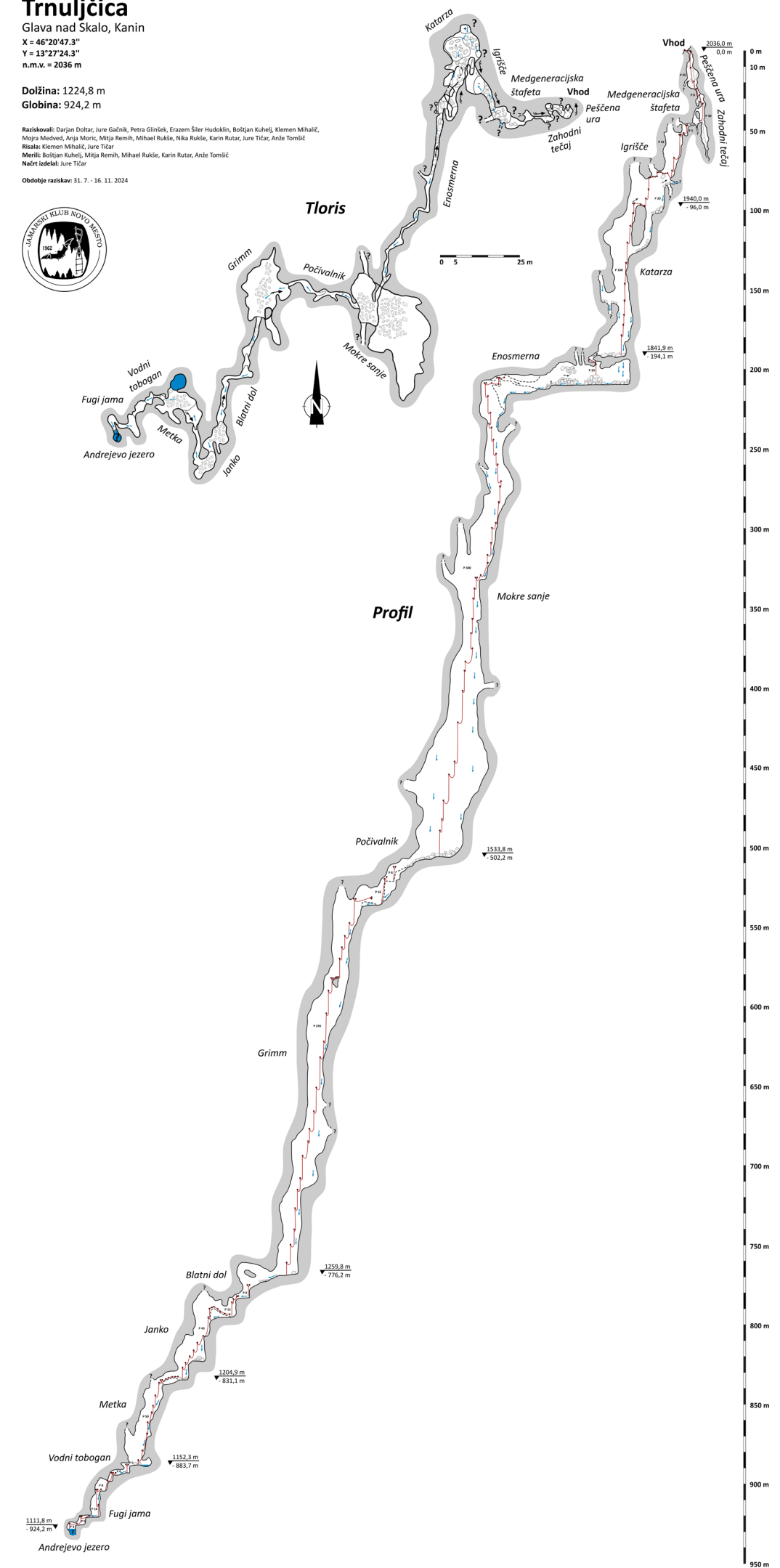
Glava nad Skalo, Kanin

X = 46°20'47.3"
Y = 13°27'24.3"
n.m.v. = 2036 m

Dolžina: 1224,8 m
Globina: 924,2 m

Raziskovalci: Darjan Dolžar, Jure Gačnik, Petra Glinski, Erazem Šiler Hudoklin, Boštjan Kuželj, Klemen Mihalčič, Majra Medved, Anja Moric, Mitja Remih, Mihael Rukše, Nika Rukše, Karin Rutar, Jure Tičar, Anže Tomičič
Risala: Klemen Mihalčič, Jure Tičar
Merili: Boštjan Kuželj, Mitja Remih, Mihael Rukše, Karin Rutar, Anže Tomičič
Načrt izdelal: Jure Tičar

Obdobje raziskav: 31. 7. - 16. 11. 2024

Vežica 14

Med raziskavami Vežice 14 je bil odkrit preplet rogov z več brezni in Ledeno dvorano s starodavnimi ledenimi tvorbami.

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje
Besedilo: Milan Podpečan

V letu 2023 sem pričel zopet zahajati na področje Vežice-Vrščev in delno na Lučkega dedca. Že zgodaj spomladi sem pričel s sistematičnim pregledom terena na jugozahodnem delu Vežice, kjer najdem pet novih vhodov in tako sem se počasi približeval dolini pod Vežico, ki je med Vežico in Lučkim dedcem.

6. 9. 2023 dobim v zgornjem zahodnem delu te doline tri nove vhode in eno je Vežica 14 na koti 1908 metrov. Še isti dan se spustim v brezno in si ogledam Desno galerijo in del Leve galerije in to tudi pomerim. Naslednji akciji se pridruži Dejan Ristič - Rile in Matjaž Božič, kjer raziskujemo Levo galerijo navzgor. Pri tem prečimo v galeriji dve brezni in končamo z breznom na koncu, preprih najverjetneje uha-ja navzgor.

16. 9. 2023: v jami greva s Patrikom navzgor po Levi galeriji in izmeriva odcepe pri točkah 10a (do 13a, kjer je zagozdena skala), 9a, kjer dobiva prvič tekočo vodo, 7a, 5a in 4a.

Nato se prestaviva v Desno galerijo in izmeriva odcepa pri točki 5, ki se zapre, in točki 6, kjer je čutiti večji preprih v ob-raz, a nama je zmanjkalo opreme, zato končava.

13. 10. 2023: Tokrat sem sam, grem do točke 13a, kjer razbijem skalo. Po dobri uri mi uspe in se pričnem spuščati v brezno, ki ima še dve stopnji, zadnja je precej ozka in na dnu se konča. Ko se vračam navzgor, se zaniham levo v ozek meander in najdem možno nadaljevanje. Ker sem opremo pustil pred meandrom, sem nato odšel nižje po galeriji do t. 7a, kjer sva prejšnjikrat s Patrikom pustila neraziskano brezno. Po spustu iz galerije teh 18 metrov grem prek balvana levo v meander, ki se z nekaj ovinki nadaljuje rahlo navzdol v manjše brezno, kjer je dvoranica

in na prvi pogled ni videti nadaljevanja. Po nekaj trenutkih se le odločim in splezam prek zagozdenega balvana ter dobim zelo ozek meander in za njim črnino. S preostankom vrvi sem se spustil nekje 12 metrov globoko in videl razsežnost tega brezna in tokrat tu končam.

14. 11. 2023 sem zopet sam in s sabo prinesem 150 metrov vrvi in nekaj kovačije. Nadelava nove poti med borovci mi vzame pet ur garanja. Ko sem pri vходу, se vreme hitro poslabša in ura je že dve popoldne, zato sem se odpravil domov.

18. 11. 2023 se s Patrikom podava do t. 21bb, kjer sem zadnjič ostal. Pričnem z opremljanjem. Ker mi je zmanjkalo vrvi, sem ostal od dna približno 25 metrov.

25. 11. 2023 sem spet sam. Od prejšnje t. 29bb je bilo spusta 22 metrov in sem pristal na tleh. Dno je veliko 28 x 22 metrov in na dnu ni nikjer bilo najti nadaljevanja, sem pa levo v najnižjem delu iz stene videl teči potok deset litrov na minuto.

28. 12. 2023 sem zopet sam in grem v Levo galerijo po opremo in nazaj v Desno galerijo do odcepa pri t. 6, kjer mi je zadnjič zmanjkalo vrvi pod podorom. Pristanem na dnu, ki pa se nadaljuje navzgor po melišču in zavije levo v meander, ki ima že na začetku zelo ozek prehod. Nekako se spustim skozi navzdol 12 metrov in pristanem na ledenem dnu, levo je pasaža v naslednje brezno, ki mu sledi še eno krajše in nato dva večja prostora. Zadnji prostor ima v levem delu zopet brezno, tako tu končam. Vsakič ko se vračam tudi vse pomerim.

13. in 14. 1. 2024 z Rokom Stoparjem in Robertom Reharjem napredujemo navzdol, kjer najprej splezam levo v kamin, ki ima vhod v meander, po katerem se pride v veliko ledeno dvorano. Ko to pogledamo in pofotkamo, še nazaj grede

pomerimo in končamo z današnjo akcijo.

29. 2. 2024 sem zopet sam in v rovi pred ledeno dvorano splezam kamin in nato raziščem navzdol do dvorane pri t. 36bc'.

19. 6. 2024 sem zopet sam in sem se odpravil na t. 25bc pred Ledeno dvorano, tu je ledeno dno. Tam je mala luknja, to bo potrebno pogledat v boljših pogojih. Vrnem se v galerijo in do konca raziščem brezno brez nadaljevanja. Pri t. 15 pogledam brezno, v katerem bo potrebno rušenje, preprih je bil zelo močan. Grem po galeriji navzgor vse do t. 10a, kjer sem zadnjič pustil neizmerjen meander in brezno. Po seriji brezen in prečk pristanem na polici. Pod mano levo je precej velika odprtina 15 x 10 metrov, nato se spustim do tal, kjer so tri velike skale. Čisto na dnu dobim prehod pod eno izmed teh skal na drugo stran, kjer pa se odpre velika črna praznina, ker nimam opreme vse pomerim in se vrnem navzgor.

28. 6. 2024 sem se vrnil na zadnjo polico in pričel s spustom v globino in kmalu ugotovil, da sem v že znanem breznu, le nekaj bolj v desno kot prejšnjič. Ob povratku pomerim.

9. 7. 2024. tudi tokrat sem sam in pri t. 15cc pričnem z izdelavo prečke navzgor v vhod v meander. Kmalu se prične zarušen del meandra v ravnini 15 metrov, ki me pripelje v brezno 10 x 15 metrov, ki ima po tleh ogromne bloke. Nekako mi uspe brez opreme preplezati do dna, kjer dobim levo meander visok 20 metrov in širok 20 cm in desno prav isti meander, vse pomerim in se vrnem na t. 4č, kjer v levo zavije pasažni rov, ki ima po sredini po dnu meander širine 20 cm in globine približno 20 metrov in tako je vse do t. 17č, kjer se rov razcepi navzdol in navzgor in tu tudi končam.

17. 7. 2024 grem po galeriji do konca

na t. 15, kjer pričnem z rušenjem in po nekajkratnih pokih mi uspe zlesti skozi in navzdol. Ker pa sem imel na sebi opremo, mi ni zneslo niti dobro pogledati naslednje ožine in tako sem končal.

27. 8. 2024 sva v jami zopet s Patrikom in do t. 11č, kjer je sedaj dovolj velika odprtina, ki sem jo v prejšnji akciji poširil. Spustiva se 17 metrov globoko v meander, ki pa se tu konča. Levo se takoj odpre v brezno, čez osem metrov pa sva pristala v že znanih delih in sicer na t. 21cc'. Vrneva se nazaj na t. 12č' in nadaljujeva rahlo navzgor po meandru, ki se je po parih metrih pričel spreminjati v špranjo in tudi za naju končal s širino 25 cm, višina meandra pa je vseskozi med deset in 15 metri. Vse skupaj pomeriva in končava.

16. 11. 2024 smo na akciji Robert Rehar, Edi Benko, Matjaž Božič, Den Vrhovnik in

jaz. Ker sem mislil, da bo širitvena dejavnost na t. 15 na koncu galerije trajala precej časa, smo se podali najprej tja. Po ogledu se odločimo, da to ožino preizkusi Den, in glej ga zlomka, kar naenkrat ga ni bilo več videti, le slišalo se je praskanje po skali. Medtem ko Dena ni bilo, sva z Edijem odkopavala podor in hitro ugotovila, da tudi tu piha skozi in po nekaj časa se prav tu pojavi Denova glava. Den predlaga, da se vrne nazaj, ker da je videl svetlobo. Po nekaj deset minutah se je vrnil po novo skopanem rovu in pove, da je uspel priti na svetlo. Tu končamo in se odpravimo do Ledene dvorane ter vse razopremimo. Nato se dogovorimo še za obisk blatnega pasažnega rova pri t. 17č. Od t. 17č je strmo navzgor nekaj metrov, nato se rov spremeni v meander, ki pa je bil tudi za Dena preozek. Medtem se Matjaž iz t. 17č

spusti navzdol in pove, da se levo nadaljuje rov cevaste oblike, ki na koncu preide v brezno brez nadaljevanja na dnu, ima pa v višini osmih metrov okno. Tako smo to izmerili in iz jame odnesli 200 metrov vrvi.

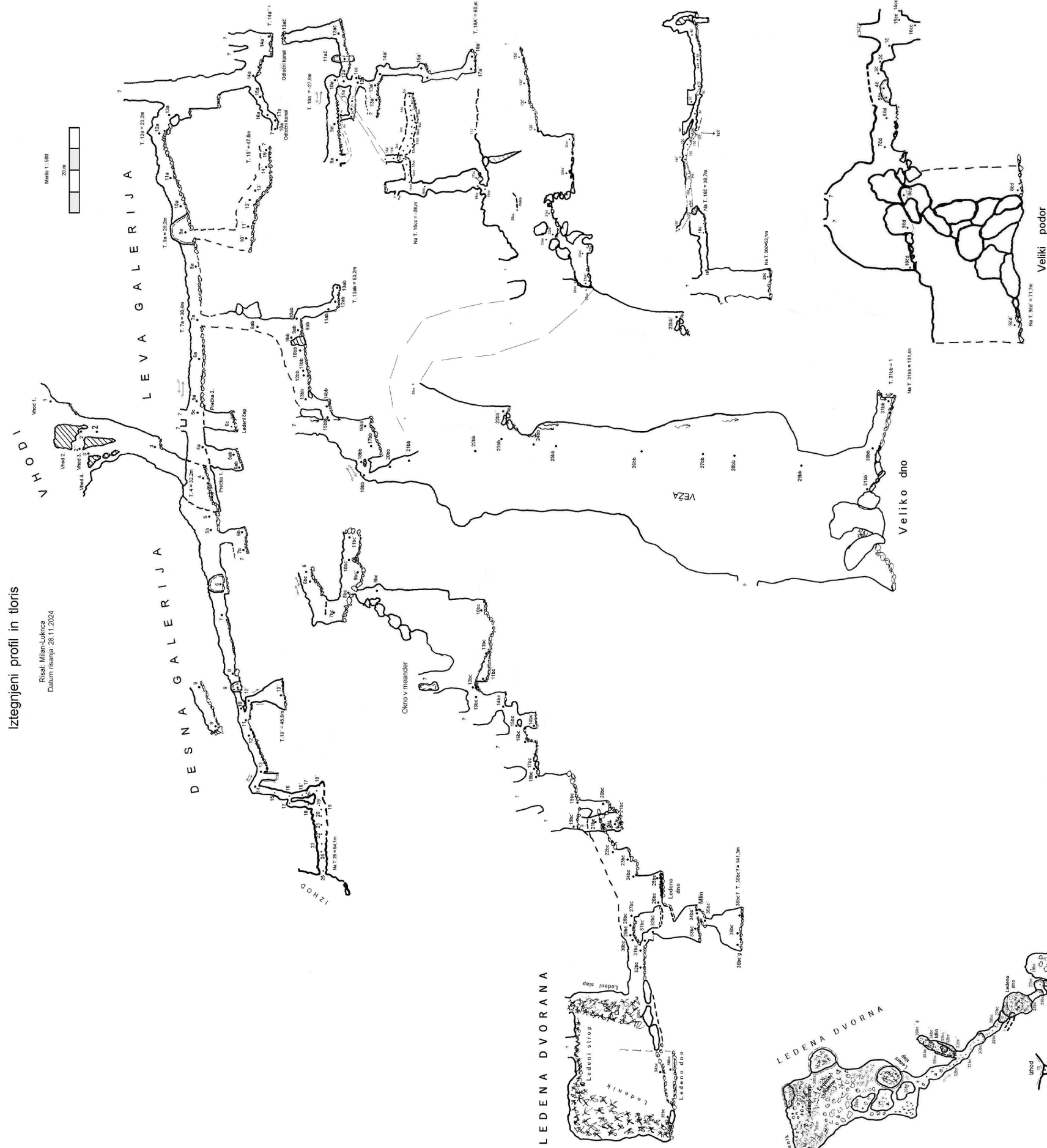
25. 11. 2024 sem pričel meriti novi vhod v Vežico 14. Vhod se nahaja na levi strani sosednjega brezna, Vežice 10. Velik je le 40 x 60 cm in se v taki meri nadaljuje osem metrov z rahlim naklonom, kjer se rov spremeni v ozek meander višine 2,4 metre in širine 30 centimetrov, meander nekajkrat zavije levo in desno in pride zgoraj na t. 18. Če pa nadaljujemo po meandru še par metrov naravnost, dobimo desno drugo povezavo navzgor. Rov sem nazaj grede meril in tako končal. ■

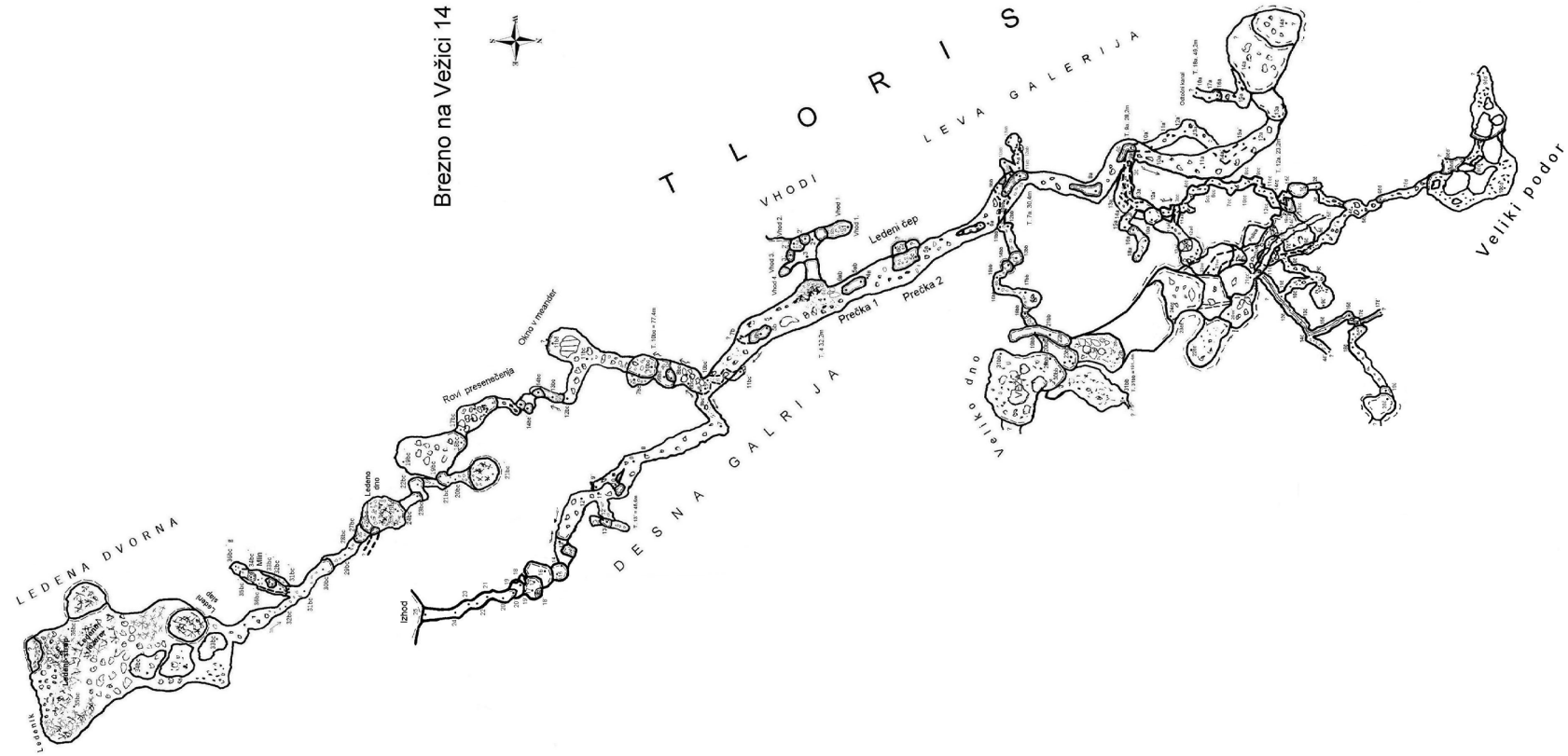
Foto: Milan Podpečan

Iztegnjeni profil in tloris

Rešal Milica-Ljubica
Datum: 26.11.2024

Brezno na Vežici 14

Zvezda danica

Na Kaninu je bilo najdeno novo globoko brezno. Izkaže se, da ima kar nekaj skrivnosti in daljšo zgodovino, kot je bilo slutiti.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Matjaž Pintar

Stezo smo zapustili in se po ploščah začeli vzpenjati po kamnitem hrbtu v smeri Osojnic. Mulca in Anita so bili za menoj, Maffi nekje pred mano. Sonce je žgalo za vse šolde in pravzaprav ni bilo nič drugačno kot prejšnje dni. Meteorologi so namreč vztrajno napovedovali dopoldanske nevihte. Vztrajno, dan za dnem. Mi smo jim brezpogojno verjeli in seveda vztrajno, dan za dnem padli na isto finto, nekje do enajstih smo strokovnjakom še verjeli, potem pa sikajoč skozi zobe ne izbirali izbrane besede in drug drugega tolažili, da vseeno nismo taki tepci, ki bi zapuščali kočo takrat, ko je sonce najmočnejše, čeprav bi se zunanjemu opazovalcu nujno tako zdelo. Smo se tolažili, da je bilo lani pravzaprav isto. Napovedana je bila šajba od vremena, pa je prišla taka nevihta, da je naše v Skalarju zalilo in so, poslušajoč kot lokomotiva drvečo vodo proti njim, komaj dosegli neke stranske rove. Tako da se z vremenom tu na Kaninu ni za zafrikavat. Le neko čudno ropotanje, ki je bilo hkrati daleč in blizu, je motilo to pripekačo idilo.

En večer prej je Maffi na katastru preveril par starih jam. Se jih spleča pogledat in tudi mulca lahko gresta noter, je rekel. Greš zraven, vpraša. Ma kdaj, odvrnem. Zgodaj zjutraj, pred sočnim vzhodom, takrat, ko se dan prebuja je res lepo tu zunaj. Sori, ni šans, rečem, takrat ravno spim. Ok, bom šel pa sam.

In zjutraj je Maffi pridrvel izpod Osojnic še preden sem spil kavo. Sem dobil brezno, je ves navdušen hitel kazat pozicijo na telefonu, kamen pada, ni videt, da bi bil kdo noter, topšit. Ok, ok, slowdaun sem mu odvrnil, počakej da mal k sebi pride-mo, vidiš da smo komej vstali. Pa nevihte grozijo. Čez eno uro zadegamo prasice na hrbet.

Kam zdej? sem tulil gor Maffiju, ki je izginjal za skale. Nisem razumel odgovora, saj je nenavaden hrup iz Grabna postal vse izrazitejši in preglasil njegove odgovore. Kot bi bilo slišati nekakšne stroje. So pa res brzinski ti novi investitorji Kanina, pomislim sam pri sebi, vsa čast, tako se dela.

Pridem do roba, nakar se mi odpre pogled na Graben in proti postaji D. Buldožerjev ni seveda nikjer, le polno nekih ljudi z ogromnimi rukzaki in naložena freza, ki je komaj sopihala po strmem kamenju. Aha, Ljubljanci tvorijo svojo kramo proti to-vorni žičnici in naprej proti bivaku. Anita se prikaže na sedelcu in sprašuje kaj da je. Odgovorim ji kot oni Štajerc iz filma Gremo mi po svoje, ko z daljnogledom opazi konkurenco v sosednjem taboru. Ne sliši dobro in še enkrat zakriči, kaj? Tokrat rečem samo Ljubljanci, drugo besedo izpustim.

Spet zagledam Maffija, kako z rokami optimi na kolena zre nekam dol pod noge. Pridem do njega, vržem robo s hrbta, potegnem dvakrat na polna pljuča, ko začne s povišanim tonom ponavljati ooooooooooooo, šiiitt, oo šit. Kaj je, vprašam. Svedrovc, mi odgovori. Nič svedrovc, imamo fikse, mu zabrusim nazaj, sam še svedrovc nam manjka zabijat. Ma kakšni fiksi, svedrovc je tam, na plošči nad breznom, odgovori. Pa sej si rekel, da ni svedrovc, niti drugih sledi, da bi kdo tukaj šaril, in če po pravici povem, jaz tukaj nič ne vidim. Ma ne bulit v brezno, mi odvrne. Tam na poševni plošči nad luknjo je, in pokaže s prstom. Pogledam na ploščo in tam se bohoti lično zabiti šrauf, ki od daleč res zgleda kot ena rjava packa. Ja, jebatga, rečem, ga bomo pa uporabili.

Erik in Emil takoj pritovorita par balot na vrh brezna. Tihoo! se zasliši in že gre

prva pošiljka noter. Poslušamo. To sigurno ni dvajset metrov, to je lahko petdeset ali več. Ok, da v stopnjastem breznu fališ za par metrov je še sprejemljivo, pa metujemo, ampak da v direktnem šusu fališ za več kot polovico ... ja, včasih se je dosti kadilo, modrujemo, pa kej popilo, hitimo malce hinavsko opravičevati naše predhodnike.

Opremimo. Maffi se spušča ter zakriči, da je dobil še en svedrovec in da bo na istem mestu zavrtal še fiks. Za njim se spusti Anita. Ostanem zunaj, konec koncev se naša mulca potikata okoli in lahko mimogrede kakšno ušpičita, zato ju je pametno imeti pod kontrolo. Potrpežljivo buljim v črno in čakam, da se vrneta ven. V globini zagledam dvigajočo se lučko in potem še eno. Maffi smejoč odpenja krol. Edino kar reče je, pojdi dol in povej še ti.

Gladko drsim v temo in se pod pritrdiščem čudim, kako je v jami toplo. Nabijem luč in v globini zagledam obrise balvanov na podnu. Na tleh odpnem desonder in vidim, da se štrik dvigne četr metra nad tla. Imeli smo približno 65 metrov vrvi. Vmes je bilo eno pritrdišče. Pogledam naokoli po stenah in začutim prepah. Vleče. Pred mano, v šodru, zagledam črnino. Vzajem kamen, vržem. Kamen pada. Naprej v kotu pod steno je še ena ozka črna luknja. Vržem. Kamen pada. Grem nazaj do viseče vrvi in naprej čez balvan. Pred mano se odpre tretje brezno. Primem kamen, zalučam, kamen paaaaddaa, še petdeset metrov mogoče. Ne morem verjet. Butnem še enega. Ko v globini oddoni, potihno izustim angleško besedo za pariti se. Zaradi prepaha začnem čutiti mráz. Razmišljam, svedrovc je na vhodu in na vmesnem pritrdišču, se pravi, da je eden bil tu noter, ampak okoliške registrirane jame tukaj imajo globino do 25 metrov.

Razumem, da iz kakršnega koli razloga nategneš 50 metrsko luknjo na stotko, ampak da stotko skrčiš na 25, to je bilo zame preveč. Totalna štroncada skratka. Spomnim se, da imam zunaj v rukzaku telefon. Odletim ven in se še enkrat prepričam, da je najbližji vhod O100. Ne more biti drugo, O100, stoposto.

Sprehod do koče je prijeten, pravo nasprotje dopoldanski ici. Še pri košari to-vorne slišim, kako pred kočo modrujejo o novoodkriti jami. Da je bila zatrpána z le-dom in se ni dalo it naprej. Evo, to bo to. Smo takoj sklenili, čeprav gremo jutri do-mov, da bi se spodobilo, da gremo zjutraj še enkrat v jamo. Mi je bilo takoj žal in sem protestiral, da moramo zjutraj spa-ki-rat in domov, ampak Anita je zapela na polno. Ti pakiraš, jaz grem z Maffijem in Tomažem spet dol.

Spet vsi navdušeni pripovedujejo, da jim je zmanjkalo štrika. Da so prišli do ene dvorane, iz katere vodi en sicer zelo ozek meander, ma bi se dalo. Obstaja pa spet ena nerazjasnjena stvar, doda Maffi. V dvorani smo dobili ostanke karbida. Do tam, 50 metrov vertikale, pa nič. Nobene-ga svedrovca, fiksa, karkoli. Da bi tam kdo soliral dol? Ne, odgovori, bi zraven karbi-da bili še kakšni drugi ostanki. Sicer ne vem povedat zakaj, doda, ampak jaz bolj sumim Tmince. Jasno, odgovorimo, sej si napol njihov.

Naslednji četrtek Anita reče, greva čez vikend gor? Greva, odvrnem.

Že grizeva šoder proti D postaji. Sonce pripeka, nevihte seveda napovedane. No-vica, da zaradi pomanjkanja vode Polja-ki topijo sneg na strehi koče očitno še ni prišla do meteorologov. Božo ravno pride iz Vstale Primorske. Niso bili Rakovčani, opisa jame se nobeden od njih ne spomni in Tolminci pravijo, da tudi ne, pravi. Smo naštudirali, da so morali biti kakšni tuj-ci, odprava, ki jim je zmanjkalo časa. Ni druge.

V jamo se odpravimo še z Robijem in Juretom. Opremljamo. Jama kar gre. Naenkrat se prasica zazdi nekam lah-ka. Pogledam in vidim še par pramenov. Glih prou, rečem. V meandru gre kamen spet dol, da se zadnje odmeve komaj sliši. Smo na dvesto globine.

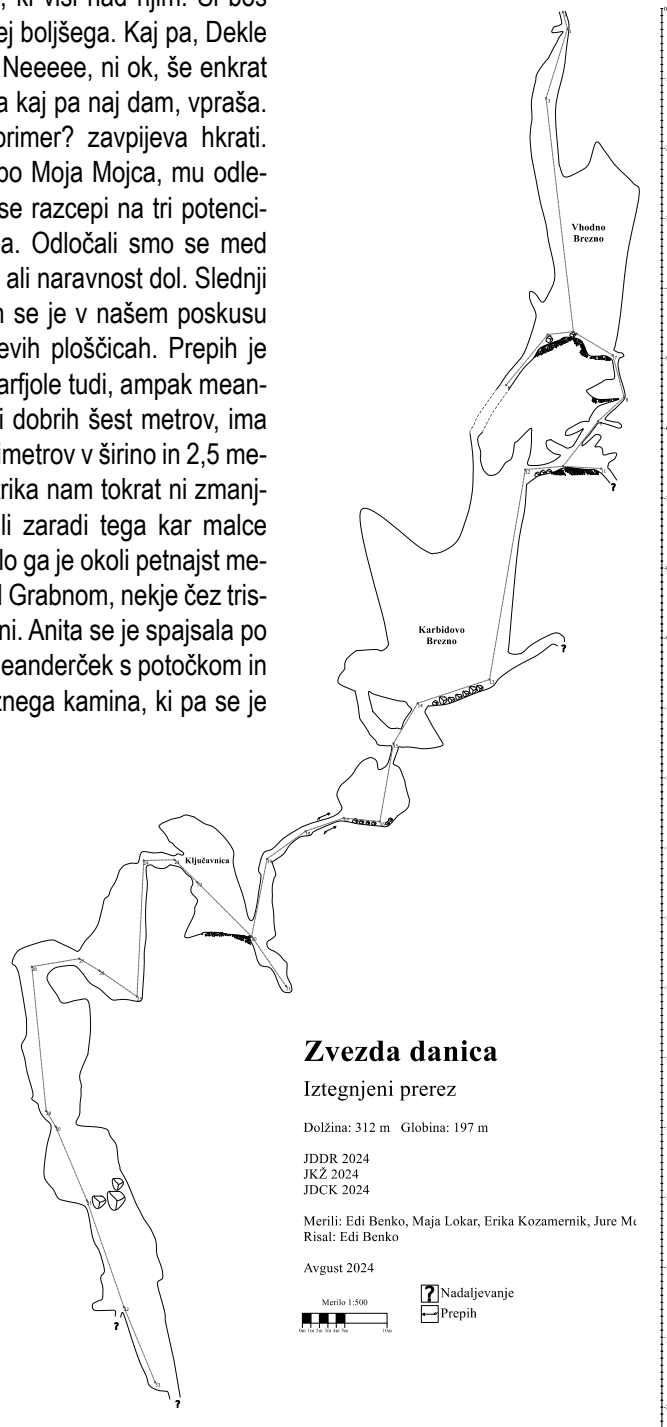
Z Joklom se dogovorimo za akcijo ko-nec septembra. Ko z Anito prideva do koče, je on s svojo Mojco že tam. Skle-nemo, da gremo ne prezgodaj in da nam štrika tokrat ne bo zmanjkalo. Pri vstopu v

jamo se Jokl ustavi, naju pogleda in vpraša. Bi imela kaj proti, da bi tudi jaz poi-menoval kakšen del jame? Itak da, seve-da lahko. Vprašal je tako prijazno, da je skorajda romantično zvenelo in tudi midva sva zaslutila katero železo je v ognju. Us-tavimo se pri meandru, kjer nam je zadnjič štrika zmanjkalo. Iščemo, kje bi najlažje šli skozi. Dobimo šibko točko, zavrtam dvoj-no pritrdišče in se pripravljam na spust, ko Jokl reče, a lahko? Ja, kaj? odvrnem. A lahko dam temu breznu jst ime? Ja, se-veda, itak da dej, saj smo zmenjeni tako. In potem kar obmolči. Z Anito ga gledava, on pa kar molči in gleda in zdelo se nama je, da so se mu kar malce sijoče oči nav-zven izbočile in je rahlo smejoča lica pok-ril komaj zaznaven rdečkast popr. Potem izdavi, Deklica je naša. Keey? Neeeee, ni šans, reče Anita, ki visi nad njim. Si boš ja zmislu pa ja kej boljšega. Kaj pa, Dekle je moje, vpraša. Neeeee, ni ok, še enkrat zategne Anita. Ja kaj pa naj dam, vpraša. Moja Mojca naprimer? zavpijeva hkrati. Ja dobr, pa nej bo Moja Mojca, mu odle-že. Moja Mojca se razcepi na tri potenci-alna nadaljevanja. Odločali smo se med Anitininim nihajem ali naravnost dol. Slednji je zgledal lažji in se je v našem poskusu končal v Reharjevih ploščicah. Prepah je sicer močan in karfjole tudi, ampak mean-der, ki se ga vidi dobrih šest metrov, ima približno 15 centimetrov v širino in 2,5 me-tra v višino. In štrika nam tokrat ni zmanj-kalo, smo postali zaradi tega kar malce razočarani. Ostalo ga je okoli petnajst me-trov. Bili smo pod Grabnom, nekje čez tris-to metrov v globini. Anita se je spajsala po ožini v dotočni meanderček s potočkom in prišla do neopaznega kamina, ki pa se je

končal na zgornjem platuju.

Nazaj grede, v dvorani s karbidom, ča-kam Anito, da se nad mano prepne. S škornji brskam med kamni in izbrskam nekaj celofanastega. Potegnem z roko in vidim, da je ohranjena stara škatlica ciga-retov Lord. Imela je nepoškodovano mar-kico, ki pa je nažalost bila prepognjena ravno čez letnico izdelave, tako da nismo mogli sklepati o letu obiska jame.

Na srečanju v Bovcu smo predstavili naše odkritje. V ospredju sta sedela Zec in Rile. Ko sem govoril, se mi je zdelo, da mi Zec očitno prikimava na vsak moj sta-vek. Ko se na platnu pokaže škatlica ciga-ret Lord, ga slišim kako pravi, to je to, Da-mekčevo brezno, mi smo kadili te cigarete, jaz in Kos. In svoje trditve podkrepi s ski-cami jame iz društvenega arhiva. ■

Malo Okence

Potapljači so v Malem Okencu, enem izmed izvirov Ljubljance, odkrili nov prehod, podaljšali podvodno jamo za 400 metrov in dosegli tudi novo najglobljo točko jame.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Sebastjan Gantar

Jamski potapljači se radi potapljamo v zalite rove vseh jam. Najraje imamo tiste, kjer ni potrebna nošnja potapljaške opreme daleč v jamo, temveč se voda kot vhodno jezero nahaja že pred njo. V njem se pripravimo in nato potopimo v zaliti rov. Na žalost je takšnih jam v Sloveniji le kakšnih deset. Dve od njih sta blizu Ljubljane in zaradi centralne lege od nekdanj dokaj priročni za medtedenska popoldanska potapljanja. Imenujeta se Veliko Okence (5513) in Malo Okence (6185) ter sta dva od večjega števila izvirov reke Ljubljance, ki nastane z združitvijo Male in Velike Ljubljance. Mala Ljubljanka izvira v Močilniku, Velika Ljubljanka pa v Retovju, kjer se nahajata tudi omenjeni jami, in

sicer Veliko Okence v delu, ki se imenuje Malo Retovje, Malo Okence pa v delu, ki se imenuje Veliko Retovje. Vhod v Malo Okence je majhen in se nahaja pod steno na dnu jezera, vendar se po preboju skozi začetni ožji del rov razširi. Prvič sta se v jamo leta 1939 potopila brata Kuščer. Potop je segal le v začetni del jame, vendar je bil to za tiste čase izjemen dosežek svetovnega merila. Za dotok zraka sta uporabljala kar zračno tlačilko priključeno na cev, vstavljeno v usta. Leta 1966 je v sledil potop nemškega jamskega potapljača Joachima Hasenmayerja. Pri premagovanju začetne ožine se je srečal z nemalo težavami ter na koncu prispel do globine 15 metrov, s čimer

je za 20 metrov presešel razdaljo predhodnikov. Leta 1972 so odmevnejši potop izvedli francoski potapljači (G.E.P.S) s slovincema Primožem Krivicem in Antonom Praprotnikom (Naše jame, 14, 1972, str. 3-13). Namerili so 108 metrov dolžine in narisali načrt. Nato se v zapisnikih pojavi zmeda, ko je poimenovanji Velikega in Malega Okenca v enem izmed svojih člankov po naključju zamenjal prof. dr. France Habe, nesrečno zamenjavo pa so nato geografi prenesli v drugo literaturo ter v jamski kataster. Pravilno poimenovanje se je uredilo šele v 90-tih letih, ko se je v Malem Okencu pričel glavni razmah jamskega potapljanja. Leta 1997 je Tomo Vrhovec v njem odkril

veliko dvorano, leto kasneje pa sta potop ponovila še Igor Vrhovec in Miha Pihler, vendar pa omenjena dosežka nista dokumentirana. Leta 2004 sta jamo najdlje raziskala Uroš Ilič in Igor Vrhovec, ki sta tudi izdelala načrt jame ter ga objavila v katastru. Namerila sta 360 metrov dolžine. Do takrat raziskan rov se je končal v delu jame, imenovanem Gora mulja. V letih, ki so sledila, je bilo narejenih še mnogo potopov, vendar nikomur ni uspelo najti nadaljevanja. Neuspehu sta botrovala slaba vidljivost in prepričanost, da gre rov v smeri proti Močilniku in se nato mimo njega nadaljuje v neznano. Vsa iskanja so zato bila usmerjena proti severu. Leta 2009 se je v končnem delu jame pričelo nadaljevanje rova iskati v smeri proti vzhodu (Ilič, I. Vrhovec) in na enem od potopov je bil najden prehod, imenovan Okno. Preko njega se je napredovalo v smeri jugozahoda, a se nadaljevanja ponovno ni našlo, saj je večina poskusov še vedno bila usmerjena proti severu. Šele leta 2012 je bil v smeri jugozahoda odkrit prehod Polica (Ilič, I. Vrhovec), za katerim se je rov nadaljeval. Le-ta se je iz smeri jugozahoda obrnil proti severu in ocenjeno je bilo, da je končno najdeno pravo nadaljevanje (Sebastjan Gantar, I. Vrhovec). A rov se je na žalost kmalu končal. Tako je do konca leta 2017

bilo v Malem Okencu raziskano približno 400 metrov rova, ki se je končal kakšnih 50 metrov pred Močilnikom. Odkritju nadaljevanja jame je botrovalo spoznanje, da nadaljevanje rova v smeri severa proti Močilniku očitno ne bo najdeno. Zato se je pričelo z iskanjem stran od smeri Močilnika v smeri približno proti jugu in dejansko je nadaljevanje rova tam bilo najdeno. Le-ta se najprej spušča do globine 34 metrov, nato dvigne na 30 metrov in v veliki dvorani spet spusti do globine 44 metrov. Tam se je rov v območju, imenovanem Skala, spet »končal«. Skupna dolžina do končne točke je narasla na 550 metrov, globina, na kateri se je ta točka nahajala, pa je zaradi obveznosti dekompresijskih postankov obetala vse daljše in daljše potope. Z vztrajnim iskanjem prehodov in opazovanjem smeri toka vode z dvigovanjem mulja je bil poleti 2024 pod stropom dvorane končno najden prehod v pravo nadaljevanje rova. Novo odkrit rov se v smeri juga preko sipine mulja, prikladno imenovane Čez mulj, najprej dvigne do globine 30 metrov, nato spet spusti proti globini 40 metrov ter končno dvigne na prijaznejšo globino 27 metrov. Skupna dolžina glavnega rova je narasla na 662 metrov. Konec poletja 2024 je bilo opravljenih še nekaj raziskovalnih potopov. Rov se

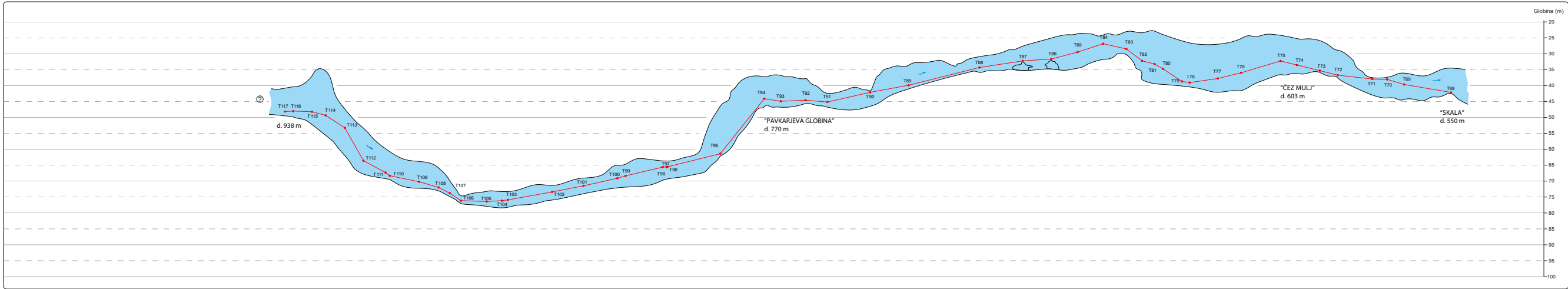
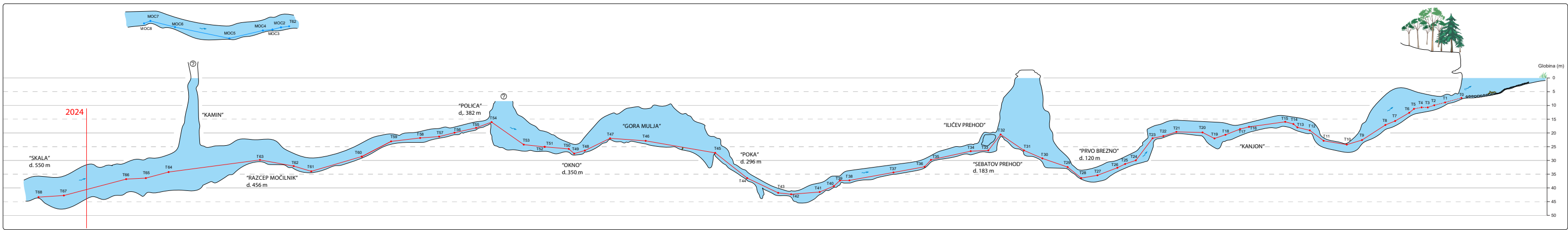
je nadaljeval v smeri približno proti zahodu ter se počasi spet spuščal v globino. Najprej je bila dosežena globina 68 metrov (ta del rova se imenuje Pavkarjeva globina) in dolžina skoraj 800 metrov glavnega rova, nato pa sledi presenečenje: spust v globino 80 metrov ter za tem spet dvig na globino 47 metrov, kjer se raziskani rov trenutno konča. Kljub iskanju nadaljevanje zaenkrat ni najdeno. Skupna dolžina glavnega rova do končne točke je tako 938 metrov, ob upoštevanju rova proti Močilniku pa je rovov že več kot en kilometer. Glavnino raziskav sta opravila Simon Burja in Sebastjan Gantar, občasno so se pridružili še Alan Bizjak, Jaka Petruša in Igor Vrhovec. Temperatura vode v jami je bila med 11 in 12 °C, v jezeru ob vходу v jamo, kjer se je opravljalo večino dekompresije, pa do 20 °C. Ker poleti zaznavnega pretoka v jami ni bilo, je bila vidljivost tekom potopov le dva do tri metre. Vsi potopi v letu 2024 so bili opravljeni z zaprtim dihalnim krogom in rezervnih jeklenk je v jami bilo največ devet. Dolžina in globina rova sta zahtevala kar nekaj dekompresije. Tako so raziskovalni potopi najprej trajali okoli 180 minut, a se z nadaljevanjem jame počasi daljšali. Najdaljši potop, ko je bila prečena globina 80 metrov in se je za njo dvignilo v končni del jame, je trajal kar 335 minut! ■

Foto: Sebastjan Gantar

Foto: Sebastjan Gantar

Malo okence
6185
Vrhnika, Slovenija

Koordinate vhoda
GKY = 445.740, GKX = 89.937, Z = 291 m

Raziskovali 2017 - 2024
Simon Burja, Sebastjan Gantar, Igor Vrhovec, Alan Bizjak

Dolžina prikazane jame: 938 m
Globina prikazane jame: 80 m
Merjenje in izris
Sebastjan Gantar, Simon Burja, Igor Vrhovec
Digitalna oblika
Sebastjan Gantar

september 2024

0 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85 90 95 100

Merilo 1:500

